

T.C.
RECEP TAYYIP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN MEDYA OKURYAZARLIĞI
YETERLİKLERİ VE MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİNİ YÜRÜTEN
ÖĞRETMENLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR**

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan

LOKMAN SEMİZ

Danışman

Doç. Dr. CEMALETTİN İPEK

RİZE 2013

T.C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN MEDYA OKURYAZARLIĞI
YETERLİKLERİ VE MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİNİ YÜRÜTEN
ÖĞRETMENLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR**

(Yüksek Lisans Tezi)

LOKMAN SEMİZ

Doç. Dr. CEMALETTİN İPEK

Danışman

06/03/2013

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmza

Başkan : Doç. Dr. Mehmet KÜÇÜK

.....

Üye : Doç. Dr. Cemalettin İPEK

.....

Üye : Yrd. Doç. Dr. Cem TOPSAKAL

.....

Prof. Dr. Salih Sabri YAVUZ

Enstitü Müdürü

..... / / 2013

Onay Tarihi

RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu tezi bilimsel metotlara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak hazırlayıp sunduğumu, tezde bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve sonuçları belirttiğimi ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

06 / 03 / 2013

Lokman SEMİZ

ÖNSÖZ

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalında hazırlanan bu tez, ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterliklerini tespit etmek amacıyla yürütülmüştür. Araştırmada ayrıca dersi veren öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar çeşitli değişkenler göz önünde bulundurularak irdelenmiştir.

Bu araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde medya okuryazarlığının tarihi gelişimi ve eğitim programlarında yer alması ile ilgili literatür bulunmaktadır. İkinci bölümde ise araştırmanın yöntemi yer almaktadır. Üçüncü bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Dördüncü bölümde elde edilen veriler diğer araştırma sonuçları ile karşılaştırılmış ve yorumlanmıştır. Altıncı ve son bölümde ise, araştırmanın sonuçlarına ve önerilere yer verilmiştir.

Bu yüksek lisans tezimin başlangıcından bitimine kadar geçen süre zarfında birçok değerli insanın çok önemli yardım ve katkıları olmuştur. Tümünü burada anarak teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Öncelikle, yüksek lisans tez danışmanlığımı yürüten ve teze her aşamasında bilgi ve tecrübeleri ile yön veren, her konuda bana hoşgörüsüyle rehberlik eden, öğretmenlik vasıflarıyla beni yüreklendiren, desteğini her zaman yanımda hissettiğim ve öğrencisi olmaktan onur duyduğum Sayın Doç. Dr. Cemalettin İPEK'e sonsuz şükranlarımı sunarım.

Ayrıca yüksek lisans öğrenimim boyunca bana çok şey katmış olan hocalarıma, çalışma grubumu oluşturan sevgili öğrencilere ve öğretmenlerimize, veri toplama araçlarının uygulanmasında yardımcı olan okul idarecileri ve öğretmenlere teşekkürü borç bilirim.

Ayrıca, yüksek lisans öğrenimi ve tez sürecinin zevkli olduğu kadar getirdiği sıkıntıların karşısında bana sürekli destek olan ve kendileri ile çalışmaktan zevk aldığım değerli meslektaşlarım Dilek KIRKOÇ, Önen İSAOĞLU ve Ayhan ARSLANKAYA'ya; çalışmam sırasında bana moral ve destek veren değerli arkadaşlarım Özer Fatih TEMUR, Ahmet Akif ERBAŞ,

Muhammed Ali ZOROĞLU, Selim ZENGİN ve yaptığı çevirilerle tezime katkı sunan Hatice İclal ÖZABACI'ya teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, en sıkıntılı anlarımda bana destek olan abim Osman SEMİZ ve eşi Şenay SEMİZ'e, hayatımla ilgili önemli adımları atmamda bana destek olan ablam Hanife ÖZKAN'a teşekkür ederim. Yapmış olduğum araştırmamı, hayatımın her anında yanımda olan ve hiçbir özveriden kaçınmayan annem Ayten SEMİZ'e ve yüksek lisans öğrenimim sürecinde vefat eden babam Yusuf Ziya SEMİZ'in aziz hatırasına armağan ettiğimi belirtmek isterim.

Lokman SEMİZ

Rize, 2013

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖNSÖZ	1
İÇİNDEKİLER	3
GÖRSELLER LİSTESİ	6
TABLolar LİSTESİ	7
GİRİŞ	
PROBLEM DURUMU	9
PROBLEM CÜMLESİ	16
ARAŞTIRMANIN AMACI	16
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	17
ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI	19
ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI.....	19
TANIMLAR.....	20

I. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1. MEDYA OKURYAZARLIĞI	21
1.2. MEDYA OKURYAZARLIĞININ ÖNEMİ.....	23
1.3. MEDYA OKURYAZARLIĞININ TEMEL İLKELERİ	25
1.4. MEDYA OKURYAZARLIĞI EĞİTİMİ	29
1.5. MEDYA OKURYAZARLIĞI EĞİTİMİNİN DÜNYADAKİ GELİŞİMİ 31	
1.6. TÜRKİYE’ DE MEDYA OKURYAZARLIĞI.....	37
1.7.TÜRKİYE’DE MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİ EĞİTİMİ.....	43
1.7.1. Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programının Genel Yapısı.....	48
1.8. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	52

II. BÖLÜM

YÖNTEM

2.1.ARAŞTIRMA MODELİ	61
2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	61
2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	64
2.3.1. Medya Okuryazarlığı Yeterlik Ölçeği.....	65
2.3.2. Medya Ürünü Oluşturma Aracı	69
2.3.3. Öğretmen Görüşme Soruları Formu.....	69
2.4.VERİ TOPLAMA SÜRECİ.....	70

2.5. VERİLERİN ANALİZİ	71
------------------------------	----

III. BÖLÜM

BULGULAR

3.1. KATEGORİK DEĞİŞKENLERE İLİŞKİN BULGULAR.....	74
3.2. ÖĞRENCİLERİN MEDYA OKURYAZARLIĞI YETERLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	82
3.3. ÖĞRENCİLERİN MEDYA ÜRÜNÜ OLUŞTURABİLME YETERLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	91
3.3.1. Eleştirel Bakış Temalı Görsel Üzerine Üretilen Haberler.....	92
3.3.2. Doğa Temalı Görsel Üzerine Üretilen Haberler.....	98
3.3.3. Şiddet Temalı Görsel Üzerine Üretilen Haberler.....	104
3.3.4. Sosyal Dayanışma Temalı Görsel Üzerine Üretilen Haberler.....	110
3.3.5. Doğal Afetler Temalı Görsel Üzerine Üretilen Haberler	116
3.4. MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİNİ VEREN ÖĞRETMENLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARA İLİŞKİN BULGULAR	123
3.4.1. Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı ve Ders İşlenişinin Değerlendirilmesi	123
3.4.2. Medya Okuryazarlığı Dersinin Medya Araçları Kullanımı Bilincine Etkisi	128
3.4.3. Medya Okuryazarlığı Dersinin Medya Araçlarının Tanınmasındaki Etkisi ve Rolüne İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	131

IV. BÖLÜM

YORUM

4.1. KATEGORİK DEĞİŞKENLERE İLİŞKİN BULGULARA YÖNELİK YORUMLAR.....	134
4.2. ÖĞRENCİLERİN MEDYA OKURYAZARLIĞI YETERLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULARA YÖNELİK YORUMLAR	146
4.3. ÖĞRENCİLERİN MEDYA ÜRÜNÜ OLUŞTURABİLME YETERLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULARA YÖNELİK YORUMLAR....	157
4.4. ÖĞRETMENLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARA İLİŞKİN BULGULARA YÖNELİK YORUMLAR.....	159

V. BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. SONUÇ.....	166
5.2. ÖNERİLER.....	169
5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	169
5.2.2. Araştırmacılara Öneriler.....	172

KAYNAKÇA.....	174
EKLER.....	184
ÖZET	191
ABSTRACT	193
ÖZGEÇMİŞ	195

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1. Akıllı İşaretler	41
Görsel 2. Tele	43
Görsel 3. Eleştirel Bakış	92
Görsel 4. Doğa Bilinci	98
Görsel 5. Şiddet	104
Görsel 6. Sosyal Dayanışma	111
Görsel 7. Doğal Afetler	117

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Medya Okuryazarlığının Temel İlkeleri	26
Tablo 2. 2007-2008 Eğitim Öğretim Yılı Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersini Seçen Öğrencilerin Dağılımı	45
Tablo 3. 2008-2009 Eğitim Öğretim Yılı Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersini Seçen Öğrencilerin Dağılımı	45
Tablo 4. 2009-2010 Eğitim Öğretim Yılı Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersini Seçen Öğrencilerin Dağılımı	46
Tablo 5. 2010-2011 Eğitim Öğretim Yılı Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersini Seçen Öğrencilerin Dağılımı	46
Tablo 6. 2011-2012 Eğitim Öğretim Yılı Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersini Seçen Öğrencilerin Dağılımı	47
Tablo 7. Medya Okuryazarlığı Dersi Kazanımları.....	50
Tablo 8. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı	62
Tablo 9. Sınıf Düzeyi ve Medya Okuryazarlığı Dersini Alıp Almama Durumlarına Göre Öğrenci Dağılımları	62
Tablo 10. Medya Ürünü Oluşturabilme Yeterliklerini Belirlemeye Yönelik Nitel Çalışmaya Katılan 7. Sınıf Öğrencilerinin Dağılımları	63
Tablo 11. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri.....	64
Tablo 12. Açıklayıcı Faktör ve Güvenirlik Analizi Sonuçları	66
Tablo 13. Medya Okuryazarlığı Yeterlik Ölçeğindeki Maddelerin Alt Boyutlara Göre Dağılımları	67
Tablo 14. Nicel Verilerin Değerlendirilme Aralığı	72
Tablo 15. Günlük TV İzleme ve Bilgisayar Kullanma Süreleri ile Veli Denetimi Durumları	75
Tablo 16. Öğrencilerin Kaçırmadan Takip Ettikleri Programlar	77
Tablo 17. Öğrenci İdolları	78
Tablo 18. Eve Gazete Alınma Sıklığı ve Ortalama Gazete Okuma Süresi.....	79
Tablo 19. Sıklıkla Okunan Gazete Sayfaları	80
Tablo 20. Düzenli Dergi ve Radyo Takip Durumları	80
Tablo 21. Sahip Olunan İletişim Araçları	81
Tablo 22. Medyaya Eleştirel Bakış Boyutunda (I. Boyut) Yer Alan Maddelere Yönelik Öğrenci Görüşleri.....	83

Tablo 23. Medya Okuryazarlığı Bilgisi Boyutunda (II. Boyut) Yer Alan Maddelere İlişkin Öğrenci Görüşleri	84
Tablo 24. Medyanın ve Medya Okuryazarlığı Dersinin Olumlu Yanlarına İlişkin Değerlendirme Boyutunda (III. Boyut) Yer Alan Maddelere İlişkin Öğrenci Görüşleri	85
Tablo 25. Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Medya Okuryazarlığı Yeterlikleri.....	86
Tablo 26. Öğrencilerin Medya Okuryazarlığı Dersini Alıp Almama Durumlarına Göre Medya Okuryazarlığı Yeterlikleri	87
Tablo 27. Velinin TV Denetim Durumuna Göre Öğrencilerin Medya Okuryazarlığı Yeterlikleri	88
Tablo 28. Öğrencilerin Sınıflarına Göre Medya Okuryazarlığı Yeterlikleri.....	90
Tablo 29. Öğrencilerin TV İzleme Sürelerine Göre Medya Okuryazarlığı Yeterlikleri	91
Tablo 30. Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Eleştirel Bakış Temalı Görsel Üzerine Ürettikleri Haberler	93
Tablo 31. Medya Okuryazarlığı Dersini Almayan Öğrencilerin Eleştirel Bakış Temalı Görsel Üzerine Ürettikleri Haberler	96
Tablo 32. Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Doğa Temalı Görsel Üzerine Ürettikleri Haberler	99
Tablo 33. Medya Okuryazarlığı Dersini Almayan Öğrencilerin Doğa Temalı Görsel Üzerine Ürettikleri Haberler	102
Tablo 34. Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Şiddet Temalı Görsel Üzerine Ürettikleri Haberler	105
Tablo 35. Medya Okuryazarlığı Dersini Almayan Öğrencilerin Şiddet Temalı Görsel Üzerine Ürettikleri Haberler	108
Tablo 36. Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Sosyal Dayanışma Temalı Görsel Üzerine Ürettikleri Haberler	112
Tablo 37. Medya Okuryazarlığı Dersini Almayan Öğrencilerin Sosyal Dayanışma Temalı Görsel Üzerine Ürettikleri Haberler	114
Tablo 38. Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Doğal Afetler Temalı Görsel Üzerine Ürettikleri Haberler	118
Tablo 39. Medya Okuryazarlığı Dersini Almayan Öğrencilerin Doğal Afetler Temalı Görsel Üzerine Ürettikleri Haberler	120
Tablo 40. Öğretmenlerin Dersin Program ve İşleyiş Boyutu Hakkındaki Görüşleri.....	124
Tablo 41. Öğretmenlerin Dersin Uygulama Boyutuna Yönelik Görüşleri...	128
Tablo 42. Dersin Medya Araçlarını Tanıtma Yeterliliği ve Rolü	132

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problem durumuna, problem cümlesine, amacına, önemine, varsayımlarına, kapsam ve sınırlılıklarına ve araştırmayla ilgili tanımlara yer verilmiştir.

PROBLEM DURUMU

İletişim, insan yaşamının vazgeçilmez bir parçasıdır. Bu nedenle insanlık tarihinin ilk yıllarından itibaren farklı yöntemlerle iletişim kanalları çeşitlendirilmiştir. Ancak insanlık yaşamının ilk yıllarından 17. yüzyıla kadar geçen sürede belirli bir çevre içerisinde az sayıda insanla sınırlı düzeyde iletişim kurulabilmiştir. İnsanlar sadece mensubu buldukları aile/sülale ve yaşadıkları köy, kasaba gibi dar bir coğrafya hakkında bilgi sahibi olabilmişlerdir. Ulaşım imkânları, yerleşme ve iletişim imkânları insanları bu sınırlı yapının içinde kalmaya zorlamıştır. Ancak zaman içinde gelişen teknoloji, bu sınırlı yapıyı zorlayarak insanlara daha geniş imkânlar sunmaya başlamıştır.

Özellikle 17. yüzyılda yaşanan önemli teknolojik gelişmeler (elektriğin bulunması, makineleşme vb.) ve sonrasında sanayi toplumuna geçişin yaşanmasıyla toplumsal yapı kökten değişmiştir. Üretim merkezlerinin evlerden fabrikalara dönüşmesi ve köylerden kent merkezlerine göçlerin yaşanması, insanların kitleler halinde yaşamasına neden olmuştur. Toplumsal yaşamda gerçekleşen bu değişimler, iletişim kavramında da bir takım güncellemeleri beraberinde getirmiştir. İletişim dar kalıplardan çıkarak, kitle iletişimi kavramı ile büyük toplulukları ilgilendirir hale gelmiştir (Küçük, 2006: 143).

Kitle iletişim araçları, 17. ve 18. yüzyıllarda yazılı basınla Avrupa'da yerini almaya başlamış, bu gelişmeyi 19. yüzyılda radyo ile sinema ve 20. yüzyılda da televizyon (TV) takip etmiştir (Ekici, 2006: 1). 20. yüzyılın sonlarında ise bilgisayarın icadı ve internetin kullanılmaya başlanmasıyla iletişim sınır tanımaz boyutlara ulaşmıştır. Artık dünyanın hemen hemen bütün ülkelerindeki özel ve resmi kuruluşlar, hastaneler, okullar, iş yerleri ve evlerdeki milyonlarca bilgisayar; telefon hattı ve uydu gibi araçlarla birbirine bağlanmış ve

yeryüzünün en büyük iletişim ağı oluşturulmuştur. Bu sayede insanlar kitle iletişim araçlarıyla, evlerinden çıkma gereği hissetmeden her şeyden haberdar olabilmektedirler. Kitle iletişim araçlarının bu denli gelişmesi ve yaygınlaşması iletişimi sistemli hale getirerek, dünyanın bir “küresel köye” dönüşmesine sebep olmuştur (Ulaş vd., 2012; Özen vd., 2004: 52).

Avrupa’da 17. yüzyılda hızlı sanayileşme ile toplum hayatında yerini almaya başlayan kitle iletişim araçlarının Türk toplumu ile buluşması uzun yıllardan sonra gerçekleşmiştir. Türk toplumunun karşılaştığı ilk kitle iletişim aracı gazetedir. Tarihteki ilk Türk gazetesi 1831 yılında yayınlanan Takvim-i Vekayi’dir. Radyonun Türk toplum hayatındaki yerini alması ise 20. yüzyılın ilk yarısında olmuştur. Türkiye’de ilk radyo stüdyosu 1927 yılında İstanbul’da kurulmuş, ilk canlı yayın ise 1933 yılında yapılmıştır (Aktı, 2011: 26, 28). Gazete ve radyo kullanıldıkları dönemde öncelikli olarak sıkıntılı savaş günlerinde Türk toplumunu güncel olaylardan haberdar ederek ve toplum içinde iletişim kanallarını açık tutarak önemli bir işlevi yerine getirmişlerdir. Savaş günlerinin ardından ise özellikle hükümetlerin ve siyasi partilerin propaganda aracı olarak kullanılmışlardır.

1950’li yıllara gelindiğinde Türkiye’de, TV yayıncılığına ilişkin çalışmalar başlamıştır. Yüksek maliyeti nedeniyle Batılı ülkelerden çok sonra Türk toplum hayatına giren TV’nin, ilk yayıncılık denemeleri 1952 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi’nde yapılan test yayınlarıyla gerçekleştirilmiştir (Aktı, 2011: 24). TV’nin yaygınlaşması ise 1964 yılında kurulan Türkiye Radyo Televizyon Kurumu’nun (TRT), gelişmiş vericiler ile yayın hayatına başlamasıyla olmuştur. TRT, 1990’lı yıllarda özel radyo ve TV yayıncılığının başlamasına kadar radyo-TV yayıncılığı yapan tek kuruluş olarak çalışmalar yürütmüştür. Bu yıllarda TRT; devlet kanalı olması dolayısıyla denetimi rahatlıkla yapılabilen, yayın yapan tek kanal olduğu içinde reyting kaygısı taşımayan bir kuruluştur. Ancak 1990 yılından itibaren özel radyo ve TV yayıncılığının başlaması ve hızla çoğalmasının ardından özellikle TV kanallarında içerik doldurma problemi ortaya çıkmıştır. Reyting kaygısıyla yapılan çalışmalar, kalitesiz ve birbirinin kopyası birçok programın ekranlarda yerini almasına neden olmuştur. Bütün bu gelişmeler radyo ve TV yayınlarının denetim altına alınması ve belli bir standarda kavuşturulması

gerekliliğini doğurmuştur. Bunun üzerine 13 Nisan 1994'te 3984 sayılı yasa ile Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) kurulmuştur.

İnternetin Türk toplum hayatına girişi ise çok yenidir. Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve TÜBİTAK tarafından yürütülen ortak çalışma ile Türkiye 1993 yılı Nisan ayında internet ağına bağlanmıştır. İnternet çok hızlı bir şekilde ülkemizde yaygınlaşarak en hızlı iletişim aracı olarak toplum hayatındaki yerini almıştır.

Hiç şüphesiz ki medya hayatımızda önemli bir yere sahiptir. Son yıllarda insanlar bildiklerinin çoğunu medyadan öğrenen, medya ile eğlenen kişiler haline gelmişlerdir. Ancak, medyanın tarafsız olmadığı ve kendi değer yargılarına sahip olduğu da bir gerçektir. Bu da medyanın izleyicisini manipüle etme tehlikesine işaret etmektedir (Haider ve Dall, 2005).

Medya denince aklımıza ilk olarak TV gelir. TV temelde haber verme, eğitime ve eğlendirme işlevlerini, değişik tür ve amaçlarla hazırlanmış programlar aracılığıyla hareket, ses ve renk öğelerini birleştirip sürekli mesajlar ileterek yerine getirmektedir. Her geçen gün TV'nin enformasyon dağıtımındaki önemi artmakta ve böylece TV gündelik hayatın ayrılmaz bir parçası olarak hızla yaygınlaşmaktadır (Büyükbaykal, 2007: 33). TV kimilerine göre, aile fertlerini bir araya getiren; kimilerine göre ise aileyi yüz yüze iletişimden koparıp, iletişimsizliğe hapseden bir araç olarak değerlendirilir (Çelenk, 2004). Her ne şekilde değerlendirilirse değerlendirilsin TV, her yaştan insanı etkisi altına alabilen etkili bir medya aracıdır. Yapılan çalışmalar TV'nin insanları etki altına alan, yönlendirebilen ve takipçilerini kendine bağlayan bir gücünün olduğunu göstermektedir (Korkmaz ve Yeşil, 2008).

Yapılan bilimsel araştırmalarda Türkiye'de günlük TV izleme süresinin ortalama 4-5 saat olduğu tespit edilmiştir (Komisyon, 2007a: 4). Bu sonuç çocukların ve gençlerin okulda geçirdikleri vakitten daha fazlasını, TV karşısında geçirdiklerini göstermektedir. Çocuklar yılın yaklaşık 900 saatini okulda, 1500 saatini ise ekran karşısında geçirmektedir. Okullarda bilgiye ulaşmanın ana kaynağı olarak görülen kitaplar, çocukların ve gençlerin ilgisini medya araçları kadar çekememektedir (Komisyon, 2007a: 5-6). Bu durum çocukların ve

gençlerin edilgen, hayattan kopuk bir hale gelmesine neden olmaktadır (Hökelekli, 2011: 166). Bu durum çok düşündürücüdür. Zira çocuklar ve gençler TV yayınlarının içeriklerinden fazlasıyla etkilenmektedirler. İlköğretim çağını tamamlayan bir çocuk yaklaşık 100 bin şiddet sahnesi, 8 bin ölüm ya da öldürülme sahnesi izlemektedir. TV yayınlarındaki şiddet içerikli görüntüler, sapkın ilişkiler, lüks yaşantılar, sağlığa zararlı maddelerin kullanımı, Türk kültür ve adetlerine uygun olmayan programların fazlalığı toplumda bozulmalara sebep olmaktadır. Ayrımcılık, alkol ve sigara kullanımı, suç davranışları, küfürlü konuşmalar özellikle sevilen karakterler tarafından sergileniyorsa çocuk ve gençler tarafından taklit edilmeye başlanmaktadır (Büyükbaykal, 2007: 40). Bunların karşısında eğitici programlar reyting getirmediği gerekçesiyle yayın akışlarında kendilerine yer bulamamaktadır.

Modern çağda psikologlar TV’de ki saldırgan görüntülerin, şiddet içerikli filmlerin ve haberlerin, pornografik öğelerin çocukları ve gençleri olumsuz etkilediğini düşünmektedirler. Psikologlar yaptıkları gözlemlerde günlük TV izleme süresi uzun olan çocukların, TV izlemeyenlere oranla daha güvensiz, kuşkulu, kızgın ve öfkeli olduklarını tespit etmişlerdir. Son zamanlarda toplumumuzda yaşanan şiddet olayları, okullarımızda yaşanan olaylar elde edilen bu gözlem sonuçlarını destekler niteliktedir. Öğrencilerin TV programlarında gördüklerini davranışlarına, sözlerine ve oyunlarına yansıtarak okulda veya mahallede arkadaşları üzerinde uyguluyor olması ciddi problemlere neden olmaktadır (Ergin ve Köse, 2008: 44-45).

Ebeveynlerin çoğu, medya araçlarını doğru kullanmamanın yanında rol-model olarak çocuklarını da etkilemektedirler. Bu noktada ebeveynlerin çocuklarına iyi örnek olabilmeleri ve çocuğun izlediği programlar ve süreleri hakkında denetimde bulunmaları gerekmektedir (Şeylan, 2008: 58). Çünkü özellikle küçük çocuklar TV’den gelen mesajlar karşısında direkt alıcı durumundadırlar ve gerçek ile kurguyu ayırt edememektedirler (Aktı, 2011: 25).

Çocuk ve gençlerin hayatında TV’nin tahtına göz diken diğer bir medya aracı bilgisayar ve internettir. Bilgisayar ve internet teknolojisi geniş kullanım alanları ile insan yaşamına hızlı ve etkili giriş yaparak dünya çapında iletişimi

oldukça kolay hale getirmişlerdir. Eğitim, sağlık, haber, eğlence, alışveriş, ticaret gibi hemen hemen her şey internetle mümkün hale gelmiş, yeni bir “sanal dünya” oluşmuştur (Ulaş vd., 2012). Öyle ki insanlar bu sanal dünyada MSN, Facebook, Twitter ve Youtube gibi paylaşım siteleri aracılığıyla tanımadıkları insanlarla bile iletişim kurup paylaşımda bulunabildikleri sosyal ortamlara sahip olmuşlardır.

İnternet, TV’ye oranla kontrolü çok daha zor olan bir araçtır (Cesur ve Paker, 2007: 111). 2000’li yıllarda kitle iletişim araçlarının tümünü kapsayan internet teknolojisinin her eve girmesiyle, artık TV ve radyolarda yasaklanan her şeye ulaşılabilmektedir. İnternette yer alan milyonlarca sitenin denetim altına alınmaması, yasaklanan sitelere basit programlarla yeniden erişilebilmesi sorunları diğer kitle iletişim araçlarına uygulanan denetimi anlamsızlaştırmaktadır. Böylece aile bireyleri ve özellikle ahlaki gelişimlerini ve kişilik gelişimlerini tamamlamaya çalışan çocuklar ve gençler bu yayınların yoğun ve hızlı etkileri karşısında korumasız kalmaktadır.

Günlük hayatımızın başköşesine oturan medya araçları, çocukları sosyal ve psikolojik yönden etkisi altına almaktadır. Özellikle karakter yapısının şekillenmesinde ve çocuğun toplumsallaşmasında medyanın olumlu ya da olumsuz etkileri olabilmektedir (Ulaş vd., 2012). Çocukluk dönemi, çocukların özdeşim kurabilecekleri bir model arayışı içinde oldukları bir dönemdir. Sosyal bilimciler tarafından yapılan birçok araştırma, kitle iletişim araçlarının ve özellikle TV’nin örnek modeller sunma sürecinde son derece etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Kitle iletişim araçları sayesinde sunulan modeller olumlu özellikleri barındırarak, çocukların psiko-sosyal gelişimlerini destekleyebilecekleri gibi olumsuz modellerle süreci zedeleyebilirler. Nitekim yapılan birçok araştırma olumsuz modellerinde çocuklar tarafından özdeşim kurmak için örnek alındığını göstermektedir (Arslan, 2004a: 5; Öztürk ve Karayağız, 2007).

Kitle iletişim araçlarının verdiği mesajlar, çocukların ve gençlerin ebeveynleriyle olan ilişkilerini ve iletişimlerini de etkilemektedir. Özellikle TV yayınlarda ve reklamlarda sunulan anne-baba tutumları çocukların ve gençlerin ideal ebeveyn algısını şekillendirmektedir. Çocukların bilinçaltında; reklamlarda sunulan ürünleri kullanmayan anne, çocuklarına daha fazla tüketebilmeleri için

yeterli fırsatı ve konforu sağlayamayan baba yetersiz ve kötü olarak değerlendirilmektedir. Tüm bunlar çocuklarla ebeveynlerin iletişimini olumsuz etkileyen unsurlardır (Şengül, 2011: 25; Kalkan, 2008: 24).

Kitle iletişim araçlarının en önemli gelir kaynağı olan reklamlar, sadece yetişkinleri değil çocukları ve gençleri de hedef almaktadır. Bilindiği gibi reklamların kısa süreli, hareketli ve çok renkli olması, bebeklik çağındaki çocukların bile bu yayınları gözlerini ayırmadan dakikalarca izlemesine neden olmaktadır. Kitle iletişim araçları tarafından sunulan reklamlarda bireylere günde yüzlerce mesaj gönderilmekte ve özellikle çocukların beyinlerinde tüketim iştahı artırılmaktadır (Kalkan, 2008: 21).

TV ve internet, çocukların ve gençlerin sosyal, psikolojik ve biyolojik gelişimlerinin yanında, cinsel gelişimlerini de olumsuz olarak etkileyebilmektedir. Bu medya araçlarıyla sunulan görüntüler bireylerin yoğun cinsel uyarılarla karşılaşmalarına ve zamanından daha önce çevrelerine karşı cinsel ilgi duymalarına neden olmaktadır. Bu şekilde çocuklar ergenlik çağına, olması gerekenden çok daha erken girmektedir. Böyle bir psikolojik karmaşa ortamında hissettikleri ile ailesi ve yakın çevresi arasında kalan gençler çarpık cinsel kimlikleri ve ailelerine karşı sergiledikleri tutumlarla olumsuz olarak etkilenmektedirler (Arslan, 2004a: 7-8; Şengül, 2011: 24).

Kitle iletişim araçları bir yandan insanlara yeni dünyalar, engin ufuklar, değişik bilgi ve bilinçler kazandırırken diğer yandan yaş ve deneyimin verdiği dezavantajdan ötürü çok çeşitli tuzakların ve sömürünün nesnesi haline gelebilmektedir. Bu gibi olumsuzluklar insanların, hayatlarında artık büyük yer kaplayan medya karşısındaki konumlarını sorgulamalarını gerektirmektedir (İnal, 2011: 419). Bu bağlamda yapılan tüm araştırmalar ve değerlendirmeler, görsel, yazılı ve işitsel medya karşısında korumasız bir şekilde verilen iletileri alan çocukların ve gençlerin küçük yaşlardan başlayarak medya ve medya iletileri karşısında bilinçlendirilmeleri gerektiğini ortaya koymaktadır (Komisyon, 2007a: 5).

Bilgi teknolojilerinin toplumsal dönüşüme yol açmasının karşısında insanların kendilerini etkileyen etmenlerin farkında olması gerekmektedir.

Bireyler var olan gerçeklik ile medyada onlara sunulan gerçeklik arasındaki farkı ne kadar erken öğrenirlerse, medyanın olumsuz etkilerini de o ölçüde aza indirebilmektedirler (İnan ve Bayındır, 2009: 3-4). Bu süreç içinde, sunulan sayısız mesajın bireyler tarafından sorgusal bir yaklaşım içinde analiz edilmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu becerilerin kazandırılması adına medya okuryazarlığı kavramı öne çıkmaktadır (Deveci ve Çengelci, 2008: 25; Alagözlü, 2012: 6). Medya okuryazarlığı, bireylerin medya yayınlarının sunduğu bilgi akışının sübjektif, kurgulanmış ve birtakım etkilerle oluşturulmuş bir yeniden üretim olduğunu kavramalarını sağlamaktadır. Ayrıca bireylere, medya kuruluşlarının kar amaçlı kuruluşlar olduğu ve insanların üzerinde bir tüketim iştahı oluşturma işlevi üstlendikleri de vurgulamaktadır (İnan ve Bayındır, 2009: 3-4). Yani medya okuryazarlığı, medya tarafından iletilen mesajların anlaşılmasını ve eleştirel bir bakışla iletilerin niteliğinin ve niçin iletilindiğinin anlaşılmasını sağlamaktadır (Scharrer, 2002). Bu amaçla medya okuryazarlığı dersi çocukların ve gençlerin medya ve medyanın etkileri konularında bilinçlenmelerini sağlamak için 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren Türkiye’de eğitim programına alınmıştır.

Bu bağlamda hazırlanmış olan müfredata göre medya okuryazarlığı dersinin amacı; medya karşısında etkiye en açık, en hassas grubu oluşturan çocukların, kitle iletişim araçlarının yapısını, işleyişini öğrenmelerini, kurgulanmış medya içeriğini bilinçli bir şekilde değerlendirmelerini ve eleştirel olarak izlemelerini sağlamaktır (Komisyon, 2007b). Diğer bir ifadeyle medya okuryazarlığı dersi, medyayı doğru okuyan, yaşadığı çevreye duyarlı, ülkesinin sorunlarını bilen medya mesajlarını akıl süzgecinden geçirebilen bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Bayındır ve İnan, 2009).

Medya okuryazarlığı dersinin, Türkiye’de öğretim programına yerleştirilmesinin ardından dersi alan öğrencilerin eğitim süreci sonunda medya okuryazarlığı konusunda ne kadar yeterli oldukları ve dersi veren öğretmenlerin bu uygulamalar sırasında ne gibi sorunlarla karşılaştıkları sorusu gündeme gelmiştir.

Bu araştırmada, ortaokul ğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterlikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada ortaokul ğrencilerinin medya ürünü oluşturabilme yeterlikleri de ele alınmış, ayrıca medya okuryazarlığı dersini veren öğretmenlerin bu derslerde karşılaştıkları sorunlar belirlenmeye çalışılmıştır.

PROBLEM CÜMLESİ

Çalışmanın problemini, ortaokul ğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterliklerinin ve dersi veren öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların belirlenmesi oluşturmaktadır.

ARAşTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın temel amacı ortaokul ğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterliklerini belirlemektir. Araştırmada ayrıca medya okuryazarlığı dersini yürütmekte olan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar belirlenmeye çalışılmaktadır.

Araştırmanın yukarıdaki temel amacı doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Ortaokul ğrencilerinin medyayı (TV, bilgisayar, internet, gazete, dergi vs.) takip etme durumları/sıklıkları hangi düzeydedir?

2. Ortaokul ğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterlikleri (Medyaya eleştirel bakış, medya okuryazarlığı bilgisi ve medyanın olumlu yanlarına ilişkin bilgi);

- Cinsiyete,
- Dersi alıp almama durumuna,
- Velinin TV denetim durumuna,
- ğrenim görülen sınıfa,
- TV izleme süresine bağlı olarak farklılaşmakta mıdır?

3. Ortaokul ğrencilerinin medya ürünü oluşturabilme yeterlikleri medya okuryazarlığı dersini alıp almama durumuna göre değişmekte midir?

4. Medya okuryazarlığı dersini vermekte olan öğretmenler dersin işlenişinde ne tür sorunlarla karşılaşmaktadırlar?

5. Medya okuryazarlığı dersini vermekte olan öğretmenler medya okuryazarlığı dersi öğretim programı ve ders uygulamalarının etkililiği hakkında ne düşünmektedirler?

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

20. yüzyılda başlayan ve halen devam etmekte olan bilim ve teknolojideki hızlı gelişme, medyayı insan yaşamının önemli ve vazgeçilmez bir parçası haline getirmiştir. Medya, farklı araçları ile aynı anda dünyanın her yerinde olabilmektedir. İnsanların büyük bir çoğunluğu vakitlerinin büyük bir bölümünü TV ve internet karşısında geçirmektedir. Cep telefonu teknolojinin gelişimiyle bütün medya araçlarını kapsayabilecek özellikleri bünyesinde barındırmanın yanında, bireysel olarak küçük yaşlarda sahip olunabilen bir iletişim aracı olma özelliği kazanmıştır. Bunun yanında gazete ve dergi okuyan, radyo dinleyen bireylerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Birçok ülkede çocuklar okulda geçirdikleri vakitten daha fazlasını medya karşısında geçirmektedirler (Altun, 2011b).

Medya, insan yaşamı içindeki bu etkililiği sayesinde yetişkinlerin yanında çocukların ve gençlerin davranışlarını olumlu ya da olumsuz etkilemektedir. Ancak bu noktada Şirin (2006)'in de belirttiği gibi medya araçları için iyi ya da kötü nitelmesi yapmaktan ziyade medyayı yönlendirenlerin amacının iyi veya kötü olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu durum bireylerin savunmasız, pasif bir alıcı olmak yerine, medyanın dilini çözebilecek, bilinçli, aktif, medyaya eleştirel bakabilen, medya iletilerini değerlendirebilen, medya üreticisi olan bir birey yani birer medya okuryazarı olmalarını gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda Türk Eğitim Sistemi'nde 2006-2007 Eğitim-Öğretim yılından itibaren 6., 7. ve 8. sınıflarda "Seçmeli Medya Okuryazarlığı" dersi okutulmaktadır.

Medya okuryazarlığı dersinin müfredatta yerini almasının ardından konuya ilgi artmış, medya okuryazarlığı yüksek lisans ve doktora tezlerinde farklı yönlerden incelenmeye başlanmıştır. Yapılan araştırmalar değerlendirildiğinde, genel olarak dünyadaki ve Türkiye'deki medya okuryazarlığı çalışmalarının

karşılaştırıldığı; öğrencilerin, velilerin, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı dersine yönelik görüşlerinin belirlendiği ve dersi veren öğretmenlerin karşılaştıkları problemlerin tespit edildiği görülmektedir. Ancak öğrencilerin medya okuryazarlığı dersini aldıktan sonra medya okuryazarlığı yeterliklerinde oluşan değişiklikler hakkında herhangi bir araştırmaya rastlanılmamaktadır. Bu eksiklik 7 Eylül 2011 tarihinde Ankara’da düzenlenen “İlköğretim Okullarında Medya Okuryazarlığı Dersinin Yaygınlaştırılması Paneli”nde, dönemin MEB İlköğretim Genel Müdürü Vekili Mehmet Gürbüz tarafından da dile getirilmiştir. Literatürde bu tür bir çalışmanın olmaması, dersin etkililiğinin değerlendirilmesi ve sorunların tespit edilerek çözüme ulaştırılabilmesi yolunda ciddi bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır.

Bu araştırma seçmeli medya okuryazarlığı dersinin bu dersi alan öğrencilerden beklenen medya okuryazarlığı davranışlarının kazandırılmasında ne derece etkili olduğunu ortaya koyarak literatürdeki bu eksikliğini gidermesi bakımından önem arz etmektedir.

Ayrıca araştırmada yine literatürde ilk kez medya okuryazarlığı dersi, öğrencilerin medya ürünü yaratma yeterlikleri açısından incelenmiştir. Öte yandan öğretmenlerin ders işleyişinde karşılaştıkları problemler tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler ışığında, Türkiye’de medya okuryazarlığı ile ilgili olarak yapılan çalışmaların etkililiği, karşılaşılan aksaklıkların tespiti ve bu değerlendirmeler ışığında gelecekte yapılacak düzenlemelere yönelik önemli verilerin elde edilmesi beklenmektedir.

İlgili literatür incelendiğinde Türkiye’de öğretmen ve öğrencilerden elde edilen verilerin bir arada bulunduğu ve veri toplarken hem nicel hem de nitel yöntemin birlikte kullanıldığı çalışmaların olmadığı görülmektedir. Bu araştırma nicel ve nitel ölçme araçlarıyla öğrencilerden ve dersi veren öğretmenlerden elde edilen verileri karşılaştırabilme imkanı sunması ve medya okuryazarlığı dersine yönelik çok yönlü değerlendirme olanağı sağladığı için literatür açısından önemlidir.

Medya okuryazarlığı alanında yapılan araştırmalar incelendiğinde araştırmacıların medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerine yönelik

çalışmalar yapmadıkları, yalnızca dersi alan öğrencilerin dersi ne şekilde algıladıkları ve değerlendirdiklerine yönelik çalışmalar yaptıkları görülmektedir. Bu araştırmada dersi alan öğrencilerin görüşleri ve medya okuryazarlığı yeterliklerinin yanında, medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerin de medya okuryazarlığı yeterlikleri değerlendirilmiş, böylece dersin öğrencilerin medya okuryazarlığı yeterlikleri üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Medya okuryazarlığının en önemli özelliklerinden biri de bireylere medya ürünü oluşturabilme becerisini kazandırabilmesidir. Literatürde medya okuryazarlığının medya ürünü oluşturabilme becerisine yönelik çalışmalara rastlanamamıştır. Bu araştırma, medya okuryazarlığının medya ürünü oluşturabilme boyutunu incelemesi açısından özgünlük taşımaktadır.

Araştırmanın bir başka özgün yanı, dersi veren öğretmenlerin bakış açısıyla dersin uygulanmasında karşılaşılan sorunları tespit etmesinin yanında dersin öğrencilerin medya okuryazarlığı yeterliklerine etkisini inceliyor olmasıdır.

ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Araştırmanın varsayımları aşağıda verilmiştir:

1. Toplanan verilerin araştırmaya katılanların gerçek düşüncelerini yansıttığı varsayılmıştır.
2. Medya okuryazarlığı yeterliklerinin, ölçek ve görseller yoluyla belirlenebileceği varsayılmıştır.

ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI

Araştırmanın kapsamı ve sınırlılıkları aşağıda belirtildiği gibidir:

1. Araştırma 2010-2011 eğitim-öğretim yılı Rize iline bağlı okullarda görev yapan ve medya okuryazarlığı dersini yürütmekte olan 6 öğretmen ile bu okullarda öğrenim görmekte olan 810 öğrenci ile sınırlıdır.
2. Araştırma, araştırma grubundaki öğretmenler ve öğrencilerin araştırmaya konu edilen görüşleri ile sınırlıdır.

3. Ortaokul öğrencilerinin medya-okuryazarlığı yeterlikleri literatürde vurgulandığı gibi 4 boyutla sınırlandırılmıştır. Bu boyutlar; medyaya eleştirel bakış, medya okuryazarlığı bilgisi, medyanın olumlu yanlarına ilişkin değerlendirme ve medya ürünü oluşturabilme/yaratıcılıktır.

TANIMLAR

Üzerinde genel görüş birliğine varılmış terimler dışında kalan aşağıdaki terimler, yanlış anlama ve değişik yorumlamalara neden olmaması için bu araştırmadaki tanımlarıyla ele alınmıştır.

İletişim: Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması (<http://tdkterim.gov.tr/bts/>).

Kitle İletişimi: Belirli bir kaynaktan gönderilen çeşitli türdeki mesajların, değişik araçlar (TV, radyo, internet, gazete, dergi vs) yardımıyla hedef kitleye doğru tek yönlü iletilmesidir (Komisyon, 2007b: 19).

Medya: Kitap, gazete, dergi, bilgisayar, internet, video oyunları, müzik, film, CD-ROM, DVD, çağrı cihazları, cep telefonları, billboardlar ve bilgiyi transfer eden basılı, elektronik ve dijital materyallerin tamamıdır (Kıncal ve Kartal, 2009: 320).

Medya Okuryazarlığı: Çeşitli formatlardaki medya mesajlarına ulaşma, onları analiz etme, değerlendirme, iletme ve üretme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Jols ve Thoman, 2008: 33).

Yeterlik: Bir görevi icra etmek ve görevin gerektirdiği sorumlulukları yerine getirmek için ihtiyaç duyulan bilgi ve becerileri ifade eden bir kavramdır. Bu kavram, belirli bir görevi ya da rolü kabul edilebilir bir düzeyde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken kapasiteyi vurgular (Şahin, 2004: 59).

Medya Okuryazarlığı Yeterliği: Medya araçlarını kullanabilme, medya mesajlarının açık ve örtük anlamlarını analiz edip değerlendirebilme ve yeni medya mesajları oluşturabilme becerilerini kapsar.

I. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde medya okuryazarlığı kavramı, medya okuryazarlığının önemi, medya okuryazarlığının temel ilkeleri, medya okuryazarlığı eğitimi, medya okuryazarlığı eğitiminin dünyadaki gelişimi, Türkiye’de medya okuryazarlığının gelişimi ve Türkiye’de medya okuryazarlığı eğitimi konularına değinilmiştir. Ayrıca bölümün sonunda Türkiye’de medya okuryazarlığı alanında yapılan araştırmalara ilişkin literatürün taranması sonucunda ulaşılan bilgiler yer almaktadır.

1.1. MEDYA OKURYAZARLIĞI

İnsanlar, tarihin ilk günlerinden itibaren iletişim kurma çabası içinde olmuşlardır. Duygu, düşünce ve bilgilerini yaşadıkları çağın imkânları çerçevesinde birbirlerine aktarmışlardır. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte radyo, TV, gazete, internet gibi sesli ve görüntülü iletişim araçlarının kitleleri etkileyebilecek düzeye gelmesi insanlar arası iletişimi farklı boyutlara ulaştırmıştır (Alagözlü, 2012: 1). Kitle iletişimini sağlayan bu araçlar 80’li yıllarda hızla yaygınlaşarak zamanla bir güç haline gelmiş ve hepsine birden “medya” denilmeye başlanmıştır (Karataş, 2008: 26). Yaygın kullanımıyla medyayı kitle iletişim araçlarının bütünü (TV, radyo, sinema, internet, gazete, dergi, reklam, cep telefonu, bilgisayar oyunları vs.) olarak tanımlamak mümkündür (Komisyon, 2007b: 24).

Medyanın toplumsal yaşamda oldukça önemli işlevleri vardır. Bu işlevler arasında haber ve bilgi verme, toplumsallaştırma, eğitim, eğlendirme, kültürel değerleri koruma, denetim/eleştiri ve kamuoyu oluşturma ile tanıtım yer almaktadır (Komisyon, 2007b: 26-28). Aynı zamanda medya büyük bir güç olarak kabul edilmektedir. Demokratik toplumlarda halk adına kamuyu denetleyen ve faaliyetleri eleştirebilen medya, bu işlevleri dolayısıyla “dördüncü güç” olarak nitelendirilmektedir (Komisyon, 2007b: 35).

Medya son yıllarda insanların yaşantısında önemli ve vazgeçilmez bir unsur haline gelmiş, hayatın merkezine yerleşmiştir. Medyanın günlük yaşantımızın bu kadar içine girmesi olumlu ve olumsuz birçok unsuru beraberinde getirmiştir. Kitle iletişim araçlarının gelişmesinin yanında iletişim kanallarının çeşitliliğinin artması, medyada içerik doldurma ve doğru bilgiye ulaşabilme sorunlarını beraberinde getirmiştir. Yaşantımızın başköşesine oturan ve hayatımızın her noktasına nüfuz eden medya araçları aileleri ve devamında toplumları etkilemeye başlamış, medya toplum üzerinde egemen hale gelmeye başlamıştır (Bütün, 2010: 16).

Bu ortamda Dünya’da “media literacy”, Türkiye’de ise “medya okuryazarlığı” olarak adlandırılan anlayış ortaya çıkmıştır. Medya okuryazarlığı, büyük çeşitlilik gösteren yazılı ve yazılı olmayan farklı formlardaki (TV, video, sinema, reklamlar, internet vs.) iletilere erişim, onları çözümlenme, eleştirel olarak değerlendirme, iletme ve üretme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (İnceoğlu, 2006; Kellner ve Share, 2005; Aufderheide, 1993). Medya okuryazarlığı, bireyin kitle iletişim araçlarından gelen sembolleri eleştirel olarak seyredip anlayabilme yeteneğini geliştirmeyi amaçlamaktadır (Saito and Ohiwa, 2003). Bu nedenle medya okuryazarlığı çalışmalarında ve özellikle medya metinlerinin analizinde eleştirel düşünme becerileri çok önemli yere sahiptir (Feuerstein, 1999).

Medya okuryazarlığı evlere TV ve interneti sokmamak, gazete ve dergi aboneliklerini iptal ettirmek, radyo dinlememek, kitap okumamak, cep telefonu kullanmamak değildir (Schwarz, 2001). Medya okuryazarlığı medya araçları ve onların verdikleri mesajlara karşı bilinçlenmeyi, medyayı daha etkin kullanabilmenin yollarını araştırmamızı gerektirir (Şeylan, 2008: 24). Medya Okuryazarlığı Merkezi (CML)’nin kurucusu Elizabeth Thoman, medya okuryazarlığının; gündelik hayatta karşı karşıya olunan TV, gazete, radyo, bilgisayar, dergi ve reklamlardan görsel ve sözsöz semboller çıkarmanın yanında aynı zamanda onu yeniden yaratabilme sürecinde etkin rol alabilmeyi gerektirdiğini (İnceoğlu, 2006). Bu şekilde öğrenciler medya ürünlerinin nasıl üretildiklerini ve insanları ne şekilde etkilediklerini görmüş olmaktadır.

Medya okuryazarlığı aynı zamanda demokratik toplumlarda vatandaşlar için vazgeçilemez bir beceridir. Sosyal adaletin sağlanması, düşünen vatandaş olabilme, uzlaşma ve demokratik katılımın sağlanmasında medya okuryazarlığı önemli bir işlevi yerine getirmektedir (Komisyon, 2007b: 34; Binark ve Bek, 2010: 111).

1.2. MEDYA OKURYAZARLIĞININ ÖNEMİ

Medyayı takip eden insanların birçoğu medyanın işleyişi ve bireyleri nasıl etkilediği hususunda yeterli bilgiye sahip değildir. Medya kullanıcılarının büyük bir çoğunluğu zamanının önemli bir kısmını medya ile iç içe geçirdiğinin farkında bile değildir. Teknolojinin gelişmesiyle beraber kitle iletişim araçlarının sayısındaki artış, bu araçların verdikleri mesajların içeriğinde ve niteliğinde aynı oranda gelişmeyi getirmemiştir. Özellikle günün tamamını aktif şekilde kullanan TV ve radyo gibi kitle iletişim araçlarında yayın ve içerik doldurma ihtiyacının ön plana çıkması niteliğin göz ardı edilmesine sebep olmuştur. Böylece kitle iletişim araçlarında yaygın kirliliği ve kalitesizliği ön plana çıkmış, alıcı konumunda bulunan kişiler birbirinin kopyası, üzerinde titizlikle çalışılmamış, sonuçları düşünülmemiş, gündelik hayattan uzak yayınlarla karşı karşıya kalmışlardır.

Kitle iletişim araçlarındaki içeriğin kalitesizleşmesi sorunu yetişkinleri ve aile yapılarını etkilemenin yanında çocuk ve ergen bireyler üzerinde de ciddi olumsuzluklar doğurmaktadır. Özellikle TV'nin evlerde ailenin bir üyesiymiş gibi değer görmesi ve eğlence, dinlenme, boş vakit değerlendirme aracı olarak görülmesi aile içi iletişimi ortadan kaldırmaktadır. Aile bireyleri günlük olaylarla ilgili tek bir kelime bile konuşmadan vakit geçirebilmektedirler. Bu durumdan daha fazla etkilenen bireyler ise TV yayınları karşısında en korumasız ve hassas alıcı konumunda bulunan çocuklardır (Şeylan, 2008: 57-58). Zira TV çocuk ve yetişkin kategorileri arasında ayırım yapmamakta, her şeyi, herkes için farklılaştırmadan sunmaktadır. Yani çocuklar TV'de sadece çizgi film ve çocuk programlarına değil yetişkinlere yönelik hazırlanan program içeriklerine maruz kalmakta ve bunun sonucunda etkilenmektedirler (Postman, 1995: 102). TV ekranlarından defalarca yinelenerek verilen görüntü ve imgeler bireylerin beyinlerine ve kalplerine işleyerek özellikle özdeşim kurma eğiliminde olan

çocuklar ve gençler üzerinde kalıcı izler bırakmaktadır (Arslan, 2004b: 11). Bu noktada ebeveynlerin sürece dâhil olmaları gerekmektedir. Ancak ebeveynlerinde medya hakkında yeterli bilince sahip olmamaları ve gerekli sorumluluğu üzerlerine almamaları ciddi problemlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Uluslararası istatistiklerde dünya TV izleme ortalamasının günde 2-4 saat, Türkiye'deki TV izlenme oranının ise günde ortalama 4-5 saat olduğu görülmektedir (Komisyon, 2007b: 37-38). Kartal (2007), lise öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada öğrencilerin gün içinde ortalama 2-3 saatlerini TV izleyerek, 3-4 saatlerini ise internette geçirdiklerini tespit etmiştir. Ancak bu durumun yaşanmasının tek sebebi çocukların TV programlarına olan düşkünlüğü değildir. Anne ve babanın sürekli çalışmak zorunda kalması ve bunun yanında çocuklarıyla ilgilenememeleri ve zamansızlık problemi çocukları TV'ye yönettirmektedir (Büyükbaykal, 2007: 34-35).

Bilinçsiz ebeveyn tutumları nedeniyle çocuklar, 2-3 yaşından itibaren TV'nin etkilerine maruz kalmaktadır (Aktı,2011: 14). Bu yaşlardan itibaren başlayan kontrolsüz ve bilinçsiz TV izleme alışkanlığı sebebiyle ders çalışmaya karşı isteksizlik, okuma alışkanlığı edinememe, hayal gücü ve yaratıcılığın kısıtlanması, gerçeklerden uzaklaşma, göz bozuklukları ve sosyal ilişkilerde zayıflama gibi birçok olumsuz sonuç ortaya çıkmaktadır (Bütün, 2010: 20).

TV ve internet aracılığıyla şiddet içerikli görsel uyarıcılarla aşırı yüklü olan bireylerin hiperaktif hale geldikleri, şiddet eğilimlerinin arttığı, şiddete karşı duyarsızlaştıkları ve saldırganlaştıkları belirtilmektedir (İnan, 2010: 10). Çocukların en fazla izledikleri TV yayını olan çizgi filmlerde de şiddet unsurlarına yer verilmektedir. Power Rangers, Ninja Kaplumbağalar, Tom ve Jerry, Pokemon, Benten gibi çizgi filmlerin ana unsuru şiddettir. Ebeveynler tarafından sakıncasız görülen çizgi filmlerde de benzer içerikli yayınlara yer verilmesi gelişim dönemi itibariyle gerçekle kurguyu ayıramayacak yaşta olan çocuklarda şiddetin içselleştirilmesi ve doğal kabul edilmesi sonucunu doğurmaktadır (Yalçın, 2012: 49, 150). Medya okuryazarlığı eğitimi bu noktada çözümü sağlayabilecek en önemli alternatif olarak ortaya çıkmaktadır.

TV izleme oranlarının ve internet kullanım oranlarının bu denli yüksek olduğu ülkemizde insanlarımız bu medya araçlarının mesajlarından fazlasıyla etkilenmektedirler. Gün içinde uzun süre TV izleyen çocukların yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde dikkat eksikliği / hiperaktivite gibi okula ve sosyal yaşama uyumlarını zorlaştıran problemlerle karşılaştıkları bilinmektedir (Öztürk ve Karayağız, 2007: 84).

Bu noktada medya mesajları karşısında savunmasız alıcı olarak kalan çocukların TV yayını sansürü ve internet yasaklarıyla engellenmesinin yerine, eğitim hayatlarının ilk yıllarından başlayarak, medya karşısında bilinçlendirilmeleri gerekmektedir. Bu şekilde medya karşısında aktif rol alan bireyler olarak toplumda yerlerini alacaklardır (İnan ve Bayındır, 2009: 3).

Her gün yenilenen ve değişen medya araçları ve mesajları karşısında bireyler de kendilerini sürekli olarak yenilemek durumundadırlar. Aksi takdirde medya dünyasındaki inanılmaz değişimlerin farkına varılamaz, kontrol yavaş yavaş kaybedilir (Hobbs ve Jensen, 2009). Medya çalışanları, takipçileri üzerinde daha etkili olabilmek amacıyla iletilerini yeni teknikler kullanarak oluşturmaktadırlar. Reklamın daha etkili ve ikna edici olabilmesi için tıp teknolojileri ile beyin içindeki hareketlilikler izlenmekte, bazı reklamlar bu verilere dayalı olarak oluşturulmaktadır. Medya iletilerinin oluşumundaki bu değişim, medya okuryazarlığı becerilerimizi yenilemeyi kaçınılmaz kılmaktadır. Bu anlamda medya okuryazarlığı, yaşam boyu öğrenme hedefi içerisinde sürekli ve sınırsız bir kavram olarak ele alınmak durumundadır (Şahin, 2011).

1.3. MEDYA OKURYAZARLIĞININ TEMEL İLKELERİ

Medya okuryazarı olmanın ilk basamağı medya okuryazarlığının temel ilkelerini çok iyi bilmekten geçmektedir. Medya okuryazarlığı üzerine yapılan birçok konferansta ana hedefler ve ilkeler üzerine geliştirilen modeller üzerinde uzlaşma sağlanamamasına rağmen konu ile ilgilenen birçok uzman tarafından birçok ilke belirlenmiştir (Binark ve Bek, 2010: 53; Altun,2010a: 21). Bu araştırmada ise CML tarafından ortaya konulan ve en yaygın kabul gören beş ilke ele alınmıştır.

Medya okuryazarlığının temel ilkeleri herhangi bir medya mesajının çözümlenmesinde kullanılan kriterler olarak algılanmaktadır. Bu amaçla bu temel ilkelerin medya mesajlarında tespit edilebilmesi amacıyla ilkeler CML tarafından sorulara dönüştürülmüştür. Bu ilkeler, sorular ve medya içeriğine yönelik temel kavramlar şöyledir (Tablo 1):

Tablo 1: Medya Okuryazarlığının Temel İlkeleri

	Temel İlkeler	Anahtar Sorular	Kavram
1	Tüm medya mesajları kurgudur.	Bu mesajı kim oluşturdu?	Kurgulanmışlık.
2	Medya mesajları, medyanın kendi kuralları dâhilinde yaratıcı bir dil kullanılarak kurgulanmıştır.	Dikkatimi çekmek için hangi teknikler kullanıldı?	B biçim ve Ürünün Yönetimi
3	Farklı insanlar aynı mesajı farklı şekillerde algılar.	Başka insanlar bu mesajı benden farklı olarak nasıl anlayabilirler?	Dinleyici / İzleyici.
4	Medya, belli değer ve bakış açıları içerir.	Bu mesajda hangi yaşam tarzları, değerler ve bakış açıları sunulmaktadır?	İçerik.
5	Medya mesajları, kâr ve/veya iktidar sağlamak amacıyla kurgulanır.	Bu mesaj niye gönderildi?	Amaç.

Kaynak: Jols ve Thoman (2008). 21. Yüzyıl Okuryazarlığı: Medya Okuryazarlığına Genel Bir Bakış ve Sınıf İçi Etkinlikler, ss. 24-27.

Bu noktada CML tarafından belirlenen medya okuryazarlığının temel ilkelerinin içerik açısından beş madde halinde incelenmesi faydalı olacaktır:

İlke 1. Tüm medya mesajları kurgudur: Medya tarafından insanlara sunulan mesajlar; dikkatle seçilen, düzenlenen ve kurgulanan yapılardır (Keleş, 2009: 28). Medyada gördüğümüz ya da duyduğumuz mesajlar gerçeğin birebir yansımaları değil, gerçeğin farklı boyutlarda düzenlenmiş son halidir. Her ne kadar medya ürünleri gerçek gibi görünse de bu mesajlar bir ekip tarafından yazılmış, resim ve görüntülerle desteklenmiş, bazı kelimeleri atılmıştır. Yani yapılandırılmıştır. Bu nedenle bizim karşılaştığımız medya mesajları, mesajı üretenlerin gerçekliği kendi tercihlerine göre yeniden yapılandırmaları sonucunda ortaya çıkan temsillerdir. Bizler gerçeği yalnızca, mesajı üretenlerin bize sunduğu kadar görebilir, işitebilir ve ya okuyabiliriz. Bize sunulan yapay medya mesajları

ne kadar doğal görünürse o derece başarılı kabul edilir (Jols ve Thoman, 2008: 37).

Şahin (2011), medya mesajlarının bilinçli bir çözümleme ve değerlendirme sürecinden geçirilmeden alındığında “gerçek” ile “kurgu” arasındaki ayrımın gittikçe bulanıklaşacağını belirtmektedir. Bu durum medyanın kendi gerçeklik algısını oluşturmasına yardımcı olmaktadır. Bu sorunun çözümünde medya okuryazarlığı, medya mesajlarının derinlemesine incelemesinin yapılarak gerçek ve kurgu arasındaki ayrımın yapılmasında en etkili seçenek olarak ortaya çıkmaktadır.

İlke 2. Medya mesajları, medyanın kendi kuralları dâhilinde yaratıcı bir dil kullanılarak kurgulanmıştır: Medyanın kendine özgü bir dili vardır. Medya mesajları, bu dilin kurallarına göre oluşturulur. Medyanın mesajlarının hedefine ulaşabilmesi için, takipçilerinin dikkatini çekebilmesi gerekir. Bu nedenle medya, oluşturduğu mesajları takipçilerinin dikkatini çekecek şekilde, mesajla yaratılması amaçlanan etkiye yol açacak bir dille sunar (Çetinkaya, 2008: 59).

Gazetelerde, TV programlarında, duygusal bir filmde ya da bir korku filminde izleyiciye yönelik etkiyi artırma amacıyla kendine özgü yaratıcı dil kullanılır. Örneğin; korkuyu arttıran gerilim dolu bir müzik, kameranın samimiyeti ifade etmesi için yakınlaşması, daha anlamlı kılmak için büyük başlıklar izleyiciye yönelik etkinin artırılması için kullanılan bazı yöntemlerdir. Bu dil sistemini anlamak; medyanın işleyişi hakkında bilgilenmemizi sağlayarak medyanın yönlendirmelerini değerlendirebilme becerimizi geliştirerek memnuniyetimizi artıracaktır (Kartal, 2007: 33).

İlke 3. Farklı insanlar aynı mesajı farklı şekillerde algılar: Bu ilke, medya izleyicilerini homojen yapıda kitleler olarak değil, medya mesajlarını farklı algılayabilen heterojen bir yapı olarak kabul eder. Kişinin bir medya mesajını nasıl algılayıp değerlendireceği; o kişinin bilişsel becerileri, sosyal çevresi, entelektüel altyapısı, cinsiyeti, medyayı kullanırken ne gibi beklentileri olduğu gibi faktörlere bağlıdır. Bu faktörler de kişiden kişiye değişmekte, hatta aynı kişide farklı zamanlarda değişiklik göstermektedir. Bu nedenle bir medya mesajını herkes aynı şekilde algılayamayacaktır (Çetinkaya, 2008: 59).

İnsan doğası gereği etrafında olanları, gördüklerini, dinlediklerini anlamaya çalışır. Örneğin, ailedeki bireylerin yaşı, cinsiyeti, yetişme ortamı, eğitim durumları, ilgileri birbirinden farklıdır. Bu nedenle aynı programları izlemekten zevk almaz, aynı tür müzikleri dinlemezler. Ancak karşılaştıkları medya ürününü anlamaya çalışırlar. Bu anlamda izlenen bir reklam ya da TV programındaki mesajlar ebeveynlerce başka, çocuklarca başka algılanabilir. Bu noktada çevremizde yaşananlarla ilgili olarak ne kadar fazla soru sorarsak, bize sunulan medya mesajlarını kabul veya reddetmede o derece aktif olabiliriz (Jols ve Thoman, 2008: 39).

İlke 4. Medya mesajları, belli değer ve farklı bakış açıları içerir: Birinci ilkede tüm medya mesajlarının birer kurgu olduğu belirtilmişti. Buna göre, kurgulanan medya mesajında, kurgulamayı yapan kişi ya da kurumların değer ve bakış açılarını içermesi kaçınılmazdır. Medya mesajlarının başarıya ulaşabilmesi için ilgili olduğu kesimlere uygun olarak şekillendirilmesi gerekir. Hedef alınan bireylere yönelik yaş, cinsiyet, yaşam biçimi, tutum ve davranışlar gibi unsurlar medya mesajının içine yerleştirilerek sunulur (Altun, 2010a: 23).

İlke 5. Medya mesajları, kâr ve/veya iktidar sağlamak amacıyla kurgulanır: Bu ilke, medyanın politik ve ticari yönüne vurgu yapmaktadır. Medya kuruluşları kâr amacına yönelik olarak çalışırlar. Her ne kadar medya mesajlarının üretiminde tüketicinin düşünceleri/beklentileri göz önünde bulundurulsa da bütün mesajlar kurumsallaşmış pazar ilişkisi yapısında üretilirler. Üretilen medya metinleri ise birer ticari meta gibi alınıp satılırlar (Binark ve Bek, 2010: 48, 124).

Gazetelerin dizaynında, internet sayfalarında, TV program saatlerinin belirlenmesinde ve radyolarda reklamlar en önemli unsur olarak göze çarpar. Medya tarafından takipçilere, medya mesajlarının yanında bir takım ürünlerin reklamı da pazarlanır. Aynı zamanda medya tarafından takipçiler, ürün temsilcilerine pazarlanır. Takipçi sayısına göre sponsorlarla anlaşmalar yapılır (Altun, 2010a: 22-23). Kısacası her medya ürünü gerek teknoloji geliştirme sürecinde, gerekse de bu ürünlerle mesaj iletim sürecinde ticari kaygıları yapısında barındırır (Keleş, 2009: 28).

Medya, toplumun düşüncelerini etkileyebilen bir güç olarak değerlendirilmektedir. Düşüncelerin geniş kitlelere aktarılmasında en etkili yollardan biri medya mesajlarıdır. Medya toplumdaki güç ilişkilerini yansıtmının yanında bunları yeniden yaratan, değiştiren özelliği sayesinde politik bir güçtür.

Medya okuryazarlığının temel ilkeleri, öğrencilere medyayı anlama ve değerlendirme yolculuğunda ışık tutan yol gösterici işaretlerdir. Bu nedenle bu ilkelerin benimsenip medyayla yaşanan deneyimlere yansıtılması önemlidir.

1.4. MEDYA OKURYAZARLIĞI EĞİTİMİ

1980’li yıllarda kitle iletişim alanında gerçekleşen yapısal değişiklikler ve bu değişikliklerin insanların üzerindeki etkisi hükümetlerin birtakım politikalar geliştirmelerini ve bireylerin eğitilmesini gerekli kılmıştır (Şeylan, 2008: 40). Eğitimsel anlamda medya okuryazarlığı ile ilgili çalışmalar çeşitli anlayışlara göre temellendirilmiştir. Bu anlayışlar medyaya bakış açısına göre şekillenen *korumacı anlayış* ve *eleştirel anlayış*tır.

İlk dönemlerde medya takipçileri kitle iletişim araçlarının güçlü mesajlarının yazılabildiği boş bir levha olarak görülmekteydi. Bu yüzden medya eğitiminin ilk şekli bireyleri medyanın kötülüklerinden koruma yönünde gelişmiştir (Altun, 2010a: 29). Bu dönemin hâkim düşüncesi olan *korumacı* yaklaşıma göre bireyler medyanın vermiş olduğu mesajlar karşısında savunmasız kabul edilmektedir. Bireyler süreçte pasifler ve medya içeriklerini takip edip etmemeleri hususunda başkalarının rehberliğine ihtiyaç duymaktadırlar (Alagözlü, 2012: 7).

1990’lı yıllarda kitle iletişim araçlarındaki ve medya kanallarındaki sayısal artış medya takipçilerinin korunmasını zorlaştırmıştır. Bunun yanında eğitim çevrelerinde öğrenci merkezli anlayışın ön plana çıkmasına paralel olarak medya okuryazarlığı eğitiminde de bir takım değişiklikler öngörülmüştür. Böylece medyaya ve eğitime bakışımızdaki değişime paralel olarak medya okuryazarlığı eğitimi de *korumacı* yaklaşımdan *eleştirel (yetkilendirici) yaklaşıma* doğru gelişim seyretmeye başlamıştır.

Eleştirel yaklaşım, bireylerin medya mesajları ile ilgili olarak neyin iyi neyin kötü olduğuna kendilerinin karar verebileceklerini savunmaktadır. Feuerstein (1999) tarafından da belirtildiği gibi bireyler almış oldukları medya okuryazarlığı eğitimi sayesinde medyanın ve medya mesajlarının içeriğine karşı stratejiler geliştirebilmekte ve iletilerin sunduğu gizli ve örtük anlamları çözümleyebilmektedirler. Bu şekilde kişiler süreçte pasif kalmamakta, etkin şekilde rol almaktadırlar. Eleştirel yaklaşımla aktif katılımcı olan bireyler, gerekli görmeleri halinde rahatsız oldukları yayınlarla ilgili olarak medya kuruluşlarına ve yetkili birimlere sorunlarını iletebilmektedirler (Alagözlü, 2012: 7).

Eleştirel medya okuryazarlığı, yurttaşların toplumsal, kültürel, siyasal ve ekonomik alanlarda etkin rol almasını sağlayarak bireylerin karar mekanizmasında yer almasını, alınan kararların sorumluluğunu üstlenmesini amaçlamaktadır. Eleştirel medya okuryazarlığı bu haliyle sosyal ilerleme, demokratik öz ifadeyi geliştirebilme ve en nihayetinde toplumsal dönüşümü sağlayabilme adına bir fırsat olarak değerlendirilmelidir (Kartal, 2010: 27; Binark ve Bek, 2010: 18).

Dünyada medya okuryazarlığının müfredatlarda hangi içerikle ve ne şekilde yer alması gerektiği konusu 1990'lı yılların sonuna doğru tartışılmaya başlanmıştır. Hobbs (1998: 132-133), "Medya Okuryazarlığı Hareketinde Yedi Büyük Tartışma" adlı çalışmasında yaptığı tartışmaların sonunda medya okuryazarlığının ayrı bir ders olarak verilmesinin daha isabetli olacağını belirtmiştir. Ancak Hobbs, daha sonra yaptığı çalışmalarda medya okuryazarlığı öğretimi konusunda dersin seçmeli olarak verilmesinin dezavantajlarının fazlalığını görerek, dersin ikinci kademe programlarına entegre edilmesinin daha doğru olacağını vurgulamıştır (Altun, 2010a: 31).

Farklı uygulamaların avantaj ve dezavantajları bilim adamlarınca tartışılmaya devam ederken dünyanın birçok ülkesinde medya okuryazarlığı dersi çeşitli seviyelerdeki okullarda okutulmaya başlanmıştır. Bu dersler, ya ABD'de olduğu gibi doğrudan müfredata konulmakta ya da Kanada'da olduğu gibi müfredattaki ilgili dersler içinde (sanat, anadil, vatandaşlık) okutulmaktadır

(Komisyon, 2007: 5). Ülkemizde ise medya okuryazarlığı dersi ortaokul öğrencileri için seçmeli ders olarak müfredattaki yerini almıştır.

1.5. MEDYA OKURYAZARLIĞI EĞİTİMİNİN DÜNYADAKİ GELİŞİMİ

Kitle iletişim araçlarının etkileri üzerine yapılan ilk çalışma, Kanadalı araştırmacı Harold Laswell'in "Deri Altı İğne Teorisi"dir. Laswell'e göre medya mesajları sürekli olarak insanlar üzerinde deri altına enjekte edilmiş şırınga etkisi yaratmaktadır. Bu süreç içerisinde medya takipçileri savunmasız bireyler olarak görülmektedir. Bu durumda medya takipçilerinin medya mesajlarını doğru anlamalarını ve çözümlenmelerini sağlayacak yeni bir kavrama; medya okuryazarlığına ihtiyaç duyulmuştur (Balaban vd., 2008: 556; Türkoğlu ve Şimşek, 2007).

Medya okuryazarlığı, başta ABD'de olmak üzere İngiltere, Kanada ve Avustralya gibi ülkelerde kitle iletişim araçlarının insanların hayatına girmesi ile birlikte yaklaşık 50 yıldır bilinen bir kavramdır. Medya okuryazarlığı kavramı Avrupa Birliği (AB)'nin gündemine ise 2000'li yıllarda girmiştir. AB'nin, Lizbon Zirvesi'nde "yaşam boyu öğrenim" hedef olarak belirlenmiş ve medya okuryazarlığı bu öğrenim sürecine dâhil edilmiştir. Türkiye'de ise medya okuryazarlığı kavramı 2003 yılında İletişim Şurası'nın sonuç bildirgesinde Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından gündeme getirilmiştir (İnan ve Bayındır, 2009: 1-2).

Oxford Çalışma Grubu tarafından AB'nin on beş ülkesinde gerçekleştirilen ortak bir çalışma sonucunda 6-7 yaş grubu çocukların % 22'sinin yatak odalarında TV alıcısının bulunduğu, 15-16 yaş grubuna geçildiğinde ise bu oranın % 56'lara yükseldiği tespit edilmiştir. Yapılan bilimsel araştırmalarda, Türkiye'deki TV izlenme oranının günde ortalama 4-5 saat olduğu görülmektedir. Buna göre bir kişi yılın %19'unu TV izleyerek geçirmektedir. Kişinin yılın % 33'ünü uyuyarak, % 33'ünü çalışarak, % 14'ünü de bu etkinliklerin dışında kalan etkinliklerle geçirdiği göz önüne alındığında bu oranın oldukça büyük olduğu ortaya çıkmaktadır (Komisyon, 2007a: 4).

Kitle iletişim araçlarının çocukların yatak odalarına kadar bu denli yüksek oranlarda girmiş olması ve herhangi bir kısıtlamaya uğramaması başta ABD olmak üzere tüm gelişmiş ülkeleri önlemler almaya itmiştir. Bu noktada devreye bireye medya mesajlarını anlama ve değerlendirebilme becerisini kazandıracak ve ardından kendi mesajını kurgulayabilecek kadar kitle iletişim araçlarını kullanma yetisini kazandıracak medya okuryazarlığı dersi girmiştir. Bu şekilde çocuklar; medyayı okuyup, değerlendirip eleştirebilecek, medyanın dilini çözebilecek bilinç düzeyine ulaşarak iletişim olgusunda aktif bir birey olarak yer alabilecektir. Bu amaçla dünyanın tüm gelişmiş ülkelerinde medya okuryazarlığı, eğitim programlarına alınmaya, çeşitli seviyelerde okullarda ders olarak okutulmaya başlanmıştır (Komisyon, 2007a: 5).

Medyanın olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak ve daha demokratik toplumların oluşmasını sağlamak adına medya okuryazarlığı eğitiminin ne denli gerekli olduğu ortadadır. Bu amaçla dünya üzerinde birçok ülkede, medya eğitimi programları geliştirilmektedir. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO), okul öncesinden başlayarak üniversite ve meslek edindirme eğitimlerine kadar geniş bir alanda yürüttüğü çalışmaların yanında medya okuryazarlığı eğitimiyle de ilgili küresel düzeyde çalışmalar yapmaktadır. Ticari medyanın yaptığı yönlendirmelerin bireyleri etkilediğini ve demokratik toplumun ihtiyacı olan etkin vatandaşlık becerilerinin zayıfladığını düşünen UNESCO, 1982 yılında Almanya’da 19 ülkeden gelen uzmanlarla yaptığı toplantının ardından medya okuryazarlığının gerekliliğine ve ailelerin, öğretmenlerin, medya çalışanlarının ve karar vericilerin sorumluluklarına ilişkin vurgulamalar yapmıştır (Altun, 2011: 86-87; Binark ve Bek, 2010: 52).

Medya okuryazarlığı konusunda UNESCO’nun yanı sıra AB’nin de çalışmaları vardır. AB, üye ülkeler arasında ortak ekonomik, siyasi ve kültürel hedefleri hayata geçirmeye çalışan bir kuruluştur. Medya okuryazarlığı bu ortak düzenleme ve uygulamalar konusunda önemli bir yere sahiptir. Medya okuryazarlığı ile ilgili yapılan çalışmalar “Avrupa Vatandaşlığı”nın oluşturulmasında büyük önem arz etmektedir (Altun, 2011a: 83-84).

AB bünyesinde medya okuryazarlığı çalışmaları 23-24 Mart 2000 tarihindeki Lizbon toplantısı ile başlamıştır (Altun, 2010a: 45). AB'nin medya okuryazarlığı dersiyle ilgili öncelikli hedefi, bireye medya mesajlarını değerlendirebilme becerisini kazandırmak ve kendi mesajını kurgulayabilecek kadar kitle iletişim araçlarını kullanma becerisini geliştirmesini sağlamaktır (Şeylan, 2008: 69). AB tarafından 2004 yılında Avrupa Medya Okuryazarlığı Merkezi (ECML) kurulmuştur. Bu merkezin hedefi çocukların ve büyüklerin medya kültürü içinde yaşama uyumlarını sağlamak ve medyanın işleyişini öğrenmelerine destek olmaktır (Pekman, 2006: 18).

Uluslararası kuruluşların dışında, ülkelerin kendi yaptıkları çalışmalar da bulunmaktadır. Aşağıda bu ülkelerden bazılarında medya okuryazarlığı eğitiminin gelişimi ve bu ülkelerde medya okuryazarlığı konusunda çalışan kurum ve kuruluşlar hakkında bilgi verilecektir.

İngiltere'de internet kullanım oranı yüksek, radyo ve TV kullanımı da yaygındır. Kitle iletişim araçlarının bilinçli kullanımı ve bu araçların sebep olabileceği olumsuzluklardan korunulması açısından önemli olan medya okuryazarlığı, müfredatta İngilizce ve Vatandaşlık derslerinin içinde yer almaktadır. Medya eğitiminde öğrencilerin medya kavramını ve görsel medya içeriklerini öğrenmeleri, medya mesajlarını analiz etmeleri, medyanın etkilerini fark etmeleri ve medyanın demokratikleşme sürecine etkilerini incelemeleri beklenmektedir (Alagözlü, 2012: 68-70). İngiltere'de öğretmenlerin eğitimi ve medya eğitiminin yöntemi ile ilgili konular tam anlamıyla çözümlenememiştir (Bacaksız, 2010: 40).

İngiltere'de medya eğitimi hem devlet kuruluşları hem de sivil toplum örgütlerince desteklenmektedir. 2003 yılında kurulan OFCOM, İngiltere'de medya okuryazarlığı kavramını tanımlayan kuruluştur (Şeylan, 2008: 75). OFCOM ayrıca, medya okuryazarlığı ile ilgili kamuoyu araştırmaları yapmakta ve bunları paylaşmaktadır. OFCOM, İngiltere'de medya okuryazarlığının geliştirilmesinden kanunen sorumlu olan kuruluştur (Alagözlü, 2012: 71).

İngiliz Film Enstitüsü (BFI) medya okuryazarlığı eğitimi konusunda öğretmen yetiştirme alanında destek vermektedir. BFI, Kültür, Medya ve Spor

Bakanlığı ile birlikte medya okuryazarlığı bilicini geliştirmeye yönelik politikalar geliştirmektedir (Heins ve Cho, 2003; akt. Kıncal ve Kartal, 2009: 325). 1991 yılında İngiltere Eğitim Bakanlığı ve BFI tarafından İngiltere Medya Eğitimi Derneği (AME) kurulmuştur. Derneğin amacı medya okuryazarlığı derslerine giren öğretmenlerine daha etkili bir medya eğitimi verebilmeleri için destek vermektir (Şeylan, 2008: 77).

Fransa'da kitle iletişim araçları etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Bu nedenle başta çocuklar ve gençler olmak üzere tüm medya takipçilerinin kitle iletişim araçlarının zararlı içeriklerinden korunması amacıyla medya okuryazarlığı dersi kazanımları müfredattaki çeşitli derslerin içine yerleştirilmiştir (Alagözlü, 2012: 61-62). Medya eğitimi alanında köklü geçmişi olan *Fransa*'da ilk çalışmalar 1920'li yıllara dayanmaktadır. *Fransa*'da medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili bilgiler Fransızca, Sanat Tarihi ile Yurttaşlık ve Ahlak Bilgisi gibi derslerle ilişkilendirilmiştir (Alagözlü, 2012: 64).

Fransa'da medya eğitimine yönelik çalışmalar kamu kuruluşları, özel kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri tarafından yürütülmektedir. *Fransa* Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1983 yılında kurulan Öğretim ve Medya Bilgileri Arasında Bağlantı Merkezi (CLEMI), medya yayıncılarının ve eğitimcilerin medya eğitimine dikkat çekmek amacıyla çalışmalar yapmaktadır. Devlet tarafından desteklenen CLEMI, öğrencileri bilinçli medya okuryazarı yapmayı amaçlamaktadır (Alagözlü, 2012: 64-65).

Rusya Federasyonu'nda medya eğitimi zorunlu değildir. Ancak başka disiplinlerin içinde medya eğitimi konularına yer verilmiştir. Zorunlu olmamasına rağmen 7-17 yaş arasındakiler için bir program tasarlanmıştır. *Rusya*'da ki öğretmenlerin, öğrencilerin medya metinleri hakkındaki eleştirel düşüncelerini geliştirme aracı olarak medya eğitimiyle ilgilenmeleri gençlerin medya hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamaktadır (Binark ve Bek, 2010: 93).

ABD'de medya okuryazarlığı konusundaki en büyük gelişmeler 1990'lı yılların başlarında yaşanmaya başlanmıştır. Sağlık eğitimcilerinin ekranlardaki şiddet ve cinsel içerikli görüntülerle beraber, alkol ve sigara görüntülerinin toplumu özellikle de çocukları olumsuz yönde etkilediği görüşünü öne sürmeleri

ile medya okuryazarlığına yönelik ilgi artmaya başlamıştır (Bacaksız, 2010: 45). ABD’de medya okuryazarlığı dersi müfredatta ayrı bir ders olarak yer almaktadır. ABD’deki medya eğitimi, eleştirel olmaktan çok korumacı düzeydedir. Medya çözümlenmeleri yalnızca görsel bağlamda gerçekleştirilmektedir (Şeylan, 2008: 80).

ABD’de medya eğitimi, kamudan ziyade özel kurumlarda gelişmiştir. Ülkede medya eğitimini destekleyen kuruluşların önde gelenleri; Medya Eğitim Merkezi (CME) ve CML’dir (Karataş, 2008: 32; Binark ve Bek, 2010: 224-226). CME, 1991’de ABD’de başta çocuklarla ilgili medya politikası olmak üzere, eleştirel medya konuları hakkında kamuoyu ve siyasa yapıcılarını eğitme amacıyla kurulmuştur (Binark ve Bek, 2010: 224). CML ise, 1989 yılında kurulmuştur. Kuruluş çağdaş imgeleri, sesleri ve sözcükleri anlayacak, yorumlayacak, çözümlenecek ve değerlendirecek bir eleştirel yurttaşlığın oluşturulmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. CML, bu amaca yönelik olarak kilise, sinagog ve aileleri kapsayan atölye ve eğitim çalışmaları yürütmektedir (Binark ve Bek, 2010: 226).

Kanada’da medya okuryazarlığı eğitiminin tarihi 1960’lara kadar uzanır. Bu yıllarda medya okuryazarlığı eğitimi ilk olarak ekran eğitimi (screen education) adı altında başlamıştır. 1980 ve 1990’lı yıllarda ortaokullarda gelişen medya okuryazarlığı daha sonraları ilköğretim okullarında da güçlenmiştir (Shibata, 2002). Medya okuryazarlığı okullarda İngilizce Dil Bilimleri programının bir parçası olarak etkin şekilde uygulanmaktadır (Altun, 2010a: 49). Kanada’da sınıfların imkânları gelişmiştir. Dersliklerde bulunan internet erişimi sayesinde öğretmenler teknolojiyi kullanarak dersleri işlemektedirler. Dinleme, anlama, yazma, izleme ve kendi iletisini yaratma gibi temel becerilerin yanında öğrencilerin eleştirel bakış açısı kazanarak medya metinlerini değerlendirmeleri de beklenmektedir. Bu şekilde demokratik toplumda yaşamının olmazsa olmazı eleştirel düşüncenin öğrencilere kazandırılması, diğer kültürleri tanımaları ve yaratıcılıklarını geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Medya okuryazarlığı, Kanada eğitim programının vazgeçilmez bir parçası olarak algılanmaktadır (Şeylan, 2008: 79). Medya okuryazarlığı konusunda atılan ilk adımlar Kanada tarafından

atıldığından, medya okuryazarlığı becerisi onlara ait bir beceri olarak değerlendirilir (Sadriu, 2009: 92).

Kanada'da medya okuryazarlığı çalışmalarını destekleyen birçok örgüt bulunmaktadır. Kanada Medya Eğitimi Kuruluşları Derneği (CAMEO) ve Medya Okuryazarlığı Derneği (AML) bu örgütlerin önde gelenleridir (Altun, 2010b: 45-46). CAMEO, Kanada'da her eyalette farklı şekilde uygulanan medya eğitimi çalışmalarının birlik ve bütünlüğe dönüştürülmesi adına 1992 yılında kurulmuştur. CAMEO'nun temel hedefi Kanada'nın her yerinde medya eğitimini savunmak, geliştirmek ve medya eğitimi kuruluşlarını tek çatı altında toplamaktır (Altun, 2010a: 51). AML ise; medyanın işleyişi ve anlamları nasıl inşa ettiğine yönelik incelemeler yaparak öğrencilerin eleştirel anlayışlarını geliştirme amacıyla 1978 yılında kurulmuştur (Binark ve Bek, 2010: 224).

Medya okuryazarlığının Kanada'da bu denli önemsenmesinde, Amerikan popüler kültürünün ezici üstünlüğü ve etkisinden kurtulma hedefi şüphesiz ki yok sayılamaz. Kanada'nın komşusu ABD ile söz konusu hassasiyeti çok eski tarihlere dayanmaktadır. Medya okuryazarlığı ise bu uzun süreçte ortaya çıkan doğal bir sonuçtur (Altun, 2010b).

Avustralya' da okullar yeni öğrenme teknolojileri ile donatılmıştır. Avustralya'da 8. sınıftan 12. sınıfa kadar medya okuryazarlığı dersi vardır. Medya çalışmaları ilkokulda ayrıca yer almayıp İngilizce, Sanat ve Teknoloji gibi derslerin programlarının bir parçası olarak yapılmaktadır. Medya eğitiminin amacı, eleştirel tüketiciler yaratmak ve pratikte üretim için olanaklar sağlamaktır. Avustralya, medya eğitimi konusunda oldukça ilerlemiş durumdadır. Medya eğitimi dersi sadece bu konuda eğitilen öğretmenler tarafından verilebilmektedir (Bacaksız, 2010: 47).

Avustralya ve Yeni Zelanda Medya Eğitimcileri Birliği (ATOM), Avustralya ve Yeni Zelanda'da da medya eğitimcilerini ve endüstriden temsilcileri bir araya getiren örgüttür. Düzenlediği konferanslar aracılığıyla medya eğitimini tartışmaya açan ATOM, dersliklerde kullanılmak üzere kaynaklar geliştirmektedir (Binark ve Bek, 2010: 69).

1.6. TÜRKİYE' DE MEDYA OKURYAZARLIĞI

Medya okuryazarlığı kavramı özellikle Batılı ülkelerde son otuz yıldır yoğun bir ilgiyle karşılaşmaktadır. Bu açıdan baktığımızda Türkiye'deki gelişmelerin oldukça yeni olduğunu söyleyebiliriz (Ankaraligil, 2009: 47). Türkiye'de medya okuryazarlığı kavramı ilk olarak 20–21 Şubat 2003 tarihlerinde düzenlenen İletişim Şurası'nın sonuç bildirgesinde RTÜK tarafından dile getirilmiştir (Elma vd., 2009b: 97; Altun, 2010a: 57).

2004 yılında Devlet Bakanlığı bünyesinde kurulan ve ülkemizin önde gelen kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve üniversitelerinin temsil edildiği “Şiddeti Önleme Platformu'nda” çocuklarda giderek artan şiddet eğilimli davranışların TV yayınlarında ve internette yer alan şiddet içerikli unsurlardan kaynaklandığına dair görüşler belirtilmiştir. RTÜK, bu problemin çözümü adına ilk kez ilköğretim okullarında medya okuryazarlığı adı altında bir dersin okutulmasını önermiştir. RTÜK'ün bu önerisi geniş kabul görerek Medya Alt Komisyonu raporunda ve eylem planında yer almıştır (Altun, 2010a: 59). RTÜK, kabul gören önerisi sonrasında 22 Eylül 2004 tarihli ve 2004/70 no' lu toplantıda alınan 19 sayılı karar gereğince Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)'na yazı yazarak okullarda medya okuryazarlığı dersinin verilmesinin önemini belirterek bakanlıkla resmi temasa geçmiştir (Treske, 2007: 14-15).

23-25 Mayıs 2005 tarihlerinde Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi tarafından I.Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı düzenlenmiştir (Alagözlü, 2012: 37). Konferansta; Gülden Treske, RTÜK'ü temsilen medya okuryazarlığının neden gerekli olduğuna ilişkin resmi bir bildiri sunmuştur (İnan, 2010: 26). 2006 yılında RTÜK tarafından yapılan, ilköğretim öğrencilerinin TV izleme alışkanlıkları konulu bir çalışma yapılmıştır. Yapılan bu çalışma neticesinde öğrencilerin günde üç saate yakın TV izledikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Ortaya çıkan bu sonuç, medya okuryazarlığı dersinin ne kadar gerekli olduğunu ortaya koymuştur (RTÜK, 2006).

Yapılan ön hazırlık çalışmaları sonucunda, medya okuryazarlığı konusundaki çalışmaları yürütmek üzere; RTÜK uzmanları ile Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi'nden akademisyenlerin de

katılımıyla bir komisyon oluşturulmuştur. Oluşturulan komisyon, ABD ve Avrupa’da medya okuryazarlığı dersi programları ve konu alanıyla ilgili incelemelerde bulunmuştur (Çetinkaya, 2008: 74).

RTÜK ve komisyon tarafından medya okuryazarlığına ilişkin hazırlanan tüm dokümanlar; Talim ve Terbiye Kurulu’na gönderilmiştir. RTÜK tarafından yapılan ön çalışmaların ışığında, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ile RTÜK uzmanları ve iletişim bilimleri akademisyenlerinden oluşan bir komisyon kurulmuştur. Oluşturulan bu komisyon tarafından “Medya Okuryazarlığı Dersi Taslak Öğretim Programı ve Öğretmen Kılavuzu” hazırlanmıştır (Keleş, 2009: 55).

22 Ağustos 2006 tarihinde RTÜK ile Talim ve Terbiye Kurulu arasında “Öğretim Kurumlarına Medya Okuryazarlığı Dersi Konulmasına Dair İşbirliği Protokolü” imzalanarak, her iki kurumun yükleneceği sorumluluklar ve görevler belirlenmiştir. “İlköğretim Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı”, 31.08.2006 tarihinde MEB Talim ve Terbiye Kurulu’nda görüşülerek kabul edilmiştir (Çetinkaya, 2008: 75).

24 Kasım 2006 tarihinde RTÜK tarafından Ankara’da “Uluslararası Medya Okuryazarlığı Paneli” düzenlenmiş, akademisyenlerin ve yabancı ülkelerde görev yapan yetkililerin görüşleri ve deneyimleri paylaşılmıştır (Altun, 2010a: 58). Ayrıca RTÜK’ün temsil edildiği bütün kamuoyuna açık toplantılarda medya okuryazarlığı kavramını tanıtan, medya okuryazarlığının gerekliliğini vurgulayan konuşmalar yapılmıştır (İnan, 2010: 27).

Talim ve Terbiye Kurulu 2006-2007 eğitim-öğretim yılında medya okuryazarlığı dersinin okutulacağı 5 pilot okulu belirlemiştir. Bu beş pilot okul;

- Adana -Seyhan Dumlupınar İlköğretim Okulu,
- Ankara-Çankaya Ahmet Vefik Pasa İlköğretim Okulu,
- Erzurum-Merkez Barbaros Hayrettin Pasa İlköğretim Okulu,
- İstanbul-Bakırköy Şehit Pilot Muzaffer Erdönmez İlköğretim Okulu
- İzmir-Karşıyaka METAŞ İlköğretim Okulu olmuştur.

Bu okullarda 2006–2007 eğitim-öğretim yılında eğitim verecek yirmi Sosyal Bilgiler öğretmeni, Ankara’da 7–10 Eylül 2006 tarihleri arasında düzenlenen dört günlük bir “Eğitici Eğitimi Programı”na tabi tutulmuşlardır. Medya okuryazarlığı dersi, bu beş pilot okuldaki 780 yedinci sınıf öğrencisine haftada bir ders saati olmak üzere toplam 36 saatlik bir süre ön görülerek zorunlu seçmeli ders olarak okutulmuştur (Çetinkaya, 2008: 76).

Pilot uygulama süresince beş okuldaki medya okuryazarlığı dersi verilen sınıflar Talim ve Terbiye Kurulu uzmanları ile RTÜK uzmanları tarafından ziyaret edilmiştir. Öğrencilerin ders kapsamında gerçekleştirdikleri çalışmalar toplanarak değerlendirilmiş, öğrencilere ders hakkında anket uygulanmış ve medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin anne ve babalarına mektup gönderilerek, öğrencilerin derste öğrendiklerini evde pekiştirmeleri konusunda yardımcı olmaları istenmiştir (Altun, 2010a: 62). Pilot okullardan toplanan veriler doğrultusunda seçmeli medya okuryazarlığı dersinin, pilot uygulamasının başarılı olduğu tespit edilmiştir. Bunun ardından medya okuryazarlığı dersi MEB tarafından 2007-2008 öğretim yılında ders müfredatına alınmıştır. Dersin müfredat programına alınmasının ardından dersi yeni dönemde verecek olan 103 kişilik öğretmen grubuna, 25-28 Haziran 2007 tarihleri “Eğitici Eğitimi Programı” kapsamında hizmet içi eğitim verilmiştir (Çetinkaya, 2008: 77-78).

Öğrencileri 2007-2008 eğitim-öğretim yılında medya okuryazarlığı dersini seçmeye yönlendirmek amacıyla, 10 Eylül 2007 tarihinde RTÜK tarafından öğrencilere ve velilerine yönelik olarak “Medya Okuryazarlığı Tanıtım Filmi” hazırlanmış, medya okuryazarlığının önemi aktarılmaya çalışılmıştır. Bu tanıtım filminde aşağıdaki mesaja yer verilmiştir

Değerli Veliler, Çocuklarınızın televizyon izlerken, internet kullanırken, gazete okurken, radyo dinlerken, seçici olmasını, gerçek ile kurguyu ayırt etmesini, kontrollü izleyici olmasını, olumsuz etkilerden korunmasını, doğru şekilde faydalanmasını, yorum yapabilmesini, eleştirel bakabilmesini istiyorsanız, şimdi bunu sağlamak sizin elinizde. Türkiye’de ilk kez RTÜK ve Milli Eğitim Bakanlığı işbirliği ile ilköğretim okullarında seçmeli medya okuryazarlığı dersi okutulacaktır. Çocuklarınızın medyayı doğru algılayabilmesi için medya okuryazarlığı dersini seçin (<http://www.medyaokuryazarligi.org.tr/film.html>).

Medya okuryazarlığı dersi 2007–2008 öğretim yılından itibaren Türkiye genelindeki 35 bin ilköğretim okulunda ikinci kademe öğrencilerine seçmeli ders olarak okutulmaya başlanmıştır. 2007 yılının sonunda Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı'na yardımcı doküman olarak Prof. Dr. Naci BOSTANCI'nın danışmanlığında çeşitli akademisyenlerden oluşan bir komisyon tarafından "İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı" hazırlanmıştır. Bu kitapla dersi verecek öğretmenlerin konuyla ilgili bilgi düzeylerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir (Alagözlü, 2012: 27-28).

RTÜK, medya okuryazarlığı konusunda medyanın etkilerine karşı toplumu koruma ve eğitme amacıyla çalışmalarda yapmıştır. Bu çalışmalardan birisi de RTÜK'ün 2000 yılında başlattığı simge sistemi çalışmalarını sonuçlandırarak 23 Nisan 2006 tarihinden itibaren TV yayınlarında "programın olası zararlı içeriğini" ve "programın hangi yaş grubuna (tüm izleyici, 7 yaş, 13 yaş ve 18 yaş olmak üzere) uygun olduğunu" belirtmek amacıyla uygulamaya koyduğu "Akıllı İşaretler"dir. Akıllı işaretler, TV programlarının yanında sinema filmlerinde de kullanılan bir uygulamadır.

Akıllı işaret uygulamasının ana amacı; çocukları ve gençleri cinsellik, şiddet, kötü alışkanlıklar, madde bağımlılığı ve kötü dil kullanımı gibi olumsuz örnek oluşturabilecek davranışları içeren yayınlara karşı korumaktır (Şengül, 2011: 77). Akıllı işaretler ebeveynlerin program içeriği hakkında bilgilendirilmesini amaçlamanın yanında, çocuk ve gençlerin yayınlardaki zararlı içerikten korunmasında ebeveynlerin inisiyatif almasına, kontrolün ve sorumluluğun izleyicilerle paylaşılmasına dair bir başlangıç olarak görülebilir (Altun, 2008).

Ülkemizde uygulanmakta olan sistem internet aracılığıyla çalışmaktadır. Yayın kuruluşlarında çalışan kodlayıcılar, sınıflandıracakları programı izledikten sonra kendilerine verilen şifre aracılığıyla internet üzerinden RTÜK yetkilerince hazırlanmış olan soru formunu doldurmaktadırlar. Form doldurma işleminin ardından sistem otomatik olarak programla ilgili sembolleri atamaktadır (Çarbuğa, 2010: 99).

Akıllı işaretler, yaş grubuna göre dört, içerik grubuna göre üç sembolden oluşmaktadır. İşaretler, yaş grubuna göre; bütün izleyicilerin izleyebileceği “Genel İzleyici”, 7 yaş ve üzeri izleyicilerin izleyebileceği “7+”, 13 yaş ve üzeri izleyebileceği “13+” ve 18 yaş ve üzeri izleyicilerin izleyebileceği “18+” şeklindedir. İçeriğe yönelik işaretler ise şiddet ve korku içerikli yayınlara yönelik, cinsel içerikli yayınlara yönelik ve olumsuz örnek oluşturabilecek yayınlara yönelik üç farklı sembolden oluşmaktadır (Karataş, 2008: 38). Söz konusu semboller aşağıdaki gibidir:

İşaret	Anlamı
	Genel izleyici kitlesi
	7 yaş ve üzeri için uygun
	13 yaş ve üzeri için uygun
	18 yaş ve üzeri için uygun
	Cinsellik içerir
	Şiddet ya da korku içerir
	Olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar içerir

Görsel 1: Akıllı İşaretler

Akıllı işaretler, velilerin ve öğrencilerin gerekli tedbirleri alması adına önemli bir uygulamadır. Ancak bu uygulamanın başarısı; yayıncı kuruluşlarda görev alan kodlayıcıların TV programlarıyla ilgili objektif değerlendirmeler yapmalarına bağlıdır. Çarbuğa (2010) tarafından yapılan çalışmada kodlayıcıların, rating kaygısı, patron baskısı ve her programı veya diziyi bölüm bölüm değerlendirmeye vakit bulamadan toplu halde değerlendirme gibi sebeplerle objektif olmadıkları tespit etmiştir. Bu nedenle akıllı işaretler sisteminin sağlıklı

işleyebilmesi adına RTÜK ve yayıncı kuruluşlar tarafından yeni düzenlemelerin gerekliliği ortadadır.

RTÜK, TV'nin yanı sıra internete yönelik medya okuryazarlığı çalışmaları yürütmektedir. “Çocuklarımız İçin İnternet Güvenliği” adı altında çocuklara ve ebeveynlere yönelik yürütülen çalışma bunların en önde gelenlerindedir. Bu çalışma ile internet kullanırken karşılaşılabilecek risklerin, dikkat edilmesi ve uyulması gereken kuralların neler olduğunu konusunda toplumun bilgilendirilmesi amaçlanmaktadır (Altun, 2010a: 58).

Medya okuryazarlığı konusunda RTÜK tarafından yapılan en önemli çalışmalardan biri de “RTÜK Çocuk Web Sayfası (www.rtukcocuk.org.tr)”dır. RTÜK'ün Misak-ı Milli İlköğretim Okulu, İhsan Doğramacı Vakfı Özel Bilkent İlköğretim Okulu ve Türkiye Emlak Bankası İlköğretim Okulu'nun işbirliğiyle öğrenciler tarafından hazırlanan RTÜK Çocuk Web Sayfası, çocuklarda medya okuryazarlığını geliştirmeyi amaçlamakta ve internette çocuklar için güvenli bir şekilde vakit geçirebilecekleri bir adres özelliği taşımaktadır (Altun, 2010a: 58; Ankaralıgil, 2009: 49).

RTÜK, medya okuryazarlığı kapsamında son olarak Televizyon Yayıncıları Derneği (TVYD) ile işbirliğine giderek “İyi Uykular Çocuklar” projesini 07.10.2010 tarihinde yürürlüğe koymuştur. Böylece saat 21:30' da bütün TV kanallarında projenin logosu “Tele”nin (Görsel 2) verdiği uyarılar doğrultusunda ana sınıfı ve ilköğretim öğrencilerinin erken yatma alışkanlığı kazanması, geç saatlerdeki TV yayınlarının olası zararlı etkilerinden korunması ve anne-babaların bu konudaki duyarlılıklarının artırılması amaçlanmaktadır. Proje kapsamında yayınlanması öngörülen üç farklı animasyon aracılığıyla çocuklara “Haydi Çocuklar Uykuya”, “İyi Uykular Çocuklar” ve “Bugünlük Televizyon Yeter, Bütün Çocuklara İyi Geceler” mesajları verilmektedir. Animasyonların yanında spot filmler aracılığıyla ebeveynler ve çocuklar uykunun önemi konusunda bilgilendirilmektedir (Alagözlü, 2012: 46-47; Şengül, 2011: 91-92).



Görsel 2: Tele

Medya okuryazarlığı çalışmalarında MEB, RTÜK ve üniversitelerin yanında en önemli ayak şüphesiz ki medya sektörüdür. Ancak ne yazık ki medya sektörünün medya okuryazarlığı çalışmalarına gerekli desteği verdiklerini söylemek mümkün değildir. Medya sektörü ülkemizdeki medya okuryazarlığı çalışmalarını uzaktan seyretmekte ve çalışmalara verilecek desteği kendisine kurşun sıkmak olarak değerlendirmektedir (Binark ve Bek, 2010: 106).

1.7. TÜRKİYE’DE MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİ EĞİTİMİ

Türkiye’de medya okuryazarlığı eğitimine yönelik çalışmalar RTÜK’ ün, ders programlarına medya okuryazarlığı adında bir ders konulması amacıyla 22 Eylül 2004 tarihli ve 2004/70 no’lu toplantıda alınan 19 sayılı karar gereğince, MEB ile 25 Ekim 2004 tarihinde resmi temasa geçmesi ile başlamıştır.

RTÜK ve MEB arasında 22 Ağustos 2006 tarihinde imzalanan işbirliği protokolüne uygun olarak, 2006–2007 öğretim yılında Ankara, İstanbul, İzmir, Adana ve Erzurum’daki 5 ilköğretim okulunda medya okuryazarlığı dersinin pilot uygulaması başlatılmış ve 780 yedinci sınıf öğrencisi medya okuryazarlığı dersi almıştır.

Pilot uygulamadan alınan verimli sonuçların ardından RTÜK ile Talim ve Terbiye Kurulu’nun ortak çalışmaları sonucunda, medya okuryazarlığı dersi öğretmenlerini yetiştirilmesine başlanmıştır. RTÜK, 81 ilden gelen 103 öğretmene Ankara’da 25-28 Haziran 2007 tarihleri arasında “Medya Okuryazarlığı Eğitici Eğitimi Hizmet İçi Programı” uygulamıştır.

Medya okuryazarlığı dersi 2007-2008 öğretim yılından itibaren Türkiye genelindeki 35 bin ilköğretim okulunda, ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıfların herhangi birinde bir kez seçilmek üzere seçmeli ders olarak okutulmaya başlanmıştır. Medya okuryazarlığı dersi kapsamında öğrencilere kitle iletişim araçlarının işlevleri, amaçları ve önemi, medya okuryazarlığının anlamı, TV yayıncılığı ve program türleri, TV'nin etkileri, program analizleri, TV izleme alışkanlıkları, akıllı işaretler, radyonun işlevleri ve etkileri, gazete ve dergi haberleri, internet kullanımı konularında bilgiler verilmeye başlanmıştır.

Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı ilköğretim okullarının 6., 7. ya da 8. sınıflarında haftada bir ders saati üzerinden toplam 36 saatlik bir süre öngörülerek hazırlanmıştır (Komisyon, 2007a: 2). Seçmeli medya okuryazarlığı dersine öğrenciler tarafından yoğun rağbet gösterilmesi halinde, dersin zorunlu hale getirilebileceği belirtilmiştir. Ancak bugüne kadar henüz bu söylem uygulamaya geçirilmemiştir.

Medya okuryazarlığı dersinin eğitim programlarında yer almasının ardından dersin kimler tarafından verileceği sorusu tartışmalara neden olmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı, medya okuryazarlığı dersinin iletişim fakültelerinden veya basın yayın yüksek okullarından mezun olup, şu anda Milli Eğitim sistemi içinde sınıf öğretmeni olarak görev yapan öğretmenler ile sosyal bilgiler öğretmenlerinin okutmalarını uygun görmüştür. Ancak iletişim fakültelerinde görev yapan hocalar dersin medya okuryazarlığı eğitimi alan iletişim fakültesi mezunlarınca verilmesi gerektiğini savunmuşlardır. MEB, iletişim fakültesi mezunlarının öğretmenlik formasyonlarının olmamasını önemli bir eksiklik olarak görmektedir. İletişim fakültesi hocaları ise herhangi bir medya okuryazarlığı eğitimi almayan, medyanın etkilerine açık ve hedef olan, hatta medya okuryazarı olmayan öğretmenler tarafından bu dersin verilmesinin medya okuryazarlığı hareketinin başarıya ulaşmasını etkileyeceğini belirtmişlerdir. İletişim fakülteleri dekanları, eğitim fakültelerinde formasyon alacak iletişim fakültesi mezunlarının medya okuryazarlığı dersi öğretiminde daha doğru bir tercih olacağını savunmuşlardır (İnan, 2010: 32; Çetinkaya, 2008: 77).

2006-2007 eğitim-öğretim yılında pilot uygulaması Talim Terbiye Kurulu'nca seçilen 5 pilot okulda yapılan medya okuryazarlığı dersi 780 ilköğretim 7. sınıf öğrencisine ulaşmıştır. Dersin yaygınlaşmaya başladığı ve ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıfların herhangi birinde bir kez ve seçmeli okutulmaya başlandığı 2007-2008 eğitim-öğretim yılına ait veriler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: 2007-2008 Eğitim Öğretim Yılı Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersini Seçen Öğrencilerin Dağılımı

Sınıf	Toplam Öğrenci Sayısı	Dersi Seçen Öğrenci Sayısı	%
6. Sınıf	1.274.288	167.230	13,12
7. Sınıf	1.224.447	176.975	14,45
8. Sınıf	1.209.527	80.450	6,65
Toplam	3.708.262	424.655	11,45

Kaynak: RTÜK İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığı (Akt. Alagözlü, 2012: 24).

2007-2008 eğitim-öğretim yılında 6. sınıf öğrencilerinin % 13,12'si, 7. sınıf öğrencilerinin % 14,45'i ve 8. sınıf öğrencilerinin % 6,65'i seçmeli ders olarak medya okuryazarlığı dersini seçmişlerdir. 2007-2008 eğitim-öğretim yılında toplam 424.655 öğrenci (% 11,45) medya okuryazarlığı dersini seçerek derse gerekli ilgiyi göstermiş ve dersin toplum tarafından bir ihtiyaç olarak görüldüğünü belirtmişlerdir.

2008-2009 eğitim-öğretim yılında ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin medya okuryazarlığı dersine gösterdikleri ilgi artmış ve ders yaklaşık her üç öğrencinin biri tarafından seçilmiştir. Bu durumu gösteren tablo şu şekildedir (Tablo 3):

Tablo 3: 2008-2009 Eğitim Öğretim Yılı Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersini Seçen Öğrencilerin Dağılımı

Sınıf	Toplam Öğrenci Sayısı	Dersini Seçen Öğrenci Sayısı	%
6. Sınıf	1.327.715	345.794	26,04
7. Sınıf	1.244.305	270.415	21,73
8. Sınıf	1.203.093	394.305	32,77
Toplam	3.775.113	1.010.514	26,77

Kaynak: RTÜK İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığı (Akt. Alagözlü, 2012: 25).

2008-2009 eğitim-öğretim yılında 6. sınıf öğrencilerinin % 26,04'ü, 7. sınıf öğrencilerinin % 21,73'ü ve 8. sınıf öğrencilerinin % 32,77'si seçmeli ders olarak medya okuryazarlığı dersini seçmişlerdir. 2008-2009 eğitim-öğretim yılında toplam 1.010.514 öğrenci (% 26,77) medya okuryazarlığı dersini seçmiştir.

2009-2010 eğitim öğretim yılına ait veriler Tablo 4'teki gibidir:

Tablo 4: 2009-2010 Eğitim Öğretim Yılı Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersini Seçen Öğrencilerin Dağılımı

Sınıf	Toplam Öğrenci Sayısı	Dersi Seçen Öğrenci Sayısı	%
6. Sınıf	1.326.743	320.953	24,19
7. Sınıf	1.261.646	195.177	15,47
8. Sınıf	1.199.093	322.785	26,92
Toplam	3.787.482	838.915	22,15

Kaynak: RTÜK İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığı (Akt. Alagözlü, 2012: 25).

2009-2010 eğitim-öğretim yılında 6. sınıf öğrencilerinin % 24,19'u, 7. sınıf öğrencilerinin % 15,47'si ve 8. sınıf öğrencilerinin % 26,92'si seçmeli ders olarak medya okuryazarlığı dersini seçmişlerdir. 2009-2010 eğitim-öğretim yılında toplam 838.915 öğrenci (% 22,15) medya okuryazarlığı dersini seçmiştir. Türkiye genelinde medya okuryazarlığı dersinin seçilmesinde bir önceki yıla oranla yaklaşık % 5'lik bir azalma olduğu görülmektedir.

2010-2011 eğitim-öğretim yılında seçmeli medya okuryazarlığı dersini seçen öğrencilerin dağılımını gösteren tablo şu şekildedir (Tablo 5):

Tablo 5: 2010-2011 Eğitim Öğretim Yılı Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersini Seçen Öğrencilerin Dağılımı

Sınıf	Toplam Öğrenci Sayısı	Dersi Seçen Öğrenci Sayısı	%
6. Sınıf	1.399.897	132.945	9,50
7. Sınıf	1.336.027	70.035	5,24
8. Sınıf	1.272.412	204.996	16,11
Toplam	3.775.113	407.976	10,80

Kaynak: RTÜK İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığı (Akt. Alagözlü, 2012: 26).

2010-2011 eğitim-öğretim yılında 6. sınıf öğrencilerinin % 9,50'si, 7. sınıf öğrencilerinin % 5,24'ü ve 8. sınıf öğrencilerinin % 16,11'si seçmeli ders olarak medya okuryazarlığı dersini seçmişlerdir. 2010-2011 eğitim-öğretim yılında toplam 407.976 öğrenci (% 10,80) medya okuryazarlığı dersini seçmiştir. Bir önceki eğitim-öğretim yılına oranla ciddi azalış gözlemlenmiştir.

2011-2012 eğitim-öğretim yılında medya okuryazarlığı dersini seçen öğrencilerin dağılımı şu şekildedir (Tablo 6):

Tablo 6: 2011-2012 Eğitim Öğretim Yılı Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersini Seçen Öğrencilerin Dağılımı

Sınıf	Toplam Öğrenci Sayısı	Dersi Seçen Öğrenci Sayısı	%
6. Sınıf	1.307.275	254.888	19,50
7. Sınıf	1.283.316	116.074	9,04
8. Sınıf	1.352.509	182.829	13,52
Toplam	3.943.100	553.791	14,04

Kaynak: RTÜK İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığı (Akt. Alagözlü, 2012: 26).

2011-2012 eğitim-öğretim yılında 6. sınıf öğrencilerinin % 19,50'si, 7. sınıf öğrencilerinin % 9,04'ü ve 8. sınıf öğrencilerinin % 13,52'si seçmeli ders olarak medya okuryazarlığı dersini seçmişlerdir. 2011-2012 eğitim-öğretim yılında toplam 553.791 öğrenci (% 14,04) medya okuryazarlığı dersini seçmiştir. 2011-2012 eğitim-öğretim yılında bir önceki eğitim-öğretim yılına oranla yaklaşık % 4 oranında artış gözlemlenmiştir.

İlköğretim okullarının 6, 7 ve 8. sınıflarında seçmeli olarak okutulan medya okuryazarlığı dersi beş yıllık süreç içinde toplam 3.235.851 öğrenci tarafından seçilmiştir. Medya okuryazarlığı dersinin yıllar arası seçilme oranlarında dalgalanmalar olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumun yaşanmasında seçmeli derslerin belirlenme yetkisinin okul idaresinde olması, alanla ilgili yeterliliğe sahip öğretmenlerin azlığı, ilk yıllardaki tanıtımların devamının sağlanamaması gibi faktörlerin etkili olabileceği düşünülmektedir.

Talim Terbiye Kurulu tarafından düzenlenen, 25.06.2012 tarih ve 69 sayılı "İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesi'nde medya okuryazarlığı dersi, yeni eğitim sistemi (4+4+4) ile 7. ve ya 8. sınıflardan

herhangi birinde haftada 2 ders saati olarak okutulabilecek seçmeli derslerden biri olarak yer almıştır. Medya okuryazarlığı dersinin 7. ve 8. sınıflardan herhangi birinde seçmeli olarak alınması zorunluluğu ise kaldırılmıştır.

1.7.1. Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programının Genel Yapısı

“İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu”, 2006 yılında hazırlanmıştır. Program, oluşturmacı yaklaşımla hazırlanmıştır. Bu yaklaşım çerçevesinde, öğrencilerin günlük yaşantılarında karşılaştıkları durumları ve edindikleri bilgileri ve ya eğitim kurumlarında edindikleri bilgileri, medya okuryazarlığı dersinde aldıkları eğitimle ilişkilendirerek, öğretmenlerinin rehberliğinde yeni beceri ve değerlere ulaşabilmeleri hedeflenmiştir. Programda, genel amaç ve kazanımların yanında bazı temel beceri ve değerlerin verilmesi, öğrencilerin kazanımlar yoluyla bu beceri ve değerleri elde etmeleri amaçlanmıştır. Böylece, medya okuryazarlığı dersini başarıyla tamamlayan öğrenciler, bilinçli bir medya okuryazarı olacaklardır (Komisyon, 2007a: 6).

Medya okuryazarlığı eğitimini alan bir öğrenciden beklenenler ise şu şekildedir (Programın Genel Amaçları):

1. Medyayı farklı açılardan okuyarak yaşadığı çevreye duyarlı, ülkesinin problemlerini bilen, medyada gördüklerini aklın süzgecinden geçirecek bilinç kazanır.

2. Televizyon, video, sinema, reklamlar, yazılı basın, internet vb. ortamlardaki mesajlara ulaşarak bunları çözümleme, değerlendirme ve iletme yeteneği elde eder.

3. Yazılı, görsel, işitsel medyaya yönelik eleştirel bakış açısı kazanır.

4. Mesajların oluşturulmasına ve analizine dönük olarak cevap bulmaktan-soru sorma sürecine doğru bir değişimi gündeme getirir.

5. Bilinçli bir medya okuryazarı olur.

6. Toplumsal yaşama daha aktif ve yapıcı şekilde katılır.

7. Kamu ve özel yayıncılığın daha olumlu noktalara taşınması noktasında duyarlılık oluşturulmasına katkı sağlamaktadır (Komisyon, 2007a: 6).

Medya okuryazarlığı dersi öğretim programı, öğrencilere şu becerileri kazandırmayı amaçlamaktadır: Araştırma becerisi, eleştirel düşünme becerisi, yaratıcı düşünme becerisi, iletişim becerisi, problem çözme becerisi, bilgi teknolojilerini kullanma becerisi, girişimcilik becerisi, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi, gözlem becerisi ve sosyal ve kültürel katılım becerisi (Komisyon, 2007a: 6-7). Bununla birlikte ders kapsamında öğrencilere kazandırılmak istenilen değerler şunlardır: Özel yaşamın gizliliğine saygı, estetik duyarlılık, dürüstlük, sorumluluk, etik kurallara bağlılık, farklılıklara saygı duyma, kültürel mirası yaşatmaya duyarlılık, aile içi iletişime önem verme, bilinçli tüketim, toplumsal hayata aktif katılım, bilimsellik, eşitlik, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma (Komisyon, 2007a: 7).

Medya okuryazarlığı dersi kazanımları, eğitim sürecinin sonunda öğrencilerin edinecekleri bilgi, değer ve becerileri kapsamaktadır (Komisyon, 2007a: 7). Medya okuryazarlığı dersinin ünitelerinde yer alan kazanımlar ve bu kazanımların işleneceği ders saati süresi Tablo 7’de verilmiştir (Bkz. s. 50).

Medya okuryazarlığı programında yer alan “İletişime Giriş” ünitesinde öğrencilere; iletişim süreci, iletişim öğeleri ve iletişim türleri ile ilgili bilgiler verilmektedir (Altun, 2008). Bu ünite ile ilgili kazanımların verilmesi için 2 ders saati uygun görülmüştür.

“Kitle İletişimi” konulu ünite, öğrencilerden kitle iletişimi kavramını anlamaları, kitle iletişim araçlarını sınıflandırmaları ve iletişim ile kitle iletişimi arasındaki ilişkiyi fark etmeleri beklenmektedir (Altun, 2008). Bu ünite çalışmalarında kitle iletişim araçları ile ilgili çeşitli resimler gösterilmekte ve öğrencilerin bu resimler üzerine konuşmaları sağlanmaktadır (Alagözlü, 2012: 32). Medya okuryazarlığı ders süresi içinde Kitle İletişim ünitesine 2 ders saati süre ayrılmıştır.

“Medya” konulu ünite, öğrencilere medya ve medyadaki reklamlarla ilgili gözlem ve araştırma yapmaları ve bu çalışmalarını sınıf ortamında sunarak etkinliği tamamlamaları amaçlanmaktadır. Bu ünite kapsamında öğrenciler medyanın ekonomik, sosyal ve kültürel etkileri hakkında bilgilendirilmektedir. Ünite kapsamında medyanın kültürel yaşam üzerindeki olumlu ve olumsuz

etkileri güncel örneklerle tartışılmaktadır. Medyayı tanımaya yönelik olarak hazırlanan bu üniteye 3 ders saati süre ayrılmıştır.

Tablo 7: Medya Okuryazarlığı Dersi Kazanımları

Ünite Adı	Kazanımlar	Ders Saati
Ünite 1: İletişime Giriş	İletişimi tanıyarak öğelerini fark eder. İletişim türlerini sınıflandırarak örnekler verir.	2
Ünite 2: Kitle İletişimi	Kitle iletişimini tarif ederek kitle iletişim araçlarını sınıflandırır. İletişim ve kitle iletişimi arasındaki ilişkiyi fark eder.	2
Ünite 3: Medya	Medyayı tanıyarak işlevlerini sınıflandırır. Medyanın toplumsal, kültürel ve ekonomik yaşam üzerindeki etkilerini irdeler. Medyanın yayınlarında etik kurallara bağlı kalmasının önemine inanır. Medya okuryazarlığı kavramını tanıyarak medya mesajlarını algılamının ve çözümlemenin önemini fark eder.	3
Ünite 4: Televizyon	Televizyonun birey ve toplumu yönlendirmedeki etkili bir kitle iletişim aracı olma niteliğini analiz eder. Ülkemizdeki televizyon yayıncılığını mülkiyet yapısına göre sınıflandırarak bunların özelliklerini ve yayın politikalarını belirleyen unsurları fark eder. Televizyon program türlerini; amaçları, işlevleri ve özellikleri bakımından ayırt eder.	4
Ünite 5: Aile, Çocuk ve Televizyon	Televizyon izleme alışkanlıklarını ve bunların sonuçlarını araştırmaları eşliğinde yorumlar. Televizyon yayınlarının sorun alanlarını belirleyerek bunların doğuracağı olumsuzlardan korunma konusunda önerilerde bulunur. TV program türlerini içerik, gerçeklik kurgusallık, tüketimi hedefleme, yanlış bilgilendirme açısından irdelleyip değerlendirir. Uyarıcı simgeleri tanıyarak dikkate alır.	9
Bölüm 6: Radyo	Radyonun işlevini ve olumlu niteliklerini örneklerle açıklar. Radyo yayınlarının sorun alanlarına örnekler vererek bunların doğuracağı olumsuzlardan korunma konusunda önerilerde bulunur.	3
Bölüm 7: Gazete ve Dergi	Gazete ile ilgili temel kavramları tanıyarak. Gazetede haber ve fotoğraf ilişkisini analiz eder. Örnek bir gazete hazırlar. İçerik ve yayın periyoduna göre dergi türlerini sınıflandırır.	3
Bölüm 8: İnternet (Sanal Dünya)	İnternetin özelliklerini tanıyarak iletişime getirdiği yenilikleri keşfeder. İnternette bilgiye erişim, haber okuma, sohbet, e-posta, uzaktan eğitim gibi etkinlikleri uygulamalı olarak gerçekleştirir. İnternetin olumlu özelliklerinin yanı sıra olumsuz etki ve özelliklerini tanıyarak hayata geçirir.	6

“Televizyon” konulu ünite kapsamında, öğrenciler çeşitli resim ve sorular aracılığıyla TV’nin diğer kitle iletişim araçlarına göre üstün yönleri hakkında tartışmakta ve TV’nin birey ve toplumu yönlendirmedeki etkililiğini analiz etmektedirler. Bunların yanında öğrenciler ülkemizdeki TV yayıncılığının gelişimi, TV program türleri; amaçları, işlevleri ve özellikleri hakkında bilgi sahibi olmaktadır (Altun, 2008; Alagözlü, 2012: 33). Bu ünite için ayrılan süre 4 ders saatidir.

“Aile, Çocuk ve Televizyon” konulu ünite medya okuryazarlığı dersi üniteleri arasında en fazla süre ayrılan ünite. “Aile, Çocuk ve Televizyon” konulu ünitenin 9 ders saatinde işlenilmesi hedeflenmektedir. Bu ünite kapsamında TV izleme alışkanlıkları, TV’nin aile içi iletişime etkisi, kişilerin ruhsal ve fiziksel sağlıkları konularında öğrencilerin düşünceleri sağlanmaktadır. Bu ünite kapsamında “Akıllı İşaretler” tanıtılmakta; haber programları, reklamlar, çizgi filmler ve sinema filmleri irdelenmektedir (Alagözlü, 2012: 34).

“Radyo” konulu ünite öğrencilere, radyonun işlevleri ve özellikleri ile ilgili bilgiler verilmektedir (Altun, 2008). Radyo ünitesindeki kazanımların gerçekleştirilmesi için 3 ders saati önerilmektedir.

“Gazete ve Dergi” konulu ünite öğrencilere gazete ve dergi ile ilgili temel kavramlar (manşet, sürmanşet, spot, mizanpaj, haber, fotoğraf, tiraj ve künye) öğretilmektedir. Ünite kapsamında görsellerle haberlerin uyumluluğu yorumlanmakta, gazete ve dergi incelemeleri yapılmaktadır. Bu ünite kapsamında öğrencilerle gazete çıkarılmakta ve kavramların pekiştirilmesi amaçlanmaktadır. Gazete ve Dergi konulu ünite ile ilgili olarak programda 3 ders saati süre ayrılmıştır (Bacaksız, 2010: 55).

“İnternet (Sanal Dünya)” konulu ünite en fazla süre ayrılan ikinci ünite. Öğrenciler bu ünite interneti tanımakta ve internetin iletişimdeki etkisi hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Bilgiye erişme, e-posta, haber okuma gibi etkinlikler uygulamalı olarak yapılmaktadır. İnternetin kullanımı, internetin olumlu ve olumsuz özellikleri tartışılmaktadır. Ayrıca bu ünite kapsamında öğrencilere internet kullanımı sırasında dikkat etmeleri gereken hususlar yönelik bir sözleşme imzalatılmaktadır (Alagözlü, 2012: 36).

Öğretmen kılavuz kitabında ünitelerle ilgili olarak öğretmenlerin kullanabileceği etkinlikler ve formlar yer almaktadır. Medya okuryazarlığı dersini medyayı doğrudan gözlemleyerek, inceleyerek, izleyerek işlemek gerekmektedir. Ancak dersin işlenişine örnek oluşturması için görsel ve yazılı medya yayınları etkinliklerde çokça kullanılmıştır. Bu etkinlik ve formlar birer örnek niteliğindedir.

Medya okuryazarlığı dersi seçmeli ders olması dolayısıyla notla değerlendirilmemektedir. Karnede yalnızca öğrencinin bu dersi aldığı belirtilmektedir. Notla değerlendirilmeyen bir dersin ölçme ve değerlendirmesi ve ölçme araçları, notla değerlendirilen derslerinkinden farklıdır. Bu nedenle, kılavuz kitapta derste kullanılacak bazı ölçme araç ve yöntemleri belirtilmiştir. Bu araç ve yöntemler; görüşme, gözlem, sözlü sunum, performans değerlendirme, performans ödevi, proje, öz değerlendirme, akran değerlendirme ve ürün dosyasıdır (Sadriu, 2009: 114-117; Komisyon, 2007a: 15-19).

1.8. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Türkiye’de medya okuryazarlığı eğitimine yönelik olarak özellikle MEB ve RTÜK işbirliği ile ilköğretim okullarında seçmeli medya okuryazarlığı dersinin uygulanmaya başlanmasının ardından pek çok akademisyen, uzman ve araştırmacı tarafından çalışmalar yürütülmüştür. Araştırmanın bu bölümünde Türkiye’de medya okuryazarlığı alanında yapılan araştırmalara ilişkin literatürün taranması sonucunda ulaşılan bilgiler yer almaktadır.

Kartal (2007), hazırladığı yüksek lisans tezinde TV dizilerindeki mesajların algılanmasında medya okuryazarlığının etkisini tespit etmek amacıyla ortaöğretim 10. sınıf öğrencileriyle çalışmıştır. Kartal, araştırmasında kontrol gruplu ön ve son test deneysel araştırma modelini kullanmıştır. Çanakkale Lisesi’nde yapılan araştırmada 20 kişilik deney ve 20 kişilik kontrol grubu oluşturulmuş, deney grubu öğrencilerine 12 saatlik “Medya Okuryazarlığı Eğitimi” verilmiştir. Verilen eğitimin sonunda deney grubu öğrencilerinin medya okuryazarlığı hakkındaki bilgilerinin olumlu yönde gelişme gösterdiği, medya mesajlarına karşı öğrencilerin eleştirel bakış geliştirdikleri ve medya mesajlarını analiz edip değerlendirebilecek becerilere ulaştıkları gözlemlenmiştir.

Karataş (2008), yüksek lisans tezinde Uşak Eğitim Fakültesi'nde Sınıf Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği lisans programlarında eğitim görmekte olan 560 öğretmen adayının görüşleri doğrultusunda, öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada öğretmen adaylarının liseden mezun oldukları puan türleri, bilgisayar sahipliği, internet bağlantısının olup olmaması, gazete okumaları, TV izleme sıklıkları ve internet kullanım sıklıklarının medya okuryazarlık düzeyi üzerinde etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Çetinkaya (2008), medya okuryazarlığını eleştirel pedagoji çerçevesinde ele alarak bilinçli medya kullanıcılarının yetiştirilmesi bağlamında öğretmen görüşlerine dayanarak Türkiye'deki medya okuryazarlığı çalışmalarını değerlendirmiştir. Araştırmada veriler, Ankara ilinde medya okuryazarlığı dersinin verildiği altı okuldan sekiz öğretmenle mülakat yapılarak toplanmıştır. Yapılan çalışmalar neticesinde dersin amaçlanan şekilde işlenmediği, donanım anlamında problemlerin yaşandığı ve öğrencilerin medya üretim süreçleri hakkında yetiştirilemediği tespit edilmiştir.

Apak (2008) yüksek lisans tezinde; Türkiye, İrlanda ve Finlandiya eğitim programlarını medya okuryazarlığı eğitimi açısından karşılaştırmalı olarak inceleyerek, ideal medya okuryazarlığı modelleri ile ülkemizde uygulanmakta olan medya okuryazarlığı modeli arasındaki benzerlik ve farklılıkları tespit etmeyi amaçlamıştır. Yapılan incelemeler sonrasında ülkemizde medya okuryazarlığı eğitiminin küçük yaşlardan itibaren başlaması, programın korumacı anlayıştan eleştirel anlayışa doğru bir takım düzenlemelerle güncelleştirilmesi ve eğitimcilerin medya okuryazarlığı hakkında bilgilendirilmeleri gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Şeylan (2008), hazırladığı yüksek lisans tezinde dünya üzerinde medya okuryazarlığı dersi uygulamalarında görülen aksaklıkları tespit etmek amacıyla Fransa, İngiltere, Kanada, Avusturya, ABD ve Türkiye'de uygulanan medya okuryazarlığı ders programlarını incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda ülkemizde verilen medya okuryazarlığı derslerinin korumacı bir anlayışla işlendiği ve bu anlayışın bilinçli bireyler yetiştirme adına çok yetersiz kaldığı

tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına göre medya okuryazarlığı eğitiminde öğretmenlerin yeterli donanımına sahip olmamaları, finansal yetersizlikler, politik gündemlerin derslerde yer almaması ve popüler metinlerin derslerde çözümlenmemesi gibi faktörlerin dersin başarıya ulaşmasını engellediği belirlenmiştir.

Yeşil ve Korkmaz (2008), öğretmen adaylarının TV bağımlılıkları, okuryazarlık düzeyleri ve TV'nin eğitsel değeri konulu araştırmalarını Ahi Evren Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan 1. ve 4. sınıftaki 412 öğrenci ile gerçekleştirmişlerdir. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiş, veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının eğitsel buldukları TV kanalları ile izledikleri kanal tercihleri arasında bir uyum varken, eğitsel bulunan programlar ile izlenen programlar arasında bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. TV kanalı ve programlar seçilirken eğitsellik kriteri dikkate alınmamaktadır. Çalışma sonucunda öğretmen adaylarının % 42,72'sinin tam, % 36,50'sinin üst düzey TV okuryazarı olduğu tespit edilmiştir.

Ankaralıgil (2009)'in, ilköğretim altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin medya okuryazarlığı dersi ve çeşitli değişkenler açısından incelemek amacıyla İstanbul'da ki sekiz farklı okuldan dersi alan, almayan toplam 725 öğrenci ile çalışmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli uygulanmıştır. Araştırmada öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri araştırmacı tarafından geliştirilen "Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği" ile ölçülmüştür. Araştırma sonucunda medya okuryazarlığı dersi alan ilköğretim öğrencilerinin medya okuryazarlığı dersi almayan öğrencilere oranla eleştirel düşünme becerilerinde anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin erkek öğrencilerinkinden yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Sadriu (2009), yüksek lisan tezi için İstanbul Şehit Pilot Muzaffer Erdönmez İlköğretim Okulu'nda öğrenim gören 60 ilköğretim ikinci kademe öğrencisi ile çalışmıştır. Araştırma, alan tarama çalışması yöntemine dayandırılarak, survey (anket) modeli ile yapılmıştır. Yapılan araştırmada dersin

içerik kapsamına ve uygulanaşına yönelik İlköğretim öğrencilerinin tespitlerinin belirlenmesi ve bilgi düzeyinde medya gerçekleriyle ilintili düşünce yapılarındaki değışikliklerin oluşup oluşmadığı incelenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin medyayı genel anlamda oldukça etkili bir iletişim aracı olarak gördükleri, TV yayınlarının toplumsal sorumluluk taşımadığı ve etik kurallara uygun olmadığı tespitlerine varılmıştır. Öğrenciler medya okuryazarlığı dersinin oldukça etkili olduğunu ve ilköğretim ikinci kademe ile sınırlı kalmaması gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırmanın sonuç bölümünde öğrencilerin medyanın yapısı ve işleyişi konusunda genellikle tutarsız ve kararsız hareket ettikleri vurgusu yapılmıştır.

Elma ve diğeri (2009a)'nin, yaptığı araştırmada medya okuryazarlığı dersinin pilot uygulama olarak okutulduğu beş okulun müdürüyle medya okuryazarlığı dersi hakkında görüşmeler yapılmış ve okul müdürlerinin görüşleri değerlendirilmiştir. Verilerin toplanması amacıyla on sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu, elde edilen verilerin analizi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Okul müdürlerinin dersin faydalarına inandıkları, dersin çok gerekli olduğu ve ailelerinde süreç içerisinde bilinçleneceklerine dair olumlu görüşleri bu araştırmada yer almıştır. Aynı araştırma sonuçları içerisinde okul müdürleri medya okuryazarlığı dersinin hafta da bir saat olmasını ve davranış değıştirme sürecinin çok uzun olmasını bir sınırlılık olarak belirtmişlerdir.

Elma ve diğeri (2009b), ilköğretim yedinci sınıf öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada seçmeli medya okuryazarlığı dersinin pilot uygulamasının yapıldığı beş ilköğretim okulundaki toplam 504 öğrencinin medya ve medya okuryazarlığı dersine yönelik tutumlarını incelemişlerdir. Araştırma sonuçları medyayı algılama biçimi, medya okuryazarlığı dersinin algılanma biçimi, medya okuryazarlığı dersinin işleniş biçimi ve medya okuryazarlığı dersinin etkileri adı altında dört farklı faktörde incelenmiştir. Araştırmada öğrenciler medya araçlarının toplumsal ve kültürel değerlere gerekli önemi vermediklerini, medya araçlarının haber ve bilgi verme işlevlerini etkili bir şekilde yerine getiremediklerini, ders etkinliklerinin yetersiz olduğunu, öğretmenlerin dersi işleyiş biçimlerinin hoşlarına gitmediğini söylemektedirler. Öğrenciler derslerde

öğrendikleri bilgileri aileleri ve arkadaşlarıyla paylaşmış ve bu paylaşım aileler ve arkadaşlar üzerinde olumlu sonuçlar vermiştir.

İnan ve Bayındır (2009) tarafından yapılan araştırmada Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde okuyan 91 öğrenciye medya okuryazarlığı dersinin gerekliliği ve kimlerce verilmesi gerektiğine yönelik sorular sorulmuştur. Araştırma sonucunda üniversite öğrencileri; medyanın olumsuz etkilerinden korunabilmek adına medya okuryazarlığı dersinin gerekli olduğu, dersi sosyal bilgiler öğretmenlerinin vermesinin gerektiği, sosyal öğretmenlerinin hemen ardından formasyon alınması şartıyla iletişim fakültesi mezunlarının da dersi verebilecekleri belirtilmiştir. Ayrıca araştırma sonucunda medya konusunda bilinçlenmeyi teşvik maksadıyla eğitim fakültelerinin diğer bölümlerinde medya okuryazarlığının seçmeli ders olarak okutulması tavsiye edilmektedir.

Aslan (2009), yaptığı çalışmasında medya okuryazarlığı dersinin içerik, müfredat ve pedagojik yöntemler açısından görsel kültür ve sanat eğitimi kapsamına dâhil edilebilme doğrultularını tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışmada yöntem olarak literatür taramasına dayalı kuramsal-analitik inceleme kullanılmıştır. Araştırma sonucunda medya üretimlerinin temel alt yapısını oluşturan “sanat” ve “görsel kültür” ilişkisinin medya okuryazarlığı ders müfredatında ele alınmamış olmasının ciddi bir eksiklik olduğu vurgulanmıştır.

Keleş (2009) yüksek lisans tezinde, medya okuryazarlığı dersine giren öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla 2008-2009 Eğitim-Öğretim yılında Bolu ili Gerede ilçe merkezinde medya okuryazarlığı dersini veren sekiz öğretmenle görüşmüştür. Araştırma sonucunda öğretmenler kazanımların günlük yaşamda uygulanabilir, tutarlı ve gerçekleştirilebilir olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler programa eleştiri olarak etkinliklerin her sınıf seviyesine göre düzenlenmemiş olmasını, dersin seçmeli olmasını, dersin notla değerlendirilmemesini ve öğrenci çalışma kitaplarının olmamasını göstermiştir.

Karaman ve Karataş (2009) yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı düzeylerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma 2007-

2008 Eğitim-Öğretim yılında Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Türkçe, Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği lisans programlarında öğrenim görmekte olan 495 kişi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğunu ve bilgisayar sahipliği, internet sahipliği, gazete/dergi takip etme, TV izleme sıklığı ve internet kullanma sıklığı değişkenlerinin öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyi üzerinde anlamlı etkisi olduğunu göstermiştir.

Altun (2010), doktora tezinde medya okuryazarlığı ile sosyal bilgiler programını ilişkilendirmenin yanında ilköğretim yedinci sınıfta “Medya Bilgisinin Doğruluğu” temasının/konusunun öğretiminde önerilen paket program ile sosyal bilgiler programı veya seçmeli medya okuryazarlığı dersi programı arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemiştir. Karma yöntem kullanılan araştırmanın sonucunda araştırmacı medya okuryazarlığının sosyal bilgiler programı ile ara disiplin modeline göre ilişkilendirilmesini önermiştir. Araştırmacı medya okuryazarlığı paket programının ise hem sosyal bilgiler hem de seçmeli medya okuryazarlığı programına göre medya okuryazarlığı başarısını olumlu etkilediğini ancak medya bilgisinin doğruluğu konusunda yeterince etkili olmadığını tespit etmiştir.

Bacaksız (2010), medya okuryazarlığı dersinin gazete ve dergi okuma alışkanlığına etkisini incelemek amacıyla İzmir ilinde medya okuryazarlığı dersini alan ve almayan toplam 212 ilköğretim ikinci kademe öğrencisiyle çalışmıştır. 56 öğrenciye ise gözlem yapılmıştır. Araştırma sonucunda medya okuryazarlığı dersini alan öğrenciler, medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilere oranla daha fazla gazete ve dergi takip etmektedirler. Medya okuryazarlığı dersi dergi okuma alışkanlığını artırıcı etkiye sahip iken aynı durum gazete okuma alışkanlığında söz konusu değildir.

Bütün (2010), hazırladığı yüksek lisans tezinde medya okuryazarlığı dersinin öğrencilerin medyayı takip etme durumlarını ne şekilde etkilediğini belirlemek amacıyla Samsun ilinde altı okul belirlenmiştir. Bu okullarda görev yapmakta olan birer sosyal bilgiler öğretmeni, birer öğrenci ve bu öğrencilerin velileriyle görüşmeler yapmıştır. Araştırmada veri toplamak amacıyla görüşme

tekniki, verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda medya okuryazarlığı dersinin öğrencilerin medyayı takip şekillerinde herhangi bir farklılığa neden olmadığı, öğrencilerin akıllı işaretleri tanıdıkları ancak dikkate almadıkları, dersin sınavla değerlendirilmemesinin öğrencileri isteksizleştirdiği, velilerin ders hakkında herhangi bir bilgiye sahip olmadıkları, öğretmen-veli işbirliğinin sağlanamadığı belirlenmiştir.

İnan (2010), yüksek lisans tez çalışmasında öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı dersine ilişkin görüşlerini ve medya okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan 480 öğretmen adayıyla çalışmıştır. Veri toplama aracı olarak literatür taranmasının ardından elde edilen soru havuzunun uzman görüşü ve ön uygulamalar sonucunda 4 bölüm ve 53 sorudan oluşan anket kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının bilinçli, aktif, eleştirel medya tüketicisi olma bilinçlerinin yeteri kadar gelişmediği, akıllı işaretler sembol sistemine gerekli önemin verilmediği ve dikkat edilmediği, olumsuz yayınlarla karşılaştığında programların RTÜK'e şikâyet edilmesinin bir davranış haline gelmediği tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmen adayları medya okuryazarlığı dersinin ayrı bir ders olarak okutulmasının doğru bir karar olduğunu düşünmektedirler.

Aktı (2011), araştırmasında ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin medya okuryazarlık düzeyleri ile sosyal beceri düzeylerini cinsiyet, okul, medya araçlarının takibi değişkenlerine göre değişiklik gösterip göstermediğini incelemiştir. Araştırma Elazığ il merkezinde, beş farklı eğitim bölgesinden seçilmiş okullarda öğrenim gören 947 sekizinci sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Araştırma sonucunda medya okuryazarlık düzeyi ile sosyal beceri düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Cinsiyetin medya okuryazarlık düzeyinde etkili olmadığı, sosyal beceri düzeyinde etkili olduğu, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha sosyal oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Sosyal beceri düzeyi en yüksek olan öğrencilerin gün içinde interneti hiç kullanmayan öğrenciler olduğu tespit edilmiştir.

Alagözlü (2012), uzmanlık tezi çalışmasında medya okuryazarlığının Türkiye’deki ve AB ülkelerindeki gelişim süreci ve şu anki durumu hakkında incelemeler yapmıştır. Araştırmada, özellikle Fransa, Finlandiya, İngiltere, Macaristan ve Slovenya ele alınmış ayrıca bu ülkelerde medya okuryazarlığı alanında faaliyetlerini sürdürmekte olan çeşitli teşkilatlara ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Medya okuryazarlığı alanında Türkiye’de yürütülen çalışmalar incelendiğinde diğer ülkelerdeki medya okuryazarlığı çalışmaları ile ülkemizde yürütülen medya okuryazarlığı çalışmalarının karşılaştırıldığı; öğrencilerin, velilerin, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı dersine yönelik görüşlerinin belirlenmeye çalışıldığı ve ders işlenişinde karşılaşılan problemlerin tespit edildiği görülmüştür. Ancak ortaokul öğrencilerinin seçmeli medya okuryazarlığı dersini aldıktan sonra medya okuryazarlığı yeterliklerindeki değişikliklere yönelik herhangi bir araştırma yapılmamıştır. Bu eksiklik 7 Eylül 2011 tarihinde Ankara’da düzenlenen “İlköğretim Okullarında Medya Okuryazarlığı Dersinin Yaygınlaştırılması Paneli”nde dönemin MEB İlköğretim Genel Müdürlüğü Vekili Mehmet Gürbüz tarafından da dile getirilmiştir. Literatürde bu tarz bir çalışmanın olmaması dersin etkililiğinin değerlendirilmesi ve sorunların tespit edilerek çözüme ulaştırılabilmesi yolunda ciddi bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Bu araştırma literatürdeki bu eksikliğı gidermesi bakımından önemlidir.

Bu yüksek lisans tezinde, seçmeli medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medya okuryazarlığı yeterliklerine yönelik nicel ve nitel veriler toplanmış, elde edilen veriler medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerden elde edilen nicel ve nitel verilerle karşılaştırılmıştır. Böylece seçmeli medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medya okuryazarlığı yeterliklerinde ders kapsamındaki etkinliklerin ve kazanımların etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Literatür incelendiğinde yapılan bu çalışma bir ilk olması bakımından oldukça önemlidir.

Araştırma kapsamında dersi vermekte olan öğretmenlerin görüşleri ve karşılaştıkları sorunlarda araştırılmış, öğretmenlerin gözünden öğrencilerin medya

okuryazarlığı yeterlikleri değerlendirilmiştir. Bu yüksek lisans tezini diğer çalışmalardan ayıran en önemli özelliklerden biri de ilk kez seçmeli medya okuryazarlığı dersi alan öğrencilerin görsellerden hareketle medya ürünü oluşturabilme yeterliklerine yönelik incelemelerin yapılmış olmasıdır.

II. BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel tekniklere ilişkin bilgiler yer almaktadır.

2.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırmada öğrencilerin medya okuryazarlığına ilişkin yeterliklerini ölçmeye yönelik nicel, öğrencilerin medya ürünü oluşturabilme yeterliklerini ve öğretmenlerin dersle ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik nitel yöntemlerin birleşiminden oluşan karma araştırma modeli kullanılmıştır.

2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

MEB tarafından; 21.07.2012 tarihinde İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde yapılan değişiklik sonrasında ilköğretim kurumları, ilkokul ve ortaokul olarak adlandırılmıştır¹. Bu nedenle araştırmanın evren ve örneklemini oluşturan öğrenciler; ilköğretim ikinci kademe öğrencisi olarak değil, ortaokul öğrencisi olarak ifade edilmiştir.

Araştırmanın evrenini, 2010-2011 eğitim öğretim yılında Rize il merkezinde öğrenim görmekte olan ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Bu araştırmanın örneklemini oluşturan okullar küme örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Rize İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan bilgiler doğrultusunda 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Rize il merkezinde medya okuryazarlığı dersinin verildiği yedi okul tespit edilmiştir. Ardından bu okullarla irtibata geçilerek dersin alındığı sınıflar ile medya okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrencilerin sayıları öğrenilmiştir. Bu dersin alındığı sınıflar ve öğrenci sayıları göz önünde bulundurularak amaçlı örnekleme yapılmıştır. Böylece araştırmanın yürütüleceği dört okul belirlenmiştir. Buna göre Rize il merkezinde bulunan dört okuldan seçilen 810 ortaokul öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

¹ İlköğretim Kurumları Yönetmeliği (Resmi Gazete-21/7/2012-28360)

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımlarına yönelik sayısal veriler Tablo 8 'de verilmiştir.

Tablo 8: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Değişken		f	%
Cinsiyet	Kız	405	50,0
	Erkek	405	50,0

Tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin % 50' si (405 kişi) kız, % 50' si (405 kişi) erkektir.

Örnekleme oluşturan ortaokul öğrencilerinin okumakta oldukları sınıflar, medya okuryazarlığı dersini alıp almama durumları ve dersi alan öğrencilerin dersi seçmeli olarak seçtikleri sınıflar Tablo 9'da verilmiştir:

Tablo 9: Sınıf Düzeyine ve Medya Okuryazarlığı Dersini Alıp Almama Durumlarına Göre Öğrenci Dağılımları

Değişken		n	%	Σf	Toplam %
Sınıf Düzeyine Göre Öğrenci Sayısı	6. Sınıf	313	38,6	810	100
	7. Sınıf	430	53,1		
	8. Sınıf	67	8,3		
Sınıf Düzeyine Göre Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrenci Sayıları	6. Sınıf	280	57	491	60,6
	7. Sınıf	144	29,3		
	8. Sınıf	67	13,7		
Sınıf Düzeyine Göre Medya Okuryazarlığı Dersini Almayan Öğrenci Sayıları	6. Sınıf	33	10,3	319	39,4
	7. Sınıf	286	89,7		
	8. Sınıf	-	-		

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 38,6' sını (313 kişi) altıncı sınıfa, %53,1'i (430 kişi) yedinci sınıfa ve % 8,3' ü (67 kişi) sekizinci sınıfa devam etmektedir.

Öğrencilerin % 60,6' sını (491 kişi) medya okuryazarlığı dersini almaktadır. Bu öğrencilerin % 57' si (280 kişi) medya okuryazarlığı dersini altıncı sınıfta,

%29,3' ü (144 kişi) medya okuryazarlığı dersini yedinci sınıfta, % 13,7' si (67 kişi) medya okuryazarlığı dersini sekizinci sınıfta almaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 39,4' ü (319 kişi) ise medya okuryazarlığı dersini almamışlardır. Bu öğrencilerin % 10,3' ü (33kişi) altıncı sınıfta, % 89,7' si (286 kişi) yedinci sınıfta okumaktadır. Medya okuryazarlığı dersini almayan sekizinci sınıf öğrencisi bulunmamaktadır.

Öğrencilerin medya ürünü oluşturabilme yeterliklerini belirlemeye yönelik yürütülen nitel çalışma, örnekleme oluşturan okullardan amaçlı örneklem yoluyla seçilen yedinci sınıflara uygulanmıştır. Buna göre farklı okullardan dersin alındığı ve alınmadığı yedinci sınıf şubelerinden birer sınıf seçilmiştir. Gönüllülük esasına göre yapılan etkinliğe medya okuryazarlığı dersini alan 15 öğrenci ve medya okuryazarlığını dersini almamış 15 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın öğrencilerin medya ürünü oluşturabilme yeterliklerini belirlemeye yönelik olarak yürütülen nitel kısmında yer alan öğrencilerin cinsiyete göre dağılımları şu şekildedir (Tablo 11):

Tablo 10: Medya Ürünü Oluşturma Yeterliklerini Belirlemeye Yönelik Nitel Çalışmaya Katılan 7. Sınıf Öğrencilerin Dağılımları

Ders Durumu	Cinsiyet	f	%	N	%
Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrenciler	Kız	5	33,3	15	50
	Erkek	10	66,7		
Medya Okuryazarlığı Dersini Almayan Öğrenciler	Kız	10	66,7	15	50
	Erkek	5	33,3		

Araştırmanın, medya ürünü oluşturabilme yeterliklerini belirlemeye yönelik olarak düzenlenen nitel kısmına Tablo 10'da da görüldüğü medya okuryazarlığı dersini alan 15 öğrenci (% 50) ve medya okuryazarlığı dersini almayan 15 öğrenci (% 50) olmak üzere toplam 30 yedinci sınıf öğrencisi katılmıştır.

Araştırmaya katılan medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerden 5'i kız (% 33,3), 10'u erkek öğrencidir (% 66,7). Araştırmaya katılan öğrencilerden medya okuryazarlığı dersini almayanların 10'u kız (% 66,7), 5'i erkek öğrencidir (% 33,3).

Medya okuryazarlığı ile ilgili olarak dersi veren öğretmenlerin görüşlerini belirlemek amacıyla nitel araştırma tekniklerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini oluşturan okullarda medya okuryazarlığı dersini vermekte olan altı öğretmen nitel çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlere ilişkin bilgiler Tablo 11'de sunulmuştur:

Tablo 11: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

Öğretmen Kodu	Cinsiyeti	Branş	Hizmet Süresi	Medya Okuryazarlığı dersini kaç yıl okuttu
K1	Kadın	Din Kül. ve Ahlak Bil.	1-5 yıl	1
K2	Kadın	Türkçe	11-15 yıl	1
K3	Kadın	Matematik	6-10 yıl	1
K4	Kadın	Türkçe	11-15 yıl	1
E1	Erkek	Sosyal Bilgiler	6-10 yıl	3
E2	Erkek	Sosyal Bilgiler	11-15 yıl	1

Araştırma kapsamında görüşme yapılan öğretmenlerden dördü bayan, ikisi erkektir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin branşları arasında farklılık gözlenmektedir. Araştırmaya bir Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni, bir Matematik öğretmeni, ikişer tane de Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmeni olmak üzere toplam altı öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerin beşi dersi yalnızca bir yıldır okuturken, bir öğretmen medya okuryazarlığı dersini üç yıldır okuttuğunu belirtmiştir.

2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu başlık altında araştırmada veri toplamak amacıyla geliştirilen veri toplama araçları hakkında bilgi verilmektedir.

2.3.1. Medya Okuryazarlığı Yeterlik Ölçeği

Nicel veri toplama aracının geliştirilmesi sürecinde; öncelikle medya okuryazarlığı hakkındaki literatür taranmıştır. Araştırmanın amacına uygunlukları göz önünde bulundurularak, öncelikli olarak Doğan ve Taşköprülü (2008), Karataş (2008) ile Sadriu (2009) tarafından yapılan araştırmalarda geliştirilen ölçekler incelenmiştir. Ardından ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterliklerinin ve medya okuryazarlığı dersine ilişkin görüşlerinin ortaya konulmasına yönelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Bu madde havuzundan uzman görüşü doğrultusunda araştırmanın amacına uygun olan 48 madde seçilerek taslak ölçek formu oluşturulmuştur. Taslak formda ayrıca 17 maddeden oluşan kişisel bilgiler bölümü yer almıştır.

Taslak ölçek formu ortaokullarda öğrenim görmekte olan ve esas araştırmaya dâhil edilmeyen toplam 130 öğrenciye uygulanarak ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulamada toplanan veriler üzerinde, SPSS programında açımlayıcı faktör analizi yapılarak taslak ölçekte yer alan maddelerin kaç boyut altında toplandığı belirlenmeye çalışılmıştır. Örneklem büyüklüğünün açımlayıcı faktör analizi için uygun olup olmadığını belirlemek için önce KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) ve Bartlett testi sonuçlarına bakılmış, KMO değeri ,769; Bartlett kay kare sonucu ise 2956,054 ($p = ,000$) olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar örneklem büyüklüğü ve toplanan verilerin açımlayıcı faktör analizi için uygun ve yeterli olduğunu göstermektedir.

Açımlayıcı faktör analizinde, faktör yük değerleri ile ortak varyansları ,30'un altında olan maddeler taslaktan çıkartılarak analizler tekrarlanmış; sonuçta ölçek maddelerinin üç faktör altında toplandığı görülmüştür. Ayrıca her bir faktörde yer alan maddeler üzerinde Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları ve madde toplam korelasyon puanları hesaplanmıştır. Sonuçta toplam 29 maddenin yer aldığı ölçek üzerinde yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 12' de verilmektedir.

Tablo 12. Açımlyıcı Faktör ve Güvenirlik Analizi Sonuçları.

Madde	I. Faktör		II. Faktör		III. Faktör	
	FYD*	MTK**	FYD*	MTK**	FYD*	MTK**
Madde 5	,77	,62				
Madde 7	,69	,63				
Madde 6	,61	,55				
Madde 15	,62	,61				
Madde 16	,72	,56				
Madde 9	,56	,55				
Madde 14	,51	,56				
Madde 24	,49	,49				
Madde 20	,42	,46				
Madde 17	,47	,55				
Madde 10			,60	,40		
Madde 21			,61	,28		
Madde 2					,43	,51
Madde 22			,52	,53	,	
Madde 23			,52	,63		
Madde 13			,61	,52		
Madde 26			,46	,42		
Madde 1			,47	,64		
Madde 4			,39	,47		
Madde 8	,34	,47				
Madde 25			,35	,43		
Madde 19					,69	,47
Madde 11					,60	,50
Madde 12					,51	,57
Madde 3					,52	,56
Madde 27					,44	,38
Madde 28					,51	,45
Madde 29					,50	,30
Madde 18					,42	,44
Açıklanan varyans	17,39		13,58		12,59	
Toplam Boyut Varyansı	43,56					
Boyut Cronbach Alpha	,86		,79		,78	
Toplam Cronbach Alpha	,92					

* **FYD**: Faktör Yük Değeri ** **MYK**: Madde Toplam Korelasyonu

Tablo 12’ de görüldüğü gibi, birinci faktör altında toplam 11 madde yer almakta ve bu maddelere ilişkin faktör yük değerleri ,34 ile ,77 arasında değişmektedir. Bu faktörün açıkladığı varyansın ise 17,39 olduğu görülmektedir. Toplam 9 maddenin yer aldığı ikinci faktör altında toplanan maddelerin faktör yük değerlerinin ,35 ile ,61 arasında değiştiği ve bu faktörün açıkladığı varyansın 13,58 olduğu gözlenmektedir. Üçüncü faktör altında ise faktör yük değerleri ,42 ile ,69 arasında yer alan toplam dokuz madde yer almakta ve bu faktörün açıkladığı varyansın ise 12,59 olduğu anlaşılmaktadır. Bu üç faktörün açıkladıkları toplam boyut varyansının ise 43,56 olduğu görülmektedir.

Tablo 12’ de görüldüğü gibi Cronbach Alpha katsayıları birinci faktör için ,86; ikinci faktör için ,79; üçüncü faktör için ise ,78 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin tamamı için ise güvenilirlik katsayısı (Cronbach Alpha) ,92 olarak belirlenmiştir.

Açımlayıcı faktör analizi ile belirlenen faktörlerin, ilgili literatür de göz önünde bulundurularak, aşağıdaki şekilde adlandırılması uygun görülmüştür:

I. Faktör: Medyaya Eleştirel Bakış

II. Faktör: Medya Okuryazarlığı Bilgisi

III. Faktör: Medyanın Olumlu Yanlarına İlişkin Bilgi Düzeyi

Açımlayıcı faktör ve güvenilirlik analizleri sonucunda oluşturulan *medya okuryazarlığı yeterlik ölçeğinde* yer alan maddeler ve bu maddelerin faktörlere (alt boyutlara) göre dağılımları Tablo 13’ de yer almaktadır:

Tablo 13. Medya Okuryazarlığı Yeterlik Ölçeğindeki Maddelerin Alt Boyutlara Göre Dağılımı.

I. Boyut (Medyaya Eleştirel Bakış)	<i>FYD*</i>	<i>MTK**</i>
5. Medyada yer alan şiddet içerikli yayınlar, medya takipçilerinde şiddetin içselleştirilmesine neden olmaktadır.	,76	,62
6. Medya araçları, genellikle eğlenme ve boş zamanları değerlendirme amacıyla kullanılmaktadır.	,61	,55
7. Medya mesajları, medya çalışanları tarafından yaratıcı bir dil ile kurgulanarak oluşturulur.	,68	,63
8. Televizyon yayınları gençlerin anne-babalarına nasıl davranacaklarını etkilemektedir.	,34	,46
9. Televizyon ve internet, aile bireylerinin iletişimini olumsuz etkilemektedir.	,55	,55
14. Televizyon programları insanların evlenme biçimlerini etkilemektedir.	,50	,55

15. Televizyon insanların dünyadaki sorunlara bakış açılarını belirlemektedir.	,62	,60
16. Televizyon programları, seçimlerde partilerin alacakları oy oranlarını etkimektedir.	,72	,55
17. Medyada yer alan reklamlar, insanların tüketim arzusunu arttırmaktadır.	,46	,55
20. İnternet, genellikle tüketim ve eğlenme amacıyla kullanılmaktadır.	,41	,46
24. Medya okuryazarlığı dersi bireyleri medya mesajlarının olumsuz etkileri konusunda bilinçlendirmektedir.	,48	,48
<i>Açıklanan Varyans</i>	17,39	
<i>Cronbach Alpha</i>	,86	
II. Boyut (Medya Okuryazarlığı Bilgisi)	<i>FYD*</i>	<i>MTK**</i>
1. Medya okuryazarlığı dersi farklı iletişim türlerini ele alır.	,469	,637
4. Medya; takipçilerinin davranış, düşünce ve tutumları üzerinde etkilidir.	,388	,465
10. Televizyon yayınlarında akıllı işaretler dikkate alınmalıdır.	,602	,399
13. Televizyon programları, gençlerin zararlı madde kullanımına bakış açılarını etkilemektedir.	,608	,524
21. İnternet, en etkili haber ve bilgi kaynağıdır.	,610	,276
22. Medya okuryazarlığı dersi içeriği, öğrencilerin medya okuryazarı olmaları için yeterlidir.	,523	,532
23. Medya okuryazarlığı dersi, bireylerin sosyalleşme sürecinde aktif olmalarını sağlar.	,521	,629
25. Medya okuryazarlığı, teknolojinin etkili kullanımını gerektirir.	,349	,434
26. Medya okuryazarlığı eğitimi, medya mesajlarına karşı eleştirel bakış açısı geliştirilmesini sağlar.	,464	,421
<i>Açıklanan Varyans</i>	13,58	
<i>Cronbach Alpha</i>	,79	
III. Boyut (Medyanın Olumlu Yanlarına İlişkin Bilgi Düzeyi)	<i>FYD*</i>	<i>MTK**</i>
2. Eğitim, kitle iletişim araçlarıyla desteklenmelidir.	,429	,505
3. Medya, insanları bilgilendirir.	,524	,556
11. Televizyon izleyicilerin sosyal hayatta pasif kalmalarına neden olmaktadır.	,604	,503
12. Televizyon, gençlerin özel günlerde ne giyeceklerini etkilemektedir.	,506	,566
18. Reklamlar, medyanın gelir kaynağıdır.	,424	,437
19. Yazılı medya mesajları daha objektif ve gerçekçidir.	,691	,471
27. Medya okuryazarlığı dersi, medyada sunulanları sağlıklı olarak değerlendirebilmemize katkı sağlar.	,444	,384
28. Medya okuryazarlığı dersi lisede de verilmelidir.	,510	,447
29. Medya okuryazarlığı, medya araçlarının kullanımını kısıtlayamaz.	,498	,304
<i>Açıklanan Varyans</i>	12,59	
<i>Cronbach Alpha</i>	,78	
<i>Ölçeğin tamamı için Cronbach Alpha</i>	,92	

* **FYD**: Faktör Yük Değeri ** **MYK**: Madde Toplam Korelasyonu

2.3.2. Medya Ürünü Oluşturma Aracı

Araştırmada öğrencilerin medya okuryazarlığı yeterliklerinden biri olan medya ürünü oluşturma yeterliklerini değerlendirmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Medya Ürünü Oluşturma Aracı” kullanılmıştır.

Aracın geliştirilmesi sürecinde öncelikli olarak medyada yer alan haber başlıkları ve ortaokul öğrencilerinin ilgisini çeken haber konuları incelenmiştir. Bu incelemeler neticesinde Ertürk ve Gül (2006) tarafından yapılan araştırmanın bulguları ve uzman görüşü doğrultusunda temalar belirlenmiştir. Ertürk ve Gül (2006) tarafından yapılan araştırmada çocukların en çok deprem, sel gibi majör felaket ve şiddet içerikli haberlerden etkilendikleri tespit edilmiştir. Bu sonuç doğrultusunda “Medya Ürünü Oluşturma Aracı”nda doğal afetler ve şiddet temalarına yer verilmiştir.

Uzman görüşü doğrultusunda, medya okuryazarlığı dersinin öğrencilerin medyaya eleştirel bakış becerilerine ve medyanın haber ve bilgi verme, toplumsallaştırma, denetim/eleştiri ve kamuoyu oluşturma işlevlerine ilişkin farkındalıklarının tespit edilebilmesi amacıyla veri toplama aracında medyaya eleştirel bakış, doğa ve sosyal dayanışma temalarına yer verilmiştir.

Araştırmada yer alacak temaların belirlenmesinin ardından araştırmacı tarafından, belirlenen 5 temaya ilişkin (Doğal afetler, şiddet, medyaya eleştirel bakış, doğa ve sosyal dayanışma) görseller havuzu oluşturulmuştur. Görsel havuzunda yer alan materyaller (karikatür, fotoğraf vb.) uzmanlar tarafından temalara uygunluğuna göre değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmelerin ardından 8 görselden oluşan “Medya Ürünü Oluşturma Aracı” oluşturulmuştur (Bkz. Ek 3).

2.3.3. Öğretmen Görüşme Soruları Formu

Bu çalışmada, medya okuryazarlığı dersini yürütmekte olan öğretmenlerin, karşılaştıkları sorunları ve medya okuryazarlığı dersinin öğrenciler üzerindeki etkilerini değerlendirebilmeleri amacıyla görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme, iletişim kurulan bireylerin araştırılan konuya ilişkin duygu, düşünce ve inançlarının neler olduğunu ortaya çıkarmaya olanak sağlayan bir yöntemdir

(Çepni, 2007). Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde veri toplama amacıyla yarı yapılandırılmış gözlem formu kullanılmıştır.

Medya okuryazarlığı dersinin yürütülmesinde öğretmenler tarafından karşılaşılan sorunların belirlenmesine yönelik nitel veri toplama aracının geliştirilmesi sürecinde, öncelikle medya okuryazarlığı literatürü taranmıştır. Literatürde, medya okuryazarlığı dersini veren öğretmenlerle yapılan görüşmeler incelenmiş ve dersi veren öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar ile öğretmenlerin medya okuryazarlığı dersinin öğrenciler üzerindeki etkileri hakkındaki görüşlerinin ortaya konulmasına yönelik bir soru havuzu oluşturulmuştur. Araştırmanın problem ve alt problemleri doğrultusunda oluşturulan soru havuzu, uzman görüşü doğrultusunda araştırmanın amacına uygunluğuna göre değerlendirilmiştir. Değerlendirmenin ardından sorulardaki ifadelerin anlaşılabilirliği, ölçme amacına uygunluğu ve dili göz önünde bulundurularak 14 soruluk yarı yapılandırılmış mülakat formu geliştirilmiştir (Bkz. Ek 4). Formda ayrıca 4 sorudan oluşan kişisel bilgiler bölümü de yer almıştır. Görüşme esnasında soruların açılması, derinleştirilmesi amacıyla ayrıntıya, açıklamaya yönelik sorular da kullanılmıştır.

2.4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Çalışma grubu içinde yer alan okullar araştırmacı tarafından ziyaret edilmiş ve araştırmanın amacı hakkında bilgi verilerek okul yöneticileri ile birlikte veri toplama aracı dağıtılmak üzere 6., 7. ve 8. sınıflardan şubeler seçilmiştir. Sınıflarda veri toplama araçlarının nasıl doldurulacağı konusunda araştırmacı açıklama yaptıktan sonra, öğrencilerden veri toplama araçlarını titizlikle ve objektif bir şekilde doldurmaları istenmiştir. Veri toplama araçları ders öğretmenleri aracılığı ile okul yönetimlerine teslim edilmiştir.

Veri toplama aracı öğrencilere bir ders saati süresinde uygulanarak, öğrencilerin soruları dikkatli okumaları sağlanmıştır. Ölçekte yer alan maddeler “Hiç Katılmıyorum” düzeyinden “Tamamen Katılıyorum” düzeyine doğru 5’li likert tipinde derecelendirilmiştir. Öğrencilerden her maddeyi okuduktan sonra o madde ile ilgili kendilerine en uygun ifadeyi işaretlemeleri istenmiştir.

Araştırmanın öğrencilerin medya ürünü oluşturabilme yeterliklerini belirlemeye yönelik kısmında, gönüllü katılım gösteren toplam 30 öğrenciyi “Medya Ürünü Oluşturma Aracı” dağıtılmış ve araçta yer alan görsellerden hareketle birer gazete haberi yazmaları istenmiştir. Öğrencilere, görsellerin hangi tema altında yer aldığı ve oluşturacakları haberlerde hangi ayrıntılara dikkat etmeleri gerektiği konusunda (başlık, objektiflik, dil kullanımı vs.) herhangi bir bilgilendirme yapılmamıştır. Çalışma için öğrencilere bir ders saati süresi verilmiştir. Çalışma sonrasında elde edilen verilerin analiz edilebilmesi için dersi alan ve almayan öğrenciler cinsiyetlerine göre E1,K1, ... şeklinde kodlanmıştır.

Öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar görüşme formu kullanılarak belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan okullarda görev yapmakta olan ve medya okuryazarlığı dersini veren öğretmenlerle bireysel görüşmeler yapılmıştır. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler, süre engeline takılmamak amacıyla öğle araları ve okul çıkış saatlerinde yapılmıştır. Görüşme sürecinde, öğretmenlere sorular aynı tarzda ve aynı sırayla sorulmuştur. Elde edilen veriler anında yazılı olarak kayıt altına alınmış, böylece verilerin bozulmaması sağlanmıştır. Görüşmeler müdür yardımcısı odalarında gerçekleştirilmiş ve öğretmenlerle ortalama 25-30 dakika görüşülmüştür. Görüşme sonucunda elde edilen verilerin analizi için tüm katılımcı öğretmenler cinsiyetlerine göre EÖ1, KÖ1, ... şeklinde kodlanmıştır.

2.5. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmaya katılan öğrenciler tarafından yanıtlanan 810 ölçek formu tek tek incelenerek, 1’den başlayarak numaralandırılıp SPSS paket programına aktarılmıştır. “Medya Okuryazarlığı Yeterlik Ölçeği” “Tamamen Katılıyorum (5)”, “Oldukça Katılıyorum (4)”, “Biraz Katılıyorum(3)”, “Çok Az Katılıyorum (2)”, “Hiç Katılmıyorum (1)” şeklinde beşli derecelendirmeye sahiptir. Değer Aralığı= (Seçenek Sayısı - 1)/Seçenek Sayısı formülünden değer aralığı katsayısı 0.80 olarak bulunmuştur. Buna göre aritmetik ortalamaların değer aralıklarının betimlenmesinde aşağıdaki ölçüt esas alınmıştır:

Tablo 14: Nicel Verilerin Değerlendirilme Aralığı

Aralık	Seçenek
1,00-1,79 arası	Hiç katılmıyorum
1,80-2,59 arası	Çok az katılıyorum
2,60-3,39 arası	Biraz katılıyorum
3,40-4,19 arası	Oldukça katılıyorum
4,20-5,00 arası	Tamamen katılıyorum

Araştırmada verilerin analizi için farklı istatistik teknikleri kullanılmıştır. Öğrencilerle ilgili kişisel bilgiler, öğrencilerin medyayı takip düzeyleri yüzde (%) ve frekans (f) kullanılarak betimlenmiştir. Öğrencilerin medya okuryazarlığı yeterliklerinin cinsiyet, dersi alıp almama, velinin TV denetim durumu, öğrenim görülen sınıf ve TV izleme süresi değişkenlere göre manidar olarak farklılaşıp farklılaşmadığı t testi ve ANOVA ile test edilmiştir.

Öğrencilerin medya ürünü oluşturabilme yeterliklerini belirlemek amacıyla öğrencilere dağıtılan “Medya Ürünü Oluşturma Aracı” dersi alan ve almayan öğrenciler için ayrı ayrı olmak üzere cinsiyete göre (K1, E1) kodlanmıştır. Öğrenciler tarafından oluşturulan haberler uzman görüşü doğrultusunda içeriklerine göre analiz edilerek kodlanmış, yüzde (%) ve frekans (f) kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonrasında öğrenciler tarafından üzerlerinde yeterince haber üretilmeyen 3 görsel, uzman görüşü doğrultusunda değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen veriler ise, içerik analizi ile irdelenmiştir. İçerik analizi yönteminde araştırmacı elde ettiği verileri inceleyerek, anlamlı bölümlere ayırır ve kendi içinde anlamı bütün oluşturan bu bölümleri kodlar. Bu yöntemde kodlamaların doğru şekilde yapılabilmesi için veriler üzerinde tekrar tekrar çalışılması gereklidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 228). Bu doğrultuda, uygulanan mülakat formlarının analiz edilmesi için tüm katılımcılara cinsiyetlerine göre birer sembol verilmiştir. Kadın öğretmenler (KÖ1, KÖ2, KÖ3 ve KÖ4), erkek öğretmenler (EÖ1 ve EÖ2) şeklinde

kodlanmıştır. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlarla ilgili olarak uzman görüşü alınmış, temalar ve kodlar üzerinde tartışılmıştır. Uzmanlarla görüş birliğine varılmasının ardından görüşme yapılan öğretmenlerin verdikleri yanıtlar aynı başlıklar altında toplanmış ve temalar oluşturulmuş, veriler araştırma amacı doğrultusunda düzenlenmiş ve yorumlanmıştır. Böylece verilerin birbirleri içindeki tutarlıkları gözlenebilmiştir. Öğretmenlerden elde edilen veriler yüzde (%) ve frekans (f) kullanılarak betimlenmiştir.

III. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümünde araştırma sonucunda elde edilen veriler tablolaştırılmış, sonuçlar frekans, yüzde, aritmetik ortalama, t testi ve ANOVA gibi analiz yöntemleriyle somutlaştırılmıştır.

3.1. KATEGORİK DEĞİŞKENLERE İLİŞKİN BULGULAR

Bu başlık altında araştırmada elde edilen nicel bulgular sunulmuştur. Bu kapsamda öncelikle öğrencilerin günlük TV izleme sürelerine ve bilgisayarda geçirdikleri günlük süreye, medya araçlarının takibinde veli denetim durumlarına, TV’de tercih edilen öncelikli programlara ve öğrenci idollerine, öğrencilerin gazete okuma sıklıklarına ve ortalama gazete okuma sürelerine, öğrencilerin gazetelerde sıklıkla okudukları sayfalara, dergi ve radyo takip durumlarına ve öğrencilerin sahip oldukları iletişim araçlarına ilişkin bulgular verilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin günlük TV izleme sürelerinin ve bilgisayar kullanım sürelerinin cinsiyete göre dağılımları Tablo 15’de verilmiştir. Öğrencilerin TV izleme ve bilgisayar kullanım süreleri ile ilgili veriler açık uçlu sorular ile elde edilmiş, yapılan frekans dağılımı sonrasında TV izleme süreleri dört, bilgisayar kullanım süreleri beş düzeyde kategorilendirilmiştir. Tablo 15’te ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin TV izlemelerinin ve bilgisayar kullanımlarının velilerince denetlenme durumları da yer almaktadır.

“Günde kaç saat TV izliyorsunuz?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerden %21,5’i (174 kişi) bir saat veya daha az, %35,2’ si (285 kişi) bir buçuk saat ile iki saat arasında, % 24’ü (194 kişi) iki buçuk saat ile üç buçuk saat arasında, %19,4’ü (157 kişi) ise dört saatten fazla yanıtını vermiştir.

Kız öğrencilerin % 22,2’si (90 kişi) bir saat veya daha az TV izlerken, %37,8’i (153 kişi) bir buçuk iki saat arası, %21,7’si (88 kişi) iki buçuk ve üç buçuk saat arası ve % 18,3’ü (74 kişi) ise dört saat ve üzerinde TV izlemektedir.

Tablo 15: Günlük TV İzleme ve Bilgisayar Kullanma Süreleri ile Veli Denetimi

Değişken	Cinsiyet	n	%	f	Toplam %	Veli Denetimi						
						Var		Yok		Boş		
						f	%	f	%	f	%	
TV	1 saat veya daha az	Kız	90	22,2	174	21,5	585	72,2	225	27,8	-	-
		Erkek	84	20,7								
	1,5 – 2 saat arası	Kız	153	37,8	285	35,2						
		Erkek	132	32,6								
	2,5 – 3,5 saat arası	Kız	88	21,7	194	24,0						
		Erkek	106	26,2								
4 saat ve üzeri	Kız	74	18,3	157	19,4							
	Erkek	83	20,5									
Bilgisayar	Hiç kullanmıyorum	Kız	85	21,0	160	19,8	581	71,7	163	20,1	66	8,1
		Erkek	75	18,5								
	1 saate kadar	Kız	76	18,8	130	16						
		Erkek	54	13,3								
	1 saat – 1,5 saat	Kız	150	37,0	260	32,1						
		Erkek	110	27,2								
	2 saat – 2,5 saat	Kız	64	15,8	155	19,1						
		Erkek	91	22,5								
	3 saat ve daha fazla	Kız	30	7,4	105	13						
		Erkek	75	18,5								

Erkek öğrencilerin % 20,7'si (84 kişi) bir saat veya daha az TV izlerken, % 32,6'sı (132 kişi) bir buçuk iki saat arası, %26,2'si (106 kişi) iki buçuk ve üç buçuk saat arası ve % 18,3'ü (83 kişi) ise dört saat ve üzerinde TV izlemektedir.

“Bilgisayarda ne kadar vakit geçiriyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin %19,8' si (160 kişi) hiç kullanmıyorum, %16'sı (130 kişi) bir saatten az, % 32,1'i (260 kişi) bir saat ile bir buçuk saat arasında, %19,1'i (155 kişi) iki saat ile iki buçuk saat arasında, % 13'ü (105 kişi) üç saat ve daha fazla süre kullanıyorum yanıtını vermişlerdir.

Kız öğrencilerin % 21'i (85 kişi) bilgisayar kullanmadığını, % 18,8'i (76 kişi) bilgisayarda bir saate kadar vakit geçirdiklerini, % 37'si (150 kişi) bilgisayarda bir saat ile bir buçuk saat arasında vakit geçirdiklerini, % 15,8'i (64 kişi) bilgisayarda iki saat ile iki buçuk saat arasında vakit geçirdiklerini ve %7,4'ü (30 kişi) bilgisayarda üç saat ve daha fazla süre geçirdiklerini belirtmişlerdir.

Erkek öğrencilerin % 18,5'i (75 kişi) bilgisayarı hiç kullanmadıklarını, %13,3'ü (54 kişi) bilgisayarda bir saate kadar vakit geçirdiklerini, %27,2'si (110

kişi) bilgisayarda bir saat ile bir buçuk saat arasında vakit geçirdiklerini, % 22,5'i (91 kişi) bilgisayarda iki saat ile iki buçuk saat arasında vakit geçirdiklerini ve %18,5'i (75 kişi) bilgisayarda üç saat ve daha fazla vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 15'te görüldüğü gibi "Anne ve babanız sizi TV izleme konusunda denetliyor mu?" sorusuna öğrencilerin % 72,2'si (585 kişi) evet yanıtını verirken, % 27,8'i (225 kişi) hayır yanıtını vermiştir. "Anne ve babanız, bilgisayara ayırdığınız süre için sizi denetliyor mu?" sorusuna ise öğrencilerin % 71,7'si (581 kişi) evet yanıtını verirken, % 20,1'i (163 kişi) hayır yanıtını vermiştir. Öğrencilerin % 8,1'i (66 kişi) ise bu soruya yanıt vermemiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin TV yayınlarında öncelikli olarak tercih ettikleri programlar ve bu programlardaki cinsiyet dağılımlarını gösteren sayısal bilgiler Tablo 16'da verilmiştir. Takip edilen TV programlarının öncelik sıralarını tespit etmek amacıyla üç tercih düzeyi sunulmuş (1. tercih, 2. tercih, 3. tercih) öğrencilerden tercihlerini yazılı olarak belirtmeleri istenmiştir.

Tablo 16'da görüldüğü gibi öğrencilerin % 30,2'si (245 kişi) Öyle Bir Geçer Zaman Ki dizisini takip ettiklerini, % 19,7'si (160 kişi) Adını Feriha Koydum dizisini takip ettiklerini, % 18,7'si (152 kişi) Survivor yarışmasını takip ettiklerini, % 18,4'ü (149 kişi) Muhteşem Yüzyıl dizisini takip ettiklerini, % 18'i (146 kişi) ise Kurtlar Vadisi Pusu dizisini takip ettiklerini belirtmişlerdir. Tablo 16'da belgesel takip oranının % 1,7'de, haber takip oranının ise % 0,2'de kaldığı görülmektedir.

"Kaçırmadan takip ettiğiniz dizi ve TV programları nelerdir?" sorusuna kız öğrencilerin % 34,5'i (140 kişi) Adını Feriha Koydum, % 34,3'ü (139 kişi) Öyle Bir Geçer Zaman Ki, % 23,3'ü (94 kişi) Muhteşem Yüzyıl, % 15,5'i (63 kişi) Survivor ve % 12,3'ü (50 kişi) Lale Devri yanıtını vermişlerdir.

"Kaçırmadan takip ettiğiniz dizi ve TV programları nelerdir?" sorusuna erkek öğrencilerin % 33,8'i (137 kişi) Kurtlar Vadisi Pusu, % 26,1'i (106 kişi) Öyle Bir Geçer Zaman Ki, % 21,9'u (89 kişi) Survivor, % 18'i (73 kişi) Arka Sokaklar ve % 13,5'i (55 kişi) Muhteşem Yüzyıl yanıtını vermişlerdir.

Tablo 16: Öğrencilerin Kaçırmadan Takip Ettikleri Programlar

Program	Cinsiyet	Tercih Sırası	n	%	f	%	Toplam	Toplam %
Öyle Bir Geçer Zaman Ki	Kız	1	77	19	139	34,3	245	30,2
		2	47	11,6				
		3	15	3,7				
	Erkek	1	51	12,6	106	26,1		
		2	36	8,9				
		3	19	4,7				
Adını Feriha Koydum	Kız	1	61	15,1	140	34,5	160	19,7
		2	47	11,6				
		3	32	7,9				
	Erkek	1	5	1,2	20	4,9		
		2	8	2				
		3	7	1,7				
Muhteşem Yüzyıl	Kız	1	37	9,1	94	23,2	149	18,4
		2	32	7,9				
		3	25	6,2				
	Erkek	1	32	5,4	55	13,5		
		2	15	3,7				
		3	8	2				
Survivor	Kız	1	24	5,9	63	15,5	152	18,7
		2	21	5,2				
		3	18	4,4				
	Erkek	1	47	11,6	89	21,9		
		2	23	5,7				
		3	19	4,7				
Lale Devri	Kız	1	23	5,7	50	12,3	53	6,5
		2	11	2,7				
		3	16	4				
	Erkek	1	1	,2	3	0,7		
		2	2	,5				
		3	-	-				
Kurtlar Vadisi Pusu	Kız	1	3	,7	9	2,2	146	18
		2	3	,7				
		3	3	,7				
	Erkek	1	66	16,3	137	33,8		
		2	38	9,4				
		3	33	8,1				
Arka Sokaklar	Kız	1	5	1,2	18	4,4	91	11,2
		2	3	,7				
		3	10	2,5				
	Erkek	1	34	8,4	73	18		
		2	28	6,9				
		3	11	2,7				
Belgesel Haberler							14	1,7
							2	0,2

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre örnek aldıkları kişileri gösterir bilgiler Tablo 17’de verilmiştir. Öğrencilerin idollerini belirlemek için öğrencilere üç tercih düzeyi sunulmuş (1. tercih, 2. tercih, 3. tercih) ve tercihlerini yazılı olarak belirtmeleri istenmiştir.

Tablo 17: Öğrenci İdolları

Cinsiyet	İDOL	f	%
KIZ	İdol belirtmeyen	219	54,07
	Hazal KAYA	39	9,62
	Çağatay ULUSOY	33	8,14
	Meryem UZERLİ	27	6,66
	Beren SAAT	22	5,43
	Recep Tayyip ERDOĞAN	10	2,46
	Mustafa Kemal ATATÜRK	3	0,74
	Abdullah GÜL	1	0,24
	Mehmet Akif ERSOY	1	0,24
ERKEK	İdol belirtmeyen	205	50,6
	Messi	41	10,12
	Cristiano Ronaldo	31	7,65
	Necati ŞAŞMAZ (Polat Alemdar)	25	6,17
	Recep Tayyip ERDOĞAN	14	3,45
	Mustafa Kemal ATATÜRK	4	0,98
	Mehmet Akif ERSOY	1	0,24
	Abdullah GÜL	1	0,24

“Medyada idol olarak gördüğünüz (örnek aldığımız) kişi ya da kişiler kimlerdir?” sorusuna kız öğrencilerin % 54,07’si (219 kişi), erkek öğrencilerin %50,6’sı (205 kişi) yanıt vermemiştir.

Kız öğrencilerin % 9,62’si (39 kişi) Hazal KAYA’yı, % 8,14’ü (33 kişi) Çağatay ULUSOY’u, % 6,66’sı (27 kişi) Meryem UZERLİ’yi, % 5,53’ü (22 kişi) Beren SAAT’i, % 2,46’sı (10 kişi) Recep Tayyip ERDOĞAN’ı, % 0,74’ü (3 kişi) Mustafa Kemal ATATÜRK’ü, % 0,24’ü (1 kişi) Abdullah GÜL’ü ve % 0,24’ü (1 kişi) Mehmet Akif ERSOY’u idol olarak belirtmişlerdir.

Erkek öğrencilerin % 10,12’si (41 kişi) Messi’yi, % 7,65’i (31 kişi) Cristiano RONALDO’yu, % 6,17’si (25 kişi) Necati ŞAŞMAZ’ı, % 3,45’i (14 kişi) Recep Tayyip ERDOĞAN’ı, % 0,98’i (4 kişi) Mustafa Kemal ATATÜRK’ü, % 0,24’ü (1 kişi) Abdullah GÜL’ü ve % 0,24’ü (1 kişi) Mehmet Akif ERSOY’u idol olarak belirtmişlerdir.

Ortaokul öğrencilerinin evlerine gazete alınma sıklığını ve öğrencilerin günlük gazete okuma sürelerini gösterir bilgiler Tablo 18’de verilmiştir. Gazete okuma sürelerine ilişkin madde açık uçlu olarak hazırlanmış, öğrencilerin verdikleri cevaplar sonrası altı farklı düzey belirlenmiştir.

Tablo 18: Eve Gazete Alınma Sıklığı ve Ortalama Gazete Okuma Süresi

Değişken		f	%
Eve gazete alınma sıklığı	Her gün	176	21,7
	Gün aşırı	28	3,5
	Haftada bir	100	12,3
	Ara sıra	413	51,0
	Hiç alınmıyor	93	11,5
Gazete okuma süresi	Hiç okumuyor	293	36,2
	1-10 dakika	114	14,1
	11-20 dakika	130	16
	25-30 dakika	185	22,8
	31 dakika – 1 saat	74	9,1
	1 saatten fazla	14	1,7

“Evinize ne sıklıkla gazete alınıyor?” sorusuna Tablo 18’de görüldüğü gibi öğrencilerin % 21,7’si (176 kişi) her gün alınıyor, % 3,5’i (28 kişi) gün aşırı alınıyor, % 12,3’ü (100 kişi) haftada bir alınıyor, % 51’i (413 kişi) ara sıra alınıyor, % 11,5’i (93 kişi) hiç alınmıyor yanıtını vermiştir.

“Günlük bir gazeteyi ortalama ne kadar zamanda okuyorsunuz?” sorusuna ise öğrencilerin % 36,2’si (293 kişi) hiç okumuyorum, % 14,1’i (114 kişi) 1 ila 10 dakika arasında okuyorum, % 16’sı (130 kişi) 11 ila 20 dakika arasında okuyorum, % 22,8’i (185 kişi) 25 ila 30 dakika arasında okuyorum, % 9,1’i (74 kişi) yarım saat ila 1 saat arasında okuyorum, % 1,7’si (14 kişi) ise 1 saatten daha fazla sürede okuyorum yanıtını vermişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin gazetelerde genelde hangi sayfaları takip ettiklerine yönelik bilgiler Tablo 19’da verilmiştir. Gazetelerde öncelikli olarak okunan sayfaları belirlemeye yönelik hazırlanan madde açık uçlu olarak hazırlanmış, öğrencilerin verdikleri cevaplara göre dokuz kategori belirlenmiştir.

“Gazetede genelde hangi sayfaları okuyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin %21,2’si (172 kişi) magazin sayfası, % 33,1’i (268 kişi) spor sayfası, % 15,9’u (129 kişi) haber sayfaları, % 0,7’si (6 kişi) burç yorumları sayfası, % 3,7’si (30

kişi) bulmaca sayfası, % 2'si (16 kişi) eğlence sayfası, % 0,2'si (2 kişi) ekonomi sayfası, % 1'i (8 kişi) TV yayın akışı sayfası yanıtını vermiştir. Öğrencilerin %22,1'i ise (179 kişi) bu soruya yanıt vermemiştir.

Tablo 19: Sıklıkla Okunan Gazete Sayfaları

Değişken	Cinsiyet	n	%	f	Toplam %
Magazin	Kız	163	40,2	172	21,2
	Erkek	9	2,2		
Spor	Kız	33	8,1	268	33,1
	Erkek	235	58,0		
Burçlar	Kız	5	1,2	6	0,7
	Erkek	1	,2		
Haber	Kız	80	19,8	129	15,9
	Erkek	49	12,1		
Bulmaca	Kız	19	4,7	30	3,7
	Erkek	11	2,7		
Eğlence	Kız	9	2,2	16	2,0
	Erkek	7	1,7		
Ekonomi	Kız	1	,2	2	0,2
	Erkek	1	,2		
TV yayın akışı	Kız	8	2,0	8	1,0
	Erkek	0	,0		
Boş	Kız	87	21,5	179	22,1
	Erkek	92	22,7		

Kız öğrencilerin öncelikle tercih ettikleri gazete sayfası, 163 öğrenci (%40,2) tarafından belirtilen magazin sayfasıdır. Magazin sayfasının ardından 80 öğrenci (%19,8) tarafından belirtilen haber sayfası ve 33 öğrenci (%8,1) tarafından seçilen spor sayfası gelmektedir. Erkek öğrencilerin öncelikle tercih ettikleri sayfa, 235 öğrencinin (% 58,0) belirttiği spor sayfasıdır. Spor sayfasının ardından en fazla takip edilen sayfalar 49 erkek öğrenci (% 12,1) tarafından seçilen haber sayfası ve 11 öğrenci (% 2,7) tarafından seçilen bulmaca sayfasıdır.

Ortaokul öğrencilerinin medya araçlarından dergi ve radyoyu takip durumlarını gösteren sayısal bilgiler Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20: Düzenli Dergi ve Radyo Takip Durumları

Değişken	f	%	
Dergi	Evet	319	39,4
	Hayır	491	60,6
Radyo	Evet	87	10,7
	Hayır	723	89,3

“Herhangi bir dergiyi takip ediyor musunuz?” sorusuna öğrencilerin %39,4’ü (319 kişi) evet yanıtını verirken, % 60,6’sı (491 kişi) hayır yanıtını vermiştir. “Düzenli olarak radyo programlarını takip eder misiniz?” sorusuna ise öğrencilerin % 10,7’si (87 kişi) evet yanıtını verirken, % 89,3’ü (723 kişi) hayır yanıtını vermiştir.

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin sahip oldukları kitle iletişim araçlarını gösterir bilgiler Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21. Sahip Olunan İletişim Araçları

İletişim Aracı	Sahiplik Durumu	Cinsiyet	n	f	%
TV	Var	Kız	178	389	49,3
		Erkek	211		
	Yok	Kız	227	411	50,7
		Erkek	184		
Bilgisayar	Var	Kız	195	461	56,9
		Erkek	266		
	Yok	Kız	210	349	43,1
		Erkek	139		
Cep Telefonu	Var	Kız	166	370	45,7
		Erkek	204		
	Yok	Kız	239	440	54,3
		Erkek	201		
MP3/MP4	Var	Kız	137	259	32
		Erkek	122		
	Yok	Kız	268	551	68
		Erkek	283		
İnternet	Var	Kız	270	542	66,9
		Erkek	272		
	Yok	Kız	135	268	33,1
		Erkek	133		

Tablo 21’de görüldüğü gibi öğrencilerin % 49,3’ünün (389 kişi) TV’si varken, % 50,7’sinin (411 kişi) TV’si yoktur.

Öğrencilerin bilgisayar sahiplikleri incelendiğinde %56,9’unun (461 kişi) bilgisayarının olduğu görülmektedir. Öğrencilerin % 43,1’inin ise (349 kişi) bilgisayarı yoktur.

Tablo 21 incelendiğinde öğrencilerin cep telefonu sahiplikleri şu şekildedir: Öğrencilerin % 45,7’sinin (370 kişi) cep telefonu varken,% 54,3’ünün (440 kişi) cep telefonu yoktur.

Medya araçlarından biri olan MP3/MP4 sahiplikleri incelendiğinde öğrencilerinin % 32'sinin (259 kişi) MP3/MP4'ü varken, % 68'inin (551 kişi) MP3/MP4'ü yoktur.

“Evinizde internet bağlantısı var mı?” sorusuna öğrencilerin % 66,9'u (542 kişi) var, % 33,1'i (268 kişi) yok yanıtını vermiştir.

3.2. ÖĞRENCİLERİN MEDYA OKURYAZARLIĞI YETERLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu başlık altında ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterliklerini oluşturan boyutlarda yer alan maddelerin aritmetik ortalamalarına yer verilmiştir. Bu bölümde ayrıca ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterlikleri; cinsiyete, öğrenim gördükleri sınıfa, medya okuryazarlığı dersini alıp almamalarına, velilerinin TV izlemelerini denetleyip denetlememelerine ve TV izleme sürelerine bağlı olarak t-testi ve varyans analizi ile karşılaştırılmıştır.

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerin “Medyaya Eleştirel Bakış” boyutunda yer alan maddelere verdikleri cevapların aritmetik ortalama düzeyleri Tablo 22'de sunulmuştur.

Öğrenciler, “Medyaya Eleştirel Bakış” boyutundaki Medyada yer alan şiddet içerikli yayınlar, medya takipçilerinde şiddetin içselleştirilmesine neden olmaktadır ($\bar{X} = 2,31$), Medya araçları, genellikle eğlenme ve boş zamanları değerlendirme amacıyla kullanılmaktadır ($\bar{X} = 2,30$) ve İnternet, genellikle tüketim ve eğlenme amacıyla kullanılmaktadır ($\bar{X} = 2,48$) ifadelerine çok az katılıyorum düzeyinde görüş belirtmişlerdir (Tablo 14. 1,80-2,59 arası: Çok az katılıyorum).

Araştırmaya katılan öğrenciler Medya mesajları, medya çalışanları tarafından yaratıcı bir dil ile kurgulanarak oluşturulur ($\bar{X} = 2,81$), TV ve internet, aile bireylerinin iletişimini olumsuz etkiler ($\bar{X} = 3,14$), TV programları insanların evlenme biçimlerini etkilemektedir ($\bar{X} = 3,04$) ve TV programları, seçimde partilerin alacakları oy oranlarını etkilemektedir ($\bar{X} = 3,38$) ifadelerine biraz

katılıyorum düzeyinde görüş belirtmişlerdir (Tablo 14. 2,60-3,39 arası: Biraz katılıyorum).

Tablo 22: Medya Eleştirel Bakış Boyutunda (I. Boyut) Yer Alan Maddelere Yönelik Öğrenci Görüşleri

Madde No	Ölçek Maddesi	N	\bar{X}	SS
5	Medyada yer alan şiddet içerikli yayınlar, medya takipçilerinde şiddetin içselleştirilmesine neden olmaktadır.	810	2,31	1,46
6	Medya araçları, genellikle eğlenme ve boş zamanları değerlendirme amacıyla kullanılmaktadır.	810	2,30	1,39
7	Medya mesajları, medya çalışanları tarafından yaratıcı bir dil ile kurgulanarak oluşturulur.	810	2,81	1,39
8	Televizyon yayınları gençlerin anne-babalarına karşı davranışlarını etkilemektedir.	810	3,44	1,50
9	Televizyon ve internet, aile bireylerinin iletişimini olumsuz etkiler.	810	3,14	1,50
14	Televizyon programları insanların evlenme biçimlerini etkilemektedir.	810	3,04	1,53
15	Televizyon insanların dünyadaki sorunlara bakış açılarını belirlemektedir.	810	3,41	1,38
16	Televizyon programları, seçimde partilerin alacakları oy oranlarını etkilemektedir.	810	3,38	1,52
17	Medyada yer alan reklamlar, insanların tüketim arzusunu arttırmaktadır.	810	3,50	1,42
20	İnternet, genellikle tüketim ve eğlenme amacıyla kullanılmaktadır.	810	2,48	1,54
24	Medya okuryazarlığı dersi bireyleri medya mesajlarının olumsuz etkileri konusunda bilinçlendirmektedir.	810	3,64	1,34
Boyut Ana Toplamı			3,50	

Öğrenciler; TV yayınları gençlerin anne-babalarına karşı davranışlarını etkilemektedir ($\bar{X} = 3,44$), TV insanların dünyadaki sorunlara bakış açılarını belirlemektedir ($\bar{X} = 3,41$), Medyada yer alan reklamlar, insanların tüketim arzusunu arttırmaktadır ($\bar{X} = 3,50$) ve Medya okuryazarlığı dersi bireyleri medya mesajlarının olumsuz etkileri konusunda bilinçlendirmektedir ($\bar{X} = 3,64$) ifadelerine ise oldukça katılıyorum düzeyinde görüş belirtmişlerdir (Tablo 14. 3,40-4,19 arası: Oldukça katılıyorum).

Araştırmaya katılan öğrencilerin I. Boyutta yer alan maddelere yönelik görüşleri toplu halde değerlendirildiğinde boyutta yer alan maddelere ($\bar{X} = 3,50$)

oldukça katılıyorum düzeyinde görüş belirttikleri tespit edilmiştir (Tablo 14. 3,40-4,19 arası: Oldukça katılıyorum).

Araştırmaya katılan öğrencilerin “Medya Okuryazarlığı Bilgisi” boyutunda yer alan maddelere verdikleri cevapların aritmetik ortalama düzeyleri şu şekildedir (Tablo 23):

Tablo 23: Medya Okuryazarlığı Bilgisi Boyutunda (II. Boyut) Yer Alan Maddelere Yönelik Öğrenci Görüşleri

Madde No	Ölçek Maddesi	N	\bar{X}	SS
1	Medya okuryazarlığı dersi farklı iletişim türlerini ele alır.	810	3,64	1,42
4	Medya; takipçilerinin davranış, düşünce ve tutumları üzerinde etkilidir.	810	3,80	1,29
10	Televizyon yayınlarında akıllı işaretler dikkate alınmalıdır.	810	3,89	1,40
13	Televizyon, gençleri zararlı madde kullanımı konusunda bilinçlendirmektedir.	810	3,43	1,48
22	Medya okuryazarlığı dersi içeriği, öğrencilerin medya okuryazarı olmaları için yeterlidir.	810	3,30	1,35
23	Medya okuryazarlığı dersi bireylerin sosyalleşme sürecinde aktif olmalarını sağlar.	810	3,49	1,31
21	İnternet en etkili haber ve bilgi kaynağıdır.	810	3,56	1,39
25	Medya okuryazarlığı, teknolojinin etkili kullanımını gerektirir.	810	3,54	1,32
26	Medya okuryazarlığı eğitimi, medya mesajlarına karşı eleştirel bakış açısı geliştirilmesini sağlar.	810	3,47	1,34
Boyut Ana Toplamı			3,26	

Araştırmaya katılan öğrenciler Medya okuryazarlığı dersi içeriği, öğrencilerin medya okuryazarı olmaları için yeterlidir ($\bar{X} = 3,30$) ifadesine biraz katılıyorum düzeyinde görüş belirtmişlerdir (Tablo 14. 2,60-3,39 arası: Biraz katılıyorum).

Öğrenciler “Medya Okuryazarlığı Bilgisi” boyutundaki diğer ifadeler; Medya okuryazarlığı dersi farklı iletişim türlerini ele alır ($\bar{X} = 3,64$), Medya; takipçilerinin davranış, düşünce ve tutumları üzerinde etkilidir ($\bar{X} = 3,80$), TV yayınlarında akıllı işaretler dikkate alınmalıdır ($\bar{X} = 3,89$), TV, gençleri zararlı madde kullanımı konusunda bilinçlendirmektedir ($\bar{X} = 3,43$), Medya okuryazarlığı dersi bireylerin sosyalleşme sürecinde aktif olmalarını sağlar ($\bar{X} = 3,49$), İnternet en etkili haber ve bilgi kaynağıdır ($\bar{X} = 3,56$), Medya

okuryazarlığı, teknolojinin etkili kullanımını gerektirir ($\bar{X} = 3,54$), Medya okuryazarlığı eğitimi, medya mesajlarına karşı eleştirel bakış açısı geliştirilmesini sağlar ($\bar{X} = 3,47$) ifadelerine oldukça katılıyorum düzeyinde görüş belirtmişlerdir (Tablo 14. 3,40-4,19 arası: Oldukça katılıyorum).

Araştırmaya katılan öğrencilerin II. Boyutta yer alan maddelere yönelik görüşleri toplu halde değerlendirildiğinde boyutta yer alan maddelere ($\bar{X} = 3,26$) biraz katılıyorum düzeyinde görüş belirttikleri tespit edilmiştir (Tablo 14. 2,60-3,39 arası: Biraz katılıyorum).

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin “Medyanın Olumlu Yanlarına İlişkin Değerlendirme” boyutunda yer alan maddelere verdikleri cevapların aritmetik ortalama düzeyleri şu şekildedir (Tablo 24):

Tablo 24: Medyanın Olumlu Yanlarına İlişkin Değerlendirme Boyutunda (III. Boyut) Yer Alan Maddelere Yönelik Öğrenci Görüşleri

Madde No	Ölçek Maddesi	N	\bar{X}	SS
2	Eğitim, kitle iletişim araçlarıyla desteklenmelidir.	810	3,89	1,33
3	Medya, insanları bilgilendirir.	810	3,86	1,29
12	Televizyon gençlerin kılık kıyafet seçimlerini etkilemektedir.	810	3,43	1,52
11	Televizyon izleyicilerin sosyal hayatta pasif kalmalarına neden olmaktadır.	810	3,11	1,39
18	Reklamlar, medyanın gelir kaynağıdır.	810	3,55	1,36
19	Yazılı medya mesajları daha objektif ve gerçekçidir.	810	3,13	1,43
27	Medya okuryazarlığı dersi, medyada sunulanları sağlıklı olarak değerlendirebilmemize katkı sağlar.	810	3,51	1,33
28	Medya okuryazarlığı dersi lisede de verilmelidir.	810	3,27	1,52
29	Medya okuryazarlığı, medya araçlarının kullanımını kısıtlamaz.	810	2,93	1,57
Boyut Ana Toplamı			3,80	

Öğrenciler, TV izleyicilerin sosyal hayatta pasif kalmalarına neden olmaktadır ($\bar{X} = 3,11$), Yazılı medya mesajları daha objektif ve gerçekçidir ($\bar{X} = 3,13$), Medya okuryazarlığı dersi lisede de verilmelidir ($\bar{X} = 3,27$) ve Medya okuryazarlığı, medya araçlarının kullanımını kısıtlamaz ($\bar{X} = 2,93$) ifadelerine biraz katılıyorum düzeyinde görüş belirtmişlerdir (Tablo 14. 2,60-3,39 arası: Biraz katılıyorum).

Öğrenciler; Eğitim, kitle iletişim araçlarıyla desteklenmelidir ($\bar{X} = 3,89$), Medya, insanları bilgilendirir ($\bar{X} = 3,86$), TV gençlerin kılık kıyafet seçimlerini etkilemektedir ($\bar{X} = 3,43$), Reklamlar, medyanın gelir kaynağıdır. ($\bar{X} = 3,55$) ve Medya okuryazarlığı dersi, medyada sunulanları sağlıklı olarak değerlendirebilmemize katkı sağlar ($\bar{X} = 3,51$) ifadelerine oldukça katılıyorum düzeyinde görüş belirtmişlerdir (Tablo 14. 3,40-4,19 arası: Oldukça katılıyorum).

Araştırmaya katılan öğrencilerin III. Boyutta yer alan maddelere yönelik görüşleri toplu halde değerlendirildiğinde boyutta yer alan maddelere ($\bar{X} = 3,80$) oldukça katılıyorum düzeyinde görüş belirttikleri tespit edilmiştir (Tablo 14. 3,40-4,19 arası: Oldukça katılıyorum).

Öğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterliklerinin cinsiyetlerine bağlı olarak istatistiksel açıdan farklılaşıp farklılaşmadığı t-testi ile belirlenmiş, test sonuçları Tablo 25’te verilmiştir.

Tablo 25. Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Medya Okuryazarlığı Yeterlikleri

Boyut	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	p
Medyaya Eleştirel Bakış	Kız	405	3,51	,894	,376	,707
	Erkek	405	3,49	,851		
Medya Okuryazarlığı Bilgisi	Kız	405	3,27	,834	,232	,817
	Erkek	405	3,25	,788		
Medyanın Olumlu Yanları	Kız	405	3,87	,849	2,109	,035
	Erkek	405	3,74	,934		

Tablo 25’te görüldüğü gibi, öğrencilerin medya okuryazarlığı yeterlikleri cinsiyetlerine bağlı olarak sadece III. boyutta (medyanın olumlu yanları) istatistiksel olarak manidar düzeyde farklılaşmaktadır ($t= 2,109$; $p=,035$). Bu boyuta ilişkin olarak kız öğrencilerin yeterlikleri ($\bar{X} = 3,87$) erkek öğrencilerin yeterliğinden ($\bar{X} = 3,74$) istatistiksel olarak daha üst düzeyde gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, hem kız hem de erkek öğrencilerin medyanın olumlu yanlarına ilişkin yeterlikleri beşli ölçekteki oldukça katılıyorum düzeyine karşılık gelmektedir. Tablo 25’te görüldüğü gibi öğrencilerin medya okuryazarlığı yeterlikleri cinsiyetlerine bağlı olarak diğer boyutlarda istatistiksel yönden manidar düzeyde farklılaşmamaktadır. I. boyuta (medyaya eleştirel bakış) ilişkin aritmetik ortalamalara bakıldığında kız öğrencilerle ($\bar{X} = 3,51$) erkek öğrencilerin

($\bar{X} = 3,49$) aritmetik ortalamalarının hemen hemen aynı düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. Benzer şekilde II. boyutta da (medya okuryazarlığı bilgisi) kız öğrencilerle ($\bar{X} = 3,27$) erkek öğrencilerin ($\bar{X} = 3,25$) aritmetik ortalamalarının aynı düzeyde olduğu gözlenmektedir. Tablo 25'te görüldüğü gibi, ortaokul öğrencilerinin cinsiyetlerine göre medya okuryazarlığı yeterliklerini yansıtan aritmetik ortalamalar, medyaya eleştirel bakış boyutunda kız ve erkek öğrencilerde oldukça katılıyorum düzeyine, medya okuryazarlığı bilgisi boyutunda ise biraz katılıyorum düzeyine karşılık gelmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterliklerinin medya okuryazarlığı dersini alıp almama durumlarına bağlı olarak istatistiksel açıdan manidar şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı t-testi ile belirlenmiş, test sonuçları Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26. Öğrencilerin Medya Okuryazarlığı Dersini Alıp Almama Durumlarına Göre Medya Okuryazarlığı Yeterlikleri

Boyut	Ders Durumu	N	\bar{X}	SS	t	p
Medyaya Eleştirel Bakış	Dersi Alan	491	3,55	,920	2,044	,041
	Dersi Almayan	319	3,42	,790		
Medya Okuryazarlığı Bilgisi	Dersi Alan	491	3,30	,850	1,608	,108
	Dersi Almayan	319	3,20	,744		
Medyanın Olumlu Yanları	Dersi Alan	491	3,84	,930	1,427	,154
	Dersi Almayan	319	3,75	,839		

Tablo 26'da görüldüğü gibi, öğrencilerin medya okuryazarlığı yeterlikleri medya okuryazarlığı dersini alıp almama durumuna bağlı olarak sadece I. boyutta (medyaya eleştirel bakış) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($t=2,044$; $p= ,041$). Bu boyuta ilişkin olarak medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin yeterlikleri ($\bar{X} = 3,55$) medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerin yeterliklerinden ($\bar{X} = 3,42$) istatistiksel olarak daha üst düzeyde gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, hem medya okuryazarlığı dersini alan hem de medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerin medyaya eleştirel bakış boyutundaki yeterlikleri beşli ölçekteki oldukça katılıyorum düzeyine karşılık gelmektedir. Tablo 26'da görüldüğü gibi ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterlikleri medya okuryazarlığı dersini alıp almama durumuna

bağlı olarak diğer boyutlarda istatistiksel yönden anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. II. boyuta (medya okuryazarlığı bilgisi) ilişkin aritmetik ortalamalara bakıldığında medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerle ($\bar{X}=3,30$) medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerin ($\bar{X}= 3,20$) aritmetik ortalamaları arasında farklılık olduğu ancak istatistiksel yönden bu farklılığın anlamlı olmadığı görülmektedir. Benzer şekilde III. boyutta da (medyanın olumlu yanları) medya okuryazarlığı dersini alan öğrenciler ($\bar{X}= 3,84$) ile medya okuryazarlığı dersini almayan öğrenciler ($\bar{X}= 3,75$) arasında aritmetik ortalamalar arasında göreceli farklılık olduğu ancak bu farklılığın istatistiksel yönden anlamlı olmadığı gözlenmektedir. Tablo 26’da görüldüğü gibi, ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı dersini alıp almama durumuna göre medya okuryazarlığı yeterliklerini yansıtan aritmetik ortalamalar, medya okuryazarlığı bilgisi boyutunda dersi alan ve almayan öğrencilerde biraz katılıyorum düzeyine, medyanın olumlu yanları boyutunda ise oldukça katılıyorum düzeyine karşılık gelmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterliklerinin velilerin TV izlemelerini denetleyip denetlememelerine bağlı olarak istatistiksel açıdan farklılaşıp farklılaşmadığı t-testi ile belirlenmiş, test sonuçları Tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27. Velinin TV Denetim Durumuna Göre Öğrencilerin Medya Okuryazarlığı Yeterlikleri

Boyut	Denetim	N	\bar{X}	SS	t	p
Medyaya Eleştirel Bakış	Var	585	3,54	,890	2,089	,037
	Yok	225	3,40	,801		
Medya Okuryazarlığı Bilgisi	Var	585	3,28	,820	,827	,408
	Yok	225	3,22	,790		
Medyanın Olumlu Yanları	Var	585	3,86	,870	2,877	,004
	Yok	225	3,66	,946		

Tablo 27’de görüldüğü gibi, öğrencilerin medya okuryazarlığı yeterlikleri velilerin TV izlemelerini denetleme durumuna bağlı olarak I. boyutta (medyaya eleştirel bakış) ($t= 2,089$; $p= ,037$) ve III. boyutta (medyanın olumlu yanları) ($t=2,877$; $p= ,004$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. I. boyuta

ilişkin olarak velilerin TV izlemelerini denetlediği öğrencilerin yeterlikleri ($\bar{X}=3,54$) velilerin TV izlemelerini denetlemediği öğrencilerin yeterliklerinden ($\bar{X}= 3,40$) istatistiksel olarak daha üst düzeyde gerçekleşmiştir. Öğrencilerin medyaya eleştirel bakış boyundaki yeterlikleri TV izlemeleri velilerince takip edilen öğrencilerde de takip edilmeyen öğrencilerde de beşli ölçekteki oldukça katılıyorum düzeyine karşılık gelmektedir. III. boyuta ilişkin olarak velilerin TV izlemelerini denetlediği öğrencilerin yeterlikleri ($\bar{X}= 3,86$) velilerin TV izlemelerini denetlemediği öğrencilerin yeterliklerinden ($\bar{X}= 3,66$) istatistiksel olarak daha üst düzeyde gerçekleştiği gözlemlenmektedir. Bununla birlikte, hem TV izlemeleri velilerince denetlenen öğrencilerin hem de TV izlemeleri velilerince denetlenmeyen öğrencilerin medyanın olumlu yanlarına ilişkin yeterlikleri beşli ölçekteki oldukça katılıyorum düzeyine karşılık gelmektedir. Tablo 27’de görüldüğü gibi ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterlikleri TV izlemelerinin veli tarafından denetlenip denetlenmemesine bağlı olarak II. boyutta istatistiksel yönden anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. II. boyuta (medya okuryazarlığı bilgisi) ilişkin aritmetik ortalamalara bakıldığında TV izlemeleri veli tarafından denetlenen öğrencilerle ($\bar{X}= 3,28$) TV izlemeleri veli tarafından denetlenmeyen öğrencilerin ($\bar{X}= 3,22$) aritmetik ortalamaları arasında farklılık olduğu ancak istatistiksel yönden bu farklılığın anlamlı olmadığı görülmektedir. Tablo 27’de görüldüğü gibi, velilerin TV denetim durumuna göre medya okuryazarlığı yeterliklerini yansıtan aritmetik ortalamalar, medya okuryazarlığı bilgisi boyutunda TV izlemeleri velileri tarafından denetlenen öğrencilerde de denetlenmeyen öğrencilerde de oldukça katılıyorum düzeyine karşılık gelmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterliklerinin öğrenim gördükleri sınıfa bağlı olarak istatistiksel açıdan farklılaşıp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi ile belirlenmiş, analiz sonuçları Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28 incelendiğinde, ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterliklerinin öğrenim gördükleri sınıfa bağlı olarak sadece III. boyutta (medyanın olumlu yanları) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($F= 13,069$; $p= ,000$). Söz konusu farklılığın hangi gruplar arasında

gerçekleştiğini belirlemek için yapılan Scheffe testi sonuçlarına bakıldığında bu farkın altıncı sınıfta ($\bar{X} = 3,61$) öğrenim görmekte olan öğrencilerle yedinci ($\bar{X} = 3,91$) ve sekizinci ($\bar{X} = 4,02$) sınıflarda öğrenim görmekte olan öğrencilerin yeterlikleri arasında gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Tablo 28’de görüldüğü gibi medya okuryazarlığının diğer boyutlarında öğrencilerin yeterlikleri öğrenim gördükleri sınıfa bağlı olarak istatistiksel yönden farklılaşmamaktadır.

Tablo 28. Öğrencilerin Sınıflarına Göre Medya Okuryazarlığı Yeterlikleri

Boyut	Sınıf	N	\bar{X}	SS	sd	F	p	Scheffe
Medyaya Eleştirel Bakış	6	313	3,48	,896	807	,067	,935	
	7	430	3,50	,883				
	8	67	3,51	,680				
	Toplam	810	3,50	,872				
Medya Okuryazarlığı Bilgisi	6	313	3,28	,851	807	,206	,814	
	7	430	3,25	,808				
	8	67	3,22	,627				
	Toplam	810	3,26	,811				
Medyanın Olumlu Yanları	6	313	3,61	,947	807	13,069	,000	6-7 6-8
	7	430	3,91	,837				
	8	67	4,02	,837				
	Toplam	810	3,80	,894				

Tablo 28’de görüldüğü gibi, ortaokul öğrencilerinin okudukları sınıflara göre medya okuryazarlığı yeterliklerini yansıtan aritmetik ortalamalar, medyaya eleştirel bakış (I. Boyut) ve medyanın olumlu yanları (III. Boyut) boyutlarında oldukça katılıyorum düzeyine; medya okuryazarlığı bilgisi boyutunda (II. Boyut) ise biraz katılıyorum düzeyine karşılık gelmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterliklerinin TV izleme sürelerine bağlı olarak istatistiksel açıdan farklılaşıp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi ile belirlenmiş, analiz sonuçları Tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29 incelendiğinde, ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterliklerinin TV izleme sürelerine bağlı olarak hiçbir boyutta istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Tablo 29’da görüldüğü gibi medya okuryazarlığının diğer boyutlarında öğrencilerin yeterlikleri öğrenim gördükleri sınıfa bağlı olarak istatistiksel yönden manidar şekilde farklılaşmamaktadır.

Tablo 29. Öğrencilerin TV İzleme Sürelerine Göre Medya Okuryazarlığı Yeterlikleri

Boyut	TV izleme süresi	N	\bar{X}	SS	sd	F	p	Scheffe
Medyaya Eleştirel Bakış	1 saat ve daha az	174	3,46	,934	806	,367	,777	
	1,5-2 saat arası	285	3,49	,922				
	2,5-3,5 saat arası	194	3,49	,822				
	4 saat ve üzeri	157	3,56	,768				
	Toplam	810	3,50	,872				
Medya Okuryazarlığı Bilgisi	1 saat ve daha az	174	3,20	,849	806	,510	,676	
	1,5-2 saat arası	285	3,29	,810				
	2,5-3,5 saat arası	194	3,26	,793				
	4 saat ve üzeri	157	3,28	,798				
	Toplam	810	3,26	,811				
Medyanın Olumlu Yanları	1 saat ve daha az	174	3,70	1,006	806	1,210	,305	
	1,5-2 saat arası	285	3,84	,898				
	2,5-3,5 saat arası	194	3,80	,832				
	4 saat ve üzeri	157	3,85	,826				
	Toplam	810	3,80	,894				

Tablo 29’da görüldüğü gibi, öğrencilerin TV izleme sürelerine göre medya okuryazarlığı yeterliklerini yansıtan aritmetik ortalamalar, medyaya eleştirel bakış (I. Boyut) ve medyanın olumlu yanları (III. Boyut) boyutlarında oldukça katılıyorum düzeyine; medya bilinci boyutunda (II. Boyut) ise biraz katılıyorum düzeyine karşılık gelmektedir.

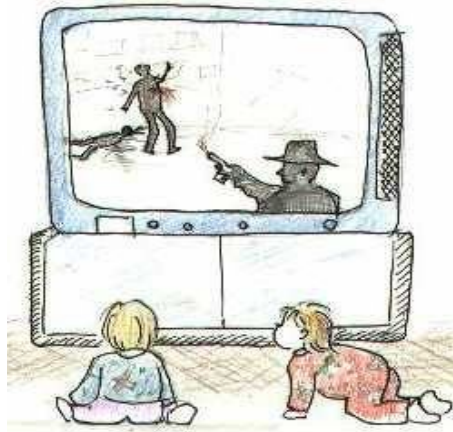
3.3. ÖĞRENCİLERİN MEDYA ÜRÜNÜ OLUŞTURABİLME YETERLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu başlık altında yedinci sınıf öğrencilerinin medya ürünü oluşturabilme aracında yer alan görsellere ürettikleri haberler yer almaktadır. Medya okuryazarlığı öğretmen kılavuz kitabının 130. sayfasında yer alan gazete haberleri kontrol listesi aracılığıyla öğrenciler tarafından oluşturulan haberlerle görsellerin uyumluluğu, yazı dili, haberlerin yorumdan arındırılmış olması (objektiflik) ve haberle ilgili ayrıntıların verilmesi hususlarındaki yeterliklerinin incelenmesi

amaçlanmıştır. Ayrıca öğrencilere sunulan görseller medya okuryazarlığı dersi kazanımları, genel amaç, beceri ve değerleri ile ilişkilendirilmiştir.

3.3.1. Eleştirel Bakış Temalı Görsel Üzerine Üretilen Haberler

Medyaya eleştirel bakış becerilerine yönelik öğrenci düşüncelerini belirlemek amacıyla öğrencilere sunulan görsel aşağıda yer almaktadır (Görsel 3).



Görsel 3. Eleştirel bakış


Kaynak: <http://blog.milliyet.com.tr/televizyon-cocuklarimizi-nasil-etkiliyor----1/Blog/?BlogNo=15167>

Öğrencilere sunulan “Eleştirel Bakış” isimli görsel medya okuryazarlığı genel amaçlarından olan medyayı farklı açılardan değerlendirerek yaşadığı çevreye duyarlı, ülkesinin problemlerini bilen, medyada gördüklerini aklın süzgecinden geçirebilen bireyler olma, TV, video, sinema reklamlar, yazılı basın, internet vs. ortamlardaki mesajlara ulaşarak bunları çözümlenme, değerlendirme ve iletme yeteneğine sahip olma ve yazılı, görsel ve işitsel medyaya yönelik eleştirel bakış açısı kazanma ile ilişkilidir. Bu görsel aracılığıyla derste kazandırılması düşünülen; gözlem becerisi, Türkçe’yi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi ve eleştirel düşünme becerisi ile ilişki kurulmuştur. Derste kazandırılması hedeflenen değerlerden aile içi iletişime önem verme ve bilinçli tüketim bu görselle ilişkilendirilmiştir. Görsel aynı zamanda Medya temasının ikinci kazanımı olan “Medyanın toplumsal, kültürel ve ekonomik yaşam üzerindeki etkilerini

irdeleme” ile Gazete ve Dergi teması kazanımlarından “Gazetelerdeki haber ve fotoğraf ilişkisini analiz etme” ile ilişkilidir.

Eleştirel Bakış temalı görsel üzerine medya okuryazarlığı dersi alan yedinci sınıf öğrencilerinin üretmiş oldukları haberler ve haberlerde işlenen ana görüşlerin dağılımı Tablo 30’da gösterilmiştir.

Tablo 30: Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Eleştirel Bakış Temalı Görsel Üzerine Ürettikleri Haberler

Öğrenci Kodu	 Görsel Hakkında Üretilen Haberler	Medyanın olumsuz yönlerini ön plana çıkarma.	Şiddet çocukları etkilemektedir.	RTÜK, konu ile ilgili olarak çalışıyor.	TV’yi yakından izlemek zararlıdır.	Diğer.
K1	Başlık: Yok. Haber: Şok! Şok! Şok! Artık bebekler bile savaş filmleri izliyor. Kötü bir hayat yaşamasınlar diye lütfen çocuklarımıza kötü savaş filmleri vb. filmler izletmeyelim.	X	X	-	-	-
K2	Başlık: Yok. Haber: Televizyonun yararlarından fazla zararları olduğunu söyleyen ebeveynler bu durumdan yakınmaktadırlar. Televizyonda silahlı ve kanlı dizi ve filmlerin kaldırılmasını istemişler. RTÜK, bu durumla yakından ilgileneceklerini söyledi.	X	-	X	-	-
K3	Başlık: ÇOCUKLARIMIZ TEHLİKEDE Haber: RTÜK, korku ve şiddet içeren filmleri 1 ay yasakladı ve çocukların etkilendiklerini söyledi.	X	X	X	-	-
K4	Başlık: Yok. Haber: Küçük yaşta çocukların şiddet ve korku içeren filmleri izlemesi psikolojisini bozmaktadır. Lütfen böyle filmler izletmeyin.	X	X	-	-	-
K5	Başlık: Yok. Haber: Artık küçük çocuklar bile televizyon izliyor. Artık yeter diyoruz: İZLEMİYİN!	X	-	-	-	-
E1	Başlık: Yok. Haber: Televizyon çocukları kötü ve hızlı bir şekilde etkilemekte. Çocuklarınıza sahip çıkın. Onları televizyon başında iyi etkileyebilecek kanalları açın. Çocuğunuzun büyümesinde yardımcı olacaktır...	X	-	-	-	-
E2	Başlık: Yok. Haber: Türkiye’de RTÜK çocuklar için yeni televizyon uygulamaları yaptı. Ve bu Türkiye tarafından saygı ile önerildi.	-	-	X	-	-
E3	Başlık: Yok. Haber: Milyonlarca çocuk televizyonu yakından izliyor. Bu da	-	-	-	X	-

	kötüye gidiyor.					
E4	Başlık: Yok Haber: Yok	-	-	-	-	-
E5	Başlık: Çocuklar Tehlike Altında Haber: Çocuklar savaş filmleri izleyerek akıllarının bozulmasına sebep oluyor.	X	X	-	-	-
E6	Başlık: Yok. Haber: İnsanlar kötü alışkanlıklar ediniyorlar. Televizyonda yayınlanan korku ve şiddet programlarını çocuklar izliyor.	X	X	-	-	-
E7	Başlık: Yok. Haber: Türkiye’de hemen hemen her evde bulunan televizyon iletişimi bozmakta. Her evde genellikle olumsuz nedenlere yol açmakta. Ve bu nedenle aile içinde olumsuzluklar oluyor.	X	-	-	-	-
E8	Başlık: Yok Haber: Türkiye’de bir çok çocuk televizyonu yakından izlemektedir. Çocuklarımıza televizyon hakkında bilgi vererek hem bu alışkanlığı hem de oluşabilecek hastalıklara karşı çıkmış oluruz.	-	-	-	X	-
E9	Başlık: Yok Haber: Çocuklarımızı televizyondan terör hakkında uyarmalı ve onlarda anlamalılar.	-	-	-	-	X
E10	Başlık: <i>SAVAŞ FİLMERİ İZLEYENİN HALLERİ</i> Haber: Savaş filmi, şiddet, korku filmi izleyenlerin % 45’i onlara özenip onlar gibi oluyor.	X	X	-	-	-
Toplam		10	6	3	2	1

Tablo 30’da da görüldüğü gibi medya okuryazarlığı dersini alan yedinci sınıf öğrencilerinin 10’u (% 66,6) üretmiş oldukları gazete haberlerinde medyaya eleştirel bakış açısı geliştirerek medyanın olumsuz yönlerine ilişkin vurgulamalar yapmışlardır. E6 kodlu öğrenci bu durumu haberinde, korku ve şiddet içerikli programları izleyen çocukların kötü alışkanlıklar edindiklerini belirterek işlemiştir. K2 ise ürettiği haberde “*Televizyonun yararlarından fazla zararları olduğunu söyleyen ebeveynler bu durumdan yakınmaktadırlar. Televizyonda silahlı ve kanlı dizi ve filmlerin kaldırılmasını istemişler. RTÜK, bu durumla yakından ilgileneceklerini söyledi.*” demiştir. E7 kodlu öğrenci ise haberi farklı bir bakış açısıyla değerlendirerek özellikle son günlerde daha çok karşılaştığımız aile içi problemler, boşanmalar ve aile içi şiddete atıf yaparak TV’nin aile iletişimi bozarak olumsuz sonuçlara neden olduğunu vurgulamıştır.

Medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin 6’sı (% 40) medyada yer alan şiddet içerikli görüntülerin çocukları etkilediğini belirtmişlerdir. K4 ürettiği haberde “*Küçük yaştaki çocukların şiddet ve korku içeren filmleri izlemesi*

psikolojisini bozmaktadır. Lütfen böyle filmler izletmeyin.” diyerek ebeveynleri süreçte aktif rol almaya davet etmiştir. E10 ise ürettiği gazete haberinde *“Savaş filmi, şiddet, korku filmi izleyenlerin % 45’i onlara özenip onlar gibi oluyor.”* diyerek istatistiki bilgi ile daha somut veri üzerinden değerlendirme yapmıştır

Öğrencilerden 3’ü (% 20) korku ve şiddet içerikli yayımlarla ilgili RTÜK’ün görevine atıf yapmışlardır. K3 yazdığı haberinde *“ÇOCUKLARIMIZ TEHLİKEDE. RTÜK, korku ve şiddet içeren filmleri 1 ay yasakladı ve çocukların etkilendiklerini söyledi.”* diyerek RTÜK’ün konuyla yakından ilgilendiğini belirtmiştir. E2 ve K2’de ürettikleri haberlerde aynı şekilde RTÜK’ün bir denetim birimi olduğunu gerekli çalışmalarını yaptıklarını belirtmişlerdir.

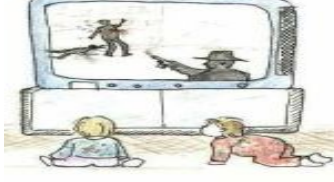
Öğrencilerden ikisi ise (E3 ve E8) TV’yi yakından izlemenin insan sağlığı açısından zararlı olduğu düşüncesini içeren haberler üretmişlerdir. E8 haberinde *“Türkiye’de birçok çocuk televizyonu yakından izlemektedir. Çocuklarımıza televizyon hakkında bilgi vererek hem bu alışkanlığı, hem de oluşabilecek hastalıklara karşı çıkmış oluruz.”* demiştir.

Eleştirel Bakış temalı görsel üzerine medya okuryazarlığı dersini almayan yedinci sınıf öğrencileri tarafından üretilen haberler ve haberlerde işlenen temel görüşlerin dağılımı Tablo 31’de sunulmuştur.

Tablo 31’de görüleceği gibi medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerin oluşturdukları haberlerde 15 kişinin de (% 100) medyanın olumsuz yönleri ön plana çıkarmaktadır. K10 yazmış olduğu haberde *“Çocuklar için televizyon zararlı. Çünkü; çocuklar televizyondaki silahlı yayınları görünce silahla birbirlerini vurabilirler.”* diyerek medyanın çocuklar üzerinde oluşturabileceği etkiyi vurgulamıştır.

Medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerin 9’u (% 60) şiddetin çocukları etkilediğini belirtmiştir. E2 bu konudaki görüşlerini haberinde *“Sevginin yerini şiddet alıyor. Çocuklar değişiyor!”* şeklinde belirtmiştir. K3 ise *“Çocuklara kötü örnek. Anne babalara dikkat.”* ifadelerine yer verdiği haberinde olumsuz yayımlara ilişkin anne babaların tedbirli olmaları gerektiğini vurgulamaktadır.

Tablo 31: Medya Okuryazarlığı Dersini Almayan Öğrencilerin Eleştirel Bakış Temalı Görsel Üzerine Ürettikleri Haberler

Öğrenci Kodu	 <p>Görsel Hakkında Üretilen Haberler</p>	Medyanın olumsuz yönlerini ön plana çıkarma.	Şiddet çocukları etkilemektedir.	RTÜK, konu ile ilgili olarak çalışıyor.	TV'yi yakından izlemek zararlıdır.	Diğer.
K1	Başlık: Yok. Haber: Çocukları iletişim araçlarından korumalıyız.	X	-	-	-	-
K2	Başlık: Yok. Haber: Küçük çocuklar bile barış yerine savaş öğreniyor.	X	X	-	-	-
K3	Başlık: Yok. Haber: Çocuklara kötü örnek. Anne babalara dikkat.	X	X	-	-	-
K4	Başlık: Yok. Haber: Zararı olan örnekler arıyorsanız işte size bir tane örnek	X	X	-	-	-
K5	Başlık: Yok Haber: Korku ve şiddette son nokta.	X	-	-	-	-
K6	Başlık: Yok Haber: Yeni nesil şiddet içeren bir nesil.	X	X	-	-	-
K7	Başlık: Yok. Haber: Şiddetli filmler çocuklara etki eder.	X	X	-	-	-
K8	Başlık: Yok. Haber: Bebeklere ve çocuklara böyle güzel örnek olarak geleceği karartıyorlar.	X	-	-	-	-
K9	Başlık: Yok. Haber: İşte böyle örnek olarak geleceği karartıyorlar.	X	-	-	-	-
K10	Başlık: Yok. Haber: Çocuklar için televizyon zararlı. Çünkü; çocuklar televizyondaki silahlı yayımları görünce silahla birbirlerini vurabilirler.	X	X	-	-	-
E1	Başlık: Yok. Haber: Bebekler küçük yaşta şiddet öğreniyorlar.	X	X	-	-	-
E2	Başlık: Yok. Haber: Sevginin yerini şiddet alıyor. Çocuklar değişiyor!	X	X	-	-	-
E3	Başlık: Yok Haber: Nerde anne nerde baba. Kitle iletişim işaretlerine dikkat.	X	-	-	-	-
E4	Başlık: Yok. Haber: Şiddete son. Artık kimse kavga yapmayacak.	X	X	-	-	-
E5	Başlık: Yok. Haber: Korku ve şiddet büyük-küçük tanımıyor.	X	-	-	-	-
Toplam		15	9	0	0	0

Öğrencilerin “Eleştirel Bakış” temalı görselle ilgili ürettikleri haberler incelendiğinde medya okuryazarlığı dersini almayan E6 kodlu öğrencinin

herhangi bir haber üretmediği görülmüştür. Medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin % 93,3'ü (14 kişi), Medya okuryazarlığı dersi almayan öğrencilerin % 100'ü (15 kişi) görselle ilgili haber üretmiştir. “Eleştirel Bakış” temalı görselle araştırmaya katılan öğrencilerin % 96,6'sı (29 kişi) haber yazmışlardır.

Öğrencilerin ürettikleri haberler gazete haberi kontrol listesi kriterlerine göre incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin ürettikleri haberlerin görsellerle uyumlu olduğu görülmektedir.

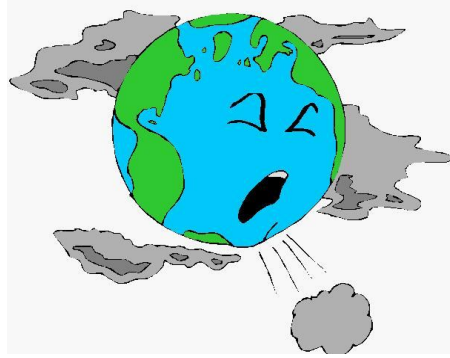
Üretilen gazete haberlerinin Türkçe'yi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisine yönelik yazı dili kriterine göre değerlendirilmesi yapıldığında medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin de medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerin de yeterince başarılı olmadıkları, kullandıkları ifadelerde dil yanlışlarının bulunduğu tespit edilmiştir. Medya okuryazarlığı dersini almakta olan K2 kodlu öğrencinin “*Televizyonun yararlarından fazla zararları olduğunu söyleyen ebeveynler bu durumdan yakınmaktadırlar. Televizyonda silahlı ve kanlı dizi ve filmlerin kaldırılmasını istemişler. RTÜK, bu durumla yakından ilgileneceklerini söyledi*” ifadesi ve medya okuryazarlığı dersini almayan K3 kodlu öğrencinin “*Çocuklara kötü örnek. Anne babalara dikkat.*” haberi dil yanlışlarına yönelik bir takım örnekler içermektedir. Bunun yanında medya okuryazarlığı dersini alan K1 kodlu öğrencinin yazdığı haberde dikkat çekmek amacıyla kullandığı “*Şok! Şok! Şok!*” ifadesi de gazete haberleri için kullanılan uygun bir ifade değildir.

Üretilen haberlerle ilgili ayrıntılı bilgilendirmenin yapılması kriteri göz önünde bulundurulduğunda medya okuryazarlığı dersi alan öğrencilerin, medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilere oranla görselle ilgili oluşturulan haberlerde daha fazla açıklama yaptıkları görülmüştür. Medya okuryazarlığı dersini alan yedinci sınıf öğrencileri ürettikleri haberlerde medyanın ve özellikle TV yayıncılığının bebekler ve çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerinden söz edilmiştir. Medya okuryazarlığı dersini almayan öğrenciler ise ürettikleri haberlerde “*Korku*” ve “*Şiddet*” kelimelerine yer vermelerine rağmen bu durumun oluşmasında medyanın ve TV'nin etkilerinden söz etmemişlerdir. Medya okuryazarlığı dersini alan öğrenciler ürettikleri haberlerde, dersi almayan

öğrencilere oranla daha anlaşılır ve doğru bilgiler aktarmış hatta istatistikî bilgiler vererek ve konu ile ilgili kurumlardan söz ederek haberlerini ispatlayıcı ve gerçekçi temellere oturtmaya çalışmışlardır. Dersi almayan öğrenciler ise haberlerini desteklemek için bu tür kaynaklara başvurmamışlardır. Bu açıdan bakıldığında medya okuryazarlığı dersi alan yedinci sınıf öğrencilerinin, medya okuryazarlığı dersini almayan yedinci sınıf öğrencilerine oranla daha tutarlı haberler ürettikleri görülmektedir. Dersi alan ve almayan öğrencilerin ürettikleri gazete haberlerinde başlık kullanmamaları ve haberlerin kaynağını göstermemeleri eksiklik olarak göze çarpmıştır.

3.3.2. Doğa Temalı Görsel Üretilen Haberler

Doğa bilinci ile ilgili olarak öğrencilerin düşüncelerini belirlemek amacıyla öğrencilere sunulan görsel aşağıda yer almaktadır (Görsel 4).



Görsel 4. Doğa Bilinci

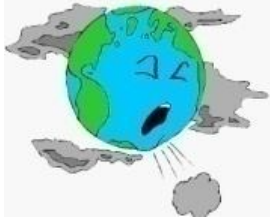
Kaynak:http://www.beyazportal.com/cevre-kirliliginin-nedenleri_11690.html

Öğrencilere sunulan “Doğa Bilinci” isimli görsel medya okuryazarlığı genel amaçlarından olan medyayı farklı açılardan değerlendirerek yaşadığı çevreye duyarlı, ülkesinin problemlerini bilen, medyada gördüklerini aklın süzgecinden geçirebilen bireyler olma, bilinçli bir medya okuyucusu olma ve toplumsal yaşama daha aktif ve yapıcı şekilde katılma ile ilişkilidir. Bu görsel aracılığıyla derste kazandırılması düşünülen gözlem becerisi, eleştirel düşünme becerisi, problem çözme becerisi ve Türkçe’yi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi ile ilişki kurulmuştur. Derste kazandırılması hedeflenen değerlerden sorumluluk bu görselle ilişkilendirilmiştir. Görsel aynı zamanda Medya temasının

ikinci kazanımı olan “Medyanın toplumsal, kültürel ve ekonomik yaşam üzerindeki etkilerini irdeleme” ve Gazete ve Dergi teması kazanımlarından “Gazetelerdeki haber ve fotoğraf ilişkisini analiz etme” ile ilişkilidir.

Doğa temalı görsel üzerine medya okuryazarlığı dersi alan yedinci sınıf öğrencilerinin üretmiş oldukları haberler ve haberlerde işlenen ana görüşlerin dağılımı Tablo 32’de gösterilmiştir.

Tablo 32: Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Doğa Temalı Görsel Üzerine Ürettikleri Haberler

Öğrenci Kodu	 <p>Görsel Hakkında Üretilen Haberler</p>	Küresel Isınma	Çevre Kirliliği	Sorunlara çözüm önerisi getirenler.	Dünya’ nın sonu geliyor	Hava Kirliliği	Sigara içmeyin.	Diğer
K1	Başlık: Yok. Haber: Artık dünya temiz biri olmak istiyor. Tüm dünya seslerimizi duysun. Temiz bir dünya için Evet!	-	X	-	-	-	-	-
K2	Başlık: Yok. Haber: Dünyamızda artan küresel ısınmanın çocuk ve yaşlıları kötü bir şekilde etkilediği söylenmiştir. Bir önlem alınmazsa durumun daha kötü olacağı düşünülüyor.	X	-	-	-	-	-	-
K3	Başlık: Yok. Haber: Dünyamız Tehlikede! Küresel ısınma başlıyor. Önlem almamız gerek.	X	-	-	-	-	-	-
K4	Başlık: Yok. Haber: Artan kirlilik yüzünden küresel ısınmada büyümektedir. Sera etkisi ile dünya ısınıyor. Profesörler ileride dünyanın yaşanılmayacak bir hale geleceğini söylüyor. İnsanların yakında hiç su bulamayacağı söyleniyor.	X	X	-	-	-	-	-
K5	Başlık: Yok. Haber: Küresel ısınma dünyamızı bitiriyor, bütün pislikleri dünyamız yiyor.	X	-	-	-	-	-	-
E1	Başlık: Yok. Haber: Küresel ısınma çok hızlı bir şekilde dünyamızın düzenini bozuyor. Buna dur demek için el ele verelim.	X	-	X	-	-	-	-
E2	Başlık: Yok. Haber: Son zamanlarda dünyamızın baş edemediği küresel ısınma ile çalışmalar ve projeler başlatıldı.	X	-	X	-	-	-	-
E3	Başlık: Yok. Haber: Dünyamız böyle kirleniyor. Hasta olmuş durumda. Küresel ısınma başlamış durumda.	X	-	-	-	-	-	-
E4	Başlık: Yok. Haber: Dünyayı kirlettikleri yetmiyor. Dünyanın zararlarına	-	X	-	-	-	-	-

	katlanmadıkları pislikler yarattıkça dünyanın kirlenmesidir.							
E5	Başlık: DÜNYA KİRLENİYOR Haber: Birçok atık maddeden dolayı dünyamız büyük bir tehlike altında. Asit yağmurlarının sebep olduğu küresel ısınma dünya insanlarını yaktı geçirdi.	X	X	-	-	-	-	-
E6	Başlık: Yok. Haber: Küresel ısınma dünyayı mahvediyor. Gittikçe küresel ısınma dünyamızda hızlıca ilerliyor.	X	-	-	-	-	-	-
E7	Başlık: Yok. Haber: Dünyamızda kirlilik nedeniyle küresel ısınma meydana gelmekte. Bunu önlemek için bol bol ağaç dikilmesini öneririm.	X	X	X	-	-	-	-
E8	Başlık: Yok. Haber: Yüzyılımızın sorunu olan küresel ısınma gittikçe hız kazanıyor. Bu felakete dur demek için çöplerin ve ya fabrika atıklarının uygun biçimde yok edilmesinde büyük bir yarar vardır.	X	-	X	-	-	-	-
E9	Başlık: Yok. Haber: Dünyamızdaki olaylardan çevre kirliliği sebebiyle ve dumansız hava sahası oluşmaktadır.	-	X	-	-	-	-	-
E10	Başlık: KÜRESEL ISINMA DÜNYAYI YAKIYOR Haber: Fabrika atıkları, fabrika dumanları vb. dünyayı yakıyor. Dünyanın sonu gelmeye yakın olduğunu söyleyen bilim adamları atık yapanlara hapis cezası verilmesini istiyor.	X	X	X	-	-	-	-
Toplam		12	7	5	0	0	0	0

Tablo 32’de de görüldüğü gibi medya okuryazarlığı dersini alan yedinci sınıf öğrencilerinin 12’si (% 80) üretmiş oldukları doğa temalı gazete haberlerinde küresel ısınmanın etkilerine dikkat çekerek güncel olaylarla ilişki kurmuşlardır. E5 konuyla ilgili haberinde “*DÜNYA KİRLENİYOR. Birçok atık maddeden dolayı dünyamız büyük bir tehlike altında. Asit yağmurlarının sebep olduğu küresel ısınma dünya insanlarını yaktı geçirdi.*” ifadelerine yer vermiştir. E1 ise oluşturduğu gazete haberinde “*Küresel ısınma çok hızlı bir şekilde dünyamızın düzenini bozuyor. Buna dur demek için el ele verelim.*” diyerek çözümün dayanışmadan geçtiğini belirtmiştir.

Doğa temalı görselle oluşturulan haberlerde 7 öğrenci (% 46,6) çevre kirliliği sorununu ön plana çıkarmıştır. Dünyada yaşanan çevre kirliliğinin küresel ısınmayı tetiklediğini ve en kısa zamanda çalışmaların yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. E5 bu konudaki görüşlerini gazete haberinde “*DÜNYA KİRLENİYOR. Birçok atık maddeden dolayı dünyamız büyük bir tehlike altında. Asit yağmurlarının sebep olduğu küresel ısınma dünya insanlarını yaktı geçirdi.*”

şeklinde belirtmiştir. K4 ise “*Artan kirlilik yüzünden küresel ısınma da büyümektedir. Sera etkisi ile dünya ısınıyor. Profesörler ileride dünyanın yaşanılmayacak bir hale geleceğini söylüyor. İnsanların yakında hiç su bulamayacağı söyleniyor.*” diyerek haberini bilim adamlarının demeçleri ile desteklemiştir.

Oluşturulan gazete haberlerinde 5 öğrenci (% 33,3) çevre kirliliği ve küresel ısınma sorunlarına yönelik çözüm önerileri de sunarak medyanın bilgi verici yönünü uygulamışlardır. E10 yazdığı haberinde “*KÜRESEL ISINMA DÜNYAYI YAKIYOR. Fabrika atıkları, fabrika dumanları vb. dünyayı yakıyor. Dünyanın sonu gelmeye yakın olduğunu söyleyen bilim adamları atık yapanlara hapis cezası verilmesini istiyor.*” diyerek sorunun çözümü adına kendince bir öneri getirirken, E7 bu duruma yazdığı haberde “*Dünyamızda kirlilik nedeniyle küresel ısınma meydana gelmekte. Bunu önlemek için bol bol ağaç dikilmesini öneririm.*” şeklinde yer vermiştir.

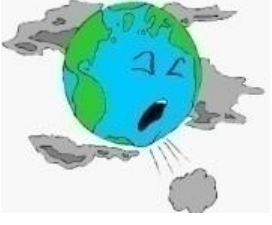
Doğa temalı görsel üzerine medya okuryazarlığı dersini almayan yedinci sınıf öğrencilerinin üretmiş oldukları haberler ve haberlerde işlenen ana görüşlerin dağılımı Tablo 33’te sunulmuştur.

Tablo 33’te görüldüğü gibi medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerin doğa temalı görsel üzerinden oluşturdukları haberlerde 8 kişinin (%53,3) çevre kirliliği ile ilgili sorunları ön plana çıkarmaktadır.

K7 yazdığı haberde “*İnsanların bilinçsizliği çevreyi kirletiyor. Dünyadaki çevre kirliliği ozon tabakasını delmeye başladı.*” diyerek durumun gittikçe kötüleştiğini ve bu durumun yaşanmasının sebebinin insanların bilinçsizliği olduğunu vurgulamaktadır. K8 ise, “*Dünyanın Sonu Ne Olacak?*” başlıklı yazısında “*Dünyamızı kendi ellerimizle kirletiyoruz. Ama farkında bile değiliz.*” demiş, insanların kendi sonlarını hazırlamalarına rağmen hala yeterli önlemleri almadıklarını, bu durumu yeterince önemsemediklerini gündeme getirmiştir.

Üretilen gazete haberlerinin 4’ünde (% 26,6) temel düşünce olarak dünyanın sonunun geldiği vurgusu yer almıştır. K3 haberinde “*Dünyamızı yavaş yavaş kaybediyoruz.*” sözlerine yer vermiş, E5 “*İşte dünyamız zamanla böyle yok oluyor!*” diyerek durumun vehametini belirtmiştir.

Tablo 33: Medya Okuryazarlığı Dersini Almayan Öğrencilerin Doğa Temalı Görsel Üzerine Ürettikleri Haberler

Öğrenci Kodu	 <p>Görsel Hakkında Üretilen Haberler</p>	Küresel Isınma	Çevre Kirliliği	Sorunlara çözüm önerisi getirilenler.	Dünya' nın sonu geliyor.	Hava Kirliliği	Sigara içmeyin.	Diğer
K1	Başlık: Yok. Haber: Dünyanın Dumanlı Hava Sahası	-	-	-	-	X	-	-
K2	Başlık: Yok. Haber: İnsanlar tarafından kullanılan pislikler dünyaya zarar veriyor.	-	X	-	-	-	-	-
K3	Başlık: Yok. Haber: Dünyamızı yavaş yavaş kaybediyoruz	-	-	-	X	-	-	-
K4	Başlık: Yok. Haber: Dünyayı kirlettiniz yeter artık.	-	X	-	-	-	-	-
K5	Başlık: Yok. Haber: Kendi kuyusunu kazan insanlar.	-	-	-	-	-	-	X
K6	Başlık: Yok. Haber: Yok.	-	-	-	-	-	-	-
K7	Başlık: Yok. Haber: İnsanların bilinçsizliği çevreyi kirletiyor. Dünyadaki çevre kirliliği ozon tabakasını delmeye başladı.	-	X	-	-	-	-	-
K8	Başlık: Dünyanın Sonu Ne Olacak? Haber: Dünyamızı kendi ellerimizle kirletiyoruz. Ama farkında bile değiliz.	-	X	-	X	-	-	-
K9	Başlık: Yok. Haber: Dünyanın sonunu kendi ellerimizle getiriyoruz.	-	-	-	X	-	-	-
K10	Başlık: Yok. Haber: Dünya kirleniyor insanlar ölüyor.	-	X	-	-	-	-	-
E1	Başlık: Yok. Haber: Dünyamızı sevelim sigara içmeyelim.	-	-	-	-	-	X	-
E2	Başlık: Yok. Haber: Dünya yavaş yavaş kirleniyor. İnsanlar nerede?	-	X	-	-	-	-	-
E3	Başlık: Yok. Haber: Havayı kirletme dünyayı zehirleme	-	X	-	-	X	-	-
E4	Başlık: Yok. Haber: Hava kirliliği devam ediyor. Şehirler temiz tutulmalı.	-	X	-	-	X	-	-
E5	Başlık: Yok. Haber: İşte dünyamız zamanla böyle yok oluyor!	-	-	-	X	-	-	-
Toplam		0	8	0	4	3	1	1

Öğrencilerden 3'ü (% 20) en önemli çevre kirliliği problemlerinden olan hava kirliliğine haberlerinde yer vermişlerdir. K1, ülkemizde uygulanmakta olan “Dumansız Hava Sahası” uygulamasına atıf yaparak “*Dünyanın Dumanlı Hava Sahası*” ifadesini kullanmış, güncel bilgilerle görseli ilişkilendirmiştir. E4 ise “*Hava kirliliği devam ediyor. Şehirler temiz tutulmalı.*” şeklinde yazdığı haberiyle insanları uyarma yolunu seçmiştir.

Öğrencilerin “Doğa” temalı görselle ilgili ürettikleri haberler incelendiğinde medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin tamamının (15 kişi görselle ilgili haber ürettiği, medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerin ise 14'ünün (% 93,3) görselle ilgili haber ürettikleri görülmüştür. Medya okuryazarlığı dersini almayan K6 kodlu öğrenci “Doğa Bilinci” temalı görselle ilgili herhangi bir haber üretmemiştir. Elde edilen bu sonuçlardan “Doğa Bilinci” temalı görsele araştırmaya katılan öğrencilerin % 96,6'sının (29 kişi) haber yazdıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin ürettikleri haberler gazete haberi kontrol listesi kriterlerine göre incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin ürettikleri haberlerin görsellerle uyumlu olduğu görülmektedir. Üretilen gazete haberlerinin Türkçe'yi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisine yönelik yazı dili kriterine göre değerlendirilmesi yapıldığında “Eleştirel Bakış” temalı görsele oranla daha iyi sonuçların olduğu görülmektedir.

Öğrenciler tarafından üretilen gazete haberleri objektiflik kriterine göre incelendiğinde haberlerin genelinde öğrencilerin kendi düşüncelerine yer vererek objektiflikten uzak haberler ürettikleri görülmüştür.

Üretilen haberlerle ilgili ayrıntılı bilgilendirmenin yapılması kriteri göz önünde bulundurulduğunda medya okuryazarlığı dersi alan öğrencilerin, medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilere oranla görselle ilgili oluşturulan haberlerde daha fazla açıklama yaptıkları görülmüştür. Medya okuryazarlığı dersini alan 7. sınıf öğrencileri ürettikleri haberlerde küresel ısınma ve çevre kirliliğinin olası etkilerinden söz etmiştir. Ancak küresel ısınma ve çevre kirliliğinin sebepleri hakkında açıklamalar yapmamışlardır. Medya okuryazarlığı dersini almayan öğrenciler ise ürettikleri haberlerde daha çok çevre kirliliği ve bunun sonucunda dünyanın sonunun geldiği vurgusunu yapmışlardır. Medya

okuryazarlığı dersini almayan öğrenciler bu durumların oluşmasında insanların davranışlarının etkili olduğunu ve bilinçsiz insanların olumsuz sonuçlara sebep olduklarını belirtmişlerdir. Medya okuryazarlığı dersini alan öğrenciler ürettikleri haberlerde, dersi almayan öğrencilere oranla daha anlaşılır ve doğru bilgiler aktarmış, profesörlerin görüşlerini belirtmiş ve kötü giden durumun çözümü adına çözüm önerileri getirmişlerdir. Dersi almayan öğrenciler ise haberlerinde durumu belirtmiş, ayrıntılara girmemişlerdir. Bu açıdan bakıldığında medya okuryazarlığı dersi alan yedinci sınıf öğrencilerinin, medya okuryazarlığı dersini almayan yedinci sınıf öğrencilerine oranla daha tutarlı haberler ürettikleri, Türkçe'yi daha etkili ve güzel kullandıkları ve problem çözme becerilerinin daha üst seviyede olduğu görülmektedir. Dersi alan ve almayan öğrencilerin ürettikleri gazete haberlerinde kaynak göstermemeleri ve haberlere yeterli miktarda ilgi çekici başlıkların konulmaması eksiklik olarak göze çarpmıştır.

3.3.3. Şiddet Temalı Görsel Üzerine Üretilen Haberler

Şiddet içerikli haberlerle ilgili olarak öğrencilerin düşüncelerini belirlemek amacıyla öğrencilere sunulan görsel aşağıda yer almaktadır (Görsel 5).



Görsel 5. Şiddet

Kaynak: <http://blog.milliyet.com.tr/polis-siddet-uyguluyor-emniyet-suc-isliyor-/Blog/?BlogNo=219231>


Görsel 5 ile öğrencilerin şiddet içerikli gazete haberlerine yönelik medya ürünleri yaratma becerileri gözlemlenmiştir. Bunun yanında üretilen haberin gazete haberlerinin yazı dili, haberin güncel olaylarla ilgili olması, objektiflik ve

ayrıntılı bilgi kriterlerine göre medya okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrenciler karşılaştırılmıştır.

Öğrencilere sunulan “Şiddet” isimli görsel medya okuryazarlığı genel amaçlarından olan medyayı farklı açılardan değerlendirerek yaşadığı çevreye duyarlı, ülkesinin problemlerini bilen, medyada gördüklerini aklın süzgecinden geçirebilen bireyler olma ile ilişkilidir. Bu görsel aracılığıyla derste kazandırılması düşünülen gözlem becerisi, Türkçe’yi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi ve eleştirel düşünme becerisi ile ilişki kurulmuştur. Derste kazandırılması hedeflenen değerlerden eşitlik bu görselle ilişkilendirilmiştir. Görsel aynı zamanda Medya temasının ikinci kazanımı olan “Medyanın toplumsal, kültürel ve ekonomik yaşam üzerindeki etkilerini irdeleme” ve Gazete ve Dergi teması kazanımlarından “Gazetelerdeki haber ve fotoğraf ilişkisini analiz etme” ile ilişkilidir.

Şiddet temalı görsel üzerine medya okuryazarlığı dersi alan öğrencilerinin üretmiş oldukları haberler ve haberlerde işlenen ana görüşlerin dağılımı Tablo 34’te gösterilmiştir.

Tablo 34: Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Şiddet Temalı Görsel Üzerine Ürettikleri Haberler

Öğrenci Kodu	 <p>Görsel Hakkında Üretilen Haberler</p>	Polisler insanlara şiddet uygulamaktadır.	Acımasız polisler.	Polisler yasa dışı unsurları engeller.	Diğer
K1	Başlık: Yok. Haber: Şok! Şok! Şok! Hırsızlık yapanları dövüyorlarmış. Sayın izleyiciler gördüğünüz gibi artık polisler hırsızları dövüyor. Ayrıntılar az sonra.	X	-	-	-
K2	Başlık: Yok. Haber: Hindistanlı polisler copla halka saldırı düzenledi. İşsizlik protestosu yapan halk copla karşılaştı. Artık cop ve gaz bombasının yetmediğini düşünen görevliler tekmenin işe yarayacağını söyleyerek yeni silahlar üretmeye başladı.	X	-	-	-
K3	Başlık: Yok. Haber: Türkiye’de bir yerde çıkan çatışmaya poliste karıştı ve suçluları döverek tutukladı. Şok Şok Şok.	X	-	X	-

K4	Başlık: Yok. Haber: Elif Güllüoğlu bir hırsızlığa maruz kalmıştır. Elif Güllüoğlu ve kardeşi Enes Güllüoğlu evde otururken Halis Yaban denilen şahıs evdeki 6 altın bileziği, 7 mücevher, 8 milyon 850 TL'yi çalmıştır. Hırsız, polisler tarafından yakalandığında Halis Yaban polise karşı söylediği kötü sözler yüzünden polisler Halis Yaban'a karşı kötü davrandığı için polis Levent Davul polislikten alınmıştır.	X	-	X	-
K5	Başlık: Yok. Haber: Şok Şok Şok. Bağdat Caddesinde inanılmaz bir olay gerçekleşti. Polislerin saldırdığı mağdur insan bu konuyla ilgili "Onları mahkemeye vereceğim." açıklamasını yaptı. Polislerin yaptığı bu olay yargı mahkemesine gönderildi.	X	-	-	-
E1	Başlık: Yok. Haber: G. K.'nin evine giren hırsız yakalandı. Bundan önce 5 eve tecrübeli bir şekilde girip yakalanmadan kaçmıştı ama şimdi yakalandı.	-	-	X	-
E2	Başlık: Yok. Haber: Şırnak cezaevinde çıkan olaylar sonrası cezaevi görevlileri olayı büyütmeden müdahale etti.	-	-	X	-
E3	Başlık: Yok. Haber: Günümüz sorunlarından bir tanesi. Polis yoksul insanları dövüyor.	X	-	-	-
E4	Başlık: Yok. Haber: Bazı polisler insanları koruyacaklarına insanları hem suçlar hem de ölesiye döverler.	X	-	-	-
E5	Başlık: Yok. Haber: Rize'de inanılmaz olay. Rize'de ki halk devlete karşı ayaklandı. Belediye binalarını yıkarak şehri darmadağın etti. Buna karşılık polisler, halka asitli su sıkarak onlara karşılık verdi.	X	-	X	-
E6	Başlık: Yok. Haber: Flaş. Flaş. Flaş. Polisler acımasızca insanları dövüyorlar. Ankara'da çıkan bir olayda yaşlılar yerlerde süründürüldü.	X	-	-	-
E7	Başlık: Yok. Haber: Polislere saldıran A. Tarakçı polisler tarafından linç oldu. Ayrıntılara göre terör kaçağı A. Tarakçı yakalandı ve 16 sene 8 ay 4 gün ceza yedi.	X	-	X	-
E8	Başlık: Yok. Haber: İnsanlar arasında güç üstünlüğü bulunmaktadır. Bu olayda maalesef ülkeler arasında da bulunmaktadır. ABD'nin Libya'yı bombalamasının nedeni sömürgecilik anlayışdır.	-	-	-	X
E9	Başlık: Yok. Haber: Polislerimiz insanları odunlarla, sopalarla ve ayakkabılarıyla eziyet etmektedir.	X	-	-	-
E10	Başlık: POLİSE LAF ATTIĞI İDDİASI İLE LİNÇ EDİLDİ. Haber: Polise laf attığı iddia edilen A. Ö. Polis tarafından linç edildi. Polisi şikayet eden A. Ö. 25 bin TL para aldı.	X	-	-	-
Toplam		12	0	6	1

Şiddet temalı görsel üzerine üretilen haberler incelendiğinde medya okuryazarlığı dersini alan yedinci sınıf öğrencileri tarafından oluşturulan haberlerde öğrencilerin 12'si (% 80) polislerin keyfi uygulamalarla, suçsuz yere insanlara şiddet uyguladıklarını belirtmişlerdir. E10 bu konudaki görüşlerini gazete haberinde *“POLİSE LAF ATTIĞI İDDİASI İLE LİNÇ EDİLDİ. Polise laf attığı iddia edilen A. Ö. Polis tarafından linç edildi. Polisi şikâyet eden A. Ö. 25 bin TL para aldı.”* şeklinde işlemiştir. K5 ise *“Şok Şok Şok. Bağdat Caddesinde inanılmaz bir olay gerçekleşti. Polislerin saldırdığı mağdur insan bu konuyla ilgili “Onları mahkemeye vereceğim.” açıklamasını yaptı. Polislerin yaptığı bu olay yargı mahkemesine gönderildi.”* diyerek görüşlerini belirtmiştir.

Tablo 34'te görüldüğü gibi medya okuryazarlığı dersini alan yedinci sınıf öğrencilerinin 6'sı (% 40) polislerin toplumsal huzur amaçlı görevlerinden yasa dışı faaliyetlerine engel olan çalışmalarını haber yapmışlardır. E2 bu konu ile ilgili haberinde *“Şırnak cezaevinde çıkan olaylar sonrası cezaevi görevlileri olayı büyütmeden müdahale etti.”* demiştir. E1 haberinde *“G. K. 'nın evine giren hırsız yakalandı. Bundan önce 5 eve tecrübeli bir şekilde girip yakalanmadan kaçmıştı ama şimdi yakalandı.”* diyerek polislerin insanlar için sorun yaratan bir hırsız yakalama başarısını gündeme getirmiştir.

Şiddet temalı görsel üzerine medya okuryazarlığı dersini almayan yedinci sınıf öğrencilerinin üretmiş oldukları haberler ve haberlerde işlenen ana görüşlerin dağılımı Tablo 35'te sunulmuştur.

Medya okuryazarlığı dersini seçmeli olarak alan öğrencilerde olduğu gibi dersi almayan öğrencilerde de polislerin insanlara suçsuz yere şiddet uyguladığına yönelik haberler üretilmiştir. 10 öğrenci (% 66,6) polislerin insanlara şiddet uyguladığını ifade eden haberler yazmışlardır. K2 tarafından üretilen *“Sokaktaki kavga sırasında polis tarafından haksızca dövüldü.”* haberi ve E2 tarafından yazılan *“Polisler dövüyor, insanlar ölüyor!”* haberi bu kapsamda yazılan haberlerdendir.

Tablo 35: Medya Okuryazarlığı Dersini Almayan Öğrencilerin Şiddet Temalı Görsel Üzerine Ürettikleri Haberler

Öğrenci Kodu	Görsel Hakkında Üretilen Haberler	Polisler insanlara şiddet uygulamaktadır.	Acımasız polisler.	Polisler yasa dışı unsurları engeller.	Diğer.
K1	Başlık: EYLEMCİLERİN İSYANI Haber: Türk polisi eylemcilere sert çıktı.	X	-	X	-
K2	Başlık: Yok. Haber: Sokaktaki kavga sırasında polis tarafından haksızca dövüldü.	X	-	-	-
K3	Başlık: Yok. Haber: Eylem sırasında polisler olaya karıştı.	X	-	X	-
K4	Başlık: Yok. Haber: Türk polisi bu kadar acımasız olamaz.	X	X	-	-
K5	Başlık: Yok. Haber: Türkiye'nin durumu vahim.	-	-	-	X
K6	Başlık: ACIMASIZ POLİS Haber: Yok.	-	X	-	-
K7	Başlık: ACIMASIZ POLİSLER Haber: Amerika'da ki polisler suç işleyen insanları acımasızca vuruyor.	X	X	-	-
K8	Başlık: NERDE BU DEVLET Haber: Türk polisi eylemcilere sert çıktı.	X	-	X	-
K9	Başlık: EYLEMCİLERİN İSYANI Haber: Türk polisi eylemcilere sert çıkışta yaptı.	X	-	X	-
K10	Başlık: POLİSLER ARTIK İNSANLARA ŞİDDET UYGULAMASIN Haber: Yok.	X	-	-	-
E1	Başlık: Yok. Haber: Acımasız polis	-	X	-	-
E2	Başlık: Yok. Haber: Polisler dövüyor, insanlar ölüyor!	X	-	-	-
E3	Başlık: Yok. Haber: Böyle polis olmaz olsun.	-	-	-	X
E4	Başlık: Yok. Haber: Dünyada hırsızlık çok ilerliyor ve polis onları yakalıyor.	-	-	X	-
E5	Başlık: ACIMASIZ POLİSLER Haber: Polisler şiddete işte böyle başvuruyor	X	X	-	-
Toplam		10	5	5	2

Tablo 35'te görüldüğü gibi medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerin şiddet temalı görsel üzerinden oluşturulan haberlerin 5'inde (% 33,3)

“Acımasız Polisler” ifadesini kullanılmıştır. E5 haberinde “*ACIMASIZ POLİSLER. Polisler şiddete işte böyle başvuruyor.*” demiştir.

Dersi almayan öğrencilerin 5’i (% 33,3) polislerin topluma faydalı yönlerini haberlerine taşıyarak yasa dışı unsurlara karşı polislerin görev yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu anlamda E4 ürettiği haberde “*Dünyada hırsızlık çok ilerliyor ve polis onları yakalıyor.*” diyerek polislerin topluma faydalı yönünü vurgulamıştır.

Öğrencilerin “Şiddet” temalı görselle ilgili ürettikleri haberler incelendiğinde araştırmaya katılan bütün öğrencilerin (% 100) görselle ilgili haber ürettikleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin ürettikleri haberler gazete haberi kontrol listesi kriterlerine göre incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin ürettikleri haberlerin görsellerle uyumlu olduğu görülmektedir.

Üretilen gazete haberlerinin Türkçe’yi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisine yönelik yazı dili kriterine göre değerlendirilmesi yapıldığında medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerinde medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerinde yeterince başarılı olmadıkları, kullandıkları ifadelerde dil yanlışlarının bulunduğu tespit edilmiştir. Medya okuryazarlığı dersini almakta olan K4 kodlu öğrencinin “*Elif Güllüoğlu bir hırsızlığa maruz kalmıştır. Elif Güllüoğlu ve kardeşi Enes Güllüoğlu evde otururken Halis Yaban denilen şahıs evdeki 6 altın bileziği, 7 mücevher, 8 milyon 850 TL’yi çalmıştır. Hırsız, polisler tarafından yakalandığında Halis Yaban polise karşı söylediği kötü sözler yüzünden polisler Halis Yaban’a karşı*” ifadesi ve medya okuryazarlığı dersini almayan E4 kodlu öğrencinin “*Dünyada hırsızlık çok ilerliyor ve polis onları yakalıyor.*” haberi dil yanlışlarına yönelik bir takım örnekler içermektedir. Bunun yanında medya okuryazarlığı dersini alan K1, K3, K7 ve E8 kodlu öğrencilerin yazdıkları haberlerde dikkat çekmek amacıyla kullandıkları “Şok! Şok! Şok!” ve “Flaş! Flaş! Flaş!” ifadeleri gazete haberleri için uygun ifadeler değildir.

Öğrenciler tarafından üretilen gazete haberleri objektiflik kriterine göre incelendiğinde medya okuryazarlığı dersi alan öğrencilerin, medya okuryazarlığı

dersini almayan öğrencilere oranla daha objektif haberler ürettikleri görülmektedir.

Üretilen haberlerle ilgili ayrıntılı bilgilendirmenin yapılması kriteri göz önünde bulundurulduğunda medya okuryazarlığı dersi alan öğrencilerin görsele ilişkin haberlerinde yorum ve açıklamalara yer verdikleri ve örnek olaylar ürettikleri görülmüştür. “Şiddet” temalı görsele ilişkin haberler incelendiğinde medya okuryazarlığı dersini alan ve almayan yedinci sınıf öğrencilerinin ürettikleri haberlerde özellikle “Polisler insanlara suçsuz yere şiddet uygulamaktadır.” düşüncesini vurguladıkları görülmüştür. Dersi alan öğrencilerin bir kısmı haberlerinde polislerin insanların huzurunu bozan kişi ve davranışları engellemeye çalıştıklarını belirten haberler üretirken, dersi almayan öğrencilerin bir kısmı polislerin acımasızlığını haber konusu etmişlerdir. Medya okuryazarlığı dersini alan öğrenciler ürettikleri haberlerde, dersi almayan öğrencilere oranla daha anlaşılır ve ayrıntılı bilgiler vermişlerdir. Dersi almayan öğrenciler ise yine ayrıntıya girmeden genel yorumlarla haberlerini oluşturmuş, ancak haberlerine daha fazla başlık koymuşlardır. Oluşturulan gazete haberlerinde medya okuryazarlığı dersini alan bazı öğrenciler isimlendirmelere yer vererek daha gerçekçi haberler üretmeye çalışmışlardır. Gazetelerde isimlendirmeler yapılırken ad ve soyadın ilk harfleri verilmektedir. Bu açıdan bakıldığında K4 ve E9 kodlu öğrencilerin hatalı uygulama yaptıkları, E1 ve E12 kodlu öğrencilerin ise bu detayı başarılı şekilde uyguladıkları görülmektedir. Üretilen haberler göz önünde bulundurulduğunda medya okuryazarlığı dersi alan yedinci sınıf öğrencilerinin, medya okuryazarlığı dersini almayan yedinci sınıf öğrencilerine oranla daha tutarlı haberler ürettikleri ve Türkçe’yi daha etkili ve güzel kullandıkları görülmüştür. Ancak bunun yanında dersi alan ve almayan öğrencilerin ürettikleri gazete haberlerinde kaynak göstermemeleri eksiklik olarak göze çarpmıştır.

3.3.4. Sosyal Dayanışma Temalı Görsel Üzerine Üretilen Haberler

Medyanın bilgi verici yönünün değerlendirildiği Görsel 6’da öğrencilerden sosyal dayanışma temalı görsellere haberler üretmeleri beklenmiştir.



Görsel 6. Sosyal Dayanışma

Kaynak: <http://blogcuzehra.blogcu.com/yoksul-ile-zengin-arasinda-8-kat-ucurum/12973191>

Öğrencilere sunulan “Sosyal Dayanışma” isimli görsel medya okuryazarlığı genel amaçlarından olan medyayı farklı açılardan değerlendirerek yaşadığı çevreye duyarlı, ülkesinin problemlerini bilen, medyada gördüklerini aklın süzgecinden geçirebilen bireyler olma ve toplumsal yaşama daha aktif ve yapıcı şekilde katılma ile ilişkilidir. Bu görsel aracılığıyla derste kazandırılması düşünülen gözlem becerisi, Türkçe’yi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi, problem çözme becerisi, sosyal ve kültürel katılım becerisi ve yaratıcı düşünme becerisi ile ilişki kurulmuştur. Derste kazandırılması hedeflenen değerlerden sorumluluk, toplumsal hayata etkin katılım, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma bu görselle ilişkilendirilmiştir. Görsel aynı zamanda Medya temasının ikinci kazanımı olan “Medyanın toplumsal, kültürel ve ekonomik yaşam üzerindeki etkilerini irdeleme” ve Gazete ve Dergi teması kazanımlarından “Gazetelerdeki haber ve fotoğraf ilişkisini analiz etme” ile ilişkilidir.

Medya okuryazarlığı dersi alan yedinci sınıf öğrencilerinin Sosyal Dayanışma temalı görsel üzerine üretmiş oldukları haberler ve haberlerde işlenen ana görüşlerin dağılımı Tablo 36’da gösterilmiştir.

Tablo 36: Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Sosyal Dayanışma Temalı Görsel Üzerine Ürettikleri Haberler

Öğrenci Kodu	Görsel Hakkında Üretilen Haberler	Aç ve yoksul insanlar yardım bekliyor.	Devlet açlara yardım ediyor.	Kızılay	Misafirperverlik
K1	Başlık: Yok. Haber: Şok! Şok! Şok! Artık annelerimiz bile bir tencere yemeğe muhtaç kalıyorlar. Ayrıntılar az sonra.	X	-	-	-
K2	Başlık: Yok. Haber: Çaçinoda açlıkla savaş halen devam etmektedir. Hala yardım gelmediğini söyleyen Çaçinolular kuru fasulye ve pilav yemektedirler.	X	-	-	-
K3	Başlık: Yok. Haber: Rize'ye gelen turistlere kadınlar yöresel yemeklerden ikram etti...	-	-	-	X
K4	Başlık: Yok. Haber: Samira köyünde açlık ve yoksulluk büyük hız göstermektedir. Kızılay tarafından yapılan bu köylülerin barınma ve beslenme ihtiyaçları karşılanmaktadır.	-	-	X	-
K5	Başlık: Yok. Haber: ÖZEL HABER. Onlar bizlerden yardım istiyor, bizde yardım ediyoruz. Dilenmesine gerek yok.	X	-	-	-
E1	Başlık: Yok. Haber: Irak'tan kaçanlar Türkiye'ye sığındı. Kızılay insanlara yemek dağıttı.	-	-	X	-
E2	Başlık: Yok. Haber: Suriye'den kaçan yoksul insanlara Kızılay'dan yemek dağıtımı yapıldı.	-	-	X	-
E3	Başlık: Yok. Haber: Halamız elindeki yemekleri ikram etti ama kimse yemedi.	-	-	-	X
E4	Başlık: Yok. Haber: İnsanlar yemek yemek istiyor hem de kalacak yer arıyorlar.	X	-	-	-
E5	Başlık: Yok. Haber: Köylülerin bir çoğu kendi yapıp besleniyor. Ellerinde ne varsa bize ikram ediyor.	-	-	-	X
E6	Başlık: Yok. Haber: Yok.	-	-	-	-
E7	Başlık: Yok. Haber: Ülkemizde böyle insan çok var. Bunlara yardım etmek bizim hakkımızdır.	X	-	-	-
E8	Başlık: Yok. Haber: Hatay'ın bir bölgesinde fakirlikle mücadele durumu	X	-	-	-

	biraz daha iyi olanlar durumu kötü olanlara yardımda bulunmaktadır. Bu sayede insanlar dayanışmayı bizlere örneklemiştir.				
E9	Başlık: Yok. Haber: Kızılay yoksullara yardım edip yemek dağıtıyor.	-	-	X	-
E10	Başlık: Yok. Haber: HERKES BİR TENCERE YEMEĞE MUHTAÇ	X	-	-	-
Toplam		7	0	4	3

Öğrenciler tarafından üretilen haberlerin 7'sinde (% 46,6) aç ve yoksul insanların yardım beklediğine dair toplumsal bilinç oluşturmaya yönelik haberlere yer verilmiştir.

E7 haberinde “Ülkemizde böyle insan çok var. Bunlara yardım etmek bizim hakkımızdır.” diyerek medyanın örgütleyici etkisini kullanmak istemiştir.

E8 ise ürettiği gazete haberinde “Hatay’ın bir bölgesinde fakirlikle mücadele durumu biraz daha iyi olanlar durumu kötü olanlara yardımda bulunmaktadır. Bu sayede insanlar dayanışmayı bizlere örneklemiştir.” diyerek sosyal dayanışmanın önemini vurgulamıştır.

Tablo 36’da görüldüğü gibi “Sosyal Dayanışma” temalı görsel hakkında medya okuryazarlığı dersini alan yedinci sınıf öğrencilerinin 4’ü üretmiş oldukları gazete haberlerinde Kızılay’ın isminden söz etmişlerdir. Ülkemizde sosyal dayanışma ve yardımlaşma temelinde birçok faaliyete imza atan Kızılay K4’ün haberinde “Samira köyünde açlık ve yoksulluk büyük hız göstermektedir. Kızılay tarafından yapılan bu köylülerin barınma ve beslenme ihtiyaçları karşılanmaktadır.” şeklinde geçmektedir. E1 haberinde Kızılay’ın uluslar arası çalışmalarına atıfta bulunarak “Irak’tan kaçanlar Türkiye’ye sığındı. Kızılay insanlara yemek dağıttı.” demiştir.

Medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin 3’ü görseli farklı şekilde yorumlayarak misafirperverlik vurgusu yapmışlardır. K3 bu konudaki haberini “Rize’ye gelen turistlere kadınlar yöresel yemeklerden ikram etti...” şeklinde yazmıştır.

Sosyal Dayanışma temalı görsel üzerine medya okuryazarlığı dersini almayan yedinci sınıf öğrencileri tarafından üretilen haberler ve haberlerde işlenen temel düşünceler Tablo 37’de gösterilmiştir.

Tablo 37: Medya Okuryazarlığı Dersini Almayan Öğrencilerin Sosyal Dayanışma Temalı Görsel Üzerine Ürettikleri Haberler

Öğrenci Kodu	Görsel Hakkında Üretilen Haberler	Aç ve yoksul insanlar yardım bekliyor.	Devlet açlara yardım ediyor.	Kızılay	Misafirperverlik
K1	Başlık: Yok. Haber: Türkiye'nin Ölüm Grevi AÇLIK	X	-	-	-
K2	Başlık: Yok. Haber: Yok.	-	-	-	-
K3	Başlık: Yok. Haber: Yok.	-	-	-	-
K4	Başlık: Yok. Haber: Bu kadar fakirlik yeter	X	-	-	-
K5	Başlık: Yok. Haber: Yardımda son nokta	X	-	-	-
K6	Başlık: Yok. Haber: Devlet yine aç olanlara elini uzattı	-	X	-	-
K7	Başlık: Yok. Haber: Aç kalan yoksullar doyuruluyor	X	-	-	-
K8	Başlık: DEVLET YİNE ELİNİ UZATTI! Haber: Dünya'nın sorunlarının yanında birde açlık grevi var. Kadınlar ve tüm vatandaşlar bir kap yemeğe bile muhtaçlar.	X	X	-	-
K9	Başlık: Yok. Haber: Bir kap yemeğe bile muhtaçlar.	X	-	-	-
K10	Başlık: FAKİRLERE YARDIM EDELİM ONLARI BESLEYELİM Haber: Yok.	X	-	-	-
E1	Başlık: Yok. Haber: Bir kap yemeğe bile muhtaçlar	X	-	-	-
E2	Başlık: Yok. Haber: Yok.	-	-	-	-
E3	Başlık: Yok. Haber: Kızılay işi biliyor	-	-	X	-
E4	Başlık: Yok. Haber: Açlık her yerde devam ediyor. İnsanlar iş bulamadıkları için yemeklerini de zor buluyorlar.	X	-	-	-
E5	Başlık: FAKİRLİK BİTİYOR! Haber: Aç olan insanlara son!	X	-	-	-
Toplam		10	2	1	0

Medya okuryazarlığı dersini almayan 10 öğrenci (% 66,6) ürettikleri haberlerde açlık artıyor vurgusu yaparak insanları bilinçlendirme ve örgütleme amacını taşımışlardır. E5 bu konudaki haberini “*FAKİRLİK BİTİYOR! Aç olan insanlara son!*” şeklinde yazmıştır.

Öğrencilerin 2’si (% 13,3) ise fakirlere yardım konusunda resmi kurumları devlet olarak adlandırarak haber yapmıştır. K8 haberinde “*DEVLET YİNE ELİNİ UZATTI! Dünya’nın sorunlarının yanında birde açlık grevi var. Kadınlar ve tüm vatandaşlar bir kap yemeğe bile muhtaçlar.*” demiştir.

Medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerin yalnızca 1’i oluşturduğu haberlerde Kızılay’a yer vermiştir. E3 haberinde “*Kızılay işi biliyor.*” demiştir.

Öğrencilerin “Sosyal Dayanışma” temalı görselle ilgili ürettikleri haberler incelendiğinde medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin % 93,3’ünün (14 kişi) görselle ilgili haber ürettikleri, E8 kodlu öğrencinin ise herhangi bir haber üretmediği tespit edilmiştir. Medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerin ise % 80’i (12 kişi) görselle ilgili haber üretirken, üç öğrencinin (K2, K3 ve E2) görselle ilgili haber üretmedikleri belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuçlardan “Sosyal Dayanışma” temalı görsele, araştırmaya katılan öğrencilerin % 86,6’sının (26 kişi) haber yazdıkları tespit edilmiştir.

Öğrencilerin ürettikleri haberler gazete haberi kontrol listesi kriterlerine göre incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin ürettikleri haberlerin görsellerle uyumlu olduğu görülmektedir.

Üretilen gazete haberlerinin Türkçe’yi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisine yönelik yazı dili kriterine göre değerlendirilmesi yapıldığında her iki grupta da dil ifade yanlışlarının olduğu görülmektedir. Medya okuryazarlığı dersi alan E9 kodlu öğrencinin “*Ülkemizde böyle insan çok var. Bunlara yardım etmek bizim hakkımızdır.*” haberi ve medya okuryazarlığı dersini almayan K8 kodlu öğrencinin “*Dünya’nın sorunlarının yanında birde açlık grevi var. Kadınlar ve tüm vatandaşlar bir kap yemeğe bile muhtaçlar.*” haberleri dille ilgili yanlış ifadelerin bulunduğu haberlerdir.

Öğrenciler tarafından üretilen gazete haberleri objektiflik kriterine göre incelendiğinde haberlerin genelinde öğrencilerin kendi düşüncelerine yer vererek objektiflikten uzak haberler ürettikleri görülmüştür.

Üretilen haberlerle ilgili ayrıntılı bilgilendirmenin yapılması kriteri göz önünde bulundurulduğunda medya okuryazarlığı dersi alan ve almayan öğrencilerin görsele ilişkin haberlerinde yeterli yorum ve açıklamalara yer vermedikleri görülmüştür. Sosyal Dayanışma temalı görsele ilişkin haberler incelendiğinde medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medyanın bilgi verici ve organize edici etkisini kullanarak aç ve yoksullara yardım edilmesi konusunda insanları bilgilendirici haberler görülmektedir. Medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin ürettikleri haberlerde Kızılay'a yer verdikleri ve işlevlerinden söz ettikleri görülmüştür. Medya okuryazarlığı dersini almayan öğrenciler ise genel olarak haberlerinde açıklığın arttığını belirtmiştir. Ancak bu durumun çözümü adına herhangi bir açıklama ve bilgilendirme yapmamışlardır. Üretilen haberler incelendiğinde Medya okuryazarlığı dersini alan öğrenciler ve dersi almayan öğrencilere ürettikleri haberlerde ayrıntılı bilgilere yer vermemişlerdir. Dersi alan öğrenciler haberlerini, dersi almayan öğrencilere oranla daha doğru ve düzgün şekilde ifade etmelerine rağmen yeteri kadar bilgilendirme yapmamışlardır. Dersi almayan öğrenciler ise haberlerine dersi alan öğrencilere oranla daha fazla başlık yazmış olmalarına rağmen elde edilen sonuç yeterli görülmemiştir. Üretilen haberler göz önünde bulundurulduğunda medya okuryazarlığı dersi alan yedinci sınıf öğrencilerinin, medya okuryazarlığı dersini almayan yedinci sınıf öğrencilerine oranla Türkçe'yi daha etkili ve güzel kullandıkları görülmüştür. Dersi alan ve almayan öğrencilerin ürettikleri gazete haberlerinde kaynak göstermemeleri ve haberlere yeterli miktarda ilgi çekici başlıkların konulmaması eksiklik olarak göze çarpmıştır.

3.3.5. Doğal Afetler Temalı Görsel Üzerine Üretilen Haberler

Görsel 7'de medyanın doğal afetler sonrasında bilgilendirici ve organize edici etkisi üzerinde durulmuştur.




Görsel 7. Doğal Afetler

Kaynak: <http://ta8an.blogcu.com/afetzedelerin-karsilasabilecekleri-psikolojik-sorunlar-ve-bunlar/2839920>

Öğrencilere sunulan “Doğal Afetler” isimli görsel medya okuryazarlığı genel amaçlarından olan medyayı farklı açılardan değerlendirerek yaşadığı çevreye duyarlı, ülkesinin problemlerini bilen, medyada gördüklerini aklın süzgecinden geçirebilen bireyler olma ve toplumsal yaşama daha aktif ve yapıcı şekilde katılma ile ilişkilidir. Bu görsel aracılığıyla derste kazandırılması düşünülen gözlem becerisi, Türkçe’yi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi, problem çözme becerisi, sosyal ve kültürel katılım becerisi ve yaratıcı düşünme becerisi ile ilişki kurulmuştur. Derste kazandırılması hedeflenen değerlerden sorumluluk, toplumsal hayata etkin katılım, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma bu görselle ilişkilendirilmiştir. Görsel aynı zamanda Medya temasının ikinci kazanımı olan “Medyanın toplumsal, kültürel ve ekonomik yaşam üzerindeki etkilerini irdeleme” ve Gazete ve Dergi teması kazanımlarından “Gazetelerdeki haber ve fotoğraf ilişkisini analiz etme” ile ilişkilidir.

Okuryazarlığı dersi alan yedinci sınıf öğrencilerinin Doğal Afetler temalı görsel üzerine üretmiş oldukları haberler ve haberlerde işlenen ana görüşlerin dağılımı Tablo 38’de gösterilmiştir.

Tablo 38: Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Doğal Afetler Temalı Görsel Üzerine Ürettikleri Haberler

Öğrenci Kodu		Doğal afetler insan yaşamını olumsuz etkilemektedir.	Nerde bu devlet?	Sağlam olmayan binalar ölümlere yol açıyor.	Doğal afetlerin zarar verdiği insanlara yardım edelim.	Kızılay insanlara yardım ediyor.	Diğer
K1	Başlık: Yok. Haber: Şok! Şok! Şok! İzmir'i sel aldı götürdü. Dışarıda kalan vatandaşlar Türkiye'ye sesleniyor. Tüm vatandaşlar yardım bekliyor.	X	-	-	X	-	-
K2	Başlık: Yok. Haber: İspanya'da ortaya çıkan 5,6 şiddetindeki deprem çok can yaktı. Kızılay'ın ekibi yaralılara hemen müdahale etti. Şu anda açıklıkla savaştan İspanyalılar Türkiye'den yardım etmelerini istedi.	X	-	-	X	X	-
K3	Başlık: Yok. Haber: FLAŞ FLAŞ FLAŞ. Türkiye'de olan depremde çoğu evler yıkıldı ve ciddi şekilde can kaybı oldu.	X	-	-	-	-	-
K4	Başlık: Yok. Haber: Bursa'nın Kambura köyünde meydana gelen deprem sebebiyle buradaki insanlar barınma ihtiyacını karşılayamıyorlar. Bu yüzden aç kalan insanlara Kızılay tarafından çadırlar açılmış ve beslenme ihtiyaçları karşılanmıştır.	X	-	-	-	X	-
K5	Başlık: Yok. Haber: Şok! Şok! Şok! Rize'de büyük bir saldırı gerçekleşti. Bu saldırıyı düzenleyen Apo ÖZ şu açıklamayı yaptı: "Onun bana borcu vardı, ben de borcumu aldım."	-	-	-	-	-	X
E1	Başlık: Yok. Haber: Doğal afet Rize'yi yıktı geçirdi. Şimdi ise Rize sizden yardım bekliyor.	-	-	-	X	-	-
E2	Başlık: Yok. Haber: Ülkemizde doğal afet sonucu yıkılan ve hasar gören evlerin tadilatı için TOKİ araya girdi.	-	-	-	-	-	X
E3	Başlık: Yok. Haber: Evleri yıkılan insanlar şimdi ev arama peşinde. Herkesten onlara yardım bekleriz.	X	-	-	X	-	-
E4	Başlık: Yok. Haber: Dünyada deprem olmaktadır. İnsanlar deprem olduğu için çok üzülmemektedir. Hem evlerinden olmuşlardır hem de kalacak yerleri yoktur.	X	-	-	-	-	-
E5	Başlık: MARMARA'DA BÜYÜK DEPREM Haber: Fay hatlarının patlamasıyla Galatasaray-Tekirdağ arasında bütün evler yıkılmıştı.	X	-	-	-	-	-
E6	Başlık: Yok. Haber: Hakkari'de çıkan 9.8 depreminde bir çok ev yıkıldı.	X	-	-	-	X	-

	Bir çok insan evsiz kaldı. Kızılay hemen çadırlar kuruyor.						
E7	Başlık: Yok. Haber: Rize’de olan doğal afet çok felakete yol açtı. Yardımlarımızı bekliyoruz.	-	-	-	X	-	-
E8	Başlık: Yok. Haber: Deprem felaketleri günümüzde de yaşanmaktadır.	-	-	-	-	-	X
E9	Başlık: Yok. Haber: Buralarda 1.3 depremi olarak insanlar dışarılarda dileniyor.	X	-	-	-	-	-
E10	Başlık: Yok. Haber: Yok.	-	-	-	-	-	-
Toplam		9	0	0	5	3	3


Tablo 38’de de görüldüğü gibi medya okuryazarlığı dersini alan yedinci sınıf öğrencilerinin 9’u (% 60) üretmiş oldukları gazete haberlerinde doğal afetlerin insanların yaşamlarını olumsuz etkilediğine dair vurgular yapmışlardır. E4 kodlu öğrenci bu durumu haberinde “*Dünyada deprem olmaktadır. İnsanlar deprem olduğu için çok üzülmemektedir. Hem evlerinden olmuşlardır hem de kalacak yerleri yoktur.*” şeklinde işlemiştir.

Medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin 5’i (% 33,3) medyanın bilgilendirici ve örgütleyici yönünü kullanarak doğal afetlerin yaşandığı yerlere yardım edilmesini özendirilmektedir. E1 ürettiği gazete haberinde “*Doğal afet Rize’yi yıktı geçirdi. Şimdi ise Rize sizden yardım bekliyor.*”, E3 “*Evleri yıkılan insanlar şimdi ev arama peşinde. Herkesten onlara yardım bekleriz.*” diyerek insanları süreçte aktif rol almaya davet etmiştir.

Öğrencilerden 3’ü (% 20) Sosyal Dayanışma temalı görselde olduğu gibi Doğal Afetler temalı görselde de Kızılay’ın faaliyetlerini haber yapmışlardır. E6 bu konudaki haberini “*Hakkari’de çıkan 9,8 depreminde bir çok ev yıkıldı. Birçok insan evsiz kaldı. Kızılay hemen çadırlar kuruyor.*” şeklinde yazmıştır.

Medya okuryazarlığı dersini almayan yedinci sınıf öğrencilerinin Doğal Afetler temalı görsel üzerine üretmiş oldukları haberler ve haberlerde işlenen ana görüşler şu şekildedir (Tablo 39):

Tablo 39: Medya Okuryazarlığı Dersini Almayan Öğrencilerin Doğal Afetler Temalı Görsel Üzerine Ürettikleri Haberler

Öğrenci Kodu	 Görsel Hakkında Üretilen Haberler	Doğal afetler insanların yaşamını olumsuz etkilemektedir.	Nerde bu devlet?	Sağlam olmayan binalar ölümlere yol açıyor.	Doğal afetlerin zarar verdiği insanlara yardım edelim.	Kızılây insanlara yardım ediyor.	Diğer
K1	Başlık: Yok. Haber: Devletten yardım bekliyorlar. Nerede bu devlet?	-	X	-	-	-	-
K2	Başlık: Yok. Haber: Düzgün yapılmayan evler insanların hayatına mal oluyor.	-	-	X	-	-	-
K3	Başlık: Yok. Haber: Büyük deprem sonucunda insanlar evsiz kaldı.	X	-	-	-	-	-
K4	Başlık: Yok. Haber: Hiçbir insan bu halde istemez...	X	-	-	-	-	-
K5	Başlık: Yok. Haber: Vahim Olan Durumumuz!	X	-	-	-	-	-
K6	Başlık: Yok. Haber: Türkiye’de deprem oluyor, insanlar ölüyor.	X	-	-	-	-	-
K7	Başlık: ACI SON Haber: İstanbul’da binaların eksik malzemelerle yapılması sonucunda oluşan acı son herkese zarar verdi.	X	-	X	-	-	-
K8	Başlık: Yok. Haber: Devletten yardım bekliyorlar. Nerede bu devlet?	-	X	-	-	-	-
K9	Başlık: Yok. Haber: Devletten yardım bekliyorlar. Nerede bu devlet?	-	X	-	-	-	-
K10	Başlık: DEPREM İNSANLARIN YUVASINI YIKIYOR Haber: Deprem yüzünden çoğu insanlar evsiz kalıyor. Bunlara lütfen yardım edelim.	X	-	-	X	-	-
E1	Başlık: Yok. Haber: Türkiye’de deprem oluyor, insanlar ölüyor.	X	-	-	-	-	-
E2	Başlık: Yok. Haber: Depremler artıyor, Dünya sarsılıyor!	-	-	-	-	-	X
E3	Başlık: Yok. Haber: Yok.	-	-	-	-	-	-
E4	Başlık: DEPREM Haber: Depremler çok hızla devam ediyor ve evleri yıkılanlara yardım etmeliler.	-	-	-	X	-	-
E5	Başlık: Yok. Haber: Deprem oluyor, insanlar evsiz kalıyor.	X	-	-	-	-	-
Toplam		8	3	2	2	0	1

Tablo 39’da da görüldüğü gibi medya okuryazarlığı dersini almayan yedinci sınıf öğrencilerinin 8’i (% 53,3) üretmiş oldukları gazete haberlerinde doğal afetlerin insanların yaşamlarını olumsuz etkilediğine dair vurgulamalar yapmışlardır. K3 kodlu öğrenci bu durumu haberinde “*Büyük deprem sonucunda insanlar evsiz kaldı.*” şeklinde işlemiştir.

Medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerin 3’ü (% 20) ürettikleri gazete haberlerinde devletin doğal afetlerden etkilenen vatandaşlara yeteri kadar yardımcı olamadıklarını vurgulayan haberler yazmışlardır. K1, K8 ve K9 kodlu öğrenciler haberlerinde “*Devletten yardım bekliyorlar. Nerede bu devlet?*” sözlerine yer vermişlerdir.

Tabloda görüldüğü gibi medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerin oluşturdukları haberlerde 2 kişinin (% 13,3) sağlam yapılmayan binaların ölümlere yol açtığını vurguladığı görülmektedir. K7 görüşlerini “*ACI SON. İstanbul’da binaların eksik malzemelerle yapılması sonucunda oluşan acı son herkese zarar verdi.*” diyerek belirtmiştir.

Medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerin 2’si (% 13,3) medyanın organize edici işlevini kullanmak isteyerek afetzedelere yardım edilmesi için bilgilendirmeler yapmıştır. K10 bu görselle ilgili haberini “*DEPREM İNSANLARIN YUVASINI YIKIYOR. Deprem yüzünden çoğu insanlar evsiz kalıyor. Bunlara lütfen yardım edelim.*” diyerek oluşturmuştur.

Öğrencilerin “Doğal Afetler” temalı görselle ilgili ürettikleri haberler incelendiğinde medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin % 93,3’ü (14 kişi) görselle ilgili haber yazdıkları E12 kodlu öğrencinin ise haber üretmediği görülmüştür. Medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerde ise öğrencilerin % 93,32 ü (14 kişi) görselle ilgili haber üretirken E3 kodlu öğrencinin haber üretmediği tespit edilmiştir. “Doğal Afetler” temalı görsele, araştırmaya katılan öğrencilerin % 93,3’ünün haber yazdıkları belirlenmiştir.

Öğrencilerin ürettikleri haberler gazete haberi kontrol listesi kriterlerine göre incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin ürettikleri haberlerin görsellerle uyumlu olduğu görülmektedir.

Üretilen gazete haberlerinin Türkçe'yi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisine yönelik yazı dili kriterine göre değerlendirilmesi yapıldığında araştırmaya katılan öğrencilerin yeterince başarılı olmadıkları, kullandıkları ifadelerde dil yanlışlarının bulunduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında medya okuryazarlığı dersini alan K1, K3 ve K7 kodlu öğrencilerin yazdıkları haberlerde dikkat çekmek amacıyla kullandıkları “Şok! Şok! Şok!” ve “Flaş! Flaş! Flaş!” ifadeleri gazete haberleri için uygun ifadeler değildir. Öğrenciler tarafından üretilen gazete haberleri objektiflik kriterine göre incelendiğinde medya okuryazarlığı dersi alan öğrencilerin, medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilere oranla daha objektif haberler ürettikleri görülmektedir.

Üretilen haberlerle ilgili ayrıntılı bilgilendirmenin yapılması kriteri göz önünde bulundurulduğunda medya okuryazarlığı dersi alan öğrencilerin görselle ilgili oluşturulan haberleri yorum ve açıklamalarla zenginleştirdikleri görülmüştür. Medya okuryazarlığı dersini alan yedinci sınıf öğrencileri ürettikleri haberlerde doğal afetlerin insanlara zarar verdiğini belirtmiş ve doğal afetlerle karşılaşan kişilere yardım edilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Öğrencilerden bazıları afetzedelere yardım eden Kızılay'ın çalışmalarından örnekler vermiştir. Medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerde ürettikleri haberlerde doğal afetlerin insan yaşamını olumsuz etkilediğini vurgulamışlardır. Medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerden bazıları devletin yeteri kadar organize olmadığını ve vatandaşa yeterince yardımcı olmadığını işleyen haberler yazmışlardır. Öğrencilerden bazıları sağlam yapılmayan binaların ne denli tehlikeli olduğunu vurgulayan haberler yaparken, öğrencilerin bir kısmı da afetzedelere yardımcı olunması gerektiğini vurgulayan haberler oluşturmuşlardır. Üretilen haberler incelendiğinde Medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin oluşturdukları haberlerin, dersi almayan öğrencilerin oluşturduğu haberlere oranla daha anlaşılır olduğu görülmektedir. Medya okuryazarlığı dersini alan öğrenciler depremin şiddeti ve nerde olduğu ile ilgili net bilgiler verirlerken, dersi almayan öğrencilerin verdiği bilgiler genel bilgi şeklindedir. Bunun yanında dersi alan öğrencilerin haber sunumlarında Flaş! Flaş! Flaş! Ve Şok! Şok! Şok! ifadelerine yer verdikleri görülmüştür. TV yayıncılığında kullanılan bu ifadelerin gazete haberlerine yansıtılması üretilen haberler için bir olumsuzluk göstermektedir. Bu

açından bakıldığında medya okuryazarlığı dersi alan yedinci sınıf öğrencilerinin, medya okuryazarlığı dersini almayan yedinci sınıf öğrencilerine oranla daha tutarlı haberler ürettikleri görülmektedir. Dersi alan ve almayan öğrencilerin ürettikleri gazete haberlerinde kaynak göstermemeleri eksiklik olarak göze çarpmıştır.

3.4. MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİNİ VEREN ÖĞRETMENLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARA İLİŞKİN BULGULAR

Bu başlık altında araştırmaya katılan öğretmenlerin, medya okuryazarlığı dersine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar incelenerek görüşler 3 farklı boyut altında incelenmiştir. Bu boyutlar; medya okuryazarlığı dersi öğretim programı ve ders işleyişinin değerlendirilmesi, medya okuryazarlığı dersinin medya araçları kullanımı bilincine etkisi ve medya okuryazarlığı dersinin medya araçlarının tanınmasındaki etkisi ve rolü şeklindedir. Öğretmenlerin benzer içerikli yorumları bir araya getirilerek frekans ve yüzdelik dağılımlarla karşılaştırılmıştır.

3.4.1. Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı ve Ders İşlenişinin Değerlendirilmesi

Araştırmanın bu bölümünde uzman görüşü doğrultusunda öğretmenlere öğretmen kılavuz kitabı, ders süresi, dersin seçmeli olması ve sınavla değerlendirilmemesi, kendilerini dersi verebilecek yeterlikte görüp görmedikleri, ders öncesi hangi hazırlıkları yaptıkları ve alternatif etkinliklere ulaşım ulaşılamadıkları sorulmuştur. Böylece öğretmenlerin dersin program boyutuyla ilgili ve günlük ders işlenişinde karşılaştıkları problemler belirlenmeye çalışılmıştır. Konu ile ilgili öğretmen görüşlerine Tablo 40'ta yer verilmiştir:

Tablo 40: Öğretmenlerin Dersin Program ve İşleyiş Boyutu Hakkındaki Görüşleri

Soru	Görüş	f	%
1. Medya okuryazarlığı kılavuz kitabını yeterli buluyor musunuz?	Kısmen yeterli	3	50
	Etkinliklerin sayısı artırılmalı	4	66,7
	Öğrenci kitabı olmalı	2	33,3
2. Medya okuryazarlığı ders süresini yeterli buluyor musunuz?	Kazanımlar için yeterli	3	50
	Etkinlikler yetiştiriyor	2	33,3
3. Medya okuryazarlığı dersiyle ilgili alternatif etkinliklere ulaşabiliyor musunuz?	Vakit bulamıyorum/Gayret göstermedim.	5	83,3
4. Bu ders için kendinizi yeterli görüyor musunuz?	Herhangi bir hizmet içi eğitim almadım	4	66,7
5. Ders öncesi hangi hazırlıkları yapıyorsunuz?	Kılavuz kitaptaki etkinlikleri fotokopi ile çoğaltıyorum	3	50
6. Medya okuryazarlığı dersinin seçmeli olması ve sınavlarla değerlendirilmemesi öğrencilerin derse olan ilgisini ne şekilde etkilemektedir?	Öğrencinin ilgisini zayıflatıyor.	4	66,7
7. Medya okuryazarlığı dersi kazanımları iletişim öğelerinin kavranmasında ne derecede etkilidir?	Temel girişi sağlıyor.	2	33,3

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %50'si medya okuryazarlığı kılavuz kitabının kısmen yeterli olduğunu belirtirken, %66,7'si kitap içerisindeki etkinliklerin zenginleştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %33,3'ü öğrenci çalışma kitabının bulunmamasının ciddi bir eksiklik olduğunu söylemişlerdir. Kılavuz kitapla ilgili olarak EÖ1 görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Kılavuz kitap kısmen yeterli. Eksikleri var. Etkinliklerin az olması, öğrenci kitaplarının olmaması önemli eksiklikler. TV teması ve internet teması en önemli temalar. Daha geniş tutulmalılar. Medyaya eleştirel bakış açısının kazandırılması adına kılavuz kitabın geliştirilmesi gerekiyor.”

KÖ4 aynı konuyla ilgili olarak *“Güzel bir kitap. Ama daha ilgi çekici olabilir. Öğrenci kitabı olmamasını büyük bir eksiklik olarak görüyorum. Fotokopilerle bu eksikliği gidermeye çalıştık. Bazı etkinlikler özellikle çok güzeldi.”* demiştir.

Medya okuryazarlığı dersinin haftalık ders saatinin bir saat olması öğretmenlerin %50'since kazanımların verilebilmesi için yeterli görülmektedir. Öğretmenlerin %33,3'ü etkinliklerin yetiştirilmesi ve öğrenilenlerin davranışa dönüşebilmesi adına ders saatinin artırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Ders süresine yönelik olarak EÖ1 ve KÖ1 kodlu öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

EÖ1: *Ders süresinin yeterli olduğunu düşünüyorum. Müfredat, kazanımlar yetiştirilebiliyor. Zaten bazı üniteler (gazete&dergi) oldukça kısa. İnternet teması çok dar bir kapsamda ele alınmış.*

KÖ1: *Etkinlikler için süre yetersiz kalıyor. Özellikle derste öğrencilerin sorgulama yapmasını isteyince, onları konuşturmaya çalışınca ders süresi oldukça yetersiz kalıyor. Ders üst düzey öğrenciler için hazırlanmış gibi. Dersin etkisini arttırmak için videolar hazırlanmalı.*

Medya okuryazarlığı dersinin pilot uygulamasının başladığı günden itibaren dersi kimin vermesi gerektiği hakkında uzun tartışmalar yapılmış, Milli Eğitim Bakanlığı Sosyal Bilgiler öğretmenlerini bu ders için daha uygun görürken, bazı kesimler dersin iletişim fakültesi mezunlarınca verilmesi gerektiğini savunmuşlardı. Sosyal Bilgiler öğretmenleri Medya okuryazarlığı alanında, iletişim fakültesi mezunları eğitim bilimleri alanında yetersiz görüldükçe problem çözümsüz bir hale gelmiştir. Bu tartışmalar etrafında dersi veren öğretmenler kendilerini bu ders için yeterli görüyorlar mıydı? Bu soruya araştırmaya katılan öğretmenlerin %66,7'si kendilerini yetersiz hissettikleri ve hiçbir hizmet içi eğitime tabii tutulmadıkları yönünde yanıt vermişlerdir. Medya okuryazarlığı dersini veren öğretmenlerin yeterliklerine ilişkin soruya verilen cevaplardan bazıları şu şekildedir:

KÖ2: *Bu ders ile ilgili olarak herhangi bir eğitim almadım, seminerine gitmedim. Dolayısıyla kendimi yetersiz görüyorum.*

EÖ1: *3 yıldır bu dersi veriyorum. Hala çok yeterli değilim belki ama işin özünü kavradığımı düşünüyorum. Konulara ve kazanımlara hâkimim. Medyanın en önemli aracı TV'yi fazla takip etmiyorum. Daha çok internet ve gazetelerden haberleri takip ediyorum. Dersin çok ama çok önemli olduğunu düşünüyorum.*

KÖ3: *Bu dersle ilgili herhangi bir hizmet içi eğitim almadım. Teknolojik aletler hakkında da pek fazla bilgi sahibi değilim. Medyayı takip ediyorum ancak bu da bu ders için yeterli olduğum anlamına gelmiyor.*

Öğretmenler, %83,3'lük oranla alternatif etkinliklere ulaşmakta problemler yaşadıklarını, branşlarıyla ilgili çalışmalar ve iş yükleri nedeniyle medya okuryazarlığı dersi için etkinlik aramaya vakit ayıramadıklarını belirtmişlerdir. Söz konusu soruya yönelik öğretmen görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

KÖ1: *Bu konuda herhangi bir gayret içinde olmadım.*

KÖ3: *Açıkçası alternatif etkinlik arama gereği hissetmedim.*

EÖ2: *Aynı zamanda idareci olmam nedeniyle alternatif etkinlikler bulmak için vaktim olmuyor.*

Medya okuryazarlığı dersini vermekte olan öğretmenlerin %50'si konu ile ilgili etkinlik varsa öğrenci çalışma kitabı olmadığından fotokopi ile bu etkinlikleri çoğalttıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler ayrıca ders öncesinde kılavuz kitapları incelediklerini ve imkân buldukça projeksiyondan faydalandıklarını belirtmişlerdir. Ders öncesi hazırlıklarla ilgili olarak KÖ2, KÖ4 ve EÖ1 kodlu öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

KÖ2: *Ders öncesinde konuyu gözden geçiriyorum. Öğrencilerde kitap olmadığı için etkinliklere fotokopi çekiyorum.*

KÖ4: *Kılavuz kitabı incelerim. Etkinlik varsa fotokopilerini hazırlarım. Tartışma konuları bulmaya çalışırım. Bu şekilde dersi kalıcı hale getirmeye çalışırım.*

EÖ1: *Etkinlikleri ve ünite değerlendirme çalışmalarını fotokopi ile çoğaltarak derse gelirim. Sınıflarımızdaki internet bağlantısı ve projeksiyon imkanı kazanımları somutlaştırmak adına işimizi kolaylaştırıyor. Dergi ve gazete temasında örnekler getiriyorum. Öğrencilerde getiriyor bu örnekleri. Böylece konuyu somut hale getiriyoruz.*

Görüşme yapılan öğretmenlerin %66,7'si medya okuryazarlığı dersinin seçmeli olmasının öğrencilerin algısını düşürdüğünü, dersin küçümsenmesine

neden olduğunu, belirtmişlerdir. Bu konuda KÖ1ve KÖ3 kodlu öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

KÖ1: Öğrenciler dersi umursamıyorlar. Bu durum öğretmeni de etkiliyor. Öğretmenin motivasyonunu, öğrencinin de ilgisini çekebilmek adına bir uygulama muhakkak olmalı.

KÖ3: Çocuklar dersi boş ders olarak algılıyorlar. Bu tutum derse olan bakışı olumsuz etkiliyor.

KÖ2 ve KÖ4 ders programının alt sınıflar için daha ideal olduğunu ve sınıf büyüdükçe yaşanan problemlerinde büyüdüğünü belirterek farklı bir yönü vurgulamışlardır.

KÖ2: Ben dersi 6. sınıflarla işliyorum. Herhangi bir sıkıntıyla karşılaşmıyoruz. Çocuklarda farklı bir heves var. Hatta bu şekilde olmasının daha iyi olduğunu düşünüyorum. Ancak bu ders 8. sınıflarda verilince öyle sanıyorum ki biraz yavan kalacaktır. O zaman bu durum bir problem oluşturabilir. Ben dersin 5. sınıflarda bile işlenebileceğini düşünüyorum.

KÖ4: 8. sınıf öğrencilerinin seviyesinin çok altında bir ders. Seçmeli ders olması, sınavın olmayışı, öğrenci kitabının olmayışı derse olumsuz etki yaptı. Dersin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Ama bu durum öğrenciyi dersten uzaklaştırıyor. 2. dönem öğrencilerde SBS kaygısı başlıyor. Bizde derslerimizi SBS'ye kanalize ediyoruz.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 33,3'ü medya okuryazarlığı dersinin giriş teması olan iletişim temasının medya araçlarının tanınabilmesi ve derse girişin sağlanması bakımından önemli olduğunu belirtmişlerdir. EÖ2 bu konuda “Derse giriş olması adına ben iletişim temasını önemsiyorum. Medya insanlarla sürekli iletişimi esas aldığına göre bu tema üzerinde dikkatle durulması gereken bir tema.” demiştir.

3.4.2. Medya Okuryazarlığı Dersinin Medya Araçları Kullanımı Bilincine Etkisi

Bu başlık altında öğretmenlerin, medya okuryazarlığı dersinin öğrencilerin medya araçlarını kullanma alışkanlıklarına ilişkin görüşleri ele alınmıştır (Tablo 41).

Tablo 41: Öğretmenlerin Dersin Uygulama Boyutuna Yönelik Görüşleri

Soru	Görüş	f	%
1. Medya okuryazarlığı dersinin öğrencilerinizi medyanın olumsuz etkilerinden koruyabileceğinizi düşünüyor musunuz?	Bazı düzenlemelerle etkili olacağını düşünüyorum	5	83,3
2. Medya okuryazarlığı dersinin öğrencilerin TV izleme alışkanlıklarını etkilediğini düşünüyor musunuz?	TV izleme alışkanlıklarını etkilemedi.	5	83,3
3. Medya okuryazarlığı dersi kazanım ve etkinlikleri internetin olumlu özelliklerinin yanı sıra olumsuz etkileri ve özelliklerinin tanınıp hayata geçirilmesinde ne derecede etkilidir?	İnternet bilinçsiz kullanılıyor.	6	100
	İnternetin olumsuz yönleri hakkında öğrenciler bilgi sahibi	5	83,3
	Aileler bilinçli olmalı, denetim yapmalı	3	50
4. Medya okuryazarlığı dersi öğrencilerin gazete ve dergi okuma alışkanlıklarını ne şekilde etkilemiştir?	Öğrencilerde gazete ve dergi okuma alışkanlığı yok.	3	50
	Bu alışkanlığın kazanılmasında aile rol-model olabilmeli	4	66,7
5. Medya okuryazarlığı dersi öğrencilerin radyo dinleme alışkanlıklarına ne şekilde etki etmiştir?	Öğrenciler radyo dinlemiyorlar.	4	66,7

Tablo 41 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin % 83,3'ünün medya okuryazarlığı dersinin, öğrencileri medyanın olumsuz etkilerinden bazı düzenlemeler sonrasında koruyabileceğini düşündükleri görülmektedir. Öğretmenler öncelikle öğrencinin aktif rol alabileceği eğlenceli etkinliklere yer verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. KÖ1 ve KÖ4 kodlu öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

KÖ1: Düşünüyorum. Ders ilk çıktığında çok ümitlenmişim. Kendi dersimle ilişki kuruyorum zaman zaman. En baştan ciddiyetle işlenmesi halinde çok

yararlı olacaktı. Etkili bir ders. Öğretmenin tek düze anlatmasıyla olmadan öğrenci sorgulamalarıyla işlenmeli. Öğrenciler bilinçsiz.

KÖ4: *Bu haliyle etkili olabileceğini düşünmüyorum. Ama bazı düzenlemelerle kesinlikle etkili olacaktır. Daha etkili, daha renkli etkinliklerle bu amaca ulaşılabilir. Öğrenciye seçicilik özelliğini kazandırmamız gerekiyor. Buna göre düzenlemeler olmalı.*

EÖ1, medya okuryazarlığı dersinin etkisini artırmak için ailenin de önemli bir etken olduğunu vurgulayarak “*Bu durum öğrenciden öğrenciye değişiyor. Tabii evi de düşünmek lazım. Ailede önemli. Bilinçli çocuklar ahlak ve kültür yapımıza aykırı programları RTÜK’e şikâyet ediyorlar. Dizilerdeki, programlardaki görüntüleri bu bağlamda değerlendirmeye başladılar. Bu duruma gelmemiz zaman aldı ancak. Teneffüslerde Smack Down programından etkilenerek anlamadan birbirine zarar vermeye çalışan öğrencilerimizde olmuştur.*” demiştir.

Görüşme yapılan öğretmenlerin %83,3’ü TV temasındaki etkinliklerin ve kazanımların öğrencilerin TV izleme alışkanlıklarını etkilemediğini, öğrencilerin yanlış davranışa devam ettiklerini gördüklerini söylemişlerdir. KÖ3 kodlu öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

KÖ3: *Çocuklar kendilerini bilgilendirebilecek yayınları, kendilerini yönlendirebilecek yayınları izlemiyorlar. Sürekli olarak TV’yi takip ediyorlar ve bunu bilinçsizce yapıyorlar. Dersin bu açıdan çocukların TV izleme alışkanlıklarını etkilediğini düşünmüyorum.*

KÖ1 tespitlerini farklı bir boyuta taşıyarak öğrencilerin yaş seviyesine uygun olmayan yayınları anne babalarıyla beraber izlediklerini, yanlış program seçiminin okulda davranış problemlerini beraberinde getirdiğini belirtmiştir.

KÖ1: *Yanlış olduğu biliniyor ama engelleme olmuyor. TV çocuğun kontrolünde değil. Hit diziler çocuğu seçeneksiz kılıyor (Aşk Memnu). Öğrencilerimden biri bana “Hocam, neden bu tür dizileri izlememizi istemiyorsunuz? Biz cinselliği buradan öğreniyoruz.” diyor. Bunu evde ailesiyle beraber izliyor. Reklamlar ve kliplerdeki kadın figürü de ortada. Öğrencilerimden bazıları, kendini bu zararlı etkilerden korumaya çalışanlar klip izleyemediklerini*

söylüyorlar. Nöbetlerde Perşembe, Cuma günleri Kurtlar Vadisi ile ilgili canlandırmalar görüyoruz. Saldırganlık, şiddet daha fazla oluyor.

Görüşme yapılan öğretmenlerin %83,3'ü öğrencilerin internetle ilgili olumsuzluklardan haberdar olduklarını belirtirken, öğretmenlerin tamamı (%100), öğrencilerin interneti bilinçsiz bir şekilde kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin % 50'si internet kullanımını konusunda ailelerinde bilinçli olması ve denetimde bulunmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bu konuda KÖ2, EÖ1 ve KÖ3 kodlu öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

KÖ2: ... Öğrenciler internetin olumsuz yönleri hakkında ders sayesinde bilgi sahibi oldular. Ama uzak kalmadılar. Burada ailelerin bilinçli olması çok önemli. Öğrencilerimiz içten denetimli olamadılar bu konuda dıştan, aileden bir denetime ihtiyaçları var. Bu anlamda dersi yetersiz buluyorum. Bilgi var ama uygulamaya dönük süreç maalesef ders içinde yok.

EÖ1: ... Biz bu temada daha çok internetin bilinçli kullanılması ve internetin zararlı etkileri ve bu etkiler sonrası karşılaşılabilecek olumsuzluklar üzerinde durduk. Somut örneklerle bunu oturtmaya çalıştık. Ancak öğrenciler bildikleri yanlışlara devam ediyor.

KÖ3: Çocuklar yanlışları ve doğruları bildikleri halde bildiklerini yapmaya, yanlışlardan vazgeçmemeye devam ediyorlar. Çocukların interneti kullanım amaçları, aslında kullanılmaları gereken şekilden çok farklı. Teoride çocuklar ne yapmaları ne yapmamaları gerektiğini biliyorlar ama uygulamada bunu göremiyoruz.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %50'si öğrencilerde gazete ve dergi okuma alışkanlığı bulunmadığını söylerken, gazete ve dergi takibi konusunda medya okuryazarlığı dersinden ziyade anne-baba tutumlarının etkili olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %66,7'si anne ve babaların öğrencilere rol-model olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. KÖ1, KÖ3 ve EÖ2 kodlu öğretmenlerin bu konu ile ilgili görüşleri şöyledir:

KÖ1: Öğrencilerin okuma alışkanlığı olmadığından gazete ve dergiye yönelme olmuyor. Anne ve babanın örnek olamama durumu var. Öğrencilerde ezberci okuma anlayışı var. Yorum ve sorgulama yok.

KÖ3: *Çocukların bir kısmının gazete ve dergi takip ettiklerini biliyorum. Tabii bu alışkanlıklar biraz da ailelerle alakalı. Onlar da bunu desteklemeli.*

EÖ2: *Tema süresinde gazete ve dergi okunduğu oldu ama öğrencilerde herhangi bir davranış gelişimi yaşanmadı. Ben bu konuda da veli desteğinin üst düzeyde olması gerektiğini, bir aile kültürü oluşması gerektiğini düşünüyorum.*

Öğretmenlerin %66,7'si radyonun öğrencilerden pek rağbet görmediğini belirtirken öğrencilerin ailesiyle arabada seyahat ederken ya da internette gezinirken radyo dinlediklerini belirttiler. KÖ4 ve EÖ1 kodlu öğretmenler konuyla ilgili olarak şunları belirtmişlerdir:

KÖ4: *Çocuklar radyoya ve radyo yayınlarına çok yabancılar. Eskide kaldıklarını düşünüyorlar. Ben de çocukların radyo dinlediklerini düşünmüyorum.*

EÖ1: *... Öğrenciler de zaten radyoyu daha çok TV ve internet üzerinden takip ediyorlar zaten. Radyo evlerde ailelerce de dinlenmiyor. Genelde arabalarda dinleniyor. Bazı öğrencilerimiz bazı radyoları, radyo programlarını takip ettiklerini söyleseler de bu öteki medya araçlarına göre çok daha sönük.*

3.4.3. Medya Okuryazarlığı Dersinin Medya Araçlarının Tanınmasındaki Etkisi ve Rolüne İlişkin Öğretmen Görüşleri

Bu başlık altında öğretmenlere medya okuryazarlığı dersi kazanım ve etkinliklerinin öğrencilerin medya araçlarını tanımada ne derecede etkili olduğu sorulmuştur. Böylece öğretmenlerin dersin medya bilgisine yönelik boyutu hakkında ne düşündükleri ortaya çıkarılmıştır (Tablo 42).

Görüşme yapılan öğretmenlerin %83,3'ü TV'nin öğrencilerin sürekli karşılaştıkları bir medya aracı olduğu için bu medya aracı hakkında belli bir bilgi düzeyine sahip olduğunu derste öğrencilerin bilgilerinin tekrar edildiğini belirtmişlerdir. TV temasının, TV tanıtımındaki etkisiyle ilgili olarak EÖ2 ve KÖ2 kodlu öğretmenler görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

EÖ2: *Öğrenciler televizyonu zaten tanıyor. Üst düzeyde bir etkisi yok. Var olan bilgiyi tekrarlıyoruz bu temada.*

KÖ2: *En çok kullanılan teknolojik aletlerden biri olduğundan bütün derslerde var. Çocuklar bu aracı tanıyorlardı. Ancak program türleri adına iyi oldu. Öğrencilerde seçicilik arttı. Bu anlamda anketler düzenledik, etkinlikler yaptık, uygulamalar yaptık.*

Tablo 42: Dersin Medya Araçlarını Tanıtma Yeterliliği ve Rolü

Soru	Görüş	f	%
1. Televizyon temasındaki kazanımların ve etkinliklerin bu medya aracının öğrencilerce tanınmasındaki etkisi ne düzeydedir?	Öğrenciler televizyonu dersten önce de tanıyorlardı.	5	83,3
2. İnternet temasındaki kazanımların ve etkinliklerin bu medya aracının öğrencilerce tanınmasındaki etkisi ne düzeydedir?	Öğrenciler interneti dersten önce de tanıyorlardı.	4	66,7
3. Gazete ve dergi temasındaki kazanım ve etkinlikler öğrencilerin bu medya araçlarını tanınmasında yeterli etkiye sahip midir?	Derslerde gazete ve dergi okuduk.	3	50
	Bu tema gazete ve derginin tanınmasında etkili oldu.	3	50
4. Radyo temasındaki kazanım ve etkinliklerin bu medya aracının tanınmasındaki etkisi ne düzeydedir?	Öğrenciler radyo temasına ilgi göstermediler.	4	66,7

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %66,7'si öğrencilerin internetle ilgili belli bir bilgi düzeyine sahip olduklarını belirtmişlerdir. EÖ1 ve KÖ4 kodlu öğretmenlerin bu konu ile ilgili düşünceleri şu şekildedir:

EÖ1: *Öğrenciler internetle ilgili bilgileri fazlasıyla biliyorlar zaten. Temada somut ve soyut ifadeler var. Öğrenciler bunlardan haberdarlar (internet-ağ...). Konulardan haberdar oldukları için dersin bu kısmını biraz hafif görüyorlar. Bilinen yanlışlar da düzeltilmeden devam ediyor...*

KÖ4: *İnternetle ilgili bilgi öğrencilerde var ancak bilinç yok...*

Öğretmenlerin %66,7'si öğrencilerin radyo dinlemedikleri için konunun ve bu medya aracının ilgi çekmediğini, öğrencilerin radyonun geçmişte kalan bir araç olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. KÖ2 ve KÖ4 kodlu öğretmenler görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

KÖ2: *Çocukların radyo dinleme alışkanlığı yok. O yüzden nostaljik geliyor biraz. Çok ilgisiz kalınan bir konu oldu.*

KÖ4: *Çocuklar radyoya ve radyo yayınlarına çok yabancılar. Eskide kaldıklarını düşünüyorlar. Ben de çocukların radyo dinlediklerini düşünmüyorum.*

Öğretmenlerin %50'si öğrencilerin gazete ve dergi temasındaki çalışmalarla ve kavramlarla ilk kez karşılaştıklarını ancak yapılan çalışmalarla bu medya araçlarının tanınmasını sağladıklarını belirtirlerken, öğrenilenlerin devamlılığını sağlamak adına bu yayınların takip edilmesinin gerektiğini bu noktada çok etkisiz kaldığını belirtmişlerdir. Konuyla ilgili olarak KÖ4 ve EÖ1 kodlu öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

KÖ4: Okula gazete getirdik okuduk hep beraber. Bu şekilde etkili oldu. Ama süreklilik adına ailenin eve gazete ve ya dergi alıyor olması lazım. Böyle olunca çocuklar da okuyorlar.

EÖ1: Gazete tasarımları ve gazete ile ilgili kavramlar öğreniliyor. Konu gereği gazete ve dergiler de oluşturduk. Ama bunlar öğrencilerin daha önce hiç duymadıkları çok yeni kavramlar. O nedenle biraz gariptiyorlar. Bu temalar süresince gazete alınması, öğrencilerin gazete ve dergi takip etmesi çok önemli olacaktır.

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonrasında elde edilen sonuçlar ve belirtilen sorunlar dersin sonuca yönelik etkilerini belirlemek adına önemli görülmektedir. Dersin uygulayıcısı konumunda bulunan öğretmenlerin verdiği bilgiler ve sundukları çözüm önerileri dikkate alınarak medya okuryazarlığı dersinin etkililiğini artırmaya yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.

IV. BÖLÜM

YORUM

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular literatürde yer alan araştırmaların bulgularıyla karşılaştırılmış ve yorumlanmıştır.

4.1. KATEGORİK DEĞİŞKENLERE İLİŞKİN BULGULARA YÖNELİK YORUMLAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin medya araçlarını takip düzeylerinin ortaya çıkarılmasına yönelik olarak TV izleme süreleri, bilgisayar takip süreleri, günlük gazete ve radyo takip durumları incelenmiştir.

Elde edilen bulgulara göre araştırmaya katılan öğrencilerin günlük TV izleme sürelerinin ağırlıklı olarak 1,5-2 saat arası (% 35,2) olduğu tespit edilmiştir. TV izleme süresinde Türkiye ortalamasının 4-5 saat, Uluslararası ortalamanın 2-3 saat olduğu (Komisyon, 2007a: 37-38) belirtilmektedir. Veriler değerlendirildiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin TV izleme oranlarının Türkiye ve Uluslararası TV izleme ortalamalarından çok daha düşük olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuç Aktı (2011), Kıncal (2007), Doğan ve Göker (2012) ile İnan (2010) tarafından yapılan araştırmalar ile örtüşmektedir. Her ne kadar ağırlıklı ortalamaların Türkiye ortalamasından düşük olduğu görülse de 2 saatten fazla TV izleyen öğrencilerin % 43,4 düzeyinde olması da düşündürücüdür. Araştırmada elde edilen bu sonuç ise Kartal (2007), Aksaçoğlu ve Yılmaz (2007), İspir ve İspir (2008), Bütün (2010), Ünlü (2010), Doğan ve Taşköprülü (2008), Genç ve Güner (2010), Ankaralığıl (2009) ve Taylan (2011) tarafından yapılan araştırmaların bulgularını desteklemektedir. Araştırmada elde edilen bulgular ortalama TV izleme süresini 1 saat olarak bulan İnan ve Bayındır (2009) 'ın araştırmasıyla farklılık göstermektedir. Bu durumun ortaya çıkmasında öğrencilerin TV izlemelerinin veli denetiminde olması (Tablo 15) ve öğrencilerin SBS sınavına hazırlık döneminde olmaları gibi nedenlerin etkili olabileceği düşünülmektedir. Bütün (2010) tarafından yapılan araştırmada görüşme yapılan öğretmenler, öğrencilerin ve hatta velilerin TV izleme süreleri üzerinde SBS'nin,

medya okuryazarlığı dersine oranla daha etkili olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir.

Ortalama TV izleme sürelerinin cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde (Tablo 15) erkek öğrencilerin, kız öğrencilerden daha uzun süre TV izledikleri görülmektedir. Elde edilen bu sonuç Doğan ve Göker (2012) ile Taylan (2011) tarafından yapılan araştırmalarla benzerlik göstermektedir. Doğan ve Göker (2012) 3., 4., 5. ve 6. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında erkek öğrencilerin düzenli TV izleme düzeylerinin ve TV izleme sürelerinin kız öğrencilere oranla daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Taylan (2011) ise Konya İl Merkezindeki 8 ortaöğretim kurumunda yaptığı araştırmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha fazla TV izlediklerini tespit etmiştir. Her ne kadar örneklem grupları farklı olsa da bu iki araştırmada elde edilen sonuçlar araştırma bulgularımızı destekler niteliktedir. Ancak elde edilen bu sonuçlar İnan (2010), Erjem ve Çağlayandereli (2006) ile Aral ve diğerleri (2011) tarafından yapılan araştırmalarla farklılık göstermektedir. İnan (2010) tarafından öğretmen adayları üzerinde yapılan araştırmada bayan öğretmen adaylarının, erkek öğretmen adaylarından daha fazla TV izledikleri tespit edilirken, Erjem ve Çağlayandereli (2006) ile Aral ve diğerleri (2011) tarafından yapılan araştırmalarda TV izleme davranışında cinsiyet faktörünün önemli bir farklılaşmaya sebep olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bilgisayarda geçirdikleri vakitle ilgili bulguların yer aldığı Tablo 15'te öğrencilerin % 32,1'inin bir saat ile bir buçuk saat arasında bilgisayarda vakit geçirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin % 19,8'i bilgisayarı hiç kullanmamakta, % 48,1' i bilgisayarı iki saate kadar kullanmakta, % 32,1'i ise günde iki saatten fazla bilgisayar karşısında vakit geçirmektedir. Ankaralığıl (2009) tarafından 6. ve 7. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada öğrencilerin bilgisayarda geçirdikleri süre bir saat olarak tespit edilmiştir. Bütün (2010) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin günlük bilgisayar kullanımlarının iki saati aşmadığı görülmektedir. Bu üç araştırmada elde edilen verilerin birbirini desteklemekte olduğu görülmektedir. Aktı (2011) tarafından sekizinci sınıf öğrencileri arasında yapılan araştırma sonucunda

öğrencilerin bilgisayarda günlük bir saatten az süre geçirdikleri görülmüştür. Sözü geçen bu araştırma diğer araştırmalarla farklılık göstermektedir.

Günümüzde olumlu ve olumsuz birçok etkisinin olduğu bilinen TV ve internetin zararlı etkilerine karşı, çocukların ve gençlerin bu medya araçlarını kullanma alışkanlıklarının kontrol edilmesi gerekmektedir (Büyükbaykal, 2007: 35). Araştırmada öğrencilerin TV ve bilgisayar kullanımlarının velileri tarafından denetlenip denetlenmediğine ilişkin sorulan soruya verilen cevaplara bakıldığında (Tablo 15), TV ve bilgisayar kullanımlarının veli tarafından denetimlerinin benzer düzeyde yapıldığı ve bu oranın % 70'ler civarında olduğu görülmüştür. Bütün (2010) tarafından yapılan araştırmada da velilerin öğrencilerin TV izleme sürelerini ve bilgisayar kullanımlarını denetledikleri sonucu çıkmıştır. Bu araştırmada elde edilen bulgular Bütün'ün (2010) araştırmasını destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin öncelikli olarak tercih ettikleri TV programları incelendiğinde Öyle Bir Geçer Zaman Ki, Adını Feriha Koydum, Survivor, Muhteşem Yüzyıl ve Kurtlar Vadisi Pusu programlarının takip edildiği görülmüştür. Bu programların tercih edilmesinde izleyiciye heyecan, macera, sürükleyicilik, eğlence gibi unsurların yoğun şekilde sunuluyor olmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Tercih edilen programlar cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde kız öğrencilerin magazinelle değer taşıyan dizilere öncelik verdikleri görülmektedir. Bu sonuç kız öğrencilerin sosyalleşme sürecinde popüler kültürün etkisinde kalarak magazin dünyasının büyüsüne kapılma tehlikesini beraberinde getirmektedir (Kaya ve Tuna, 2008: 179). Nitekim kız öğrenciler izledikleri magazinelle değer taşıyan dizilerde rol alan oyuncularını idol olarak görmekte (Tablo 17) ve gazetelerde öncelikli olarak magazin sayfalarını takip etmektedirler (Tablo 19).

Erkek öğrencilerin takip ettikleri programlar incelendiğinde daha çok şiddet içerikli dizilere ilgi gösterildiği görülmektedir. Erkek öğrencilerin tercih listesinin ilk sırasında "Kurtlar Vadisi" dizisi yer almaktadır. Kurtlar Vadisi dizisi 2003 yılında Show TV ekranlarında seyirciyle buluşan ve yaklaşık on yıldır farklı kanallarda yerini alan bir dizidir (Yalçın, 2012: 98). Kaya ve Tuna (2008)

tarafından yapılan benzer bir araştırmada, E. B. Kodlu erkek öğrencinin Kurtlar Vadisi dizi ile ilgili yorumu şu şekildedir:

“Kurtlar Vadisi’ni izliyorum. Hem silahlı, çatışmalı, aksiyonlu, kavgalı olduğu için, hem de hoşuma gittiği için izliyorum. Beğendiğim kişiler Polat Alemdar ve Memati. Memati’nin acımasızlığını, Polat Alemdar’ın da üstünlüğünü, kimsenin ona bir şey yapamamasını beğeniyorum.”

Adı geçen bu dizide “Polat Alemdar” karakteri oldukça popülerdir ve araştırmaya katılan öğrencilerce idol olarak görölmektedir (Tablo 17). Ortaokul öğrencilerinin bu tür bir diziyi izlemesi ve şiddetle iç içe bir karakteri idol olarak görmeleri sosyalleşme sürecinde ortaya çıkaracağı sorunlar açısından düşündürücüdür.

Araştırmanın bu bölümünde erkek öğrenciler beklentinin aksine spor içerikli yayınları öncelikli TV programları arasında göstermemişlerdir. Bu sonucun ortaya çıkmasında spor içerikli yayınların şifreli kanallarda bulunmasının etkili olduğu düşünölmektedir. Zira erkek öğrencilerin spora ve özellikle futbola olan ilgileri gazetelerde spor sayfalarını takip ettiklerini belirttikleri (Tablo 19) ve idol olarak öncelikli olarak futbolcuları gösterdikleri (Tablo 17) ölçek bölümlerinde ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak TV programları seçiminde kız ve erkek öğrencilerin dizi ve güce dayalı yarışmaları tercih ederken, eğitici yönü ağır basan belgesel, haber ve bilgi yarışmalarının oranlarının düşük olması öğrencilerin TV’yi eğlence amacıyla kullandıklarını düşündürmektedir. Elde edilen bu sonuçlar Doğan ve Taşköprölü (2008) ile Genç ve Güner (2010) tarafından yapılan araştırmalar ile benzerlik göstermektedir.

Öğrencilerin medyada idol olarak gördükleri kişi ya da kişileri belirtmelerinin istendiği kişisel bilgiler bölümünde (Soru 9, Tablo 17) kız öğrenciler takip ettikleri dizilerin ana karakterleri olan Meryem UZERLİ, Hazal KAYA, Çağatay ULUSOY ve Beren SAAT’i idol olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Bu noktada öğrenciler tarafından örnek alınan kişilerin dizilerdeki rolleriyle ilgili incelemelerde bulunmak faydalı olacaktır. “Muhteşem Yüzyıl” dizisinde Hürrem Sultan karakterini canlandıran Meryem UZERLİ dizide,

zekâsını ve güzelliğini kullanarak iktidarı ele geçirmek üzere entrikalar üreten birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. “Aşk-ı Memnu” dizisinde Bihter karakterini canlandıran Beren SAAT ise güzelliği sayesinde zengin ve yakışıklı bir erkekle evlenen ve eşini, eşinin yeğeni ile aldatan bir karakterdir. Aşk-Memnu dizisinden sonra “Fatmagül’ün Suçu Ne?” dizisinde de rol alan Beren SAAT uzun süre dizideki tecavüz sahneleriyle gündeme gelmiştir. “Adını Feriha Koydum” dizisinde Feriha karakterini canlandıran Hazal KAYA ise her ne kadar kötü profil çizmiyor olsa da ailesinden utanan, zengin gençlerle ilişki yaşayan ve Türk aile yapısına uygun olmayan özellikler gösteren bir karakterdir. Cinsiyeti farklı olmasına rağmen kız öğrencilerce en çok tercih edilen ikinci isim olan Çağatay ULUSOY, aynı dizide Emir karakteriyle izleyicilerin karşısına çıkmaktadır. Emir karakteri dizide, zenginliği ve yakışıklılığı ile genç kızların ilgisini toplayan popüler bir karakter olarak lanse edilmektedir. Öğrencilerin idol olarak gördükleri bu kişiler, öğrencilerin karşısına dizilerin haricinde magazin programlarında da çıkmaktadırlar. Bu programlarda idollerinin gece hayatı yaşadıklarını gören, zaman zaman zararlı alışkanlıklarını öğrenen gençlerin bu görüntülerden etkilenmemeleri neredeyse imkânsızdır. Kız öğrenciler tarafından tercih edilen dizilerdeki genel yaşam tarzının üst sınıf aileleri temsil ettiği, bu ailelerin yaşam tarzlarının da tüketim kültürü çerçevesinde idealleştirildiği ortadadır.

Öğrencilerin medyada idol olarak gördükleri kişi ya da kişileri belirtmelerinin istendiği kişisel bilgiler bölümünde (Soru 9, Tablo17) erkek öğrenciler Cristiano Ronaldo, Lionel Messi ve Necati ŞAŞMAZ’ı (Polat ALEMDAR) idol olarak görmektedirler. Cristiano Ronaldo ve Lionel Messi’nin idol olarak belirlenmesinde erkek öğrencilerin futbola olan ilgilerinin etkisi büyüktür. Öğrencilerin dünyanın en iyi iki futbolcusunu örnek almaları sportif anlamda gelişimleri için muhakkak ki önemlidir. Ancak bu seçimlerde toplumumuzda son zamanlarda futbolun kolay para kazanma yollarından birisi olarak görülmesinin de etkisinin olabileceği düşünülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin idol olarak gördükleri diğer bir isim “Kurtlar Vadisi” dizisinde Polat Alemdar karakterini canlandıran Necati ŞAŞMAZ’dır. Polat Alemdar karakteri “Kurtlar Vadisi” dizisinde iyi bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Polat Alemdar, dizide; vatansever, dürüst, büyüklerine karşı saygılı, aile değerlerine

bağlı bir karakterdir. Ancak bunun yanında Polat Alemdar karakteri kavga eden, silah kullanan, adam öldüren, sigara içen, alkol kullanabilen bir karakterdir. Her ne kadar devlet tarafından desteklenerek bir takım mafya ile mücadele içinde olsa da, kendisinde bir mafyadır. Bunun yanında öğrenciler tarafından idol olarak görülen “Polat Alemdar” karakterinin yaptıkları karşısında senaryo örgüsü içinde herhangi bir ceza ile karşılaşmamaktadır. Dizide aynı zamanda mafya babaları sevecen, güçlü, mert, cömert ve adil karakterler olarak tanıtılmaktadır (Yalçın, 2012: 98, 99, 101). Bu noktadan bakınca araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin gözünde yeni bir “iyi mafya” profili olduğu görülmektedir. Çocuklar ve gençler tarafından günün önemli bir kısmının TV karşısında geçirildiği düşünüldüğünde, ekrandan yansıyan doğruların doğru, yanlışların yanlış kabul edilmesi ve bireylerin dünyayı TV’den edinilen bakış açısına göre değerlendirmeleri kaçınılmazdır. Bu durum “Kurtlar Vadisi” dizisi özelinde düşünüldüğünde Erjem ve Çağlayandereli (2006), Şeylan (2008) ve Yalçın (2012) tarafından yapılan çalışmalarda da ortaya koyulduğu gibi toplum içindeki yasadışı mafya kavramının topluma olumlu değerlerin verilmesi adına meşrulaştırıldığı, suç işleyenlerin cezalandırılmadığı ya da suçların yasallaştırıldığı, yasadışı yolların sorun çözmede gerekli olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Türkiye Psikiyatri Derneği yaptığı bir değerlendirmede şu satırlara yer vermiştir (Dağ ve diğerleri, 2005):

...Televizyonun izleyenlere davranış kalıpları oluşturucu etkisi, toplumda bazı davranışların yaygınlaşmasına yol açabilmektedir. Bu durumun, şiddet içeren programların çocukların da televizyon izleyebildiği saatlerde yayımlanmasıyla, çocuklar üzerinde daha da zararlı etkilere yol açacağı kolayca anlaşılabilir. Aynı şekilde, yoğun cinsel ilişki sahneleri içeren programları çocukların izlemesiyle doğacak zarar da tahmin edilebilir. Bu bağlamda, şiddet ve yoğun cinsel ilişki içeren programların, öncelikle çocuklar olmak üzere, izleyiciler üzerinde olumsuz etkileri olduğu kanısındayız.

Öğrenciler adı geçen dizileri ve programları izlerken; bu dizilerin kahramanlarını kendilerine idol olarak belirlerken yalnız değildirler. Bu programları her ne kadar kişilik gelişimi ve ahlak gelişimi için uygun içeriklere sahip olmasalar da ebeveynleri ile birlikte izlemektedirler. Araştırmada elde edilen verilerden velilerin TV izleme ve bilgisayar kullanma sürelerini

denetlerken (Tablo 15), çocukların neyi izlediğini denetlemedikleri anlaşılmaktadır. Görüşme yapılan KÖ1 kodlu öğretmenin ifadeleri bu konu ile yakından ilgilidir. KÖ1 kodlu öğretmen öğrencisi ile arasında geçen görüşmeyi şöyle ifade etmektedir:

KÖ1: ...Öğrencilerimden biri bana “Hocam, neden bu tür dizileri (Aşk Memnu) izlememizi istemiyorsunuz? Biz cinselliği buradan öğreniyoruz.” diyor. Bunu evde ailesiyle beraber izliyor...

Elde edilen veriler ve KÖ1 öğretmenin ifadeleri doğrultusunda özellikle yayın içerikleri ile ilgili olarak velilerin inisiyatif almalarının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Genç ve Güner (2010) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin % 49’u izlediği programı kendisinin seçtiğini, % 35’i ise izlediği programı anne babasının belirlediğini söylemiştir. Aynı araştırmada takip edilen TV programları incelediğinde program içeriğinde şiddet ve müstehcenlik içerikli yayınların olduğu görülmektedir. Her ne kadar program seçiminde çocukların yanında velilerin rehber olması gerektiği düşünülse de velilerde bu konuda yeterince bilinçli değildir. Bu noktada medya okuryazarlığı kavramının önemi bir kez daha öne çıkmakta, öğrencilerin yanında velilerinde medya okuryazarlığı becerilerini kazanmasının gerekliliği görülmektedir.

Sonuç olarak araştırmaya katılan öğrencilerin izledikleri TV programlarından etkilendikleri ve TV dizilerinde rol alan oyuncularını idol olarak belirledikleri görülmektedir. Elde edilen bu sonuç Bütün (2010), Erjem ve Çağlayandereli (2006), Sevim ve Şen (2009) ile Doğan ve Göker (2012) tarafından yapılan araştırmalarda elde edilen bulgularla uyusmaktadır. Bütün (2010) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin izledikleri programlardan duygusal veya ruhsal yönde etkilendikleri, bazı öğrencilerin dizilerde beğendiği kişileri model alma davranışı gösterdikleri görülmüştür. Aynı araştırmada kız öğrencilerin genel olarak ekranda gördükleri karakterlerin saç şeklinden ve tarzlarından etkilendiklerini, erkek öğrencilerin ise daha çok davranış olarak etkilendikleri tespit edilmiştir. Erjem ve Çağlayandereli’nin (2006) lise öğrencileri üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmaya katılan her üç gençten ikisinin (% 72) yerli dizilerdeki dizi kahramanları ya da temel karakterleri modelledikleri tespit

edilmiştir. Sevim ve Şen (2009) tarafından Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-TV ve Sinema Bölümü öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada örneklemin % 87'si çocukların TV'de izledikleri dizilerin karakterlerini model aldıklarını belirtmişlerdir. Doğan ve Göker (2012) tarafından ilkokul öğrencilerinin tematik çocuk kanallarını izleme alışkanlıkları üzerine yapılan araştırmasında da öğrencilerin en fazla izledikleri çizgi filmlerdeki kahramanları örnek aldıkları belirlenmiştir. Bu sonuçlar bireylerin TV dizilerinden ve programlardan etkilenmemeleri için medya okuryazarı olmalarının sağlanması gerektiğini göstermektedir.

Çocuklar TV programlarından modelledikleri kahramanların davranışlarını günlük yaşantılarına ve oyunlarına daha fazla yansıtılabilmektedirler. Bazı programlardaki kahramanların davranışları çocuklardaki saldırganlık dürtülerini harekete geçirerek çocukların güvensiz, kuşkucu, kavgacı ve şiddete eğilimli hale getirmektedir (Ergin ve Köse, 2008: 45). Öğretmenlerle yapılan nitel çalışmada EÖ1 öğretmenin öğrencilerin tenefüslerde Smack Down programından etkilenerek birbirlerine zarar verdiklerini, KÖ1 öğretmenin öğrencilerinin kendisine cinselliği dizilerden öğrendiklerini belirtmesi ve Kurtlar Vadisi dizisinin yayımlandığı günün bir sonrasında nöbetlerde problemler yaşadıklarını belirtmesi benzer sonuçlar alındığını göstermektedir. Taylan (2011) tarafından araştırmada Kurtlar Vadisi Pusu dizisini izlemenin dünyanın acımasız ve tehlikelilerle dolu olduğu algısı üzerinde etkili olduğu ve öğrencilerin sorunların çözümünde şiddeti en önemli araç olarak gördükleri tespit edilmiştir. Çetinkaya (2008) tarafından yapılan araştırmada görüşme yapılan öğretmenlerden biri kendi çocuğuyla ilgili olarak *“Çocuğum Örimcek Adam ya da Ninja Kaplumbağalar gibi çizgi filmleri izledikten sonra onlara özenerek kanepeden kanepeye uçmaya çalışıyor, oradan oraya zıplıyor, eline aldığı bir şeyleri kılıç yapıp saldırıyor.”* demektedir. Yine aynı araştırmada başka bir öğretmen, çocukların dizilerde ya da filmlerde kötünün cezasını hiçbir zaman polisin ya da adaletin vermediğini, kabadayılıkla işlerin çözüldüğünü gördükten sonra; *“Ben işimi devlete bırakmam, kendim çözerim.”* gibi ifadeler kullandıklarını belirtmektedir. Bütün (2010) araştırmasının sonunda öğrencilerin izledikleri TV programlarından fiziksel ve duygusal anlamda etkilendiklerini belirlemiştir. Dağ ve diğerleri'nin (2005) çalışmasının

sonuçlarında, aşırı şiddet içeren TV programlarının izlenmesinin saldırganlığı artırdığı; TV’de yer verilen ölçsüz şiddet içeriği ile müstehcenlik ve mahremiyet ihlallerinin, başta topluma uyumlu bir kişilik geliştirme sürecinde olan çocuk ve gençler olmak üzere tüm toplum bireylerinin ruh sağlığını son derece olumsuz bir biçimde etkilediği vurgulanmıştır. Bu nedenle toplumsal bozulmanın önüne geçebilmek ve okuldaki disiplin sorunlarının en aza indirilebilmesi adına medya okuryazarlığı dersine gerek duyulmaktadır.

Araştırmaya yazılı medya araçlarından gazeteyi takibi açısından bakıldığında (Soru 11; Tablo 18) öğrencilerin düzenli gazete takip oranlarının %21,7 düzeyinde olduğu görülmektedir. Odabaş (2008) Türkiye’de düzenli gazete takip oranının % 25 olduğunu belirtmektedir. Bu düzeye göre araştırmaya katılan öğrencilerin oranı Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Kıncal (2008) ve İnan (2010) tarafından öğretmen adayları üzerinde yapılan araştırmalarda bu oran % 40, Ankaralığıl (2009) tarafından yapılan araştırmada % 30,8 ve Bacaksız (2010) tarafından yapılan araştırmada bu oran % 28,2 seviyelerinde çıkmıştır. Böylece araştırmadaki bulgular ile Kıncal (2008), İnan (2010), Ankaralığıl (2009) ve Bacaksız (2010)’ın araştırmaları arasında farklılıklar gözlemlenmektedir. Araştırmada böyle bir sonucun çıkmasında TV ve internet kullanımının öğrenciler arasında yaygın olmasının ve günlük gelişmelerin bu medya araçları sayesinde takip edilmesinin etkisi şüphesiz ki çok büyüktür. Ancak okuma alışkanlığının kazanılması adına çocukluk/ilköğretim döneminin ne derece önemli olduğu göz önünde bulundurulduğunda araştırmada elde edilen sonucun ne derece vahim olduğu daha net görülebilecektir.

Öğrencilerin günlük bir gazeteyi okumak için ayırdıkları süreler incelendiğinde öğrencilerin % 50,3’ünün gazete okumaya 10 dakika ve altında süre ayırdıkları, gazete okumaya yarım saatten fazla ayıran öğrencilerin oranının % 10,8 olduğu tespit edilmiştir. Bacaksız (2010) tarafından yapılan araştırmada günlük bir gazeteyi okuma sürelerine öğrencilerin % 60,2’si bir saat, % 33,3’ü ise yarım saat yanıtını vermişlerdir. Bacaksız (2010) ortalama gazete okuma süresini ise 40 dakika olarak tespit etmiştir. Bu açıdan bakıldığında iki araştırma arasında farklılık gözlemlenmektedir. Bu durumun oluşmasında gün içinde zamanın büyük bir kısmının TV ve bilgisayar başında geçirilmesinin (Tablo 15) ve bu süreler göz

önünde bulundurularak gazeteye ve özellikle okuma eylemine gerekli önemin verilmemesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Zira Büyükbaykal (2007) yaptığı çalışmada TV'nin okumayı etkilediğini, yayın çeşitliliğın çocukları TV'ye bağladığını ve TV'de ki görselliğın çocukları daha fazla etkilediğini belirtmiştir. Adı geöen araştırmada böylece çocukların her geöen sene daha fazla TV izleyip, daha az kitap okudukları vurgulanmıştır.

Yapılan araştırmada öğrencilere “Gazetede genelde hangi sayfaları okuyorsunuz?” sorusu yöneltilmiş, gazetede öncelikli olarak okunan sayfalar cinsiyet değışkenine göre Tablo 20’de incelenmiştir. Elde edilen verilere göre kız öğrencilerin magazin sayfalarını, erkek öğrencilerin spor sayfalarını takip ettikleri görülmüştür. Elde edilen veriler Bacaksız (2010) tarafından yapılan ve öğrencilerin en fazla takip ettikleri sayfaların spor (% 27,3) ve magazin (% 6,2) sayfaları olarak tespit edildiğı araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir.

Araştırmada gazetelerin haber sayfalarının okunma oranlarının cinsiyet değışkeni açısından incelenmesi sonucunda kız öğrencilerin (% 19,8), erkek öğrencilere (% 12,1) oranla günlük olaylarla daha yakından ilgili oldukları tespit edilmiştir. Medya araçlarından biri olan derginin öğrencilerce takip düzeyi incelendiğinde (Soru 14, Tablo 20) öğrencilerin % 39,4’ünün dergi takip ettiğı, %60,6’sının dergi takip etmediğı belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuç Bacaksız (2010) tarafından yapılan ve araştırmaya katılan öğrencilerin % 44,7’sinin herhangi bir dergiyi takip ettiğı, % 55,3’ünün ise herhangi bir dergiyi takip etmediğinin tespit edildiğı araştırma bulgularını desteklemektedir. Ankaralıgil (2009) tarafından 6. ve 7. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada öğrencilerin dergi takip etme oranı % 85,1 seviyelerinde çıkmış, böylece araştırmada elde edilen bulgular ile sözü geöen bu araştırma arasında farklılıklar gözlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin radyo takip durumlarının incelendiğı Tablo 20’de görüldüğü gibi öğrencilerin % 89,3’ü radyo programlarını takip etmediklerini belirtmektedirler. Araştırmada ulaşılan bu sonucu araştırmada elde edilen nitel bulgular da desteklemektedir. Araştırmanın nitel kısmında öğretmenlerin % 66,7’si, öğrencilerin radyo dinlemediklerini belirtmişlerdir.

Literatürde bu sonuçla örtüşen başka araştırma sonuçları da bulunmaktadır. Örneğin; İnan (2010) tarafından öğretmen adayları üzerinde yapılan araştırmada, öğretmen adaylarının yarıdan fazlası (% 50,9) hiç radyo dinlemediğini belirtmiştir. Her ne kadar araştırma grubunun gelişim düzeyleri farklı olsa da bu araştırma sonuçları birbirini destekler niteliktedir.

Medyanın çocuklar üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu bilinen bir gerçektir (Elma vd., 2009a: 88). Gelişen teknoloji ile birlikte insanlar serbest zamanlarını kitap, dergi gibi araçların yerine TV, internet, cep telefonu ve MP3/MP4 çalar gibi teknolojik araçlarla değerlendirmeye başlamışlardır. Bu teknolojik araçlarının olumlu etkilerinin yanında birçok yaşamsal sorunu da beraberinde getirdiği tartışılmaktadır (Yeşil ve Korkmaz, 2008: 57). Araştırmamızda öğrencilerin serbest zaman değerlendirme aracı olarak da kullanılan medya araçlarına sahiplikleri irdelenmiştir (Tablo 21).

Araştırmada, 178'i kız ve 211'i erkek öğrenci olmak üzere toplamda 389 öğrencinin (% 49,3) TV'sinin olduğunu belirlenmiştir. TV her ne kadar modası geçmiş gibi görünse de evlerimizde başköşede yer almakta bu araştırmada da elde edildiği gibi çocukların ve gençlerin yatak odalarına kadar girmiş durumdadır. TV hem göze hem de kulağa hitap etmesi dolayısıyla en etkili kitle iletişim aracı olarak kabul edilmektedir (Aktı, 2011: 24). Bu açıdan bakıldığında çocukların ve gençlerin çalışma ve yatak odalarına kadar giren TV'nin bu kişileri etkilemesi kaçınılmazdır. Yapılan araştırmalar TV'nin çocukların duyarsızlaşmasına, şiddet içeren saldırgan davranışlarda bulunmalarına, yoğunlaşma sorunları yaşamalarına, sağlıksız beslenme alışkanlıkları edinmelerine, dünya ile ilgili gerçek dışı düşüncelere sahip olmalarına, bilinçsiz bir tüketici olmalarına, yanlış kişileri örnek almalarına, hayal güçlerinin, okuma ve yazma becerilerinin zayıflamasına neden olabildiğini göstermektedir (Yeşil ve Korkmaz, 2008: 58). Yatak odalarına kadar giren TV'nin ebeveynlerin denetiminden ve kontrolünden çıkması, ebeveynlerin çocuklarının ne izlediğini ve ne kadar süre izlediğini takip edememesi bu olumsuzluklarla karşılaşma ihtimalini arttıracaktır. Bütün bunların yanında aile bireyleri aynı evde farklı odalarda belki de günlerce birbirleriyle görüşmeden, paylaşımında bulunmadan yaşayacaklardır.

Öğrencilerin bilgisayar sahiplikleri incelendiğinde karşılaşılan oranının TV sahipliklerinin de üzerinde olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan 195'i kız ve 266'sı erkek olmak üzere toplamda 461 öğrenci (% 56,9) bilgisayarlarının olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin evlerinde internet bağlantısı imkânını gösteren Tablo 21'de öğrencilerin % 66,9'unun evlerinde internet bağlantısı olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuç Bacaksız (2010) ve Ankaralıgil (2009) tarafından yapılan araştırmalar ile benzer özellik göstermektedir. Bacaksız (2010) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin %57,5'inin evinde internet bağlantısı olduğu tespit edilmiştir. Bilgisayar özellikle internet kullanımı ile denetimi en zor medya aracı olarak görülmektedir. Teknolojik gelişmeleri çocukların ve gençlerin ebeveynlere oranla daha yakından takip ettikleri ve hatta çocuk ve gençlerin karşısında ebeveynlerin teknolojik yönden cahil oldukları düşünüldüğünde durumun ne derece vahim olduğu ortadadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cep telefonu sahiplikleri incelendiğinde kız öğrencilerin 166'sının, erkek öğrencilerin 204'ünün toplamda 370 öğrencinin (% 45,7) kendilerine ait cep telefonlarının olduğu görülmektedir. Günümüzde cep telefonlarını özellikle gençler açısından sadece haberleşme amacıyla kullanılan bir araç olarak görmek doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Zira teknolojinin gelişmesiyle cep telefonları haberleşmeyi sağlamanın yanında radyo dinlenilebilen, fotoğraf çekebilen, video oynatabilen, internete girebilen bir araç olarak neredeyse bütün kitle iletişim araçlarını kapsar hale gelmiştir. Bu noktada internet kullanımındaki denetimsizliğin cep telefonları içinde geçerli olduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır.

Medya araçları arasında en az sahiplik MP3/MP4 için belirtilmiştir. 137 kız ve 122 erkek öğrenci olmak üzere toplamda 259 öğrenci (% 32) kendilerine ait MP3/MP4 olduğunu belirtmişlerdir. Şüphesiz bu sonucun ortaya çıkmasında gelişen teknoloji ile cep telefonlarının bu işlevi görüyor olması etkilidir.

4.2. ÖĞRENCİLERİN MEDYA OKURYAZARLIĞI YETERLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULARA YÖNELİK YORUMLAR

Araştırmaya katılan öğrencilere uygulanan nicel ölçme aracından elde edilen veriler değerlendirildiğinde “Medyaya Eleştirel Bakış” boyutunda yer alan “İnternet sadece eğlence amaçlı kullanılan bir kitle iletişim aracıdır.” ifadesine öğrencilerin çok az katılıyor düzeyinde fikir belirttikleri görülmüştür. Sadriu (2009) tarafından yapılan araştırmada ise öğrencilerin yaklaşık % 58’i internetin eğlence amaçlı kullanılan bir kitle iletişim aracı olduğunu belirtmişlerdir. Elde edilen bu sonuçlar farklılık göstermektedir.

Öğrenciler; medyada yer alan şiddet içerikli yayınların, medya takipçilerinde şiddetin içselleştirilmesine neden olmadığını düşünmektedirler. Ancak bu sonuç araştırmanın “Medya Ürünü Oluşturma Aracı” ile elde edilen verileriyle ve Kartal (2007), Ayrancı ve diğerleri (2004), Deveci ve diğerleri (2008) ile Küçük (2006) tarafından yapılan çalışmalarla çelişmektedir. Araştırmanın öğrencilerin medya ürünü oluşturma yeterliklerinin değerlendirildiği nitel kısmında “Eleştirel Bakış” isimli görsel hakkında araştırmaya katılan öğrencilerin % 50’si medyanın şiddete ve saldırganlığa yönlendirici etkisini işleyen haberler üretmişlerdir. Kartal (2007) tarafından yapılan araştırmada elde edilen veriler dizilerdeki şiddet içerikli mesajların çocuklar ve gençler üzerinde sorun yaratabilecek düzeyde etkili olduğu sonucuna varmıştır. Ayrancı ve diğerleri (2004) ise yaptıkları araştırmada özel TV’lerdeki genel şiddet oranını oldukça yüksek bulmuş (% 33,1), Deveci ve diğerleri (2008) tarafından yapılan araştırmada da ulaşıldığı gibi TV yayınlarında yaygın biçimde yer alan şiddet içerikli görüntülerin çocuklar ve gençleri etkilediği tespit edilmiştir. Karaboğa (2007), yüksek lisans çalışmasında özel TV kanallarının ana haber bültenlerindeki şiddet olgusunu incelemiştir. Sözü geçen araştırmada özellikle akşam saatlerinde değişik yaş gruplarındaki çok sayıda insanın takip ettiği ana haber bültenlerinde yer alan 479 haberin % 54,7’ sinin şiddet içerdiği tespit etmiştir. Bunun yanında Küçük (2006), yüksek lisans tezinde çocukları şiddete davet eden, düşmanları küle çeviren CD oyunları ve geniş finans destekleriyle hazırlanmış filmlerde yer alan acımasız, hoşgörüsüz kahramanlarıyla medyanın insanlara olumsuz tipler ve

örnekler sunduğunu belirtmektedir. Görüldüğü gibi çizgi filmlerde, haberlerde, dizilerde, filmlerde yer alan cinayet, saldırı, savaş, tecavüz görüntüleri şiddetin sıradanlaşması problemini ortaya çıkarmaktadır (Kuruoğlu, 2010; Büyükbaykal, 2007). Öğrencilerin verdikleri yanıtlar göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin medyanın saldırganlığa ve şiddete yönlendirici etkisi konusunda yeterli bilince sahip olmadıkları ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan öğrenciler medya mesajlarının, medya çalışanları tarafından yaratıcı bir dil ile hikâyeleştirilerek kurgulandığına biraz katılıyorum düzeyinde katıldıklarını belirtmişlerdir. Elde edilen bu sonuç Sadriu (2009) tarafından yapılan araştırmada elde edilen bulguları desteklemektedir. Bu sonuçtan anlaşıldığı üzere öğrenciler medyanın yapısı hakkında yeteri kadar bilgiye sahip değildir.

Postman (1995: 14), elektronik medyanın gelişimine bağlı olarak özellikle TV yayınlarının ve internetin, çocukların ve yetişkinlerin dünyalarını bir birbirine yaklaştırarak iç içe geçirdiğini ve aradaki sınırın belirsizleştiğini söylemektedir. Bu durum çocuklarda var olan doğal merakı gidermekte ve yetişkinlerle çocuklar arasındaki eğitim ilişkilerinin ve iletişimin ortadan kalkmasına neden olmaktadır. TV'nin ve internetin aile bireyleri arasındaki iletişime etkisinin incelendiği araştırmamızda ortaokul öğrencileri, TV yayınlarının ve internetin aile bireyleri arasındaki iletişimi etkilemediğini düşünmektedirler. Araştırmanın medya ürünü oluşturabilme yeterliklerinin değerlendirildiği nitel kısmında medya okuryazarlığı dersini seçmeli olarak alan E7 kodlu öğrencinin üretmiş olduğu haber, ortaya çıkan bu sonuçla çelişmektedir. E7 haberinde *“Türkiye’de hemen hemen her evde bulunan televizyon iletişimi bozmakta. Her evde genellikle olumsuz nedenlere yol açmakta. Ve bu nedenle aile içinde olumsuzluklar oluyor.”* demektedir. E7 kodlu öğrencinin yazdığı haberin yanında Küçük (2006) ve Sadriu (2009) tarafından yapılan araştırmalarda elde edilen bulgularla da farklılıklar göstermektedir. Küçük (2006), TV'nin ailelerin serbest zamanlarını çalarak aile bağlarını güçlendirecek paylaşımları engellediğini ve aile içi iletişimin azalmasına sebep olmakla beraber aile içi tartışmaları da artırdığını tespit etmiştir. Sadriu (2009) tarafından yapılan araştırmada ise öğrencilerin yaklaşık % 48'i TV'nin aile içi iletişimi olumsuz etkilediğini düşündüklerini belirtmişlerdir.

Küçük (2006) TV yayınlarında geleneksel evlilik kavramı yerine birlikte yaşama, birden fazla kişi ile birlikte olma, evlilik öncesi ilişki gibi kavramların özendirildiğini ve bu yayınların gençlerin ahlaki ve manevi değerleri üzerinde olumsuz etki yaparak gençlerin bu alanlara yönlendirildiğini belirtmektedir. Karlı (2006), tarafından Erzurum'da yaşayan vatandaşlarla ve Yağbasan ve Çiçek (2009) tarafından Erzincan'da yaşayan vatandaşlarla yapılan görüşmelerde de TV'de ki evlilik programlarının geleneksel evliliği yansıtmadığı belirlenmiştir. Ancak araştırmaya katılan öğrenciler televizyon programlarının insanların evlenme biçimini etkilediğini düşünmemektedirler. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde öğrencilerin TV yayınlarının insanların evlenme biçimleri üzerindeki etkileri hususunda yeterince bilinçli olmadıkları düşünülebilir.

Medya araçları ve özellikle TV günümüz toplumunun en öncelikli politik bilgi kaynaklarıdır. Bu kaynaklar siyasiler ve etkin güçler tarafından zaman zaman kullanılmaktadır. Politik amaçlarla yapılabilecek medya manipülasyonlarına karşı bireylerin kendilerini koruyabilmeleri adına medya okuryazarı olmaları gerekmektedir. Bu şekilde ülke yönetiminde güç tamamıyla halkın elinde olacak ve demokratik bir toplum inşa edilmiş olacaktır (Altun, 2011b: 87). Bu bağlamda araştırmaya katılan öğrencilere ülke yönetiminin belirlenmesine ilişkin seçimlerde medyanın etkisinin ne düzeyde olduğu sorulmuştur. Araştırmaya katılan öğrenciler, ülke yönetiminin belirlenmesine dair seçimlerde medyanın etkili olmadığını belirtmişlerdir. Elde edilen bu sonuç Kartal (2007) ile Yağbasan ve Namaz (2009) tarafından yapılan araştırmaların sonuçlarıyla çelişmektedir. Kartal (2007) tarafından 10. sınıf öğrencileri üzerinde yürütülen araştırma sonucunda da öğrencilerin yaşamlarını yönlendiren seçimlerde karşılaşılan medya formlarının tercihlerde etkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Yağbasan ve Namaz (2009) tarafından 29 Mart 2009 seçim sürecinin TV kanallarında yapılan haberler açısından incelendiği araştırmada ise TV kanallarının kendine yakın görüşe sahip partilerle ilgili olumlu haberlere, uzak görüşe sahip partilerle ilgili olumsuz haberlere yer vererek seçim sürecinde siyasal güç olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Elde edilen veriler ışığında araştırmaya katılan öğrencilerin medyanın siyasal alandaki gücü ve seçimlerdeki yönlendirici etkisi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları anlaşılmaktadır.

TV yayınlarının aile içi ilişkilere etkisinin incelendiği çalışmalarda çocukların ve gençlerin program içeriklerinde veya reklamlarda sunulan anne-baba tipini ideal olarak değerlendirdikleri görülmektedir. TV tarafından bireylerin bilinçaltına gönderilen mesajlar bu ideal anne-baba tipinin dışında kalan anne-babaların yeteri kadar iyi anne-baba olmadıklarını, suçlu anne-baba olduklarını düşündürmektedir. Dolayısıyla TV yayınlarındaki anne-baba davranışlarının dışında yapılan hareketler ebeveynler ile çocuklar arasında ciddi kutuplaşmalara neden olabilmektedir. Bunun yanında ebeveynlerin çocuklarını çizgi film ve dizilerdeki karakterlerle karşılaştırmaları sorunu çift yönlü hale getirmektedir (Kuruoğlu, 2010). Öğrenciler, TV yayınlarının gençlerin anne-babalarına karşı davranışlarını etkilediğini düşünmektedirler. Bu sonuca paralel olarak Karacoşkun (2002) makalesinde TV dizilerindeki karakterlerin ve bu karakterlerin yaşam tarzlarının sadece çocukları ve gençleri değil, ailedeki diğer bireyleri ve bireyler arasındaki ilişkileri etkilediğini belirtmektedir. Küçük (2006) yüksek lisans tez çalışmasında TV bağımlısı anne-babaların çocuklarıyla daha az ilgilendiklerini, bunun karşısında çocukların TV’de ki karakterlerle anne babalarını kıyaslayarak istediği sonucu bulamayınca hırçınlaştığı ve uyumsuzlaştığını belirtmektedir.

Araştırmaya katılan öğrenciler, TV yayınlarının insanların dünyadaki sorunlara bakış açılarını etkilediğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Araştırmanın öğrencilerin medya ürünü oluşturma yeterliklerinin değerlendirildiği nitel kısımda, “Doğa Bilinci” temalı görsel üzerine yazılan haberler incelendiğinde medyanın dünyadaki sorunların çözümüne yönelik bilgilendirici ve bütünleştirici etkisine vurgu yapılmıştır. Bu açıdan bakıldığında araştırmanın iki farklı bölümünde elde edilen sonuçların birbirini desteklediği görülmektedir. Aynı zamanda Ertürk ve Gül (2006) tarafından yapılan çalışmada çocuklar % 77, denek babalar ise % 58 düzeylerinde haberlerin çocuklara dünya bakışı kazandırdıklarını belirtmişlerdir. Bu açıdan bakıldığında her ne kadar örneklem grubu farklı olsa da her iki çalışmada elde edilen bulgular birbirini destekler niteliktedir.

Araştırma kapsamında öğrencilere reklamların tüketim alışkanlıklarını ne şekilde etkilediğine yönelik soru yöneltilmiştir. Bilindiği üzere reklamlar, üretilen ürünün ya da hizmetin pazarlanmasına ve tanıtılmasına yönelik ticari

faaliyetlerdir. Yapılan araştırmalar reklamların yalnızca yetişkin bireyleri değil, çocukları ve gençleri de etkilemeye yönelik olarak hazırlandıklarını göstermektedir. Reklamlar kısa süreli, hareketli ve renkli hazırlandıkları için özellikle çocukları daha fazla etkilemekte, çocukların dakikalarca ekrandaki görüntüyü takip etmesini sağlamaktadır. Böylece çocukların beyinlerinde tüketme arzusu artmakta ve marka istekleri ön plana çıkmaktadır. Ayrıca reklamlarda verilen mesajlar daha başarılı, daha mutlu, daha erdemli olmak için daha fazla tüketme düşüncesini aşılacaktır (Kuruoğlu, 2010). Araştırmaya katılan öğrenciler de bu bulgulara paralel olarak medyada yer alan reklamlar aracılığıyla insanların tüketim arzularının arttırıldığını ifade etmişlerdir. Yılmaz vd. (2007), değişik eğitim kademelerindeki öğrenciler üzerinde yaptıkları araştırmada örneklemin büyük çoğunluğunun (% 57) reklamlardan etkilenecek gıda maddeleri aldıklarını ve reklamların özellikle genç tüketicileri etkilediğini tespit etmişlerdir. Çaman ve Bosi (2010) ile Büyükbaykal (2007) makalelerinde reklamların toplumların beslenme anlayışında ve beslenme davranışlarında etkin oldukları ifade etmiş, aynı zamanda reklamların yeterli ve dengeli beslenme konusunda özellikle çocukların davranışlarını olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Karagöz (t.y.) tarafından öğrenci velileriyle yapılan görüşmelerde velilerden biri bu durumu şöyle izah etmiştir: “Çocuklarımızın etkilendiği en önemli unsurların başında reklâmlar geliyor. Reklâmlarda gördükleri Fast food türü yiyeceklerin gelişmekte olan çocuklarımızın ilgisini olağanüstü çekmekte olup yalnız beslenmelerine neden olmaktadır.” Arslan (2004a) ise etkili görüntü ve ses efektleriyle reklamları yapılan yüksek kalorili, besin değeri düşük sağlıksız gıdaların çocuklarda tüketme iştahını artırmanın yanında sağlıklı besinlerden uzaklaşmaya neden olduğunu belirtmiştir. Uskun vd. (2005), Isparta ilinde yaptıkları araştırmada ekran karşısında uzun süre pasif-hareketsiz kalan çocukların obezite riskiyle karşı karşıya olduklarını tespit etmişlerdir. Bu anlamda araştırmalarda elde edilen bulguların birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Araştırmada elde edilen veriler incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin reklamların tüketim alışkanlıklarına etkisi hakkında bilgi sahibi oldukları görülmüştür.

“Medyaya Eleştirel Bakış” boyutu bütün olarak dikkate alındığında öğrencilerin bu boyutta yer alan maddelere oldukça katılıyorum düzeyinde katıldıkları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrenciler “Medya Okuryazarlığı Bilgisi” boyutundaki “Medya okuryazarlığı dersi içeriği, öğrencilerin medya okuryazarı olmaları için yeterlidir.” ifadesine biraz katılıyorum düzeyinde katıldıklarını belirtmişlerdir. Elde edilen bu sonuç araştırmada öğretmenlerle yapılan mülakat sonucunda elde edilen verileri desteklemektedir. Öğretmenler medya okuryazarlığı dersinin davranışa dönük etkilerinin artırılması adına ders içeriğinin, etkinliklerle geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Öğrenciler TV yayınlarında akıllı işaretlere dikkat edilmesi gerektiğine oldukça katılıyorum düzeyinde fikir belirtmişlerdir. Elde edilen bu sonuç Sadriu (2009) tarafından yürütülen ve öğrencilerin % 69, 5’inin tamamen katılıyorum düzeyinde fikir belirttikleri araştırma ile Çarbuğa (2010) tarafından ilköğretim öğrencileri üzerinde yapılan ve % 81 oranında akıllı işaretlerin dikkate alındığının belirtildiği araştırma bulgularını desteklemektedir. Elde edilen bu veriler Bütün (2010) ve İnan (2010) tarafından yapılan araştırmalarla farklılıklar göstermektedir. Bütün (2010) yaptığı araştırmada öğrencilerin akıllı işaretleri tanıdığını ancak izledikleri programlarda akıllı işaretleri dikkate almadıklarını tespit edilmiştir. İnan (2010) ise öğretmen adayları üzerinde yürüttüğü araştırmasında öğretmen adaylarının akıllı işaretler sistemini yayın içeriklerinde düşük düzeyde dikkate aldıklarını belirlemiştir. Bu veriler ışığında öğrencilerin kitle iletişim araçları kullanımında akıllı işaretleri önemsedikleri ve akıllı işaretlerin medya okuryazarlığı eğitimini desteklediği görülmektedir. Ancak bu noktada “Akıllı İşaretler” uygulamasının ne derecede gerçeği sergilediği sorusu akla gelmektedir. Çarbuğa (2010) tarafından yapılan araştırmada programların akıllı işaret kodlamalarını yapan sorumlu yapımcılar, rating kaygısı yüzünden bir takım kasıtlı hatalar yapmaktadırlar. Örneğin; gece yarısı yayınlanması gereken, canlı canlı böceklerin yenildiği bir yapım “7 yaş ve üzeri” olarak işaretlenebilmektedir. Bu işarete göre 8 yaşındaki bir çocuk bu programı pekâlâ izleyebilmelidir. Benzer bir sonuca Karagöz’de (t.y.) ulaşmıştır. Karagöz (t.y.) tarafından öğrenci velileri üzerinde yapılan bir araştırmada velilerden biri akıllı işaret kodlamalarına

güvenmediğini şu sözlerle belirtmektedir: “*Akıllı işaretlerinde doğru yerde kullanıldığını düşünmüyorum. Aile işareti oluyor, uygunsuz görüntüler çıkıyor. (7+) işareti oluyor kavga silah... Alkolün çok kullanılmasına da karşıyım. Her Türk ailesi oturup akşama kadar alkol içemez...*” Bu durum RTÜK tarafından yeterli denetlemelerin yapılmadığını ve bazı yayıncıların art niyetli oldukları sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Öğrenciler TV yayınlarının, gençleri zararlı madde kullanımı konusunda bilinçlendirdiğini düşünmektedirler. Karacoşkun (2002: 230) yabancı ve yerli dizilerdeki sahnelerden örnekler verdiği makalesinde dizilerde yer alan karakterlerin bol miktarda içki tüketmelerinin, evlerinde içki köşesi olmasının, evlerine gelenlere öncelikle içki teklif etmelerinin ve misafirlerin bu durumu yadsımamalarının kültürel değerlerimizle bağdaşmadığını vurgulayarak çocukların ve gençlerin içki tüketimi hususunda etkilendiklerine dikkat çekmektedir. Bu iki çalışmada elde edilen veriler birbirini desteklememektedir.

Sosyalleşme toplumun kültürel değerlerinin nesilden nesile aktarılmasını içerir. İnsanın çocukluk evresi bu sürecinin en önemli aşamasıdır. Çocukların sosyalleşmesinde en temel faktörler ise aile, okul ve toplumsal çevre yaşantılarıdır. Bunun yanında kitle iletişim araçları da (özellikle TV) sosyal öğrenme aracılığıyla bireylerin sosyalleşmeleri sürecinde etkin rol oynamaktadır (Ateşoğlu ve Türkkahraman, 2009: 220-222; Kaya ve Tuna, 2008: 60). Ancak kitle iletişim araçlarının sosyalleşme sürecinde bireyleri pasif kıldığı düşünülmektedir. Zira TV çocukları oyun ve arkadaş ortamında olmak, spor yapmak, resim yapmak, sinemaya-tiyatroya gitmek gibi toplumsal faaliyetlerden uzaklaştırarak onların sosyal etkileşimden uzak kalmalarına neden olmakta, bireylerin toplumsal ilişki kurma başarısını olumsuz olarak etkilemektedir (Büyükbaykal, 2007: 37; Arslan, 2004a: 3). Araştırmaya katılan öğrenciler medya karşısında bilinçlenmelerini sağlayan medya okuryazarlığı dersinin, sosyalleşme süreçlerinde aktif olmalarını sağladığını belirtmişlerdir. Elde edilen bu sonuç Sadriu (2009) tarafından yapılan araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Sözü geçen çalışmada öğrencilerin % 75’i medya okuryazarlığının sosyal hayata etkin katılımı sağladığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu noktada medya okuryazarlığının önemi ortaya çıkmaktadır. Medya okuryazarlığı, bireylerin

sosyalleşme sürecinde aktif olmalarını sağlayarak toplumsal kültür aktarımının sağlanmasında önemli bir işlevi yerine getirmektedir (Burn ve Durran, 2007).

Araştırmaya katılan öğrenciler internetin en etkili haber ve bilgi kaynağı olduğunu düşünmektedirler. Elde edilen bu sonuç Sadriu (2009) tarafından yapılan araştırmada elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir.

Yapılan araştırmada öğrenciler, medya okuryazarlığı eğitiminin medya mesajlarına karşı eleştirel bakış açısı geliştirilmesini amaçladığını belirtmişlerdir (Tablo 23). Elde edilen bu veri, Kartal (2007) tarafından yapılan araştırma sonucunda elde edilen “Medya okuryazarlığı eğitimi bireylerin medya mesajları karşısında bilinçlenmesini sağlamaktadır.” bulgusunu destekler niteliktedir.

“Medya Okuryazarlığı Bilgisi” boyutu bütün olarak dikkate alındığında öğrencilerin bu boyutta yer alan maddelere biraz katılıyorum düzeyinde katıldıkları belirlenmiştir.

Öğrenciler medyanın olumlu yanlarına ilişkin değerlendirme boyutunda yer alan “TV izleyicilerin sosyal hayatta pasif kalmalarına neden olmaktadır.” ifadesine biraz katıldıklarını belirtmişlerdir. Araştırma sonucunda elde edilen bu bulgu Sadriu (2009) tarafından yapılan araştırma sonuçları ile farklılık göstermektedir. Sözü geçen araştırmada öğrencilerin % 56’sı TV’nin izleyicileri edilgen kıldığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda Karacoşkun (2002: 231) çocukların sosyalleşmesi ve zihin gelişimlerinde önemli yeri olan masal dinleme ve soru sorma gibi faaliyetlerin yerini alan TV programları ve reklamların çocukların gerçek dünyadan uzaklaştırılması suretiyle zihinlerinde durağanlık ve yetersiz sosyalleşme problemlerini doğurduğunu belirtmektedir. Bu şekilde çocuklar ve gençler sosyalleşmekten ziyade televizyonlaşma sürecini yaşar hale gelmektedirler (Cereci (1992)’den akt. Küçük, 2006: 136).

Araştırmaya katılan öğrenciler medya okuryazarlığı dersinin lisede de verilmesini gerekli görmemektedirler. Bu sonuçtan anlaşılacağı üzere öğrenciler ya konuyla ilgili bütün becerileri kazandıklarından ya da dersin işlevselliğine inanmadıklarından lisede bu dersin verilmesi konusunda az destek sunmuşlardır. Elde edilen bu bulgu Sadriu (2009) tarafından yapılan ve araştırmaya katılan

öğrencilerin % 61'inin dersin lise müfredatlarında yer alması gerektiğini belirttikleri araştırma bulgularıyla farklılık göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrenciler medya okuryazarlığı dersinin, görsel ve işitsel medyanın (internet, TV, vs) kullanımında kısıtlama getirmediğini düşünmektedirler. Medya Okuryazarlığı dersinin amaçlarıyla karşılaştırıldığında öğrenciler tarafından böyle bir sonucun ortaya çıkarılması sevindiricidir.

Öğrenciler; eğitimin, kitle iletişim araçlarıyla desteklenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Elde edilen bu sonuç Sadriu (2009) tarafından yürütülen çalışma ile benzerlik göstermektedir. Sözü geçen çalışmada öğrencilerin % 74'ü kitle iletişim araçlarının eğitimde kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrenciler medyanın insanları bilgilendirdiğini belirtmişlerdir (Tablo 24). Sadriu (2009) tarafından yapılan çalışmada altıncı, yedinci ve sekizinci sınıfların % 85'i aynı şekilde görüş bildirmiştir. Elde edilen bu sonuçlar birbirini destekler niteliktedir.

Medya kanallarının yüksek takip oranlarına ulaşması sayesinde, medya kanalları reklam verenlerden daha yüksek düzeyde kar sağlarlar. Bu nedenle takip oranının artması için daha fazla kişiyi etkileyebilecek program, haber ve görsellere yer verirler. Bu bağlamda araştırmaya katılan öğrencilerde reklamların medyanın en önemli gelir kaynağı olduğunu düşünmektedirler (Tablo 24). Elde edilen bu sonuç Sadriu (2009) tarafından yapılan çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir. Sözü geçen çalışmada örneklemin % 74'ü reklamların önemli bir gelir kaynağı olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrenciler medya okuryazarlığı dersinin, medyada sunulanların sağlıklı olarak değerlendirebilmesine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Elde edilen bu veriler Kartal (2007) tarafından yapılan çalışmada elde edilen bulguları desteklemektedir. Sözü geçen çalışmanın sonucunda medya okuryazarlığı eğitiminin TV dizilerindeki mesajların algılanmasında ve örtük mesajların belirlenmesinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

“Medyanın Olumlu Yanları” boyutu bütün olarak dikkate alındığında öğrencilerin bu boyutta yer alan maddelere oldukça katılıyorum düzeyinde katıldıkları belirlenmiştir.

Medya okuryazarlığı yeterliklerinin cinsiyet değişkenine bağlı olarak istatistikî olarak farklılaşp farklılaşmadığı incelendiğinde “Medyanın Olumlu Yanları” (III. Boyut) boyutunda anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin medyanın olumlu yanlarına ilişkin yeterlikleri, erkek öğrencilerin medyanın olumlu yanlarına ilişkin yeterliklerinden daha üst düzeyde gerçekleşmiştir. Öğrencilerin medyaya eleştirel bakış boyutundaki yeterlikleri ve medya okuryazarlığı bilgisine ilişkin yeterlikleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu, ancak kız öğrencilerle erkek öğrenciler arasında bu iki boyutta anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Aktı (2011) tarafından yapılan araştırmada kız öğrencilerin medya okuryazarlık düzeylerinin erkek öğrencilere oranla daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu ancak bu farklılığın anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlar karşılaştırıldığında bu iki araştırmanın bulgularının birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Medya okuryazarlığı yeterliklerinin medya okuryazarlığı dersini alıp almama durumuna göre ne şekilde farklılaştığı incelendiğinde yalnızca “Medyaya Eleştirel Bakış” (I. Boyut) boyutunda anlamlı düzeyde farklılaşma görülmüştür. Bu boyutta medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin yeterlikleri medya okuryazarlığı almayan öğrencilerin yeterliklerinden istatistiksel olarak daha üst seviyede gerçekleşmiştir. Öğrencilerin medya okuryazarlığı bilgisi yeterlikleri ve medyaya eleştirel bakış yeterlikleri medya okuryazarlığı dersini alıp almama değişkenine göre incelendiğinde medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin, medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilere oranla daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Ancak medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerle, medya okuryazarlığı dersini almayan öğrenciler arasında bu iki boyutta anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür.

Medya okuryazarlığı yeterliklerinin velinin TV denetim durumuna bağlı olarak istatistikî olarak farklılaşp farklılaşmadığı incelendiğinde “Medyaya Eleştirel Bakış” (I. Boyut) boyutunda ve “Medyanın Olumlu Yanları” (III. Boyut) boyutlarında anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Velilerinin TV izlemelerini denetlediği öğrencilerin medyaya eleştirel bakış boyutundaki yeterlikleri ve medyanın olumlu yanlarına ilişkin yeterlikleri, TV izlemeleri

velileri tarafından denetlenmeyen öğrencilere oranla istatistikî olarak daha üst düzeyde gerçekleşmiştir. Öğrencilerin medya okuryazarlığı bilgisine ilişkin yeterlikleri incelendiğinde TV izlemeleri velileri tarafından denetlenen öğrencilerin, TV izlemeleri velilerince denetlenmeyen öğrencilere oranla daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu, bu boyutta anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir.

Medya okuryazarlığı yeterliklerinin dersi alıp almama durumuna ve veli denetim durumuna bağlı olarak değişimleri incelendiğinde veli denetiminin dersten daha etkili olduğunu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Medya okuryazarlığı yeterliklerinin öğrencilerin sınıflarına göre ne şekilde farklılaştığı incelendiğinde yalnızca “Medyanın Olumlu Yanları” (III. Boyut) boyutunda anlamlı düzeyde farklılaşma görülmüştür. Medyanın olumlu yanlarına ilişkin yeterlikleri incelendiğinde 6. ve 7. sınıf öğrencileri ile 6. ve 8. sınıf öğrencileri arasında ilişki olduğu görülmüştür. Medyaya eleştirel bakış ve medya okuryazarlığı bilgisine ilişkin yeterliklerde anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Ancak medyaya eleştirel bakış boyutunda 6. sınıf öğrencilerinin yeterliklerinin üst sınıflara oranla daha düşük olduğu görülmektedir. Bu durum alt sınıfların medyanın olumsuz etkilerine daha çok maruz kaldıklarını ve bu konuda yeterince bilinçli olmadıklarını ortaya koymaktadır.

Medya okuryazarlığı yeterliklerinin TV izleme sürelerine bağlı olarak istatistikî olarak farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde hiçbir boyutta farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Karataş (2008) ve Aktı (2011) tarafından yapılan araştırmalarda TV izleme süreleri ile medya okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farkın görülmediği tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar birbirini destekler niteliktedir. Ancak Karaman ve Karataş (2009) tarafından öğretmen adayları üzerinde yapılan çalışmanın sonuçları incelendiğinde TV izleme süreleri ile medya okuryazarlık düzeyleri arasında ilişki olduğu görülmüştür. Sözü geçen araştırmada, haftada “10-20” saat arası TV izleyen öğretmen adaylarının haftada “1-5” saat arası TV izleyen öğretmen adaylarına oranla daha üst düzey medya okuryazarı olduklarını tespit etmiştir.

4.3. ÖĞRENCİLERİN MEDYA ÜRÜNÜ OLUŞTURABİLME YETERLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULARA YÖNELİK YORUMLAR

Medya okuryazarlığı eğitimi sürecinde bireylerin eleştirel becerilere sahip olabilmeleri adına en önemli unsurlardan birinin de medya ürünü, medya mesajı yaratmak olduğu araştırmacılar tarafından belirtilmektedir. Hobbs (1998: 126) makalesinde; gençlerin, fotoğraf çekmek, öykü kareleriyle (storyboard) düşüncelerini planlamak ve organize etmek, metinler yazmak ve kamera önünde oynamak, kendi internet sayfasını tasarlamak gibi deneyimler yaşamamaları halinde, kitle iletişiminin gerçek anlamda eleştirel tüketicileri haline gelemeyeceklerini belirtmektedir. Bu düşüncelerden ve medya okuryazarlığı tanımlamalarında medya ürünü yaratma boyutunun vurgulanıyor olmasından hareketle yedinci sınıf öğrencilerinden oluşan öğrenci grubuna kendilerine verilen görsellere uygun olarak gazete haberleri üretmeleri istenmiştir. Böylece medya okuryazarlığı dersinin medya ürünü yaratma becerisine yönelik etkileri gözlenmek istenmiştir.

Araştırmanın öğrencilere verilen görsellere ilişkin medya ürünü yaratma bölümünde üretilen gazete haberleri incelendiğinde medya okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrencilerin TV’lerde yer alan haber programlarına benzer sunumlarda buldukları görülmüştür. Öğrenciler habere ilgi çekebilmek adına TV programlarında kullanılan; “Flaş! Flaş! Flaş!”, “Şok! Şok! Şok!” veya “Ayrıntılar az sonra” gibi ifadelerle yer verdikleri gözlemlenmiştir. Bu durumun ortaya çıkmasında nicel araştırmada elde edilen veriler ışığında öğrencilerin gazete okumuyor olması (Tablo 20) ve günlük haberleri TV yayınlarından, internet sitelerinden takip etmelerinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Ekici (2006: 55-56), yüksek lisans tez çalışmasında gazete haberlerinde kullanılan dilin sade, açık, kesin, doğru ve anlaşılır olması gerektiğini vurgulamıştır. Öğrencilerin oluşturdukları haberlerde kullandıkları dilin gazete haberlerinde olması gereken özelliklerden uzak; günlük konuşma dili şeklinde olduğu görülmüştür. Haberlerde olaylar genellikle “şimdiki zaman” kipleriyle anlatılmaktadır. Ancak bilindiği gibi bu ifade şekli gazetelerden daha ziyade TV

haberlerinde kullanılan ifade tarzıdır. Öğrencilerin gazete haberleri yazarken dil bakımından zorlandıkları görülmüştür. Öğrencilerin bu denli zorlanmalarının nedeninin okumaya ayrılan zamanın az olmasının ve okullarda yazı etkinliklerine yeterince yer verilmemesinin olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın öğrencilere uygulanan nitel kısmına katılan medya okuryazarlığı dersini alan yedinci sınıf öğrencilerinin yazdıkları gazete haberlerinde ayrıntılı bilgilere yer verdikleri görülürken, medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerin görsele uygun etkili ifadeler üreterek ayrıntılara yer vermekten kaçındıkları görülmüştür. Medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin ürettikleri haberlerde dramatikleştirici unsurları kullanarak olayları hikaye ettikleri, hayali kişileştirmelere yer verdikleri, olumsuzlukları yücelttikleri ve sansasyonel ifadelere sıklıkla yer verdikleri görülmüştür. Elde edilen bu sonuç Ekici (2006), tarafından trafik kazası haberlerinin medyada sunumunun Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman gazetesi örneklerinde incelendiği araştırmanın bulgularıyla benzerlikler göstermektedir. Bu açıdan iki çalışmada elde edilen bulgular birbirini desteklemektedir.

Üretilen gazete haberlerinin özgünlüğü esas olarak başlıkla sağlanır. Başlık, okurlar üzerinde bilgilendirici ve uyarıcı etki yapar (Herman (2000)'dan Akt. Ekici, 2006: 57). Araştırmaya katılan öğrencilerin yazdıkları haberler incelendiğinde iki grup öğrencilerinin de haber ile görseli ve yapılan açıklamaları özetleyici ilgi çekici başlıklara yeterince yer vermedikleri tespit edilmiştir. Gazetecilikle ilgili kavramlar her ne kadar medya okuryazarlığı öğretim programında yer alsada bu dersi alan öğrenciler tarafından uygulamaya geçirilememiştir.

Üretilen haberlerde her iki öğrenci grubu da medyanın temel özelliklerinden biri olan yorumlardan arındırılmış, objektif bilgiler verme açısından problemler yaşamışlardır. Oluşturulan haberlerde öğrenciler görsellerin yorumlamasını yaparak haberlerinin ayrıntıları hakkında bilgi vermemişlerdir. Bu nedenle büyük oranda objektiflikten uzak haberler üretilmiştir.

4.4. ÖĞRETMENLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARA İLİŞKİN BULGULARA YÖNELİK YORUMLAR

Araştırmada öğretmenlerle yapılan mülakatta ders işleyişi, medya okuryazarlığı dersi programı ile medya araçlarının tanınması ve kullanımına yönelik görüşleri incelenmiştir.

Görüşme yapılan öğretmenlerin medya okuryazarlığı dersini kaç dönemdir okuttuklarına yönelik soru neticesinde 5 öğretmenin bir dönem, 1 öğretmenin ise 3 dönemdir medya okuryazarlığı dersi verdiği belirlenmiştir. Bu durum öğretmenlerin medya okuryazarlığı dersi öğretiminde yeterli tecrübeye sahip olmadıklarını göstermektedir. Elde edilen bu sonuç Keleş (2009) tarafından yapılan araştırma ile benzer sonuçlar içermektedir.

Ders işlenişinde öğretmenler RTÜK ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı müfredata ve Öğretim Program ve Kılavuzu'na bağlı kalmaktadır. Öğretmenler kılavuz kitabın kısmen yeterli olduğunu, etkinlik sayılarının artırılması gerektiğini düşünmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %33,3'ü öğrenciler için hazırlanacak kitapların gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Elma ve diğerleri (2009a) tarafından okul müdürleri üzerinde yapılan araştırmada dersin içeriğinin ve derste kullanılacak kaynakların çeşitliliğinin artırılması gerektiği vurgulanmıştır. Elma ve diğerlerinin (2009b) 7. sınıf öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada öğrenciler medya okuryazarlığı dersi etkinliklerini yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir. Benzer şekilde Bütün (2010) tarafından yapılan araştırmada öğretmen ve öğrenciler tarafından MEB tarafından hazırlanan kılavuz kitaptaki içeriğin yetersiz olduğu ve sürekli kendini tekrarladığı vurgulanmış, bu durumun dersin monotonlaşmasına sebep olduğu belirtilmiştir. Keleş (2009) tarafından yapılan araştırmada bu araştırmada da tespit edildiği gibi öğretmenler öğrenciler için hazırlanacak ders kitaplarının ve öğrenci çalışma kitaplarının gerekli olduğunu vurgulamaktadırlar. Bütün (2010) tarafından yapılan araştırmada öğretmenler genel olarak ders kitabı olmasının daha faydalı olacağını belirtmişlerdir. Elde edilen sonuçlardan yola çıkarak yapılan araştırma ile Elma ve diğerleri (2009a), Elma ve diğerleri (2009b), Keleş (2009) ve Bütün (2010) tarafından yapılan araştırmaların sonuçları birbirini destekler niteliktedir.

Öğretmenler ders süresinin kazanımlar için yeterli, etkinlikler için yetersiz kaldığını düşünmektedirler. Bu sonuç Keleş (2009) ve Bütün (2010) tarafından yapılan araştırmalar ile farklılıklar içermektedir. Bu araştırmalarda, dersi veren öğretmenler ders içeriğinin ve etkinliklerinin gerçekleştirilmesi adına ders süresinin yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşme yapılan öğretmenler ana branşları ile ilgili çalışmalardan ve iş yoğunluklarından ötürü medya okuryazarlığı ile ilgili araştırma yapmadıklarını, etkinlik üretmediklerini belirtmişlerdir. Bütün (2010) yüksek lisans tezinde medya okuryazarlığı dersinin bazı okullarda müdür yardımcıları tarafından verildiğini ve iş yoğunluğundan ötürü derslere düzenli olarak girilemediğini ve dersle ilgili çalışmaların yürütülemediğini tespit etmiştir. Bu araştırma Çetinkaya'nın (2008) ve Bütün'ün (2010) araştırmasıyla benzer sonuçlar içermektedir.

Medya okuryazarlığı eğitiminin başarısı bu dersi veren öğretmenlerin bu alanda ne derece yeterli oldukları ve bu dersi ne derece önemsedikleriyle doğrudan ilişkilidir. Öğretmenlerin medya okuryazarlığı konusunda yeterliklerinin görüşüldüğü nitel kısımda öğretmenlerin hiç birinin bu alanda herhangi bir eğitim almadıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu kendilerini Medya Okuryazarlığı konusunda yeterli görmezken, ders ile ilgili olarak ellerinden geleni yapmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Medya Okuryazarlığı dersini veren öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı ile ilgili hiçbir eğitim almamış olması düşündürücüdür. Binark ve Bek (2010) tarafından belirtildiği gibi en az çocuklar kadar öğretmenlerde, velilerde medya metinlerinin tüketicileridir ve bu alanda eğitilmeleri gerekmektedir. Elde edilen bu sonuç Çetinkaya (2008), Elma ve diğerleri (2009a) ve Keleş (2009) tarafından yapılan araştırmalarda elde edilen sonuçları destekler niteliktedir.

Ders işlenişi ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında etkinliklerin çoğunlukla sınıf içi etkinliklerle sınırlı kaldığı görülmektedir. Öğretmenler genelde kitaptaki etkinliklerin ve değerlendirmelerin fotokopilerini çektiklerini, TV programları hakkında konuştuklarını, gazete ve dergi incelediklerini ve gazete çıkarmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. İmkani olan okullarda ders içinde

projeksiyon bağlantısının da kullanıldığı belirtilmiştir. Ancak TV, sinema, radyo ve internet temalarıyla ilgili tanıma, tartışma ve üretmeye yönelik yeterli çalışmalar yapılamamaktadır. Bütün (2010) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin belirttiği gibi ders ile ilgili materyal sıkıntısı çekilmektedir. Elma ve diğerleri (2009a) tarafından okul müdürleri üzerinde yapılan araştırmada müdürler eğitim-öğretim teknolojisi gereksinmelerinin karşılanmasının ve fiziksel koşulların iyileştirilmesinin uygulamanın başarısına olumlu yönde katkı sağlayacağını belirtmişlerdir. Bu noktada okul donanımlarının ve sosyoekonomik yapının medya okuryazarlığı dersini desteklemesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Medya Okuryazarlığı dersinin amaçlarına ulaşılabilmesi için MEB tarafından okulların teknik malzeme bakımından desteklenmesi gerekmektedir. Bunun yanında dersi veren öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı dersinin haftalık ders saatinin alternatif etkinliklere müsaade etmemesi, konu uzmanlarının Rize’de bulunmaması ve öğretmenlerin iletişim alanında eğitim almamış olmaları önemli sorunlar olarak görülmektedir. Bu araştırmada elde edilen sonuçlar Çetinkaya (2008), Elma ve diğerleri (2009a) ve Bütün (2010) tarafından yapılan araştırmalarla benzer sonuçlar içermektedir.

Medya okuryazarlığı dersi 6, 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin üç yıllık eğitim sürelerinin herhangi bir yılında seçmeli ders olarak seçilmesi istenen bir derstir. Aynı zamanda seçmeli medya okuryazarlığı dersi notla değerlendirilmemektedir. Dönem arası ve yılsonunda karnede yalnızca bu dersin alındığını belirten bir ifade yer almaktadır. Dersi veren öğretmenler medya okuryazarlığı dersinin seçmeli ders olmasının ve notla değerlendirilmemesinin öğrencilerin dersi umursamamasına, öğrenci ilgisinin zayıflamasına ve dersin ciddiye alınmamasına neden olduğunu belirtmişlerdir. Elde edilen bu sonuç Çetinkaya (2008), Bütün (2010), Keleş (2009) tarafından yapılan araştırmalarla uyuşmaktadır. Keleş (2009) tarafından yapılan araştırmada görüşme yapılan öğretmenlerden biri öğrencilerin ilk dönem derse ilgilerinin yüksek olduğunu, karnede medya okuryazarlığı dersinin notla değerlendirilmediğini görünce ikinci dönem derse olan ilginin azaldığını belirtmiştir. Diğer bir öğretmen dersin seçmeli olmasının öğrencilerin yanında kendilerini de etkilediğini belirtmiştir. Dersin seçmeli olması ve notla değerlendirilmemesi öğrencilerin medya okuryazarı olmaları noktasında önemli

bir işlevi yerine getiren etkinliklere gerekli özeni göstermemelerini beraberinde getirebileceğinden dersin kalıcı etki yaratmasını, davranışa dönüşmesini engelleyebilecektir.

Medya okuryazarlığı dersinin öğrenciler üzerinde medya araçlarını kullanma bilincine yönelik olarak dersi veren öğretmenlerin görüşleri mülakatın ikinci bölümünde belirtilmiştir.

Medya okuryazarlığı dersini veren öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu (%83,3) medya okuryazarlığı dersi ile ilgili programda ve kılavuz kitaplarda yapılacak bir takım düzenlemelerle dersin öğrencileri medyanın olumsuz etkilerinden daha etkili şekilde koruyacağını düşündüklerini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenler medya okuryazarlığı dersinin öğrencilerin TV izleme alışkanlıklarını değiştirmediklerini düşündüklerini (% 83,3) belirtmişlerdir. Bütün (2010) tarafından öğrenci, öğretmen ve veli katılımı ile yapılan araştırmada medya okuryazarlığı dersinin öğrencilerin TV izleme alışkanlıklarına olumlu yönde bir etkisi olmadığı belirlenmiştir. Bu açıdan bakıldığında araştırmalarda elde edilen verilerin birbirini desteklediği görülmektedir. Ancak, Elma ve diğerleri (2009b) tarafından yedinci sınıf öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada öğrenciler medya okuryazarlığı dersinde kazandıkları becerilerin TV izleme alışkanlıklarını değiştirdiğini belirtmişlerdir. Bu nedenle yapılan araştırmanın sonuçları ile Elma ve diğerleri (2009b) tarafından yapılan araştırmanın sonuçları arasında farklılıklar bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenler, öğrencilerin TV izleme alışkanlıklarını düzeltmeye yönelik olarak medya okuryazarlığı dersinde öğrenilenlerin tek başına yeterli olmayacağı, ailelerinde bu konuda sorumluluk almaları gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırmada elde edilen bulgular Bütün (2010) tarafından yapılan ve öğretmenlerin görüşlerini “Çocukların TV izleme oranlarında medya okuryazarlığı dersinin çok fazla etkisi yok, SBS bu anlamda daha etkili.” şeklinde belirttikleri araştırma ile benzer sonuçlar vermektedir. Öğrenciler ebeveynler dizi izlerken aynı yayınları kendileriyle beraber izlemekte, eve hangi gazete geliyorsa onu okumaya devam etmektedir. Bu durum seçiciliği ortadan kaldırmaktadır. Öğretmenler, medya okuryazarlığı dersinin amacına ulaşabilmesi için ailelerin bu

süreci desteklemesi gerektiği görüşündedirler. Öğretmenlerimiz çoğu ailenin çocukların TV’de izlemesi ve izlenmemesi gereken programları ayırmadığını, bu konuda çocuklarını yönlendirmediklerini gözlemlemektedir. Elma ve diğerleri (2009a) tarafından yapılan araştırmada okul müdürleri, ailelerin sürece katılımlarının gerekliliğini ifade etmişlerdir. Bu açıdan elde edilen veriler birbirini desteklemektedir. Sözü geçen araştırmada aynı zamanda medya çalışanlarının da aktif görev almaları gerektiği belirtilmiştir.

Öğretmenler tarafından belirtilen sorunlar göz önünde bulundurulunca ebeveynlerin medya okuryazarlığı konusunda bilinçlendirilmesi ve ailede izlenen programların üzerinde düşünülüp tartışılacak, fikir alışverişinde bulunulabilecek demokratik bir ortamın oluşturulmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Çünkü öğrenciler medya ile okulda değil daha çok evde karşı karşıya gelmektedirler. Veli-Öğrenci-Öğretmen üçgeninin sağlıklı bir şekilde işlediği bir sistem medya okuryazarlığı dersinin amacına ulaşabilmesi için gerekli gücü sağlayacaktır. Böylece öğretmen, öğrencisinin davranışlarındaki değişimi veli aracılığıyla takip edebilecektir. Yapılan bu araştırmada da Veli-Öğrenci-Öğretmen üçgeninde veli ayağının eksik kaldığı ve bunun sonucunda derste istenilen başarıya ulaşılması adına problem oluşturduğu gözlemlenmiştir. Bütün (2010) tarafından yapılan araştırmada öğretmenler velilerin derse çekilmesinin gerekliliğinden söz etmiş ancak velilerin sürece katılımlarını sağlamak adına gerekli çalışmaları yapmamışlardır. Elma ve diğerleri tarafından 2007 yılında yapılan araştırmanın sonuçları incelendiğinde öğrencilerin derste öğrendiklerini ailesi ve arkadaşlarıyla paylaştıkları ve bu durumun olumlu etki yarattığı görülmüştür. Bu nedenle medya okuryazarlığı eğitiminde velilerin eğitim sürecinin içine çekilmesi ders başarısının artmasını sağlayabilecektir. Keleş (2009) tarafından yapılan araştırmada dersi veren öğretmenlerle yapılan görüşmelerde öğretmenler kazanımların günlük hayatta uygulanabilirliğinin öğrenciye bağlı olduğunu, kazanımların gerçekleşmesinin aile desteği ile sağlanacağı görüşü ön plana çıkmıştır. Altun (2005) tarafından da belirtildiği gibi çocukların kazanımları sadece okul ortamında gerçekleştirilemez. Ailelerin öğrencilerin kazanımları gerçekleştirebilmeleri adına ortam yaratmaları

gerekmektedir. Bu nedenle öncelikli olarak ailelerin seminer vb. yöntemlerle bilgilendirilmeleri, eğitilmeleri gereklidir.

Öğretmenlerin tamamı, öğrencilerin interneti bilinçsiz şekilde kullandıklarını belirtirken, % 83,3'ü öğrencilerin internetin olumsuz yönleri ile ilgili bilgi sahibi olduklarını belirtmiştir. Bu sonuç öğrencilerin internetin olumsuz yönlerini bilmelerine rağmen yinede interneti bilinçsiz şekilde kullanmakta olduklarını göstermektedir. Bu durumun ortadan kaldırılması için öğretmenler ailelerin bilinçli olmasını ve denetim uygulamalarını istemektedirler.

Öğretmenlerin % 50'si öğrencilerde gazete ve dergi okuma alışkanlığının bulunmadığını belirtmiştir. Aynı zamanda dersi veren öğretmenler öğrencilerinde radyo dinleme alışkanlığının da bulunmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenler gazete ve dergi okuma alışkanlıklarının ve radyo dinleme alışkanlıklarının kazanılması için ailelerin rol-model olabilmelerine dikkat çekmektedirler.

Dersi veren öğretmenlerle yapılan mülakat sonuçları ve öğrencilere uygulanan anket sonuçları değerlendirildiğinde öğrencilerin medya araçları ve medya okuryazarlığı konusunda bilgi sahibi oldukları ancak uygulamaya yönelik davranışları sergilemekte zorlandıkları gözlemlenmiştir. Bütün (2010) araştırmasında öğrencilerin dersi aldıktan sonrada yine aynı TV programlarını takip ettiklerini ve internete girdikleri sitelerde herhangi bir değişiklik olmadığını belirtmiştir. Bu anlamda araştırma sonucunda elde edilen veriler Bütün (2010) ile Elma ve diğerleri (2009b) tarafından yapılan araştırmalarla benzer sonuçlar içermektedir. Şüphesiz bu durumun yaşanmasında medya okuryazarlığı dersi alınmadan önce geçirilen yaşantılarında etkisi bulunmaktadır. Öğrenciler küçük yaşlardan itibaren doğru ya da yanlış şekilde medya aracı kullanma becerilerini ve medya araçlarının kullanımına yönelik alışkanlıkları kazanmaktadır. Ancak medya okuryazarlığı dersi öğrenci ortaokula gelmeden verilememektedir. Bu noktada Thoman (2003) tarafından önerildiği gibi medya okuryazarlığı dersi okul öncesinden başlayarak lisans düzeyine kadar verilebilmelidir.

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerin üçüncü kısmında öğrencilerin medya araçlarını tanınmasında medya okuryazarlığı dersinin etkisi ve rolü incelenmiştir.

Araştırmaya katılan üretmenler, rencilerinin TV'yi medya okuryazarlığı dersini almadan öncede tanidiklarını (%83,3), medya okuryazarlığı dersinin TV temasındaki kazanımları ve yapılan etkinlikler bu anlamda bilinenlerin tekrarından öteye geçmemiştir.

Araştırmaya katılan retmenler İnternet temasında yer alan kazanımların ve etkinliklerin rencilerin interneti tanınmasında etkin olduğunu düşünmediklerini, rencilerin medya okuryazarlığı dersinden öncede bu medya aracını tanımakta olduğunu belirtmişlerdir.

retmenler gazete ve dergi temasında yapılan etkinliklerin ve kazanımların bu medya aracının tanınmasında etkili olduklarını düşündüklerini (% 50), bu tema kapsamında gazete ve dergileri incelediklerini, gazete ve dergi çıkarmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Böylece gazete ve dergi ile ilgili kavramlar daha kalıcı hale getirilmeye çalışılmıştır.

Araştırmaya katılan üretmenler, rencilerin radyo temasına yeterli önemi göstermediklerini, dolayısıyla kazanımların ve etkinliklerin sonuç vermediğini belirtmişlerdir.

V. BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, verilerin analizi ile elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve sonuçlara yansıyan sorunlara ilişkin araştırmacı tarafından geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. SONUÇ

Araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Kategorik değişkenlere ilişkin sonuçlar şu şekildedir;

- Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin günlük ortalama TV izleme süreleri ağırlıklı olarak 1,5-2 saat arası, bilgisayarda geçirdikleri ortalama süre ise ağırlıklı olarak 1-1,5 saat arası olarak tespit edilmiştir.

- Öğrenci görüşlerine göre ebeveynlerin, öğrencilerin TV izleme sürelerine ve öğrencilerin bilgisayarda geçirdikleri sürelere müdahale ettikleri, öğrencileri denetledikleri saptanmıştır. Ancak öğretmenler, velilerin öğrencilerin TV ve bilgisayar karşısında ne şekilde vakit geçirdiklerini denetlemediklerini belirtmişlerdir.

- Araştırmaya katılan öğrencilerin Öyle Bir Geçer Zaman Ki, Adını Feriha Koydum, Survivor, Muhteşem Yüzyıl ve Kurtlar Vadisi Pusu programlarını takip ettikleri görülmüştür. Öğrencilerin TV'yi eğlence amacıyla kullandıkları belirlenmiştir.

- Kız öğrencilerin dizilerde rol alan mankenleri idol aldıkları görülürken, erkek öğrencilerin futbolcuları ve şiddet içerikli TV programlarının kahramanlarını örnek aldıkları görülmüştür. Milletimiz için önemli kişilerin, devlet kademesinde üst düzeylerde görev alan kişilerin ve bilim adamlarının öğrencilerce idol olarak pek fazla seçilmediği görülmüştür.

- Araştırmada öğrencilerin yazılı basını düzenli olarak takip etmedikleri görülmüştür. Öğrencilerin gazete takip oranları, Türkiye ortalamasının altında çıkmıştır. Gazetelerde okunan sayfalar incelendiğinde kız öğrencilerin öncelikle magazin sayfalarını, erkek öğrencilerin ise spor sayfalarını takip ettikleri görülmüştür.

- Araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel TV, bilgisayar, internet, cep telefonu ve MP3/MP4 çalar sahiplik oranlarının oldukça yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin medya okuryazarlığı yeterliklerine ilişkin şu sonuçlara ulaşılmıştır;

- Kız öğrencilerin medyanın olumlu yanlarına ilişkin yeterliklerinin, erkek öğrencilerin medyanın olumlu yanlarına ilişkin yeterliklerinden daha yüksek olduğu ve aradaki farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

- Kız öğrencilerin medyaya eleştirel bakış yeterlikleri ve medya okuryazarlığı bilgisine ilişkin yeterlikleri erkek öğrencilere oranla daha yüksek bir ortalamaya sahiptir. Ancak kız öğrencilerle erkek öğrenciler arasındaki bu fark anlamlı düzeyde gerçekleşmemiştir.

- Medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medyaya eleştirel bakış yeterlikleri medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilerin yeterliklerinden istatistiksel olarak daha yüksek çıkmıştır.

- Medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medya okuryazarlığı bilgisi ve medyaya eleştirel bakış yeterliklerinin, medya okuryazarlığı dersini almayan öğrencilere oranla daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu, ancak aradaki farkın anlamlı olmadığı görülmüştür.

- Velilerinin TV izlemelerini denetlediği öğrencilerin medyaya eleştirel bakış yeterlikleri ve medyanın olumlu yanlarına ilişkin yeterliklerinin, TV izlemeleri velileri tarafından denetlenmeyen öğrencilere oranla istatistikî olarak daha üst düzeyde olduğu görülmüştür.

- Medya okuryazarlığı yeterliklerinin medyanın olumlu yanlarına ilişkin boyutunda yeterlikler sınıf düzeyi arttıkça artmaktadır. 6.-7. ve 6.-8.

öğrencilerinin medyanın olumlu yanlarına ilişkin yeterlikleri anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin okudukları sınıflar ile medyaya eleştirel bakış yeterlikleri ve medya okuryazarlığı bilgisine ilişkin yeterliklerinde anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir.

- Ortaokul öğrencilerinin TV izleme sürelerinin, medya okuryazarlığı yeterlik düzeylerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilemediği tespit edilmiştir.

Öğrencilerin medya ürünü oluşturabilme yeterliklerine yönelik olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Öğrenciler tarafından oluşturulan medya ürünlerinin genelde TV haberleri şeklinde oluşturulduğu, kullanılan dilin gazetecilik dilinden uzak, gündelik konuşma dilinde olduğu görülmüştür.

- Medya okuryazarlığı dersi alan öğrencilerin oluşturduğu medya ürünlerinin, dersi almayan öğrencilerin oluşturduğu medya ürünlerine oranla daha ayrıntılı ve daha gerçekçi olduğu tespit edilmiştir.

- Medya okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrenciler oluşturdukları haberlerde yeterince objektif davranmamış, gazetecilikle ilgili kavramları uygulamaya geçirememişlerdir.

- Medya okuryazarlığı dersinin öğrencilerin medya ürünü oluşturma yeterliklerine yeterince katkı yapmadığı görülmüştür.

Medya okuryazarlığı dersine giren öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır;

- Öğretmenler; kılavuz kitabının kısmen yeterli olduğunu, kitaptaki etkinlik sayısının artırılmasının gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler kılavuz kitapta yer alan etkinliklerin sınıf seviyesine göre düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

- Öğretmenler medya okuryazarlığı dersinin içerik olarak yeterli olmadığını düşünmektedirler. Öğretmenler medya okuryazarlığı ders içeriğinin

etkinliklerle geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler ders süresinin kazanımlar için yeterli, etkinlikler için yetersiz kaldığını düşünmektedirler.

- Öğretmenlerin ana branşları ile ilgili çalışmalardan ve iş yoğunluklarından ötürü medya okuryazarlığı ile ilgili araştırma yapmadıkları, etkinlik üretmedikleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin medya okuryazarlığı dersini verdikleri dönemler dikkate alındığında, bu dersin öğretiminde yeterli tecrübeye sahip olmadıkları görülmüştür.

- Medya okuryazarlığı dersinin seçmeli ders olmasının ve notla değerlendirilmemesinin derse olan öğretmen ve öğrenci ilgisini azalttığı, dersle ilgili görevlerin ciddiye alınmamasına neden olduğu ve bu durumun dersin kalıcı etki yaratmasını engellediği tespit edilmiştir.

- Dersi veren öğretmenlerle yapılan mülakatla elde edilen bulgular ve öğrencilere uygulanan ankette elde edilen bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin medya araçları ve medya okuryazarlığı konusunda bilgi sahibi oldukları ancak uygulamaya yönelik davranışları sergilemekte zorlandıkları görülmüştür.

- Öğretmenler, velilerin medya okuryazarlığı konusunda çocuklarını yeterince yönlendirmediklerini düşünmektedirler.

- Öğretmenler, müfredatın öğrencilerin bilgileri karşısında yetersiz kaldığını ve güncellenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

5.2. ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına yansıyan sorunların çözümüne ve bu alanda araştırma yapacak kişilere yönelik şu öneriler geliştirilmiştir:

5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Araştırmada velilerin; öğrencilerin TV izleme ve bilgisayar kullanma sürelerini denetledikleri, ancak öğrencilerin TV’de ve internette nerelerde vakit geçirdiklerini takip etmedikleri anlaşılmaktadır. Bu nedenle aileler, çocuklarının medya karşısında korumasız olduğu düşüncesinden hareketle doğru rol model

olarak ailedeki denetimi sağlamalı, programlar hakkında aile bireyleri görüş alış-verişinde bulunmalıdırlar.

- Araştırmada öğrencilerin yazılı basını takip düzeylerinin çok düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu problemin çözümü adına okullarda gazete okuma salonları (köşeleri) düzenlenmeli ve öğretmenlerin öğrencilerde okuma alışkanlığının kazandırılmasına rol model olarak katkı sağlamaları önerilmektedir.

- Medya okuryazarlığı ile ilgili bilgilendirmelerin daha küçük yaştaki öğrencileri de kapsamı ve uygulamalı çalışmalara fırsat sunması bakımından okullarda “Medya Okuryazarlığı Kulübü” kurulmalıdır.

- Araştırmada öğrenciler TV yayınlarında akıllı işaretlere dikkat edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ancak öğrencilerin takip ettikleri programlar incelendiğinde akıllı işaret kullanımıyla program içeriklerinin uyuşmadığı görülmüştür. Bu nedenle akıllı işaret sembollendirmeleri yayıncı kuruluşlar tarafından değil bizzat RTÜK tarafından yapılmalıdır.

- Araştırmada elde edilen veriler TV programlarında yer alan görüntülerin öğrencilerin kişilik ve duygusal gelişimlerinde etkili olduğunu göstermiştir. Bu nedenle MEB, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, RTÜK ve TV yayıncılarının yapacakları çalışmalarla çocukların ekran karşısında oldukları saatlerde kültürel değerleri öne çıkaran programlara yer verilmeli, çocukların zararlı alışkanlıklar kazanmamaları için programlarda içki, sigara gibi maddelerin kullanımına izin verilmemelidir.

- Öğretmenler kendilerini medya okuryazarlığı alanında yeterli görmemektedirler. Bu sorunun çözümü için RTÜK ve Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'nün ortaklaşa düzenleyecekleri “Medya Okuryazarlığı Hizmet İçi Eğitimi” planlanmalıdır. Ayrıca medya okuryazarlığı dersi Eğitim Fakültelerindeki tüm programlar içinde uygulanmalı ve alanın gerçek uzmanları olan İletişim Fakültesi mezunlarının öğretmenlik yapabilmesine imkan sağlayacak formasyon programlarının açılması gerekmektedir.

- Öğretmenler, medya okuryazarlığı ile ilgili etkinliklere ulaşmakta problem yaşamaktadırlar. Bu durumun çözümü için kazanımlar göz önünde

bulundurulacak nitelik ve nicelik olarak daha üst düzeyde etkinliklerle görsel anlamda zenginleştirilmiş “Medya Okuryazarlığı Öğrenci Ders ve Çalışma Kitabı” hazırlanmalıdır. Kitap içinde yer alacak etkinlikler sınıf düzeylerine göre ayrı ayrı hazırlanmalı, böylece öğrenme sürecinde öğrencilerin aktif olması sağlanmalıdır. Yapılan araştırmada öğrencilerin medya ile ilgili bilgileri öğrendikleri ancak bilinç kazanamadıkları tespit edilmiştir. Bu nedenle hazırlanacak kitaplarda medya okuryazarlığının bilinç kazandırıcı yönü desteklenmelidir.

- Öğretmenlerin dersle ilgili yaşadıkları materyal sıkıntısı MEB, RTÜK ve medya kuruluşlarının desteğiyle medya eğitimine yönelik kitap, CD, video, dergi gibi destekleyici materyaller üretilerek giderilmelidir. Ayrıca okullarda okul radyosu, okul gazetesi, haftalık bülten ve il çapında öğrencilerin katılımıyla düzenlenecek çocuk televizyonu programlarının yapılabilmesi için alt yapı çalışmaları gerçekleştirilmelidir.

- Öğretmenler medya okuryazarlığı dersi müfredatının yetersiz ve aynı zamanda gereksiz içeriğe sahip olduğunu düşünmektedirler. Bu nedenle RTÜK ve MEB tarafından medya okuryazarlığı dersinin okutulmaya başlandığı dönemden bugüne kadar ders ile ilgili yapılan faaliyetlerin değerlendirilmesi yapılmalı; öğretmen, öğrenci ve velilerin görüşleri doğrultusunda müfredatın geliştirilmesi ve güncellenmesine yönelik çalışmalar yürütülmelidir.

- Araştırmaya katılan öğretmenler medya okuryazarlığı dersinin seçmeli olmasının ve notla değerlendirilmemesinin öğrencilerin ve öğretmenlerin ilgisini zayıflattığını belirtmişlerdir. Bu durum dersin amacına ulaşmasını etkilemektedir. Bu nedenle öğretmenlerin ve öğrencilerin derse güdülenmesi, derse katılımların artması ve dersin etkililiğinin artırılması için medya okuryazarlığı dersi zorunlu hale getirilmelidir.

- Araştırmada alt sınıfların medyanın olumsuz etkilerine daha fazla maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Öğretmenler ise öğrencilerin medyayı kullanma alışkanlıklarının medya okuryazarlığı eğitimi almadan çok önce oluştuğunu belirtmişlerdir. Bu durum öğrencilerin medya okuryazarlığı hakkında ortaokula gelmeden çok daha önce bilinçlendirilmeleri gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Bu

nedenle medya okuryazarlığı kazanımları sadece medya okuryazarlığı dersi ile sınırlı kalmayıp ilkokuldan liseye bütün sınıflarda Türkçe, Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi, Görsel Sanatlar gibi derslerin müfredatlarına yerleştirilmelidir.

- Araştırmaya katılan öğretmenler, medya okuryazarlığı dersinin öğrencilerin medya araçlarını kullanım alışkanlıklarına etki edebilmesi için velilerin okul çalışmalarını desteklemesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu noktada medya okuryazarı toplumun oluşturulabilmesi adına velilere yönelik medya okuryazarlığı eğitim programları hazırlanmalı, RTÜK, üniversiteler (İletişim Fakülteleri ve Eğitim Fakülteleri) ile okullar tarafından seminerler düzenlenmelidir.

- Öğretmen görüşlerinde ders kapsamında yeterli uygulamalı faaliyetlere yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu sebeple imkânlar dâhilinde yerel ve ulusal medya merkezleri ziyaret edilmeli, bu faaliyetler okul yönetimi ve MEB tarafından desteklenmelidir.

5.2.2. Araştırmacılara Öneriler

- Araştırmanın sonucuna göre kız öğrencilerle erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark görülmemesine rağmen, kız öğrencilerin medya okuryazarlığı yeterliklerinin erkek öğrencilere oranla göreceli olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda bu farkın neden kaynaklandığı ve kız öğrencilerin medya okuryazarlığı yeterliklerinin neden daha yüksek olduğu araştırılabilir.

- Bu araştırmada öğrencilerin medya ürünü oluşturabilme yeterlikleri gazete haberi oluşturabilme yönünden değerlendirilmiştir. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda araştırmacıların öğrencilerin kısa film oluşturma, radyo programı yapma, okul gazetesi çıkarma, internet sitesi oluşturma gibi farklı medya ürünü yaratıcılıklarını değerlendirmeleri önerilmektedir.

- Bu araştırmada öğrencilerin medya okuryazarlık yeterlikleri incelenmiştir. Ancak medya okuryazarlığı dersinin başarıya ulaşmasında ailelerin ve dersi vermekte olan öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeyleri de önemli bir

etkendir. Bu nedenle araştırmacıların dersi veren öğretmenlerin ve ailelerin medya okuryazarlığı yeterlikleri konusunda araştırmalar yapmaları önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adak, N. (2004). Bir Sosyalizasyon Aracı Olarak Televizyon ve Şiddet, *Bilig*, Yaz-2004, sy. 30, ss. 27-38.
- Aksaçlıoğlu, A. G. ve Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi, *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, c. 21, sy. 1.
- Aktı, S. (2011). *İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı ile Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Alagözlü, Ç. (2012). *Türkiye’de ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Medya Okuryazarlığı* (Uzmanlık Tezi), RTÜK, Ankara.
- Altun, A. (2008). Türkiye’de Medya Okuryazarlığı, *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*, c. 16, ss. 30-34
- Altun, A. (2009a). Eğitim Bilim Açısından Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Programına Eleştirel Bir Yaklaşım, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, c. 10, sy. 3, Aralık 2009, ss. 97-109.
- Altun, A. (2009b). Medyadaki Kalıpyargıların (Stereotiplerin) Üstesinden Gelmek İçin Medya Okuryazarlığı, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, sy. 20.
- Altun, A. (2010a). *Medya Okuryazarlığının Sosyal Bilgiler Programlarıyla İlişkilendirilmesi ve Öğretimi* (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Altun, A. (2010b). Kanada’da ki Medya Okuryazarlığı Eğitimi Üzerine Bir Değerlendirme, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, c. 10, sy. 2, Yıl: 10, Aralık-2010.
- Altun, A. (2011a). Tavsiye Kararları Çerçevesinde Avrupa Birliği’nin Medya Okuryazarlığı Eğitimi Vizyonu, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s. 1, ss. 58-86.
- Altun, A. (2011b). Unesco’nun Medya Okuryazarlığı Eğitimi Faaliyetlerine Toplu Bir Bakış (1977-2009), *Milli Eğitim Dergisi*, s. 191, ss. 86-107.
- Ankaralıgil, S. Y. (2009). *İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinde Medya Okuryazarlığı ve Eleştirel Düşünme Üzerine Bir Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Apak, Ö. (2008). *Türkiye, Finlandiya ve İrlanda İlköğretim Programlarının Medya Okuryazarlığı Eğitimi Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisan Tezi), Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aral, N. ve Diğerleri (2011). Çocukların Televizyon Seyretme Alışkanlıklarının Yaş ve Cinsiyete Göre İncelenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, c. 19, No: 2, Mayıs 2011, ss. 489-498.
- Arslan, A. (2004a). Bir Sosyolojik Olgu Olarak Televizyon. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. www.insanbilimleri.com [23.07.2012].

- Arslan, A. (2004b). Medyanın Birey, Toplum ve Kültür Üzerine Etkileri, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, www.insanbilimleri.com [23.07.2012].
- Arslan, F. ve Diğerleri (2006). Okul Çağı Çocuklarının Televizyon İzleme Alışkanlıklarının İncelenmesi, *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 5 (6), ss. 391-401.
- Aslan, H. (2009). *Medya Okuryazarlığının Görsel Kültür ve Sanat Eğitimi Ekseninde Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Ateşoğlu, İ. ve Türkkahraman, M. (2009). Çocukların Tüketici Olarak Sosyalleşmesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, c.14, sy.3, ss. 215-228.
- Aufderheide, P. (1993). *Media literacy: A Report of the National Leadership Conference on Media Literacy*, Washington DC: Aspen Institute.
- Ayrancı, Ü. ve Diğerleri (2004). Televizyonda Çocukların En Çok Seyrettikleri Saatlerde Gösterilen Filmlerdeki Şiddet Düzeyi, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5, ss. 133-140.
- Bacaksız, T. (2010). *Medya Okuryazarlığı Dersinde Gazete ve Dergi Kullanımı (İzmir’de Medya Okuryazarlığı Dersinin Öğrencilerin Gazete ve Dergi Okuma Alışkanlıklarına Olan Etkisi)* (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Balaban, J. ve Diğerleri (2008). İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersinin Amaçlarının ve Etkinliklerinin Değerlendirilmesi, *İETC Dergisi*, ss. 555-559.
- Balcı, A. (2007). *Sosyal Bilimlerde Araştırma, Yöntem, Teknik ve İlkeler* (7. Baskı), Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Batmaz, V. ve Aksoy, A. (1995). *Televizyon ve Aile (Elektronik Hane)*, Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- Batmaz, V. (1998). “Televizyonlar MGK Gündemine Alınmalı”, *Radikal Gazetesi*, 28 Şubat.
- Binark, M. ve Bek, M. G. (2010). *Eleştirel Medya Okuryazarlığı: Kuramsal Yaklaşımlar ve Uygulamalar*, İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Burn, A. ve Durrant, James (2007). *Media Literacy in Schools: Practice, Production and Progression*, London: Paul Chapman Publishing.
- Bütün, E. (2010). *Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Öğretmeni Öğrenci ve Veli Görüşleri (Samsun İli Örneği)* (Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Büyükbaykal, G. (2007). Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, sy. 28, ss. 31-44.
- Cesur, S. ve Paker, O. (2007). Televizyon ve Çocuk: Çocukların TV Programlarına İlişkin Tercihleri, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, c. 6, sy. 19. ss. 106-125.

- Çaman, Ö. K. ve Bosi, T. B. (2010). Reklamlarla Beslenen Çocuklar, *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*; 8 (1). ss. 40-53.
- Çarbuğa, Y. (2010). *Televizyon Yayınlarının Çocuklara Etkisi ve Medya Denetimi Kapsamında Simge-Sembol Uygulamaları* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelenk, S. (2004). *Medyada Şiddete Duyarlılık Paneli Konuşmaları*, İstanbul: RTÜK Yayınları.
- Çelik, M. (2008). *Egemen İdeolojinin Bir Aracı Olarak Medya ve Eleştirel Farkındalığın Gerekliliği: Medya Okuryazarlığı* (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, T. (2011). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlü Bakış Açısı Geliştirmelerinde Medya Okuryazarlığı Dersinin Rolüne İlişkin Bir Çalışma* (Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çepni, S. (2007). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Çetinkaya, S. (2008). *Bilinçli Medya Kullanıcıları Yaratma Sürecinde Medya Okuryazarlığının Önemi* (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çoban, S. (2006). "Eğitim ve Medya Okuryazarlığı", *Radikal Gazetesi*, 12 Şubat. http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=r2&haberno=5550 [23.08.2012].
- Dağ, İ. ve Diğerleri (2005). Televizyon Programlarındaki Şiddet İçeriğinin, Müstehcenliğin ve Mahremiyet İhlallerinin İzleyicilerin Ruh Sağlığı Üzerindeki Olumsuz Etkileri. RTÜK'e Sunulan Özet Çalışma Grubu Raporu.
- Demirgönül, S. (2011). *Türk Medyası Bağlamında Yaşam Tarzı Sorunsalı* (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Deveci, H. ve Çengelci, T. (2008). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarından Medya Okuryazarlığına Bir Bakış, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Aralık 2008. c. V, sy. II, 25-43, <http://efdergi.yyu.edu.tr> [03.06.2012].
- Deveci, H. ve Diğerleri (2008). İlköğretim Öğrencilerinin Şiddet Algıları, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Bahar 2008, c. 7, sy. 24, ss. 351-368.
- Doğan, A ve Göker, G. (2012). Tematik Televizyon ve Çocuk: İlköğretim Öğrencilerinin Televizyon İzleme Alışkanlıkları, *Milli Eğitim Dergisi*, sy. 194, Bahar 2012, ss. 5-30.
- Doğan, N. K. ve Taşköprülü, Ş. S. (2008). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı Kavramı Bağlamında Medyayı Kullanmaya Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, ss.81-96.

- Ekici, A. (2006). *Trafik Kazası Haberlerinin Medyada Sunumunun Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman Gazetesi Örneklerinde İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Elbir, M. (2012).”Dev Ekranın Minik İzleyicileri”, *Medya ve Toplumsal Dönüşüm: Seyirlik Cümbüşler*, Derleyen: Nurçay Türkoğlu, Parşömen Yayınları. ss. 319-427.
- Elden, M. ve Ulukök, Ö. (2006). Çocuklara Yönelik Reklamlarda Denetim ve Etik, *Küresel İletişim Dergisi*. sy. 2, ss. 1-23.
- Elma, C. ve Diğerleri (2008). Medya Okuryazarlığı Eğitiminin Yönetici, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, TÜBİTAK Araştırma Projesi, Proje No: 107K105.
- Elma, C. ve Diğerleri. (2009a). Medya Okuryazarlığı Dersinin Okul Müdürlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sy. 36. ss.87-96.
- Elma, C. ve Diğerleri. (2009b). İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Medya ve Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Tutumları, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sy. 27, ss.93-113.
- Elma, C. ve Diğerleri (2010). Türkiye’de Medya Okuryazarlığı Eğitimi: Medyanın İşleyişi ve Etik İlkeler Açısından Bir Değerlendirme, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, Yaz 2010, ss.1413-1458.
- Erdoğan, M. T. (2010).*Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanmasında Medya Okuryazarlığının Rolü* (Uzmanlık Tezi), T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Ergin, H. K. ve Köse, S. (2008). *Sorunlu Çocukların Eğitimi*, İstanbul: Hepsioçocuk Yayınevi.
- Erjem, Y. ve Çağlayandereli, M. (2006). Televizyon ve Gençlik: Yerli Dizilerin Gençlerin Model Alma Davranışları Üzerindeki Etkisi, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c. 30, No: 1, ss. 15-30.
- Ertürk, Y. D. ve Gül, A. A. (2006). *Çocuğunuzu Televizyona Teslim Etmeyin: Medya Okuryazarı Olun*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Feuerstein, M. (1999). Media Literacy in Support of Critical Thinking, *Journal of Education Media*, 24 (1), ss. 43-54.
- Genç, S. Z. ve Güner, F. (2010). İlköğretim 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Televizyon İzleme Profili (Çanakkale ili örneği), *Milli Eğitim Dergisi*, Güz/ 2010, sy. 188, ss. 230-250.
- Haider, A. ve Dall, E. (2005). Guideline for Media Literacy in Education, WP3 Deliverable, European Centre for Media Literacy (ECML).
- Hobbs, R. (1998). Medya Okuryazarlığı Hareketinde Yedi Büyük Tartışma. (Çeviren: Melike Türkan Bağlı). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Yıl: 2004, c. 37, sy. 1, ss. 122-140.

- Hobbs, R. (2006). Dijital Çağda Medya Okuryazarlığını Yeniden Tanımlamak. (Çeviren: Filiz Yıldız). *Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Yıl: Ocak-2010, c. 1, sy. 3, ss. 87-95.
- Hobbs, R. ve Frost, R. (2003). Measuring The Acquisition of Media-Literacy Skills, *Reading Research Quarterly*, Vol: 38, No: 3, July/August/September 2003, ss. 330-355.
- Hobbs, R. ve Jensen, A. (2009). The Past, Present and Future of Media Literacy Education, *Journal of Media Literacy Education*, Sayı:1, ss. 1-11. www.jmle.org [26.11.2010].
- Hökelekli, H. (2011). *Ailede, Okulda, Toplumda Değerler Psikolojisi ve Eğitimi*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- http://www.beyazportal.com/cevre-kirliliginin-nedenleri_11690.html
- <http://blogcuzehra.blogcu.com/yoksul-ile-zengin-arasinda-8-kat-ucurum/12973191>
- <http://blog.milliyet.com.tr/polis-siddet-uyguluyor-emniyet-suc-isliyor-/Blog/?BlogNo=219231>
- <http://blog.milliyet.com.tr/televizyon-cocuklarimizi-nasil-etkiliyor---1/Blog/?BlogNo=15167>
- <http://blog.radikal.com.tr/Sayfa/savas-yikimlarin-tekinsiz-oznesi-1462>
- http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html
- <http://ta8an.blogcu.com/afetzedelerin-karsilasabilecekleri-psikolojik-sorunlar-ve-bunlar/2839920>
- İnan, T. ve Bayındır, N. (2009). Medya Okur-Yazarlığı Dersinin Gerekliliğine Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Görüşleri. *I. Uluslar arası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi*, Çanakkale.
- İnan, T. (2010). *Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ve Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi), Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İnal, K. (2011). “Çocuklar Niçin Medya Okuryazarı Olmalı?”, *Çocuk Hakları ve Medya* (Hazırlayan: Mustafa Ruhi Şirin). İstanbul. Çocuk Vakfı Yayınları.
- İnceoğlu, Y. (2006). “Medyayı Doğru Okumak”, *Medya Okuryazarlığı* (Editör: Nurçay Türkoğlu), İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- İspir, N. B. ve İspir, B. (2008). Televizyon Programı İçeriği Dereceleme Sembollerinin Kullanımı ve Ebeveyn Yönlendirmesi, *Selçuk İletişim Dergisi*, 5 (3), ss. 176-183.

- Jols, T. ve Tholman, E. (2008). *21. Yüzyıl Okuryazarlığı: Medya Okuryazarlığına Genel Bir Bakış ve Sınıf İçi Etkinlikler* (Çev.Ed. Cevat Elma ve Alper Kesten), Ankara: Ekinoks Yayınevi.
- Kalkan, S. (2008). *Televizyon Yayınlarındaki Zararlı İçerikten Küçüğün Korunması* (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karacoşkun, M. D. (2002), Bireysel ve Toplumsal Çözümde Televizyon Faktörü Üzerine Düşünceler, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6 (1), ss. 227-233.
- Karaduman, S. ve Karaduman, M. (2004). Bilgi Toplumunun Oluşmasında Televizyon Haberlerinin Yeri ve Önemine İlişkin Eleştirel Bir Bakış. 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresinde sunulmuş bildiri. Osman Gazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Karagöz, S. (t.y.), TV Dizilerinin ve Programlarının Çocuklar Üzerindeki Olumsuz Etkileri Hususunda Anne Baba Düşünceleri, *Kayram e-dergi*, sy. 14. <http://www.kayram.net/edergi14.asp> [06.08.2012].
- Karaman, M. K. ve Karataş, A. (2009). Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri, *Elementary Education Online*, Eylül 2009, c. 8, sy. 3, ss. 798-808. <http://ilkogretim-online.org.tr> [03.12. 2010].
- Karaman, M. K. (2010). Öğretmen Adaylarının TV ve İnternet Teknolojilerini Kullanma Amaç ve Beklentilerinin Medya Okuryazarlığı Bağlamında Değerlendirilmesi, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3/2, ss. 51-62.
- Karataş, A. (2008). *Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri* (Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karboğa, M. T. (2007). *Türkiye' de Özel Televizyon Kanallarının Ana Haber Bültenlerinde Şiddet Olgusu* (Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karslı, B. (2006). *Medyadaki Reality Show ve Kadın Programlarının Türk Aile Yapısına Etkisi (Erzurum İli Örneği)* (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kartal, O. Y. (2007). *Ortaöğretim 10. Sınıf öğrencilerinin Televizyon Dizilerindeki Mesajları Algulamalarında Medya Okuryazarlığının Etkisi* (Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, K. ve Tuna, M. (2008). İlköğretim Çağındaki Çocukların Sosyalleşmesinde Televizyonun Etkisi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sy. 17, ss. 159-182.
- Keleş, S. (2009). *İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kellner, D. ve Share, J. (2005). Media Literacy in the US, *Medien Padagogik*.
http://www.medienpaed.com/05-1/kellner_share05-1.pdf [27.08.2012].
- Kerr, A. (t.y.). Media Literacy in Northern Ireland, *Policy Briefing Document No: 2*,
http://eprints.nuim.ie/424/1/Media_Literacy_in_Northern_Ireland.pdf
[06.08.2012].
- Kıncal, R. Y. ve Kartal, O. Y. (2009). Medya Okuryazarlığı Eğitimi, *Milli Eğitim Dergisi*, sy. 181, Kış 2009. ss. 318-333.
- Kızmaz, Z. (2006). Okullardaki Şiddet Davranışının Kaynakları Üzerine Kuramsal Bir Yaklaşım, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30 (1), ss. 47-70.
- Koçak, B. (2011). *İlköğretim Yedinci ve Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Algıları (Erzurum İli Örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Komasyon. (2007a). *İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara: MEB Yayınları.
- Komasyon. (2007b). *İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı*, Ankara. RTÜK Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- Kurt, A. A. ve Kürüm, D. (2010). Medya Okuryazarlığı ve Eleştirel Düşünme Arasındaki İlişki: Kavramsal Bir Bakış, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sy. 2, 2010 Bahar, ss. 20-34.
- Kuruoğlu, H. (2010). *Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Olumsuz Etkileri*.
<http://www.cocukaile.com/IcSayfa.aspx?Kodal=446> [24.07.2012].
- Kuş, E. (2009). *Nitel-Nitel Araştırma Teknikleri* (3. Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Küçük, K. (2006). *Din Eğitimi ve Öğretimi Açısından Yabancılaşma* (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Önal, H. İ. (2007). Medya Okuryazarlığı: Kütüphanelerde Yeni Çalışma Alanı, *Türk Kütüphaneciliği*, c. 21, sy. 3, ss. 335-359.
- Özalpman, D. (2008). *Les Fondements Théoriques Des Différentes Conceptions D'une Éducation Aux Médias* (Yüksek Lisans Tezi), Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özdemir, M. (2009). *İlköğretim Öğretmenlerinin Aile Değerleri ve Medyanın Aile Değerlerine Etkisi Hakkındaki Görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özen, Y. ve Diğerleri (2004). Eğitim Bilimleri ve İnternet, *Fırat Üniversitesi DAUM Araştırma Dergisi*, ss. 54-57.
- Özsoy, A. (2010). Türkiye'de Kentli Çekirdek Ailelerin Medya Okuryazarı Olabilirliği Üzerine Bir Alan Araştırması, *Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Yıl: Ocak-2010, c. 1, s. 3, ss. 47-58.

- Öztürk, C. ve Karayağız, G. (2007). Çocuk ve Televizyon, *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, c. 10, sy. 2, ss. 81-85.
- Pekman, C. (2006). “Avrupa Birliği’nde Medya Okuryazarlığı”, *Medya Okuryazarlığı* (Editör: Nurçay Türkoğlu), İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Postman, N. (1995). *Çocukluğun Yok Oluşu*. (Çev. Kemal İnal). Ankara: İmge Kitabevi.
- Postman, N. (2010). *Televizyon Öldüren Eğlence Gösteri Çağında Kamusal Söylem*. (Çev. Osman Akınhay). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- RTÜK (2006). İlköğretim Çağındaki Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıkları Kamuoyu Araştırması, http://www.rtuk.gov.tr/sayfalar/DosyaIndir.aspx?icerik_id=5eafb205-dcac-4aacb585-df0e17acf634 [12.12.2011].
- RTÜK (2007). Medya Okuryazarlığı Projesi. http://www.rtuk.gov.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=fceac66b-d555-433f-9f0b-bcd2cc852eec [12.12.2011].
- Sadriu, S. (2009). *Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Alan İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Ders Sonu Çıktılarına Yönelik Bir Pilot Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Saito, T. and Ohiwa, H. (2003). Roles of Teachers in Media Literacy Education, *IFIP Working Groups 3.1 and 3.3 Working Conference: ICT and the Teacher of the Future*, The University of Melbourne, Avustralia 27 th-31 st January, 2003.
- Sarikaya, B. (2011). *Ebeveynlerin Sahip Oldukları Değerlerin Çocuklarını Korumak İstedikleri Görsel Medya Öğelerine Etkisi* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı.
- Scharrer, E. (2002). Making a Case for Media Literacy in the Curriculum: Outcomes and Assessment, *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, December 2002, 46 (4), ss. 354-358.
- Schwarz, G. (2001). Literacy Expanded: The Role of Media Literacy in Teacher Education, *Teacher Education Quarterly*, Spring 2001, ss. 111-119.
- Semali, L. M. ve Pailliotet, A. W. (1999). *Intermediality: The Teachers Handbook of Critical Media Literacy*, Colorado: Westview Press.
- Sevim, Y. ve Şen, B. G. (2009). İletişim Fakültesi Öğrencilerinin “Sosyalleşme Aracı Olarak Televizyonun Çocuklarda Kimlik Oluşumu Süreci Üzerindeki Etkisi” Konusuna İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi, 7-9 Ekim 2009 Medya ve Etik Sempozyumu Bildirileri Kitabı, Elazığ, ss. 321-333.

- Shibata, K. (2002). Analysis of “Critical” Approach in Media Literacy (Comparative Studies between Japan and Canada), *Keio Communication Review*, No:24.
<http://www.mediacom.keio.ac.jp/publication/pdf2002/review24/7.pdf>
[24.08.2012].
- Solak, A. (2007). *Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu*. Ankara: HEGEM Yayınları.
- Şahin, A. (2011). *Eleştirel Medya Okuryazarlığı*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, A. E. (2004). Öğretmen Yeterliliklerinin Belirlenmesi, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Dergisi*, Yıl: 5, sy. 58, Aralık-2004.
- Şengül, M. Z. (2011). *Televizyon Yayınlarında Küçüklerin Korunması (Uzmanlık Tezi)*, RTÜK, Ankara.
- Şeylan, S. (2008). *Medya Okuryazarlığı Ders Uygulamalarında Dünya Üzerinde Görülen Aksaklıklar (Yüksek Lisans Tezi)*, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şirin, M. R. (2006). *Televizyon, Çocuk ve Aile: Yeni Çocukluğun Televizyon Sarmalı*, İstanbul: İz Yayıncılık.
- Taylan, H. H. (2011). Televizyon Programlarındaki Şiddetin Yetiştirme Etkisi: Konya Lise Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sy. 26, ss. 355-367.
- Thoman, E. (2003). Media Literacy: A Guided Tour of the Best Resources for Teaching, *The Clearing House*, July/ August 2003, Vol. 76, No: 6, ss. 278-283.
- Treske, G. (2007). “Medya Okuryazarlığı Neden Gerekli?”, *Medya Okuryazarlığı* (Editör: Nurçay Türkoğlu), İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Tuna, M. (2008). *İlköğretim Çağındaki Çocukların Sosyalleşmesinde Popüler Kültürün Rolü (Isparta Örneği)* (Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türkoğlu, N. ve Diğerleri (2010). Toplumsal Dönüşümler ve Medyada İzleyici Katılımı, TÜBİTAK Araştırma Raporu, Proje No: 110K004 (2515-COST-SOBAG).
- Türk Dil Kurumu. *Büyük Türkçe Sözlük*, <http://tdkterim.gov.tr/bts/> [30.08.2012].
- Ulaş, H. ve Diğerleri (2012). Bir Şiddet Potansiyeli Olarak Medya. <http://www.iikv.org/academy/index.php/ulusalsemp/article/view/819>
[23.07.2012].
- Uskun, E. ve Diğerleri (2005). İlköğretim Öğrencilerinde Obezite Gelişimini Etkileyen Risk Faktörleri, *Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 12 (2), ss. 19-25.
- Ülken, F. B. (2011). Televizyon İzlemede Anne-Baba Aracılığı ile Çocukların Saldırgan Davranışları Arasındaki İlişki, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c. 11, sy. 1, ss. 195-216.

- Ünlü, İ. (2010). Televizyonun İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Meslek Seçimiyle İlgili Algılarına Etkisi, *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, c. 12, s. 2, ss. 55-74.
- Yağbasan, M. ve Çiçek, A. (2009). Gelenekselden Popülere Medyada Evliliğin Temsili ve Etik (İzdivaç Programlarının Toplum Tarafından Algılanışı), *7-9 Ekim 2009 Medya ve Etik Sempozyumu Bildirileri Kitabı*, Elazığ, ss. 551-571.
- Yağbasan, M. ve Namaz, Y. (2009). Seçim Sürecinde Haber Etiği (29 Mart 2009 Seçim Sürecinde Kanal D, Kanal 7 ve NTV Örneğiyle), *7-9 Ekim 2009 Medya ve Etik Sempozyumu Bildirileri Kitabı*, Elazığ, ss. 367-392.
- Yalçın, F. (2012). *RTÜK Kararları Çerçevesinde Televizyon Yayınlarında Şiddet*, Uzmanlık Tezi. RTÜK: Ankara.
- Yeşil, R. ve Korkmaz, Ö. (2008). Öğretmen Adaylarının Televizyon Bağımlılıkları, Okuryazarlık Düzeyleri ve Eğitselliğine İlişkin Düşünceleri, *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı, 26, ss. 55-72.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (7. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, S. (2004). Televizyonlarda Yayınlanan Magazin, Eğlence ve Yarışma Türü Programların Toplumsal Kültür Üzerine Etkileri (Kırıkkale ve Ankara Örneği), *Bilim ve Aklın Aydınlığında Dergisi*, sy. 57, ss. 173-178.
- Yılmaz, E. ve Diğerleri (2007). Gıda Maddeleri Tüketiminde Medyanın Rolü: Tekirdağ İli Örneği, *Gıda Teknolojileri Elektronik Dergisi*, sy. 3, ss. 9-14.
- Yılmaz, M. (2010). Medya Okuryazarlığı Öğrenciyi Bilinçlendiriyor, *Semerkand Aile Dergisi*, Sayı: 60, Eylül-2010.

EKLER

Ek 1. Rize İl Milli Eğitim Müdürlüğünün İzin Yazısı

Ek 2. Medya Okuryazarlığı Yeterlik Ölçeği

Ek 3. Medya Ürünü Oluşturma Aracı

Ek 4. Öğretmen Görüşme Soruları Formu

Ek 1. Rize İl Milli Eğitim Müdürlüğünün İzin Yazısı

12 OCA 2011 15:58

HP LASERJET FAKS

2130441

s. 2

T.C.
RİZE VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğüne

Sayı : 1095 4.011964.55.00-03.000/495
Konu : Tez Çalışması Anı etü

12 OCAK 2011

VALİLİK MAKAMINA
RİZE

İlgi :Rize Üniversitesi Rektörlüğünün 29.12.2010 tarih ve B.30.2.RZE.0.72.00.00/399-7123 sayılı yazısı.

Rize Üniversitesi Rektörlüğü ilgi yazılarında; Üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden 092706004 nolu Lokman SEMİZ Yüksek Lisans Tez çalışmalarında kullanılmak üzere "Medya Okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medya okuryazarlığına ilişkin yeterlilik düzeyleri ile bu dersi veren öğretmenlerin karşılaştıkları problemler" konulu anket çalışmasını il genel ilköğretim okullarımızda yapmak istediği belirtilmektedir.

Müdürlüğümüzce söz konusu anket uygulamasının yapılması uygun görülmektedir.

Makamlarınıza da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Fehmi ~~...~~ ÇELİK
Vali Eğitim Müdürü

OLUR

12/01/2011

Mehmet TÜRK
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek 2. Medya Okuryazarlığı Yeterlik Ölçeği

Sevgili Öğrenciler,

Medya okuryazarlığı dersini alan ve almayan öğrencilerin medya okuryazarlığına ilişkin yeterliklerini belirlemek üzere bir araştırma planlanmaktadır. Söz konusu araştırmaya veri toplamak üzere görüşlerinize başvurulmuştur.

Araştırmamıza, ankete zaman ayırarak yapacağınız katkıdan dolayı teşekkür ederim.

Lokman SEMİZ
Rize Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İlköğretim(Sınıf Öğretmenliği) Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

- 1) Cinsiyetiniz:() Kız () Erkek
- 2) Şu anda kaçınıcı sınıfta okuyorsunuz? () 6.Sınıf () 7.Sınıf () 8.Sınıf
- 3) Medya Okuryazarlığı dersini kaçınıcı sınıfta aldınız?() 6.Sınıf () 7.Sınıf () 8.Sınıf ()Almadım
- 4) Aşağıdaki iletişim araçlarından hangilerine sahipsiniz?
() Televizyon () Bilgisayar () Cep telefonu () MP3/MP4
- 5) Günde kaç saat TV izliyorsunuz? Yazınız.
- 6) Bilgisayarda kaç saat vakit geçiriyorsunuz? Yazınız.
- 7) Anne ve babanız, TV izleme konusunda sizi denetliyor mu? () Evet () Hayır
- 8) Anne ve babanız, bilgisayara ayırdığınız süre için sizi denetliyor mu? () Evet () Hayır
- 9) Medyada idol olarak gördüğünüz (örnek aldığınız) kişi ya da kişiler varsa aşağıya yazınız.
1.
2.
3.
- 10) Kaçırmadan takip ettiğiniz dizi ya da programlar varsa aşağıya yazınız.
1.
2.
3.
- 11) Evinize ne sıklıkla gazete alınıyor?
() Her gün () Gün aşırı alınıyor () Haftada bir () Ara sıra alınıyor () Hiç alınmıyor
- 12) Günlük bir gazeteyi ortalama ne kadar zamanda okuyorsunuz?
- 13) Gazetede genelde hangi sayfaları okuyorsunuz?
- 14) Herhangi bir dergiyi takip ediyor musunuz? () Evet () Hayır
- 15) Evinizde internet bağlantısı var mı? () Var () Yok
- 16) İnterneti ne sıklıkla kullanıyorsunuz?
() Her gün kullanıyorum. () Gün aşırı kullanıyorum. () Ara sıra kullanıyorum.
() Çok seyrek kullanıyorum. () Hiç kullanmıyorum
- 17) Düzenli olarak radyo programlarını takip eder misiniz? () Evet () Hayır

MEDYA OKURYAZARLIĞI YETERLİK ÖLÇEĞİ

Aşağıda medya okuryazarlığı eğitimi ve medya araçları ile ilgili bazı ifadeler yer almaktadır. Bu ifadelere katılıp katılmadığınızı, katılıyorsanız katılım düzeyinizi sağ tarafta yer alan ilgili seçeneğin altındaki kuytucuğa X işareti koyarak belirtiniz.	Hiç katılmıyorum	Çok az katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Oldukça katılmıyorum	Tamamen katılmıyorum
1. Medya okuryazarlığı dersi farklı iletişim türlerini ele alır.					
2. Eğitim, kitle iletişim araçlarıyla desteklenmelidir.					
3. Medya, insanları bilgilendirir.					
4. Medya; takipçilerinin davranış, düşünce ve tutumları üzerinde etkilidir.					
5. Medyada yer alan şiddet içerikli yayınlar, medya takipçilerinde şiddetin içselleştirilmesine neden olmaktadır.					
6. Medya araçları, genellikle eğlenme ve boş zamanları değerlendirme amacıyla kullanılmaktadır.					
7. Medya mesajları, medya çalışanları tarafından yaratıcı bir dil ile kurgulanarak oluşturulur.					
8. Televizyon yayınları gençlerin anne-babalarına nasıl davranacaklarını etkilemektedir.					
9. Televizyon ve internet, aile bireylerinin iletişimini kısıtlar.					
10. Televizyon yayınlarında akıllı işaretler dikkate alınmalıdır.					
11. Televizyon izleyicilerin sosyal hayatta pasif kalmalarına neden olmaktadır.					
12. Televizyon, gençlerin özel günlerde ne giyeceklerini etkilemektedir.					
13. Televizyon, gençleri zararlı madde kullanımına bakış açılarını etkilemektedir.					
14. Televizyon programları insanların evlenme biçimlerini etkilemektedir.					
15. Televizyon insanların dünyadaki sorunlara bakış açılarını belirlemektedir.					
16. Televizyon programları, seçimlerde partilerin alacakları oy oranlarını etkilemektedir.					
17. Medyada yer alan reklamlar, insanların tüketim arzusunu arttırmaktadır.					
18. Reklamlar, medyanın gelir kaynağıdır.					
19. Yazılı medya mesajları daha objektif ve gerçekçidir.					
20. İnternet, genellikle tüketim ve eğlenme amacıyla kullanılmaktadır.					
21. İnternet en etkili haber ve bilgi kaynağıdır.					
22. Medya okuryazarlığı dersi içeriği, öğrencilerin medya okuryazarı olmaları için yeterlidir.					
23. Medya okuryazarlığı dersi bireylerin sosyalleşme sürecinde aktif olmalarını sağlar.					
24. Medya okuryazarlığı dersi bireyleri medya mesajlarının olumsuz etkileri konusunda bilinçlendirmektedir.					
25. Medya okuryazarlığı, teknolojinin etkili kullanımını gerektirir.					
26. Medya okuryazarlığı eğitimi, medya mesajlarına karşı eleştirel bakış açısı geliştirilmesini sağlar.					
27. Medya okuryazarlığı dersi, medyada sunulanları sağlıklı olarak değerlendirebilmemize katkı sağlar.					
28. Medya okuryazarlığı dersi lisede de verilmelidir.					
29. Medya okuryazarlığı, medya araçlarının kullanımını kısıtlamaz.					

TEŞEKKÜRLER

Ek 3. Medya Ürünü Oluşturma Aracı



.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



.....

.....

.....

.....

.....

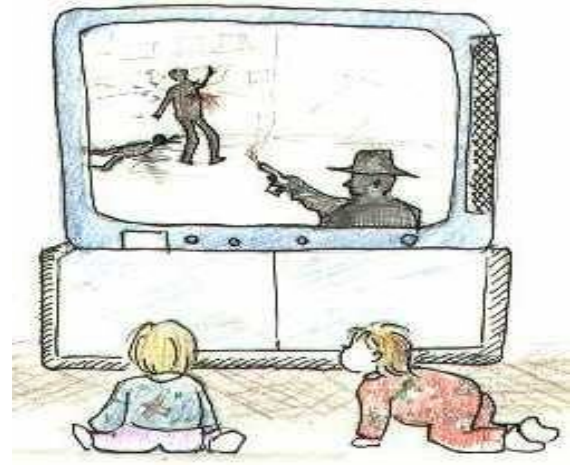
.....

.....

.....

.....

.....



.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ek 4. Öğretmen Görüşme Soruları Formu

MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİ ÖĞRETMENLERİNİN MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ VE KARŞILAŞTIKLARI PROBLEMLER

Cinsiyet: Kadın () Erkek ()

Branşınız:

Kaç yıldır öğretmenlik yapıyorsunuz? 1-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 15 ve üstü ()

Medya okuryazarlığı dersini kaç dönemdir okutuyorsunuz?.....

1. Medya Okuryazarlığı kılavuz kitabını yeterli buluyor musunuz?
2. Medya Okuryazarlığı ders süresini yeterli buluyor musunuz?
3. Medya Okuryazarlığı dersiyle ilgili alternatif etkinliklere ulaşabiliyor musunuz?
4. Bu ders için kendinizi yeterli görüyor musunuz?
5. Ders öncesinde hangi hazırlıkları yapıyorsunuz?
6. Medya Okuryazarlığı dersinin seçmeli olması ve sınavlarla değerlendirilmemesi öğrencilerin derse olan ilgisini ne şekilde etkilemektedir?
7. Medya Okuryazarlığı dersinin öğrencilerinizi medyanın olumsuz etkilerinden koruyabileceğini düşünüyor musunuz?
8. Medya Okuryazarlığı dersi kazanımları iletişim öğelerinin kavranmasında ne derecede etkilidir?
9. Televizyon temasındaki kazanımların ve etkinliklerin bu medya aracının öğrencilerce tanınmasındaki etkisi ne düzeydedir?
10. Medya Okuryazarlığı dersinin öğrencilerin TV izleme alışkanlıklarını etkilediğini düşünüyor musunuz?
11. Radyo temasındaki kazanım ve etkinliklerin bu medya aracının öğrencilerce tanınmasındaki etkisi ne düzeydedir?
12. Medya okuryazarlığı dersi kazanım ve etkinlikleri internetin olumlu özelliklerinin yanı sıra olumsuz etkileri ve özelliklerinin tanınıp hayata geçirilmesinde ne derecede etkilidir?
13. Gazete ve dergi temasındaki kazanım ve etkinlikler öğrencilerin bu medya araçlarını tanınmasında yeterli etkiye sahip midir?
14. Medya Okuryazarlığı dersi öğrencilerin gazete ve dergi okuma alışkanlıklarını ne şekilde etkilemiştir?

ÖZET

Bu araştırmanın genel amacı, ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığına ilişkin yeterliklerini belirlemek ve dersi yürütmekte olan öğretmenlerin karşılaştıkları problemleri tespit etmektir. Bu amaca bağlı olarak, ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığına ilişkin yeterliklerinin cinsiyete, medya okuryazarlığı dersini alıp almama durumuna, velilerin TV denetim durumuna, okunulan sınıfa ve öğrencilerin TV izleme sürelerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği sorularına cevap aranmış, öğrencilerin medya ürünü oluşturabilme yeterlikleri incelenmiştir.

Çalışma grubu olarak, öğrencilerin medya okuryazarlığı yeterliklerini belirlemek amacıyla 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Rize ilinde okumakta olan 810 ortaokul öğrencisi, medya ürünü oluşturma yeterliklerinin tespiti için 30 yedinci sınıf öğrencisi ve öğretmenlerin karşılaştıkları problemleri tespit etmek için araştırmanın yapıldığı okullarda bu dersi vermekte olan altı öğretmen belirlenmiştir.

Bu çalışmada, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma yöntem kullanılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterlik düzeylerini belirlemek amacıyla “Medya Okuryazarlığı Yeterlik Ölçeği”, medya ürünü oluşturma yeterliklerini belirlemek amacıyla “Medya Ürünü Oluşturma Aracı” kullanılmıştır. Dersi veren öğretmenlerin medya okuryazarlığı dersi ile ilgili görüşlerini ve karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla “Öğretmen Görüşme Formu” kullanılmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterliklerini belirlemek amacıyla hazırlanan nicel veri toplama aracı ile elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilip, bulgulara ulaşılmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, t testi ve Anova testi kullanılmıştır. Sonuçlar % 95 güven aralığında, anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirilmiştir. Araştırmanın öğretmenlerin dersle ilgili görüşlerini ve karşılaştıkları problemleri belirlemeye yönelik nitel kısmı ile ortaokul öğrencilerinin medya ürünü oluşturma

yeterliklerine yönelik nitel kısmında içerik analizi yöntemi kullanılmış elde edilen veriler frekans ve yüzde ifadeleriyle açıklanmıştır.

Araştırmanın nicel kısmında elde edilen bulgular ışığında; cinsiyetin, medya okuryazarlığı dersini alıp almama durumunun, velinin TV denetim durumunun ve öğrencilerin okudukları sınıfların medya okuryazarlığı yeterlikleri üzerinde etkili olduğu, gün içinde TV izleme sürelerinin ise medya okuryazarlığı yeterliklerine etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Araştırmanın nitel kısmından elde edilen bulgularda ise öğretmenlerin medya okuryazarlığı alan bilgisi bakımından yetersiz oldukları, medya okuryazarlığı dersi programının güncellenmesi gerektiği ve dersin bu haliyle öğrencilerin medyayı takip şekillerinde ve medya araçlarını kullanma bilinci üzerinde herhangi bir farklılığa neden olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Medya Okuryazarlığı, Medya Okuryazarlığı Eğitimi, Medya Okuryazarlığı Yeterlikleri.

ABSTRACT

The main purpose of this research is to determine media literacy competency of the secondary school students and to identify the problems faced by teachers who are conducting the media literacy courses. For this purpose, secondary school students' media literacy competency is compared in terms of gender, media literacy course, parents' TV control, grade levels, duration of watching TV. Moreover students' skills of creating media products are evaluated.

In 2010-2011 academic year, 810 secondary school students to determine students' media literacy proficiency, 30 seventh graders to determine the competency of creating media products and 6 teachers to identify the problems faced by teachers in media literacy courses are determined as workgroup from different secondary schools in Rize city centre.

In this study, a mixed method (quantitative and qualitative research methods) is used. "Media Literacy Competency Scale" is used in order to determine the secondary school students' media literacy proficiency. "Teacher Interview Form" is used to identify the opinions of the teacher about the course and the problems faced by teachers who are conducting the course. "Creating a Media Product Instrument" is also used to evaluate the students' competency of creating media products.

The data are analyzed using SPSS software, through quantitative data collection instrument that is used in order to determine the competencies of secondary school students' media literacy. Frequency, percentage, arithmetic mean, t-test and anova test are used to analyze the data. The results are evaluated in 95% confidence interval and significance level of $p < 0.05$. In the qualitative part of the research, the content analysis method is used to identify the opinions of the teacher about the course and the problems faced by them and students' competency of creating media products. The data are also described by frequency and percentage.

In the light of the findings of the quantitative part of the study, gender, media literacy course, parents TV control and students' grade levels are found to

be effective on media literacy competencies. However the duration of TV watching in a day does not significant effect on media literacy competencies.

The findings from the qualitative part of the research reveal that the teachers are incompetent in the field of media literacy, the media literacy course should be updated and also the course doesn't make any differences in terms of following the media style and the students' awareness of using media tools.

Key Words: Media Literacy, Media Literacy Education, Media Literacy Competency.

ÖZGEÇMİŞ

24 Ocak 1987 tarihinde Trabzon'un Çaykara ilçesinde doğdu. İlköğrenimini Trabzon Ticaret İlköğretim Okulu'nda, lise öğrenimini Trabzon Affan Kitapçioğlu Lisesi'nde tamamladı. Lisans öğrenimini 2004-2008 yıllarında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nde tamamladı. Aynı yıl İyidere Merkez İlköğretim Okulu'nda sınıf öğretmeni olarak göreve başladı. 2009 yılında Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı'nda yüksek lisans öğrenimine başladı.